A T. HÁZ HUMORA

KIVONAT A PARLAMENTI NAPLÓKBÓL

ELŐSZÓKKAL ELLÁTTA:

SZÜLLŐ GÉZA

BUDAPEST, 1943

A címlapot tervezte és rajzolta:

KREISEL BÉLA

Felelős kiadó: HATTYASY ISTVÁN könyvkiadó és könyvterjesztő vállalata
Budapest, VII., Miksa-u. 7. Telefon 227—103.

SZEGED VÁROSI NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ RT
Felelős nyomdavezető: Klenóczky József

Előszó

Hangyaszorgalommal összegyüjtötte két lelkes magyar úr, a magyar képviselőház fénykorának apró kis adomáit és az én *titkárom: Deák Iván* úr, a könyv-alakban való megjelenéshez segítette és sajtó alá rendezte, azt a tarka beszédgörgeteget, amelyet a képviselőház naplói őríznek 1867 óta.

Ezek a magyar lélek önkénytelen felcsillámlásai olyanok, mint amikor a nagy folyó habjai összeloccsannak és megmutatják, hogy a folyó medrében a föveny aranyat tartalmazó köveket rejt.

Ez az aranykő: a felcsillámló magyar humor.

A humor a történések titkos hasonlóságait vagy titkos ellentéteit egy pillanatra hozza felszínre, úgy mint a folyó habja egy pillanatra megcsillámlik a nap sugarában. A titkos hasonlóságoknak és a titkos különbségeknek a lélekre való hatása azután vagy iróniát, vagy szarkazmust vagy bonhomiát termel ki, ez mindig a talajtól függ.

Mi, magyarok, sírva vigadtunk és vigadva sírtunk. Nem véletlen ez nálunk, szemérmes asiatáknál, mert minden asiatánál a könny szemérme a mosoly. Nem szeretjük kitárni szívünket senkinek. Ami nekünk fáj, azt elhallgatjuk, a mi könnyeink befelé peregnek és hajtják azt a malmot, amit úgy hívnak, hogy szív. Az a kifejezés, hogy „csigavér", amit mond a magyar, amikor megtorpan a sorssal szemben, a sok sok évszázadokon keresztül lenyelt fájdalmat jelenti, amit nem mutatott meg s amit szégyel megmutatni és mosolyog. Ez éppen olyan, mint a töröknek, vagy a tatárnak, vagy a kínainak, vagy a mongolnak a mosolya, mely eltakar mindent és szentnek tudja tisztelni

a lelket, amelyet nem mutatunk meg. Petőfi azt mondja: „tündöklő szivárvány a napnak könnyekben megtört sugara".

A Sándor-utcai ház, amelyről már nem is tudja az új generáció, hogy ez volt a magyar törvényhozás háza, *olyan, mint a magyarság lelke. Sokkal kisebb kivülről, mint belülről. Belül mély, mégis kivülről egyszerű.* Ebben a házban benne élt a magyar lélek mindenestől, ahol senki sem kereste a fajt, senki sem kereste, mi az asszimiláció, mi a disszimiláció, de mindenki meg volt arról győződve és nem is kellett demonstrálnia, hogy ő egyszerűen nem más, csak magyar. Akkor olyan volt a magyarság lelki világa, mint az angoloké. *Az ellenzéki az a magyar volt, aki nem volt a kormányon, a kormánypárti az a magyar volt, aki nem volt az ellenzéken.* A Tory az az angol volt, aki a kormányon volt, a Wight az, aki az ellenzéken volt, de egy pillanatig sem gondolt soha senki — akárhogy „hazaárulózott" is pour la galerie — arra, hogy kétségbe vonja, hogy minden cselekedete és minden ténye mindenkinek csak a nemzet üdvét szolgálja. Ez a szó, hogy üdv furcsa szó és divatját multa, mert ma már nem használják.

A jólétnek az a folyamánya, hogy az emberek nem irigyek; az emberek nem gondolnak rosszat; az emberek nem keserűek és ez van körülbelül a Tisza Kálmán kormányzása végéig benne az akkor megszületett anekdótákban. 1867-ben a képviselőknek még nagy része magyar ruhában járt, nem azért, mert a csizma és a szűk nadrág olyan ruha volt, amely az ő kultúrfokuknak volt a mértéke; azért sem, hogy „műparasztnak" akartak feltünni pour la galerie, de azért, *mert külsőségekben is tüntetni akartak a magyarság elnyomatását célzó osztrák centralizmussal szemben* és ez a magyar ruha azért volt tiszteletreméltó, mert sem nem volt kosztüm, sem nem volt szédítés.

Én még ismertem sokat azok közül, akik a Sándor-utcában kezdték megalapozni a kiegyezés után a magyar államiság függetlenségét. Édesapám is azok közé tartozott, akik a Deák-párt soraiban járultak hozzá a magyar nemzeti állam kiépítéséhez. A mi borsai házunkban emlékszem a nagy korteskedésekre, amikor a pajtákban terítettek a választók részére és jártak hozzánk azok, akiknek az ajkáról hallottuk ezeket a neveket: Görgei, Kossuth, Deák, Andrássy, Haynau. Emlékszem még öreg urakra, akikről az édesanyám elmondta, hogy be voltak csukva — és én csodálkoztam, hogy akkor miért érintkezünk velük; és láttam öreg urakat, akik magyar ruhában és csizmában francia könyveket olvastak, Chopint zongoráztak, német lapokat járattak és ezeknek az eszejárását most retrospectiv látom, amikor Tisza Kálmán, Lónyay Menyhért, Jókai Mór, Simonyi Ernő, Németh Albert, Patay Samu, Csiky Sándor, stb. képviselők közbeszólásait, beszédeit lapozgatom végig. A kiegyezés korában a magyar képviselőház tele volt azokkal az elemekkel, akiket a kerület küldött fel Pestre és nem Budapest küldött le a kerületbe. Ez termelt ki egy olyan — mai kifejezés szerint — szellemiséget, amelyben benne volt minden vidéknek a hangulata, érdeke, a nemzet lelke, amelyet igyekeztek visszaadni ezek a képviselők, akik jelentették az egész nemzetet, a magyarságot, akik segítettek felépíteni az országot, mert mindannyian meg voltak győződve arról, hogy: „a haza mindenek előtt". Dehát ezek akkor mind a jólét magas fokán álló emberek voltak, igen sok volt közöttük a nagybirtokos, a többi középbirtokos volt, kisbirtokos közöttük nem igen volt. Akadt egy-két lateiner, de ez is azok közül való volt, akik már beérkeztek és nem olyan volt, aki be akar érkezni. A közpálya ebben az időben nem a pozició megerősítésére szolgáló alap volt, mert akkor még azok, akik poziciót akartak szerezni, nem mertek 1875-ig rálépni a törvényhozás útjára abból a célból, hogy ott maguknak és ne a köznek tegyenek szolgálatot. Mikor a magyar nemzet sok tragikus komponenséből, a szabadságharc, az ellenállás, a rossz termés, elmaradt világnézlet, vad rászabadítása az elemeknek az ország jóhiszemű, és hiszékeny lakosságára egy anyagi csődöt teremtett a magyar köznemességben és amikor a magyar köznemességet a hivatalokban kezdte elhelyezni országmentés címén Tisza Kálmán, akkor nyiltak meg a sorompói a választókerületeknek azok előtt is, akik nem a kerületekben bírták gyökerüket, akkor kezdődött egy átállítás a magyar politikai horizonton.

Tisza Kálmán egyike volt azoknak a magyar bölcseknek, akiket csak századok után fognak megismerni s akinek jóízű humorát talán a legjobban igazolja az, hogy amikor először hallotta fiának, a nálánál sokkal csiszoltabb és nagyobb hori-

zontú államférfinak, Tisza Istvánnak szűzbeszédét, mosolyogva mondotta: „Csodálatos, mit tud ez az István, csodálatos, mily nagytudású és látókörű ez az István, — de praktikus eszem nekem van több". Tisza Kálmán ismerte a maga vérét és tudta, hogy a magyarság tulajdonképpen számban a kisebbség Magyarország területén és számbavette azt, hogy az állam nem volt egy a nemzettel, mert hiszen *az állam tulajdonképpen a hivataloknak együttessége és ez más, mint a nemzet, amely a hivatalokban nem levőknek együttessége, és ez a kettő együtt teszi az országot.* És ez az ország, ez a magyarság össze van kötve a 67-es kiegyezéssel Ausztriával és hogy ez az ország hazája legyen minden itt lakónak, ezt ő csak úgy tudta elképzelni, hogy a közigazgatás, vagyis az állam a magyarok által vezettetik. Tudta azt Tisza Kálmán, hogy a magyar nem paragrafusgyártó nép, legyintettek arra, amit jogi disztinkciónak neveztek, azt mondták: prókátorfogás. Mert a kormányzást Tisza Kálmán idejében még nem a paragrafusok szerint, de a közigazgatási normák szerint —, amit úgy hívnak angolul, hogy „common sense" — látták el. Aliquando valet, aliquando non valet, — néha áll, néha nem áll, ugyanaz a tétel. Ez volt a magyar közigazgatás és ez van benne körülbelül egészen 1875-ig minden magyar lélek megnyilvánulásában, akár Eötvös Károly, akár Eötvös József báró kritizálja vagy védi a magyar törvényhozás szellemét, — ez a felfogás tölti ki egész lelki világát a Háznak.

Mikor a hatvanhetes kiegyezés kezdett olyan lenni, mint a prokrustesi ágy: szűk lett a fejlődésben lévő nemzeti öntudat részére, ezt észrevette a Habsburg Monarchia vezetősége is: a kamarilla és a család is, aggódás szállt szívükbe, hogy a család uralkodási politikájának ez veszedelme lesz.

Kezdettek repedések támadni azon a falon, amelyről azt hitték: gránit, pedig csak malter volt. A bal-közép és Deák-párt fuziójának eredménye, 1875-ben látszott először, a Tisza-féle választáskor.

1875-ben nyiltak meg a Sándor-utcai képviselőház kapui azok előtt az elemek előtt, kik nem a vidékről jöttek Pestre, de Pestről a vidékre. Azok előtt, kiknek nem volt gyökerük az anyaföldben, de melegágyak és ablakpárkányok cserepeiben lévő magyar földben tenyésztettek ki mint palánták,

a budapesti házak homlokzatán lévő ablakokban, de *mindig magyar és fővárosi* napsugarak alatt. Nem a földbirtok, csak az az egypár hant kötötte őket a röghöz, de azért ez is az anyaföld volt. Kinyiltak a kapuk az intellektuellek, az ujságírók, ügyvédek előtt, kik magyar emberek voltak, szegény emberek voltak, és olyan szegény emberek is voltak, akik nem akartak szegények maradni. Van egy latin közmondás ebben az időben, amit még mindig idéznek: „Galenus dat opes, Justinianus dat honores" (Galenus ad vagyont, Justinianus tisztséget) és Justinianust kezdték összetéveszteni Galenussal.

A keresőképességgel és keresni akarással bíró társadalmi rétegek természetrajza már különbözik azoknak a természetrajzától, kik az úgynevezett „fundált" vagyon rétegét alkotják a nemzetnek. A tisztességgel megszerzett vagyon nem csökkenti az erkölcsi értékét senkinek, de mindenesetre befolyásolja a pozicióját azokkal szemben, akiknek nem kellett megkeresniök a kenyerüket. Ez egy igen kicsiny nüansz, de különbséget tesz emberek között, úgy mint aki frakkban és fehér keményített mellényben ül egy lugasban, vagy aki a lugas mellett az ernyőket húzza fel szintén frakkban ugyan, (— de ez nála nem ünneplő, de munkaruha, hisz pincér —), azok fölé, kik szórakozásukat keresik a nap hevében, de a nap sugaraitól megvédetten. A nap ugyanaz, a sátrak ugyanazok, az ember is ugyanaz, a ruha is ugyanaz, csak az egyik ünneplőben van, a másik munkásruhában. Ez a kicsiny árnyalati különbség az, amely kitermelte azt a meghatározást, hogy: „Az arisztokráçia a félreneveltek országa, a demokrácia pedig a rosszul neveltek országa". Az egyik nem ért rá az élettel foglalkozni, a másik az élettel foglalkozva, nem ért rá nevelődni. Az egyik rész lenézett minden más tényezőt, aki más volt mint ő. A másik, aki keresettel akart olyan anyagi fölényre szert tenni, amely őt egyenlővé teszi azokkal, akiknek már nem kell keresni — ez önkénytelen felfelé nézett... de mindketten célul a maguk előtérbe helyezését, jólétét és így nyugalmát tűzték ki. Ez engedte meg a lehetőségét egy harmadiknak, aki dolgozni és keresni akart. *És mindezt úgy hívták, hogy: liberalizmus.*

Ebből sok minden származott a világra, de ezt sokszor elmondották már. Ám az ügyvédek, professzorok, a kereső

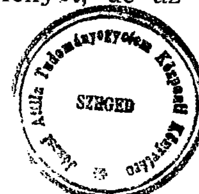
pályán levők és balközéppárti emberek összeütközésénél már látszik annak a humornak a megnyilvánulása, mely Tisza Kálmán mamelukjainak lelkéből sarjadzik, — amely már nemcsak derű.

1875-től kezdve a dialektika már kissé keserű. Már érezni az osztályellentéteket és érezni egyrészt a törtetést, másrészt a törtetést letörni akaró beatus possidenst, a humort, és ez megy végig a kvótatárgyalásoknál, a közigazgatás javításánál, a véderőtörvényeknél és ez megy tovább és végül egy mellékvágányra terelődik. Ez az egyházpolitika. Az egyházpolitika volt talán a legkritikusabb fordulata a magyar közéletnek. Ekkor már én is, mint egész fiatal ember, bekapcsolódtam a politikai életbe. Mi, pozsonymegyeiek, századokon keresztül az esztergomi hercegprímás önkénytelen befolyása alatt éltünk, hiszen az esztergomi hercegprímás a törökök miatt Nagyszombaton vagy Pozsonyban élt és nálunk lelkünkben gyökerezett, amit olyan gyönyörűen fejtett ki a milleniumkor Vaszary Kolos hercegprímás, hogy „Magyarországot a kard szerezte meg, de a kereszt tartotta fenn". Ezért elleneztük mi az egyházpolitikának erőszakos előrángatását, mert az egyházpolitika úgy a kardot, mint a keresztet áthelyezte a nemzeti talaj helyett idegen síkokra. Hiszen maga Ferenc József, a bölcs király egyszer egy nagy magyar államférfi (Khuen-Héderváry Károly) előtt mondotta pihenés közben, amikor referált neki a magyar nagy úr: „Megállapítom, ahogy végignézek uralkodásomon, én azt hiszem, a legnagyobb hibát ott követtem el, amikor az egyházpolitikai síkra engedtem át akaratlanul a nemzet erőinek összeütközését." Az egyházpolitikai vitáknak érdekes közbeszólásai tarkítják ezt a periódust és azután jött a Széll Kálmán-féle irány, amikor már én is képviselő voltam. Akkor még mindig a Sándor-utcában ültünk és én valahogy megsejtettem és éreztem, amikor az első nagy összeütközés támadt az ellenzék és a kormánypárt között, hogy most lépünk rá arra a lejtőre, amely a látszólagos zenithből a megpróbáltatások útjára tereli a nemzetet. Az 1901-i választáson bejutottak azok, akik az 1896-i Bánffy választáskor kimaradtak és meg voltak mélyen sértve és a vélt sérelmekért akkor akartak revansot venni, amikor újra bekerültek. Mert ne felejtsük el, hogy a lelki sebek sohasem

gyógyulnak meg, ha helyre nem állítjuk azt a lelki egyensúlyt, amely csak úgy ad jóvátételt, ha helyreáll az igazság.

A t. Ház átment azután 1902-ben az új parlamentbe, amely gótikus volt, fényes volt, de már nem volt az a magyar ház, amely kívülről kicsi, és belül mély, ez kívül volt fényes, ragyogó, de belül már nem volt magyar. A korridorok, a gótikus díszek, elválasztó különböző folyosók a délibábok hőseinek, a ködlovagoknak voltak talán jók, azonban egyet kizártak: az intimitást. Akármilyen szenvedélyes vita volt is és zúgott végig a Sándor-utcai régi képviselőház termében, ha azután kifáradtan kitódultak a képviselők, összevegyültek és összetalálkoztak azon a kicsi folyosón, ahol nappal is égtek a gázlángok, a kandalókban égtek a hasábfák, egy pár asztalon elhelyezett szamovárok és feketekávék gőzének illata (mert külön büffé nem volt) belevegyült a levegőbe, ez otthonosságot teremtett. Mindenki önkénytelenül érezte, hogy ő, bár más pártállású, de egy fészek aljából, egy magyarságból való, ez enyhítette az emberek ellentéteit és nem lett urrá az emberek felett a gyűlölet. Az új palotában már nem volt intimitás, külön folyosója van a képviselőknek, külön a kormánypártiaknak, külön az ellenzékieknek. El voltak zárva az ujságírók, a közvélemény hirdetői a bejáratoktól, más volt ez a terem, más az egész atmoszféra, rétegeződni és nem vegyülni kezdett a magyar és egyik a másikról mondott valamit és nem egyik a másiknak. A sajgó ütés, amit egyik a másikra sujtott az országgyűlés termében, nem egyenlítődött ki az adomák, a megértés családias pihenőhelyén, amit úgy hívtak, hogy folyosó.

Mikszáth Kálmán meg tudta teremteni a maga zsenialításával a folyosót írásaiban, amíg ez a Sándor-utcában volt. Soha többet ez a nagy magyar zseni nem tudott olyan karcolatokat az új parlamentben kicsiholni, mint a Sándor-utcában tette. Mert a magyar önkénytelenül érzi: „nem való a bokréta turi süveg mellé". Jöttek az obstrukciók, jöttek a késhegyig menő harcok és ebben a késhegyig menő harcban azután a nagy elmék diadalmaskodtak, de meghalt a humor. Szarkazmus, irónia, infámia, botrány, ezek költözködtek be a képviselőházba, ezeknek is vannak anekdotái, de ezek már nem a kandalló duruzsoló lágy fényét, de az összeütközött acél-

kardok pengéjének hideg fényét mutatják és ezek már olyanok, mint a koporsó fáján az ezüstlap csillámlása.

E korok kicsi históriái megtanítanak bennünket mégis egyre: az észjárás azért mindenben ugyanegy. Ha a képletét akarnám a magyar tréfának, viccnek, anekdotának lejegyezni, ki tudnám mutatni, hogy ugyanazon komponenseknek vegyítése egy és ugyanaz. Valamennyi mathematikailag *permutáció és nem kombináció.* Egyet látok, hogy szomorú igazság az, amit hosszú életemen át láttam: igazában az emberiség száraz taposómalomban jár. Körbe forog, azt hiszi, hogy távolodik, pedig a centripetális erő összefogó ereje ugyanaz marad és az emberiség olyan mindig, mint amilyen volt, nem változik. Az utódok nem ott kezdik el az életet, ahol az elődök azt befejezték, amit az apák megtanultak, azt ők nem tudják átvenni, nekik is meg kell tanulni előbb az abc-t, és olyan az emberiség, mint a feldobott kő, nem marad fenn és ugyanaz a kő esik vissza.

Talán más lesz most, hiszen hirdetik, hogy egy új világ készül, én hiszem, hogy így lesz, mert hinni annyit tesz, mint pozitíve nem tudni semmit.

1867—1880

Az első világháború után új „fogalmi körökkel" próbálták „az ifjú óriások" az emberi értelmet mélyebbé tenni és így felállították a generációs elméletet, amely olyan, mintha jégre építenének egy nagy házat és berendeznék azt mindenféle szépséggel. De abba a hibába esnek bele, hogy elfelejtik, hogy igaz ugyan, hogy a jég hideg, tömör és szilárd, de csak addig, míg rá nem süt a nap. Azután elolvad és bármennyire szilárdan állott is rajta az előbb az a ház, a jég olvadásával menthetetlenül összedől.

A hatvanas évek végén szintén az „ifjú generáció" került be a házba. Vagy az, mely a forradalom előtt fejezte be iskoláit, vagy az emigrációban születtek, de mindenesetre egy tág látókörű, európai kultúrával bíró, vagy magyar táblabírói ésszel rendelkező új generáció is foglalt helyet a képviselői padokban.

A magyar közélet ebben az időben három ponton nyugodott. Egyik fix pont volt: Deák Ferenc, a haza bölcse, a maga bölcs kultúrájával, a birtokos nemes biztos nyugalmával, meg nem rendíthető logikájával; a másik pólus volt: Andrássy Gyula a mágnás, a bohém nagyúr, Páris híres „szép akasztottja" „beau pendu", ahogy a nagyvilágban nevezték. Aki királynőkkel táncolt és a világ uraival tartotta a versenyt az egyenlőségben, amely a kiválóság volt. És a harmadik láthatatlan gócpont volt: Kossuth Lajos. Ezeknek az emberei ültek bent a Parlamentben. A Dunántúl középbirtokosai, ötszáztól ötezer holdig, mert abban az időben még ötezer hold nem volt latifundium, hisz harminc-negyvenöt mérföldes átmérőjű birtokok urai voltak: a Széchenyiek,

Esterházyak, Pálffyak, Zichyek, Erdődiek és a többi nagyurak. Együtt ültek a nagy urak, a középbirtokosokkal, ott ültek az Angliát és Amerikát járt emigránsok ivadékai és ott ült, az alföld poros, magyar, konzervatív észjárású és öntudatos népe, „Tiborcok" nélkül, bár köztük sok volt a Bánk.

A vármegye volt majd ezer évig az alkotmánynak a biztosítéka a maga struktúrájával, a maga közigazgatásával. Ez a hatvanas években kezdett átalakulni és az egész olyan volt, mint az akkori stílus. Hol finomkodni akaró dagályosság, hol latin klasszicitás. Magában a szellemben leginkább azok tüntek fel, akiknek eszejárását *a franciák szellemessége pallérozta ki.*

A hatvanas évek képviselőinek vicceiben sok van a szarkazmuszból, ami abból a lenézésből származott, amellyel a Csehországból és Ausztriából beözönlött Bezirkereket nézte a magyar. Nézte, látta őket. Úgy volt vele, mint a maga ázsiai természetéből kifolyólag a természet minden csodájával, tudta, hogy minden csoda három napig tart, azután elmulik és az élet nem változik. A nap is lemegy minden nap, de azután minden nap fel kel újra.

Tipikus magyar franciás észjárású képviselője volt a Háznak: Pulszky Ferenc, egy régi, Sáros megyei nemes család leszármazottja, ki Kossuthnak az emigrációban külügyére volt s kinek nagy tudását, polihisztorságát, könnyűségét talán ez a kicsi történet igazolja legjobban, amelyet gyermekkoromban hallottam róla:

Pulszky Ferenc a Múzeum igazgatója is volt. Egyszer egy professor hozott hozzá egy botot, hogy határozza meg annak mineműségét, Amerikából hozta. Pulszky megnézte és azt mondta: bambusz! Nem bambusz! — felelte a tanár, de venyige! A rajta lévő jelek mexikói rovások! — folytatta zavartalanul Pulszky. — Nem, ezek japán betük állította a másik. — És míg így társalogtak, Eötvös József odaszólt: „Mit csinálsz Feri?" *„Meghatározom* ezeknek ezt a botot!" szólt könnyedén. — Ez volt Pulszky Ferenc.

A rögtönzésnek, anekdótáknak mesterei vannak ezek között a képviselők és miniszterek között. Itt van pl. Csernátonyi Lajos, a legkiválóbb journaliszták egyike, Deák Ferenc jó barátja, ki csodálkozva és megrőkönyödve látta, hogy Deák minden nap beszél Zalai Istvánnal, meg is kérdezte Deákot:

„mondd Franci, hogy lehet az, hogy te mindennap beszélsz Zalai Pistával, velünk meg alig?" A haza bölcse felelt: „Olyan eszű ember mint te, legföljebb tíz, húsz van az egész országban. Olyan mint Zalai Pista, egy pár százezer. Nekem pedig a közhangulatot kell ismernem. Ezért beszélek vele".

Ezek között az anekdóták között nyilvánul meg Lónyai exact esze, Hoffmann Pálnak, a híres tudósnak a humora, amely olyan volt, minthogyha pandektákkal dobálódznék színes gömbök helyett. Meglátszik az itt összesorozott anekdótákból az a törekvés, hogy a konzervatív haladással hogyan szeretnék kiemelni Magyarországot európai horizontú állammá és még gyerek cipőben ugyan, de már lábrakap az a gondolat is, hogy Magyarország a kiegyezéssel, tagja, vagy részese-e a Birodalomnak, amiről oly sokat vitatkozott Bach, Schmerling és maga a Kamarilla is a hatvanhetes évek előtt.

Egy pár szellemes anekdótája van itt összegyüjtve Berzenczey Lászlónak, a hatalmas termetű szép embernek, ki az erdélyi értelem példázója volt s akitől ered az a szellemes mondás, amit a székelyekre fogtak rá, hogy: „nem fontos az, hogy valakinek sok esze van, vagy kevés, csak az a fontos, hogy amikor *kell* akkor legyen meg".

Ezekben az időkben ott settenkedik a parlament falai között a debreceni határozat a detronizáció árnya és már látszik az első obstrukció réme, a Tisza Kálmán féle, amely csak egy futó felhő volt, amely elsötétítette a parlamentarizmus alapját. Akkor ezt még nem értették meg és nem érezték meg és nem tudták, hogy mit jelent Magyarországnak az obstrukció, amely aztán nemzeti erőnk meggyengítője lett.

A hetvenes években az alkotási vágy hatja át azokat a politikusokat, akik már a nagy apák fiai vagy vejei: Pulszky Gusztit, Várady Gábort, Németh Albertet, de még mindig azok ennek a kornak a szóvivői, kik negyvennyolc fiatalaiból értek férfiakká és negyvennyolc érettkorú férfiaiból ennek a korszaknak immár érett és megállott generációjává lettek. A „határozati" és „feliratì", a megalkuvó és megalkudni nem akaró szellem marakodása kezdte a humor ezüstös tükrét foltossá tenni, de a nemzet még mindig a maga képét látta visszatükröződni a tanácskozásokon. A fúzió és a Tisza Kálmáni — látszólag — tespedési periódus kezdte azután az országgyűlést

törvény gyárnak és már nem a maga képének látni. Még akkor ez a szó nem ékeskedett és rontotta a magyar nyelvet *„öncélúság“*, de „öncél“ lett a képviselőség és nem tudták, hogy a nemzeti öncélúság micsoda, de az öncélt, a karrierizmust már ismerték. Tisza feljött napja az állandó verőfényt sugározta a nemzetre, mely a békét, az örömöt, a nyugalmat örökösnek vélte, és nem vette észre, hogy a boszniai occupatió, a Balkán politika a monarchiát Oroszország riválisává teszi, ez pedig a háború útja.

Ime itt van ez a könyv, az olvasók előtt. Ha az én kommentárom nélkül olvassák az egyes anekdótákat, közbeszólásokat, úgy járnak vele, mint én magam, hogy elgondolkoztam, miért derültek némely vicceken a mi apáink, vagy miért nem tudom én feltalálni némelyikben a humort.

De ha a tárgyakat, az atmoszférát, az egész milieut számbaveszem, akkor a látszólag száraz humorú anekdótákból, naplórészletekből is kibuggyan az a humor, amelynek alaptétele az a magyar bölcsesség, hogy: „Valahogyan csak lesz, mert sehogy sohasem volt!“ és ez a tudat vigasztalt és mindenben magába foglalja azt, amit úgy hívnak, hogy logika.

Amíg egy nemzet bízik és logikus, az örökkévaló és hogy ez így legyen és így lesz, azt hiszem, remélem, sőt tudom!

Szüllő Géza.

Ahol kötéllel fogják a szavazástól tartózkodó képviselőket

1867 október 23.

A t. Házban házszabályvita folyt és afölött tanakodtak: vajjon a képviselő köteles-e szavazni? *Pulszky* Ferenc azt mondta, hogy igen, *Almásy* Sándor képviselő viszont az állította, hogy nem köteles szavazni. A fölszólalók érveiket így formulázták meg:

PULSZKY FERENC: Ez igen csekély dolog; hanem elvkérdés van benne. Elhiszem, hogy eddig így volt a gyakorlat; hanem én erre nézve a házszabályokban nem látok semmi intézkedést. Én ezt át nem látom, meg lehet azért, hogy soká voltam külföldön, hol ily dolog nem szabad: mert az angol parlament minden tagjának kötelessége, hogy legyen véleménye minden tárgyban, vagy igen, vagy nem; de az nem lehet, hogy ne szavazzon. Ott ezt oly szigorúan követelik, hogy a ki nem akar szavazni, azt be is zárják. *(Nagy derültség.)*

— — — — — — — — — — — —

ALMÁSY SÁNDOR: T. képviselő úrnak tetszik hivatkozni a külföld példájára. Mondja, hogy külföldről jött, ott sokáig volt. A külföldi emberek sokat mesélhetnek nekünk; de én úgy tudom, hogy az angol parlament törvényei szerint a szavazni nem akarókat nem zárják be, hanem kötéllel fogják be, hogy szavazzanak *(Általános derültség.)*, olyan ez mint a kormánypárti szavazás *(Viharos derültség.)* minálunk.

Hangzavar 1867 november 4-én

1867 november 4.

Megyék és városok sorra tagadják meg az akkor még fiatal első felelős magyar kormány rendeleteinek végrehajtását, sőt sok választókerület az emigrációban élő *Kossuth* Lajost óhajtja jelöltetni. *Csernátony* Lajos ellenzéki képviselő a t. Ház hangorkánja és harsogó nevetése közepette a városokat így akarta megvédeni, miközben *Madarász* József képviselő inditványára *Szentiványi* Károly házelnök kénytelen volt az ülést fölfüggeszteni. 1867 november 4-én min is nevettek és háborogtak a honatyák? *Csernátony* beszédének foszlányait így örökítette meg a *Greguss* Ágost által szerkesztett országgyűlési napló:

Már most méltóztassanak nekem megmondani, hogy miképp büntetik meg Kolozsvár városát a legközelebbi választásért? Kolozsvár városa körül belül azt a bűnt követte el, a mit Eger városa. *(Egy hang: Ez csak fiók bűn volt! Zaj!)* Engedelmet kérek, Kossuth Lajostól, a melyben kijelenti, hogy nem fogadhatja el a választást, ha rá esnék a szavazatok többsége. *(Nagy zaj. Kiáltások: Dologra!)* Kérem én több parlamentben voltam, és megszoktam, hogy végig hallgatom a zúgást s azután újból kezdem. *(Nagy zaj. Kiáltozások.)* Kolozsvár városa, mondom táviratot kapott, — és ezt a zúgás miatt kénytelen vagyok megismételni. *(Nagy zaj! A dologra! A dologra! Elnök csönget.)* Kolozsvár városa táviratot kapott... *(Nagy zaj; nagy derültség.)* Kolozsvár városa egy táviratot kapott... *(Nagy zaj! Nagy derültség. Halljuk! Halljuk! Elnök csönget.)* Tessék kinevetni. Ez tehát a majoritás türelme? A többség csak meghallgathatná a kisebbséget. *(Derültség. Egy hang: Halljunk okosabb embert!)* Halljuk azután őt, ha ő okosabb, nem tudom, ki az az úr, a ki félbe szakított. Kolozsvár városa... *(Nagy zaj. Nagy derültség.)* Ismételni fogom akárhányszor, míg a ház megengedi. *(Nagy zaj. Dologra! Dologra!)* Ezzel felelnek „hogy

dologra", talán a hírlapírónak, de nem a képviselőnek, a képviselőt a dolog nem zavarja... *(Nagy zaj és nagy derültség. Elnök csönget.)* Ha a mulatság tetszik, jó; de biztosítom önöket, hogy engem a phlegmából ki nem hoznak *(Nagy zaj. Rendre! Rendre!)* Kolozsvár városa... *(Nagy zaj. Derültség.)*

*

Szentiványi Károly elnök az ülést kénytelen volt fölfüggeszteni.

Kitakar, betakar, manó tudja, mit akar

1867 november 4.

Báró *Eötvös* József közoktatásügyi miniszter nagy beszédet mondott a megyei autonómiáról. *Csernátony* Lajos a miniszter véleményének célját nem tudta kihámozni és saját véleményét így szövegezte meg:

Mind a mellett azt hiszem, hogy a megyei autonómia midőn olvasni fogja a kultuszminiszter úr beszédét, felsóhajtoz ama népdallal: „Kitakar, betakar, manó tudja, mit akar". *(Zajos derültség.)*

Nincs tea, Kínában meghalnak az angolok

1868 június 19.

Berzenczey László képviselő kifogásolta, hogy a só árát a pénzügyminiszter föl akarja emelni és ez ellen így hadakozott:

A kereskedésre nézve bátorkodom megemlíteni: a tengerparti só 2 ft 60 kr. azért, mert halat sóznak vele. Amilyen érdekök van nekik halat besózni, ép oly érdekük van nekünk sótermelőnek a sót eladni; *(Nagy derültség.)* de az a kereskedő, aki halat akar besózni, de nem a tenger partján, hanem otthon, az illene, hogy nagyobb kedvezményben részesüljön,

mint Magyarország valamennyi lakosa. *(Zajos derültség.)* No tehát... *(Nagy derültség.)*

Ezzel befejezem proféciámat a bölcsesség kövére, a világ szavára nézve; hanem engedelmet kérek a miniszter úrtól miután multkor azt mondta, hogy ami az angolnak a tea, az nekünk a só, egy rövid adomát fogok előadni. *(Halljuk.)* Chinában hallottam: 1842-ben háború volt, és akkor azt sugták a chinai császárnak, hogy megölheti az egész angol nemzetet, ha nem ad nekik theát. A császár azonnal összehívá a miniszteriumot, és elmondá nekik, hogy ő az angolokat meg fogja ölni az által, hogy nem fog adni nekik theát. A miniszternek természetesen nem szabad azt mondani a császárnak, hogy az lehetetlen; azért hát a miniszter leborult a császár előtt, kérve őt kegyelmezne meg az angolok életének, ne ölné meg őket. És a császár hajolt a kérésre és tovább is adott theát és megpardonirozott nekik. *(Hangos derültség.)*

Beszédhiba, oh!
Vagy a t. Ház asztalán fekvő elvbarátok

1868 augusztus 4.

Madarász József ellenzéki képviselő fölment a föliratkozott szónokok számára föntartott szószékre, hogy onnét a kormány ellen dörögjön. Ime, kis filmkocka a t. Ház nevetésének százszorszép szivárványáról:

MADARÁSZ JÓZSEF: (a szószékről.): T. Képviselőház! Róma. *(Hű! Hű! Mikor érünk haza? A jobboldalról: Hát Görögország? Általános derültség.)* Az is megtörténhetik; de mennél előbb lesz csendesség, annál előbb érünk haza.

Ime képviselők! a ház asztalán *fekvő* elvbarátaim *(Nagy derültség.)* nevében általam letett indítvány e két indokból teszi kötelességemmé most e ház szónoki asztalát... *(Székét! Székét!)* tehát székét s asztalát elfoglalni.

Vigyázat, megpukkad az óriáskígyó!

(1869) A t. Házban az ujoncmegajánlási vita folyt. A közös hadügyi kormány a hadsereg békelétszámát ugyanis 10 év alatt 800.000 főre akarta emelni, főként amiatt, mivel Európa valamennyi katonai államai erősen fegyverkezett. Ez ellen szónokolt *Madarász* József és a következő tréfás hasonlatot tette:

Azért remélem, hogy az államoknak kormányai vagy fejedelmei, vagy bármely azon mozgó kerekei, melyek a népeket a népek érdekei ellenében háborúra készitik, úgy járandanak, mint járt két óriás kígyó. *(Halljuk! Halljuk!)* Két óriás kígyó osztozkodni kívánt egy eledelen — lehet, néptesten — s valóban úgy hiszem, így lehetnek az államok kormányai is. Természetes anélkül, hogy tudták volna, megosztozkodhatnak-e bizonyos prédán, egyik kígyó elkezdé falni a prédát egyik vége felől, a másik más vége felől — tán a nép testét evén, azon rágódván — haladtak működésükben. Mivel azonban a kígyó belső része úgy van alkotva, hogy működését meg nem szakithatja, vagy nem adhat ki semmit, ha egyúttal el nem nyeli, a mi előtte van, egyszerre azt vette észre a két kígyó, hogy a közös préda elnyelésében azon kénytelen helyzetben van, hogy egyik a másikat vagy elnyelni kénytelen, vagy megpukkadni. *(Derültség.)* A történet úgy hozta magával, hogy egyik sem bírván elnyelni a másikat, erölködéseikben megpukkadtak. *(Zajos derültség.)*

A lőrét, meg a vizet nem lehet megadóztatni — mondotta Deák Ferenc

1868 június 26.

Az országgyűlés a boradó fölött vitatkozott. *Kacskovics* Ignác és *Madarász* József több szakasz módosítását kérték. Egyik módosító indítványt *Deák* Ferenc így pártolta:

T. Ház! Azon módosítványt, melyet két képviselő a lőrére, vagy mint némely vidéken hívják, zsigerre nézve előterjesztett, én is pártolom, pártolom pedig két szempontból: először azért, mert csakugyan a legszegényebb munkás nép érzi annak hasznát a nélkül, hogy az állam tetemes kárt szenvedne; másodszor pedig amennyire én ismerem a dolgot — pedig hiszen minálunk is igen sok bor terem, nálunk is készítenek lőrét — az tulajdonképpen nem bor, az nem egyébb mint törkölyre öntött víz, nem tartom pedig igazságosnak, hogy még a vizet is megadóztassuk. Hogy pedig az nem bor, e tekintetben mernék hivatkozni az egyházi rendre, mely megmondhatja, hogy a lőrét consecrálni sem lehet, pedig minden bort lehet consecrálni* *(Nagy és általános derültség.)*

Lónyay pénzügyminisztert sóra ültetik

1868 június 19.

A t. Ház a só- és dohánymonopólium kérdését tárgyalta. *Berzenczey* László képviselő a parlament harsogó kacaja közben ezt kívánta a pénzügyminiszternek:

Én sohasem arrogáltam magamnak, hogy próféta vagyok, de azt az egyet mégis tisztán és határozottan próféciálom a pénzügyminiszter előtt, *(Halljuk! Halljuk!)* hogy ha Angolországban gyapjú zsákon ülnek, nálunk bátran sóra ülhet, mert nálunk „sóhivatalok“ vannak, és a legfőbb sóhivatal a pénzügyminiszterium. *(Általános, szünni nem akaró derültség.)*

* Megszentelni, vagyis népiesen: vizzel fölereszteni.

Semleges, vagy nemtelen

1868 július 21.

Berzenczey László résztvett a szabadságharcban, utána emigrált, majd később hazajött és képviselővé választották. Az ellenzék padsoraiban sokszor utalt a szabadságharc eseményeire és a semlegességet így formulázta meg:

„De volt ellenségünknek egy más része, kik úgynevezett neutrálisok voltak. Ezt a neutrális szót magyarra fordítani igen nehéz. *(Felkiáltások: Semleges!)* Azt gondolom, hogy azt jelenti, hogy: nemtelen, *(Általános derültség.)* nem azt, hogy semleges".

A saroglyához kötött önkéntes

1868 augusztus 4.

Tóth Vilmos a későbbi közös számszék elnöke, kormánypárti képviselő azt mondotta, hogy a magyar fiatalság most már szívesen áll be az osztrák hadseregbe. Erre *Missich* János ellenzéki képviselő így tromfolta le t. képviselőtársát:

Erre csak egy adomát bátorkodom 1848-ból előhozni. Egy alkalommal belép a térparancsnokhoz egy altiszt és jelenti, hogy hozott „egy önkénytest" aki azon kérdésre, hogy hol van ez? azt feletle: „oda van kötve a kocsi oldalához". *(Általános derültség.)*

Ha nem egészen eképpen, de nem sokkal különben fognak történni a jövő besorozások is a mostani seregbe.

Mire eszembe jut, hogy egy valaki fogadott egy másikkal, hogyha elhiszi, hogy Krisztus urunk megvendégelt és jól lakatott több ezernyi embert egynéhány kenyérrel és hallal, kap ezen hitéért egy bizonyos összeget tőle.

Kevés gondolkozás után azt felelte emez: „az ígért összegnek csak a felét kérem, mert csak a felét hiszem el, azaz: hogy Krisztus megvendégelte a népet azt elhiszem, de hogy jól is lakott vele a sok éhes nép, azt nem hiszem el".

(Nagy derültség.) Így vagyok én is Tóth képviselő úr kijelentésével. Hogy a magyar fiatalság be áll az osztrák hadseregbe, azt elhiszem, de hogy szívesen, azt már nem. *(Nagy derültség.)*

A ló nem lelkesedik

1868 augusztus 4.

A képviselőház az ujoncozásról, a hadsereg fölhasználásáról és fölszereléséről vitatkozott. *Madarász* József ellenzéki képviselő nemzetőrség formájában önálló magyar hadsereg fölállítását követelte. Ezzel szemben *Jókai* Mór harsogó nevetés közben a közös hadsereg mellett beszélt és ezeket mondotta:

Ezen kétszázezer embernek szüksége van legkevesebb 10.000 tisztre; ez nem lehet kevesebb, mert ezek épen a betanítói a hadseregnek; szüksége van 500 ágyúra, ehhez 5000 tüzérre; szüksége van tizenötezer lóra, ezeket sem lehet leszállítani, mert a lónál nem pótolja a lelkesedés a betanítást. *(Nagy derültség.)* Aztán kell 10.000 szolgálattevő ember, következőleg t. Madarász képviselő barátom hadseregének egyetlen szuronyt viselő katonája sem lesz. *(Általános derültség.)*

Úgy általában véve, mikor csupán nemzetőrségre volt fektetve egy hadjáratnak, vagy egy csatának sorsa, ez bizonyára mindig igen siralmasan ütött ki, tulajdonképen nem is siralmasan, hanem mulatságosan, mert nem esett el senki sem. *(Általános derültség.)* Példát láttunk a schwezhati ütközetben, a forró ütközetben és még egy másik ütközetben, melynek sem a helye nem jut eszembe, sem pedig az illető vezénylő nemzetőr tábornok neve, „der den Rückzug deckte." Nemzetőrséggel csatákat vívni, én megvallom, nem szeretnék; a csupa családapákból összeállított és rendezetlen tömegekké alakított sereggel ellenség vadászatra menni én bizonyára nem óhajtanék, mert ott az első puska szóra, ágyúról nem is beszéiek, elszaladnánk, Madarász t. barátom legelől, én pedig mindjárt utána. *(Általános derültség.)*

Korkovány, vagy Gar ka Wein

1868 szeptember 29.

Lónyay Menyhért pénzügyér — ahogy akkoriban a pénzügyminisztert nevezték — beterjesztette a földadó javaslatot. A t. Ház nem tudott dönteni, hogy miként és minő elvek szerint adóztassák meg a szőlőbirtokot, mely a legkülönfélébb földösszetételből áll és a legkülönfélébb borminőségeket adja. Vannak kitűnő minőségű bort termelő földek és vannak lőrét termelő szőlőbirtokok. Az adózásnak tehát ehhez kell alkalmazkodni, véleményezték a képviselők. A tárgyhoz hozzászólt *Deák* Ferenc, aki álláspontját így formulázta meg:

Száraz, szoros kiszámítás szerint eljárni igen sok helyett nagy igazságtalanság volna. Én magam is voltam hegy-vámos és kilencedes szőlőbirtokos. Bizony, kérem, el merem mondani, hogy a hegy-vámos szőlőknél, ha a kezelési költség fejében egy tized levonatik, én akkor mint birtokos, szívesen elengedtem volna azt az egy-egy tizedet a víz fejében, ami a must közé van keverve. *(Általános derültség.)*

Öntapasztalatból tudom, hogy a badacsonyi hegyeknél az egyik hegysor szőlőinél a megváltási összeg sokkal nagyobb, mint a közel eső másik hegysor szőlőinél. Így Badacsony egyik részén oly árakat adtak, melyek a másik részre nézve nagy igazságtalanságot foglalnának magokban, p. o. a korkoványi részen, melyet azért neveznek így, mert midőn a német megkóstolta, azt mondta: „Gar ka Wein." *(Nagy derültség.)*

Kevés ember eszik pogácsát

1868 október 19.

A t. Ház igazságszolgáltatási kérdéseket tárgyalt. *Besze* János képviselő javasolta, hogy állítsák föl a békebíróságokat és az eddig megállapított fellebbezési fórumok számát szaporítsák. Javaslatát többek között így indokolta meg:

Én gondolom, hogy a törvények, mint a kristály folyamok, csak vizei az igazságszolgáltatást megőrlő malmoknak. *(Derültség.)* Azoknak célszerű elrendezése a feladat. Mert amely nemzetnél csak egy malomban lehet lisztet őrölni, ott pogácsát kevés ember eszik. *(Általános derültség.)*

Buta emberből a király se tud okos embert faragni

(1869) *Jókai* Mór mondotta:

Minden loyalitásom, minden a trón iránti hűségem és tiszteletem dacára is bátor vagyok kinyilatkoztatni, hogy ő felségének a királynak van ugyan hatalma, köztisztekből generálisokat, közemberekből grófokat, hercegeket kinevezni; de hogy nem okos emberből okos embert nevezzen ki, az ő felségének sincs hatalmában. *(Általános derültség.)*

Szűzbeszéd hitelre

(1869) *Prick* József így vezette be szűzbeszédét:

Billeti kerület képviselője először szól az országgyűlésen. Két országgyűlés mult el anélkül, hogy Billet lelkes polgárai ez országgyűlésen képviselőjük által a szavazáson kívül egyetlen szót szóltak volna. *(Derültség. Halljuk! Halljuk!)* Ennélfogva ha igaz is, miszerint itt a szónoklat pénzbe kerül, kérem figyelembe venni, hogy nekem két országgyűlési hitelem van a szónoklatra. *(Általános derültség.)*

A hatalom fényében

(1869) Nemsokkal a kiegyezés után a parlament többsége id. *Andrássy* Gyula gróf miniszterelnök mögé sorakozott. Erről mondotta *Prick* József képviselő az alábbiakat:

Leyden városában egy századdal ezelőtt kiütvén egy typhushoz hasonló betegség, az akkor leghíresebb orvos és vegyésztanár egy hullát felboncolván, oda nyilatkozott, hogy a betegségnek oka a: „Testben képzése egy túlságos mértékű savanynak."

Minthogy nagy ember volt, az egész orvosi kar visszhangozta ezen tételt, mint a természet sarkalatos törvényét, s kezdték leszavazni az ellenvéleményűket: oly igaz az t. Ház, hogyha egy ember valahol támad, az imbecillitás egész légiója vonul szárnyai alá, hogy magának jelentőséget adhasson. *(Derültség.)*

Jól mondta Schiller:

Wie viel Bettler ein einziger Reicher in Nahrung setzt.
Wenn die Könige baun, haben die Kärrner zu thuen!

(Hosszantartó derültség.)

Ha leszakad jó, ha nem szakad le, akkor is jó

(1869) A t. Ház a megyebizottsági tagságra vonatkozó javaslatot tárgyalta. *Hoffmann* Pál képviselő Faraó hídjáról költött ősi tréfát a következőképpen fejelte meg:

A baloldal ama bizonyos kaliffához is hasonlít, aki midőn az Alexandriai könyvtárt felgyújtani rendelé, azt mondá, hogy vagy benne van a koránban az, ami e könyvtárban foglaltatik és akkor ez felesleges; vagy nincs benne, s akkor bizonnyal rossz. Így a baloldal is azt tartja, hogy vagy úgyis meg van a megyében az, ami fölött most tanácskoznak és akkor felesleges; vagy pedig nincs benne és akkor rossz. *(Zajos derültség.)*

Szent bürokrácia Chinában

(1869) Ch. *Langlois* belga mérnök és Otlet *Van Mans* brüsszeli bankár magyar pénzcsoport bevonásával akarta megépíteni az óbudai-újszőnyi vasútvonalat. A vasútépítés engedélyezésére vonatkozó kérvényt Brüsszelből közvetlenül elküldötték *Hollán* Ernő közlekedésügyi államtitkárhoz, ki egyúttal képviselő is volt és ahhoz mindjárt „tetszés szerinti fölhasználásra" 40.000 forintról kiállított utalványt is csatoltak azzal a záradékkal, hogy a pénz a nevezett brüszeli bankháznál az építési engedély kedvező elintézése után fölvehető. *Hollán* államtitkár a vesztegetési kísérletről jelentést tett gróf *Mikó* Imre közlekedésügyi miniszternek, mire a minisztertanács úgy határozott, hogy az egész vesztegetési ügyet a Külügyminiszterium útján bűnügyi utra tereltteti. Így is történt, ámde az ügy elintézése sokáig húzódott. *Berzenczey* László ellenzéki képviselő a lapokban már ismertetett vesztegetési kísérletet szóvá tette és azt az alábbi adomával kísérte:

Sokat beszéltek t. Ház e vesztegetési dologról, és tán meg is unta a t. Ház; *(Igaz!)* én velem nem fogják megunni magokat. *(Élénk derültség.)* Mondok egy történetet, és pedig onnan, ahol önök nem voltak, de én voltam: Chinában. Ha Chinában valaki megharagszik valakire, ha nem tud máskép bosszút állni, mivel a chinai igen keveset ragaszkodik az élethez, elmegy annak földjére, és kést üt *saját* gyomrába és meghal; ezáltal aztán a föld tulajdonosának el kell pusztulnia. Miért? Mert törvény van arra, mely vizsgálatot rendel a fölött, hogy miért ölte meg magát azon ember s miért épen amannak a földjén? Egész codex van arra, hogy miként kell megvizsgálni. A hullát verembe teszik spirituszban, s hogy kitudják, maga ölte-e meg magát, vagy a föld tulajdonosa ölte-e meg őt és hogy miért ölhette meg önmagát, azt megint a doktorok mu-

tatják ki, persze annak az embernek a költségén, akinek földjén megölte magát. *(Élénk derültség.)* Ezután a doktorok — nálunk szaktudósoknak hívják — évekig vitatkoznak s akkor átveszik az ügyet a mandarinok — nálunk a kormányférfiak — *(Derültség.)* és még tovább vitatkoznak. És ez mind azon ember költségén megy. Az ilyen vizsgálat végét még egy se érte meg, hanem mindenki belepusztult; és én találkoztam chinaival, aki azt mondta, hogy ez igen jó törvény. *(Derültség.)* Mert legalább minden ember ügyel arra, hogy másokat a maga ellenségévé ne tegyen. *(Zajos derültség.)* Így van Hollán Ernő államtitkár úr is.

Volt néhány év előtt egy emigráns — ép most jut eszembe — kire a magyar emigráció nem volt büszke. Ez egyszer valakinek írt levelet, melyben megköszönte az agitációra küldött pénzt. A levél elfogatott, felbontották, és az illetőt, kihez a levél címezve volt, faggatták, kínozták, büntették. Ez a legkönnyebb mód arra, hogy valakit bajba hozzunk. Szerencse, hogy nem Chinában vagyunk; *(Derültség.)* mert akkor ugyan nagy bajba jönne Hollán Ernő úr, melyből sohasem tisztulna ki. *(Derültség.)*

Hogyan járt a hizlalt bárány?

(1871) A kis termetű *Pulszky* Ágoston kormánypárti képviselővel a hadügyi költségvetés során így vitatkozott *Németh* Albert ellenzéki képviselő:

Én senki bátorságában, s így a tisztelt képviselő uréban sem kételkedem. De jól esnék-e, ha valaki azt mondaná, hogy Pulszky képviselő úr azért védi azokat a cseh, és osztrák tüzéreket, mert azok mind szálas legények, s ha szorulna az irha, valamelyiknek a zsebében is menhelyet találna a t. képviselő úr? *(Élénk derültség balfelől.)*

Mit mondana valaki a t. képviselő úrnak nagy tudományosságára, midőn azután ilyen nagy kérdés jön szőnyegre, mint ezen nagyfontosságú katonai szempontból átvilágított kérdés, amihez én, mint *régi kiszolgált* katona, nem is szólok — mint mondom, a tisztelt képviselő úr, ha egy nagy tudományú katona ember azt mondaná: Pulszky képviselő úr úgy járt, mint az a bárány, mely a legaromathikusabb tápszerekkel táplálkozván, feje ugyan nagyra megnőtt, de lábai gyengék maradtak, és így midőn a szabadba kiment: lábai nem bírják és egyre bukfencezik. *(Élénk hosszas derültség.)*

Ha tehát szívesen veszi tőlem a jó tanácsot, figyelmeztetem a t. képviselő urat, legyen szíves egy könyvet elővenni, melyet én igen nagyra becsülök, s melyet szeretek lapozni: Jézus Sirak-könyvének 5-ik fejezete 14-ig versét, ahol írva vagyon: „Ha eszed van, felelj, ellenfelednek; de ha gyengének érzed magadat, tedd szádra tenyeredet, nehogy egy idétlen szó miatt megejtsenek és csúffá tegyenek. *(Élénk hosszas derültség és helyeslés balfelől.)*

Az ankét még a csigánál is lassúbb

(1871) A t. Ház a vasútak szállítási felelősségének kérdését tárgyalta és azt javasolták, hogy a kérdés tanulmányozására küldjenek ki bizottságot. Ez ellen *Jókai* Mór így foglalt állást:

Könyörgök a t. Háznak, nehogy valamiképp egy enquetet küldjenek ki e tárgyban. Előttünk van példája a bankenquetnek, mely ezelőtt tizenöt hónappal küldetett ki. Én olvastam Martin Chonchiliájának 140 kötetét, de mondhatom, hogy ennél lustább csigát, mint az enquete, nem fedeztem föl. *(Hosszantartó derültség..*

Változnak az idők és az emberek

Pulszky Ágost a t. Házban valaha éles ellenzéki politikát követett és a katonai iskolák megmagyarosítását követelte. Később a kormánypárthoz csatlakozott. A kormány honvédelmi javaslata kapcsán tartott beszédében többek között arra hivatkozott, hogy gróf *Apponyi* Alberttel, aki ellenzéki politikája mellett kitartott, egykor egy pártban ült. A hivatkozást gróf *Apponyi* Albert így hárította el:

Megvallom, nem emlékszem arra az időre, amikor a t. képviselő úrral egy párthoz voltam szerencsés tartózhatni.

(Derültség a bal és szélső balon. Egy hang: Nem volt szerencse!) Az idők változásának és Pulszky Ágost t. képviselő úr szellemi fejlődésének fényes tanubizonysága az, *(Derültség balfelől.)* hogy ma szerencsésen oda jutottunk a hermeneuticában, hogy magyar tisztképző intézet alatt német tisztképző intézetet értünk. *(Zajos derültség és tetszés a bal és szélsőbaloldalon.)*

Javított kiadást rendeztek a Gott erhalte osztrák hymnuszból

(1871) *Várady* Gábor szerint a magyar népiskolákban alkotmányellenes tankönyvekből tanítanak és erre a következő példát mondta el:

Egy német példány jutott a kezembe, de ez is az egyetemi nyomdából került ki 1869-ben. Címe: „Sprach und Lesebuch“, melyben előfordul, mint olvasási gyakorlat, az „Österreichische Volkshymne“. És itt — megjegyzem, hogy nem erre fektetem a súlyt — előfordul ezen Volkshymne. Nem úgy szól ugyan, mint az eredeti szöveg, hanem lényeges módosítással. Csak egy pár sort fogok felolvasni, és azután a refrain: „Gott erhalte, Gott beschütze, unseren *Kaiser*, unser Land!“, a refrain ez: „Innig bleibt mit Habsburgs Throne, Österreichs Geschick vereint.“

E könyv, — mint említém, 1869-ben nyomatott; azonban mégis észrevették, hogy nem járja, hogy az a mi iskoláinkban taníttassék, s ezért 1870-ben ugyanabban a nyomdában egy másik iskolakönyvet nyomattak, melyben ugyanezen cím alatt: Österreichische Volkshymne már most némi javítás fordul elő: Gott erhalte, Gott beschütze unsern *König*, unser Land“. A refrain pedig így szól: „Innig bleibt mit Habsburgs Throne Österrichs Geschick vereint“. *(Nagy derültség.)* Aztán a végén megint az áll, hogy: „Heil dem König Heil dem Lande, Österreich wird ewig stehen“. *(Hosszantartó nagy derültség.)*

Világos, t. Ház, itt javítás történt, amennyiben a „császárról“ „királyra“ történt átváltoztatás: hanem azért Magyarország még sem létezik, mert Ausztriába olvadt be. *(Nagy derültség.)*

Jobb a törköly....

(1872) A választói jog reformjáról tárgyalt a t. Ház és a különböző országok választásai fölött vitatkoztak. *Degré* Alajos szintén fölszólalt és többek között a következőket mondotta:

Vass Sámuel gróf, ki elég szerencsés Amerika viszonyait közelről ismerni: az ottani választási móddal egyáltalán nincs megelégedve; ő átmegy az angliai, franciaországi, schweici, sőt még a régi rómaiak választásaira is, de neki egyik sem tetszik: hanem tetszik a szőnyegen levő. Ez engem egy kis történetre emlékeztet. 1845, vagy 1846-ban a bécsi hadigyakorlatok alkalmával egy Dávid nevű Miklós-huszár igen nagy ügyességgel és bátorsággal egy gyermeket megmentett. Dávid lett a nap hőse. Másnap Lichtenstein herceg hívta meg ebédre, és kitűnő francia, spanyol és rajnai borokkal tartotta. Ebéd után azt kérdezte Dávidtól a herceg: meg vagy-e elégedve boraimmal? Dávid erre kelletlen képet csinálván, azt mondá: igen is ezredes uram, kérek azonban egy pohár törkölypálinkát! *(Nagy derültség.)*

Hölgyem, Önben minden egyesül!

(1871) A költségvetési vitában *Németh* Albert kifogásolta, hogy a kormány sok tisztviselői állást szervezett és jószágfelügyelőkké miniszteri tanácsosokat nevezett ki, majd így folytatta:

Én ezen sok hivatalnokot nemzeti átoknak tekintem, ez az iskolája a semmittevésnek, hol a sok kéz között vész el a munka. Nem fogom mondani, — mert nem illik kifecsegni amit az ember discretióból hallott, — *(Nevetés.)* hogy egy magasállású tagja a miniszteriumnak azt mondta: „hiszen bár lehetne kevesbíteni a központon alkalmazott hivatalnokok számát; de nem lehet: mert kevesebb ember jobban megfelelne és kevesebb ember jobban elvégezné a dolgot, ha tudniillik akadna közöttük jó“. *(Derültség.)*

Ez, t. Ház, nekem eszembe juttat egy igen elmés feleletet, amit a török nagykövet Párizsban egy szép asszonynak adott. Azt mondja neki a szép nő: „Ugyan mondja meg nekem a nagykövet, miért tartanak önök Törökországban annyi feleséget?“ „Asszonyom, az igen egyszerű. Azért történik, mert mi a nőknek ama nagy sokaságában találjuk föl mindazon kellemeket, amelyek Kegyedben egymagában egyesülnek. *(Derültség és tetszés.)*

A tanfelügyelők preferansz partija

(1871) Báró *Eötvös* József közoktatásügyi miniszter elhunytával megüresedett tárcát időlegesen dr. *Pauler* Tivadar vette át, aki sok tanfelügyelői állást szervezett és a tanfelügyelőknek a kir. tanácsosi címet adományoztatta. Emiatt *Borlea* Zsigmond így szólalt föl:

Nagyon elterjedtek a kormánynak hívei, s azokat el kell helyezni, el kellett látni címecskével, s igen jó hivatalial. *(Hosszantartó derültség.)* S mert a curiánál, s más állomásokban is a helyek betöltve voltak már, a hívek pedig jelentkeztek és panaszkodtak, kérdezvén: hát nekünk mi jutott? *(Derültség.)* Erre azt felelték: ne féljetek gyerekek *(Nagy derültség.)* majd gondoskodunk rólatok is: *(Hosszantartó derültség.)* mert látjátok a curiához valók nem vagytok, s máshova sem, majd találunk számatokra is szép címecskét, igen jó hivatallal *(Derültség.)* és semmi dologgal *(Hosszantartó derültség.)* Szóval mivel semmi hivatalra alkalmasak nem vagytok, majd csinálunk belőletek népnevelőket, *(Derültség.)* s így lőn. Adtak nekik nagyságos kir. tanácsosi címeket és igen jó fizetést, adtak melléjük *(Nagy derültség.)* személyzetet, vagy miután a kifejezést, mint látom nem értik, tehát personaliumot, t. i. egy segédet, egy tolnokot és így a principálissal együtt épen elég egy preferance companiának *(Nagy derültség.)* sőt van még hozzá egy hivatalszolga is, ki a játszóknak majd szivarral, s eggyel mással szolgáljon. *(Nagy derültség.)*

Szép az a diplomácia

(1871) *Irányi* Dániel, *Henszelmann* Imre, *Patay* István, *Madarász* József, *Helfy* Ignác, *Kállay* Ákos, *Táncsics* Mihály és még számos ellenzéki képviselő interpellációt jegyzett be Elzász-Lotharingiának Franciaországtól történt elszakítása miatt. Az interpelláló képviselők a magyar kormányt arra akarták kényszeríteni, hogy Magyarország a közös külügyminiszterium útján tiltakozzék az elszakítás ellen és Poroszországgal szakítson meg minden összeköttetést. Az ellenzéki képviselőkkel szemben a diplomáciai beavatkozás ellen így beszélt *Jókai* Mór:

Tisztelt Ház! Ha az angol parlamentben az angol minisztert valamely alsóházi tag aziránt szólítaná föl, hogy mondja meg őszintén, hogy Európa ezen, vagy azon nagyhatalmával szándékozik-e ebben, vagy abban a dologban összeveszni? és erre az angol miniszter az utolsó percig, amíg a hadüzenetet ki nem mondja, mindig *nem* azt felelné: „Én azzal a nagyhatalommal, illetve kormányával a legmélyebb békesség és baráti szövetségben élek“, akkor annak a miniszternek a legelső hírlapi riporter, kivel találkoznék, azt mondaná“: Sir, nagyon szép tudomány az a diplomatia, — de másnap már az a miniszter nem ülne a gyapjúzsákon. *(Derültség.)*

Egyedül mi, Magyarország vagyunk abban a kényes helyzetben, hogy minekünk örökösen igazat kell mondanunk, Képviselőknek és kormánynak, azért, mert mi nekünk mint Krisztusnak és az apostoloknak *minden erőnk egyedül a beszédünkben van. (Nagy és hosszantartó derültség.)*

Igaza van, tekintetes úr!

(1873) *Csernátony* Lajos adomája:

T. Ház, ezzel a javaslattal is úgy vagyok, mint az egyszeri házaló a szemüveggel. Ez a házaló el akart adni egy

szemüveget, s bement egy tekintetes úrhoz, akinek nagyon feldicsérte a portékáját, hogy azon mi minden szépet lehet látni. A tekintetes úr erre felteszi az okulárét, s azt mondja: ezen csupa gazembert látok. A házaló csodálkozván, elkérte a szemüveget és most ő tette föl azt, s így válaszolt, miközben erősen ránézett az urra: tekintetes urnak igaza van, mert én is csak gazembert látok rajta. *(Hosszantartó zajos derültség.)*

A figyelmes Jókai

(1871) A függetlenségre törekedő magyar közvéleményben nagy visszatetszést keltett, hogy a poroszok Franciaországtól elvették Elzász-Lotharingiát. Emiatt a t. Házban több zajos interpelláció hangzott el és a magyar kormányt arra szólították föl, hogy az elszakítás ellen foglaljon állást. Ez azonban nem történt meg és most *Berzenczey* László, a szabadságharc egyik hazatért emigránsa nagy beszédet mondott Franciaország mellett és hevesen bírálta azokat a kormánypárti képviselőket — közöttük *Jókai* Mórt — akik a helyzettel megalkudtak. *Jókai* Mór így válaszolt *Berzenczey*nek:

T. Ház! Bocsánatot kérek, hogy a házszabályok értelmében személyes ügyben szót kérek. *(Halljuk! Halljuk!)* Tennem kell ezt, mert lehetetlen elhallgatnom, amit Berzenczey tisztelt képviselőtársam a számba adott, illetve rám fogott: hogy én beszédemben a franciákat vagy a francia nemzetet szidtam. Sohasem, legközelebbi beszédemben, sem írva, sem mondva senki előtt én a francia nemzetet gyalázattal nem érintettem soha, és rokonszenvem ép oly nagy iránta, mint a másik nagy nemzet iránt, de engedje meg nekem tisztelt Berzenczey képviselőtársam, hogy oly gyengeségem nekem is legyen, hogy mindkét fél iránt rokonszenvet érezzek, mint volt neki nemrég, midőn sajtóbíróság által bíróilag tanuvallomásra fölhívatva: azt jelentette ki, hogy mind a vádlottnak, mind a vádlónak egyaránt barátja lévén, ő egyik ellenében sem örömest tanuskodik. Ily gyengeségem nekem is van, s azt megtartom magamnak. *(Hosszantartó derültség.)*

Foszfor nélkül nincs tudomány

(1871) *Körmendy* Sándor a közoktatásügyi tárca vitájában javasolta, hogy a minisztérium írasson valláserkölcsi kátét és valamennyi iskolában ezt tanítsák. Ez ellen *Horváth* Sándor így érvelt:

Így megeshetnék, hogy például egy ultramontan közoktatásügyi miniszter lesz. Ő állapítsa meg a kátét, melyet az iskolában tanítani kell? Vajjon meg fognak-e elégedni az izraeliták és protestánsok? Vagy ép egy bölcsész miniszter jön, például hegelista; ő mindenesetre a Sein és Nichtsein, a lét és nemlét kérdésével fogja a kátét megkezdeni. *(Derültség.)* Vagy megeshetik az is, mert a legújabb irány ez, hogy materialista lesz a miniszter, például darvinista, akkor a kátét nem kezdheti másként, mint úgy: „Ohne Phosphor ist keine Gedanke", „Phosphor nélkül nincs gondolat!" *(Hosszantartó derültség.)* Hát ez legyen a „valláserkölcs?" *(Nagy derültség.)*

Simonyi vicce nem sült el

(1871) A hadügyi költségvetési vitában báró *Simonyi* Lajos szóvá tette a honvéd tüzérség fölállításának szükségességét, amire gróf *Andrássy* Gyula miniszterelnök a következőket válaszolta:

Most csak azt vagyok bátor megjegyezni, hogy Simonyi Lajost t. képviselő úr — nem tudom, mi oknál fogva — az én helyzetemet, ha nem lesz külön tüzérségről gondoskodva, Alvinczy-éhez hasonlította. *(Derültség balfelől.)*

A t. ellenzék nevetett, nevet most is; én is szívesen nevetek velök: ámbár a hasonlatosságot nem értem. Mert azon

fegyverek, melyekkel a minisztérium a honvédséget ellátta, mind igen jól elsülnek, a mitrailleusök mind elsülnek, amint a tapasztalás mutatja. Ha tehát itt valami van, ami nem sült el: az a t. képviselő úr élce. *(Derültség. Simonyi Lajos báró közbeszól: Az ágyú! Élénk és zajos derültség.)*

Ma nincs nálam pénz, tehát nem fizetek

(1872) A gazdasági válság fekete felhői gomolyogtak az égboltozaton, mely a következő évben egész Európát megrázkódtatta. Az Osztrák-Magyar Bank kamatlába 9 százalékra ugrott föl és 15 százalékon alul magánkölcsön nem volt kapható. A válság miatt szólalt föl *Wahrmann* Mór, anélkül, hogy kézzelfogható javaslatokkal jött volna a t. Ház elé. Ezt *Jókai* Mór így kifogásolta:

Hogy hogyan történjék meg a javulás, minő modalitások mellett: arra felelni nem az én feladatom. Az én igen tisztelt képviselőtársam Wahrmann Mór azt mondotta, hogy ő nem egészen szerénytelen azt állítani, hogy ezen kérdésekhez ért. Akkor én rám nézve a szerénységnek sokkal kisebb mérve kívántatik meg, hogyha ugyanazon álláspontra helyezem magamat. Ámbár ő, akinek egész élet-pályája ezen a kérdés tanulmányozására volt fordítva, azon gyanut kelti bennem, midőn azt mondja, hogy nem ért hozzá: — hogy ő is oly formán tesz, mint midőn a gazdag embertől pénzt kérnek, s azt mondja: „heute bin ich nicht bei Kassa!" *(Derültség.)* Én azt hiszem, hogy ő nagyon is érti a dolgot, és azon adatokat, amiket felhozott: csak azért mondta el, hogy némileg elhítesse velünk, hogy csakugyan nem érti a dolgokat. *(Élénk derültség.)*

Mennyit ért Mátyás király?

(1872) *Jókai* Mór mondotta:

Mátyás király volt az, ki egyszer a cinkotai bölcstől azt kérdezte: mennyit ér a király? Ez azt felelte rá: 29 kispénzt,

A király csodálkozva nézett a „bölcsre". „29 kispénzt?" „Igen, mert ha az én uramat és üdvözítőmet megvették és eladták 30 kispénzért, akkor az én királyom is ér 29-et. Nem többet, de annyit bizonyosan". *(Zajos derültség.)*

Miniszter teins uram!

(1872) *Tóth* Vilmos belügyminiszter a parlament elé terjesztette a *„Törvényjavaslat az 1848. V. és erdélyi 1848. II. törvénycikk módosításáról és pótlásáról"* szóló tervezetét, melynek címe sehogyse nyerte meg az ellenzéki képviselők tetszését. Közöttük fölállt *Dőry* János, aki oldalakra terjedő idézeteket olvasott föl hol *Ovidiusból*, hol *Horatiusból*, hol meg *Vergilius* verseiből, melyekkel — persze szakadatlan derültség és a t. Ház elnökének állandó figyelmeztetése és csengetése közepette — azt óhajtotta bizonyítani, hogy az írás élén minő nagy jelentősége van a címnek, mely egyúttal a tartalmat is befolyásolja. *Dőry* így szónokolt:

Kérem, t. elnök urat, amit mondottam, s amit mondandó leszek, oly nélkülözhetetlen a tárgyhoz, s úgy illik beszédemhez, mint a tisztelt elnök úr asztalára a csengetyű. *(Derültség.)* Ez mind a címkérdéshez tartozik. Miután Vergiliusból confundáltattam, most átmegyek parányiságomra. *(Derültség.)* T. Ház! Volt idő, midőn én novellákat is írtam, *(Nagy derültség.)* írtam verseket és ujságokba cikkecskéket is, hanem novelláimat mind elégettem, mert nem találtam meg hozzájuk a valódi címet. *(Nagy derültség.)* A verseknél már egy kissé tovább vittem, *(Derültség.)* mert midőn nem találtam a versnek címet, *(Derültség.)* hát acrostichont írtam, Már pedig tudjuk, hogy az acrostichonban az illető címzetnek neve benfoglaltatik. Így történt, hogy hazánk nagy fiának, Pest belváros érdemes képviselőjének is írtam egy acrostichont, s ő oly szíves volt, s annyira kitüntetett, hogy ő felelt is rá, s így ő is megénekelt engem. *(Derültség.)* Ő sokkal szerencsésebb

volt a cím megválasztásában, mert ő röviden az írta: „Jankóhoz". *(Általános nagy derültség.)*

Azon versben, melyben t. hazánk nagy fia a többi között nekem is elmondta mindazt, hogy látja, hogy rossz verseket gyártani képes vagyok, azt a tanácsot adta, hogy bizony jobb volna, hogyha én poéta helyett kocsis lennék. *(Élénk derültség.)* Az igaz, abban az időben hajtottam is lovakat, *(Derültség.)* de most nem lehet, mert nincsenek lovaim. *(Zajos derültség.)*

A cím nemcsak a törvényjavaslatnál, nemcsak novelláknál, verseknél, hanem a magánéletben is nagyon fontos és nélkülözhetetlen valami. *(Nagy derültség.)* Például mily botrányos botlás volna az, hogyha valaki a belügyminiszter úr egyik törvényjavaslatának címére azt mondaná „Kegyelmes Uram" helyett: bizony teins uram, ez nem jó cím! *(Derültség.)* Hát nem botrányos botlás volna teins uram? *(Zajos derültség.)*

„Kutyából nem lesz szalonna."

(1872) *Várady* Gábor adomája:

A börtönben ült tyúktolvaj magába szállt, s egy vasárnap elhatározta, hogy elmegy imádkozni a templomba, ahol a pap épen arról prédikált, hogy mikép ment fel Krisztus az olajfák hegyére tanítványaival, s mint jött el az áruló Judás, ki csókjával jelölé ki az elfogatandó mestert. Amidőn a pap a Getsemane kertről beszélt, a tyúktolvaj elhagyta a templomot, s a pap prédicatióját nem hallgatta végig. Hónapok elteltével a tolvaj megint elment a templomba, s épen akkor lépett be, midőn a pap ugyanazt prédicálta, amit hónapokkal ezelőtt, a pap elmondta, hogy a Getsemanekertben Judás csókja után hogyan fogták el a mestert. A tolvaj erre méregbe jött és így kiáltott fel: „Úgy kell neki! Tavaly is épen itt fogták el, azon a szent helyen, mért nem érte fel észszel, hogy ott megint elfogják!" *(Zajos derültség.)*

Több az abrosz, kevés az étel

(1872) A felirati vitában nagy beszédet mondott *Schvarcz* Gyula kormánypárti képviselő, akinek az ellenzék részéről *Csernátony* Lajos így válaszolt:

Mellőzöm a beszédeket, valamint Schvarcz Gyula t. képviselőtársam programmját, amire komolyan elmondta a magáét igen tisztelt képviselőtársam Ghyczy Kálmán, és amelyre én nem olyan komolyan csak annyit mondok, hogy illik rá a spanyol közmondás: „Több az abrosz, mint az étel". *(Derültség.)* De Schvarcz Gyula tisztelt képviselőtársam jegyezze meg, hogy ami az abroszon abból a kevés ételből jó, az a mienk: ami rossz, az az övé. *(Élénk derültség balfelől.)*

A józan királyhoz ápellált

(1872) *Szakácsy* Dániel adomája:

A régi nagy Sándor, pogány király, egyszer egy asszonyt halálraítélt azért, mert amikor ő az utcán lovagolt, előtte keresztül mert szaladni. Az asszony áppellált az ítélet ellen. Kihez? Nagy Sándorhoz. Rettenetesen megütközött fölötte a pogány király, Nagy Sándor, bebocsátotta maga elébe az asszonyt és kérdé tőle, hogy micsoda gondolata van neki: „Hogy kit én, mint király, ítéltelek halálra: az ellen hozzám áppellálsz?" Azt mondta az asszony: Uram királyom! A részeg királytól a józan királyhoz áppelláltam! *(Zajos derültség.)*

No komé, most aztán jól gurulunk

(1872) *Eördögh* Frigyes adomája:

Két koldus utazott együtt, az egyik vak, a másik béna. A vak taligában ült, amelyet egy szamár vont, s a béna hajtotta a szamarat. Történetesen egy hegynek felfelé kellett menni, és természetes, hogy a taliga lassan haladt. A vak így szólt: Héj komé, szólítsa csak azt a szamarat, hogy jobban

húzzon. Erre a béna fogja a botot, s megdöngeti a szamarat, mire ez neki iramodva, elszakítja a hámot, és a taliga rohan a vak koldussal a hegyen lefelé. Erre a vak koldus önelégülten így szólt: „No komé, most már jól megyünk." *(Zajos derültség.)*

Tértijegyem van, visszajöhetek a pokolból

(1872) *Horváth* Sándor adomája:

Tarisznyás gazduram kirug a hámból, s részegen felszáll a vonatra. Jön a conductor, kéri a jegyét. Ez tarisznyájában kotorászik, nem találja a jegyét, mire elkáromkodja magát. „Halii ke, ilyen csunya isten káromlás miatt maga a pokolba fog jutni", szólt a conductor, a kinek így válaszolt a részeg: „Amondó vagyok felséges kenduram, hogy ha elmenék a pokolba, onnét is visszajövék, minek utána retourjegyet váltottam". *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Jókai se tudja, amit a tudósok nem tudnak

(1872) A t. Ház Budapest, vagy mint akkoriban írták: Buda-Pest városrendezésének és beruházásainak kérdésével foglalkozott. *Jókai* Mór nagy beszédet mondott és a parlament szakadatlan nevetése közepette ostorozta a főváros egészségtelen és megbizhatatlan berendezéseit. Hol Óbudáról, hol Budáról, hol meg Pestről csevegett, miközben falrengető derüs jelenetek és felkiáltások kíséretében állandóan a t. Ház elé idézte a megjelölt városrészek parlamenti képviselőit, akik kerületeik dolgait elhanyagolják. A nagy mesemondó aztán így korholta képviselőtársait:

Eddigelé, t. képviselőház, mesterségesen volt minden oda irányozva, hogy egy Buda-Pesten megalakult űzérkedő gentry foglalja el a községnek javadalmát; pedig most még csak fél lábbal volt benne ezen gentry a képviselőtestületben, még csak

választás útján jutott bele a java; Quid tunc, hogy ha egész tömegesen be jut oda. *(Derültség. Élénk helyeslés a baloldalon.)* Hiszen valóságos Vesuv-eruptio lesz Pest-városára nézve. *(Derültség.)* és én valóban csodálkozom azon, hogy az én igen tisztelt képviselőtársam Pest-Ferenczkülváros képviselője ezen veszedelemmel szemben, mely az általa képviselt városnegyedet mint Herculanum és Pompeit hamu alá temetni fenyegetődzik: egész megnyugtatva érzi magát. *(Derültség balfelől.)*

Parva sapientia regitur mundus! ott ahol financiális dolgokról van szó, nagyon nem szeretek szaktudósokkal tanácskozni, a szaktudósok is emberek. Valahányszor a szaktudós által valami tervet, mely pénzbe kerül hallok élénken pártolni: mindig valami gyanú fog el; de tessék elhinni, hogy jó vigyázni a kezére. *(Általános derültség.)*

Kérdem akármelyik képviselőtársamat, magára vállalna-e egy olyan határozatot, hogy ezek a tervek realisáltassanak, hiszen egy milliárdon alúl egyik sem beszél. Nekem, mint szegény írónak, a ki a jövő század regényét írom, nekem jók azok a tervek. *(Általános derültség.)* De mit csináljon velök Pest városa? *(Zajos derültség.)*

Itt volt egy másik legközelebbi eset. Vízvezetékünk vize elromlott, nem volt iható, összehívták a szaktudósokat, ezek elővették a górcsöveket, retortákat, astrolobiumokat, *(Általános nagy derültség.)* megnézték, megmérték, tanakodtak rajta, hogy a víz rossz. De hogy mi a baja? Azt nem tudják. *(Általános nagy derültség.)* Ennyit én is tudok. *(Zajos derültség.)*

Másodszor kérdezték tőlük, hogy tehát hogyan lehetne segíteni az általánosan érzett bajon? Arra megint azt mondták, hogy: nem tudják. *(Zajos derültség.)* Ennyit én is tudok. *(Folytonosan megismétlődő nagy derültség.)*

A házelnök uron nem fogott a himlőoltás

(1873) A belügyi költségvetés kapcsán a járványkórházak fönntartásának költségeit tárgyalták. Többen kifogásolták, hogy a járvány leküzdésére, illetve megelőzésére használt oltóanyag a várakozásnak nem felel meg. *Patrubány* Gergely a himlőoltás nagy előnyeit így óhajtotta védelmébe venni:

Tavaly épen himlőjárvány volt. Az emberek beoltatták magukat. Nekem is szerencsém volt 1871-ben e háznak akkori érdemes elnökét beoltani. *(Nagy derültség.)* Az érdemes elnök uron nem fogott az oltás. *(Nagy derültség.)* Tessék meghallgatni a dolgot. Ő azt gondolta, hogy rossz a himlőoltóanyag. Már pedig bizonyára csak gondom volt, hogy őt jó himlőanyaggal oltsam be; hanem nagyon természetes, ez csak azt bizonyítja, hogy a tisztelt elnök úr akkor már a gyermekbetegségekre nem volt hajlandó. *(Nagy derültség.)*

Gróf Beust csalódik miniszterében

(1873) *Szontagh* Pál mondotta el:

Beust gróf miniszterelnök egy alkalommal ebédet adott, s ezen a háziasszony távollétében a honneuröket Metternich Pauline hercegnő adta. Egyiket az ebédre érkező vendégek közül Beuts gróf mint gróf Wrbna mutatta be a hercegnőnek tévedésből, mert az illető gróf Hohenwart miniszter volt. Erre Beust gróf így excusalta magát Metternich Pauline előtt: „Hercegnő, sajnálom, de csalódtam a miniszteremben".

Vágja ki a magas C-t osztálytanácsos úr!

(1873) *Dobsa* Lajos hevesen támadta báró *Orczy* Bódogot, a *Nemzeti Színház* igazgatóját. Beszédében kifogásolta és számszerűen kívánta igazolni, hogy az igazgató egyes táncművészeknek túlmagas föllépti díjat juttat és ezek a díjak nem egy esetben elérik egy miniszteri tanácsos, vagy osztálytanácsos évi fizetését, holott a nézete szerint a túlértékelt művészek legtöbbje évente egyszer, vagy kétszer lép föl és művészi teljesítményük mindössze abból áll, hogy „néhány piruettet kell eljárniok." *Dobsa* Lajos kifogásaira aztán *Zichy* Antal az alábbi adomával válaszolt:

Eszembe jut egy hajdani híres spanyol királynak, ki nagy műszerető volt, azon ismeretes adomává lett panasza, midőn egy általa nagyon kedvelt tenorista annyira követelő lett, hogy a király alig hitte magát képesnek igényeit kielégíteni.

Képzelje csak — mondá miniszterének — ez az ember több fizetést kér tőlem, mint amennyit egy tábornagyom kap. A miniszter azt felelte: „felséges uram, tessék tehát tábornagyát kiállítani a színpadra és énekeltesse el azzal az olasz áriákat!". *(Élénk derültség.)*

Ezen adomát juttatta eszembe azon piruett, melyre Dobsa Lajos t. képviselőtársamnak célozni méltóztatott. *(Derültség.)* Meg lehet, hogy a nemzeti színháznak egy azon téren nagyon érdemes tagja, egyik kitűnősége — mert végre ha művészetről beszélünk, ne nézzük le a művészetnek egyik ágát se — meglehet oly fizetéssel bír, mint egy osztálytanácsos, vagy miniszteri tanácsos. Ám tessék a miniszteri osztálytanácsost, vagy miniszteri tanácsost a színpadra kiállítani és csinálja meg az a piruettet. *(Zajos derültség.)*

Bismarck és Favre

(1873) *Cserndtony* Lajos mondotta el:

Ismeretes, hogy a francia-porosz háború után Bismarck Favre francia miniszterrel tárgyalt az öt milliárd francot kitevő hadikárpótlásról, amit a francia miniszter sokalt és Bismarckot arra kérte, hogy a hadiköltségeket mérsékelje, mert Franciaország pénzügyi helyzete zilált állapotban van. Erre Bismarck a következőket felelte: „Eh bien!" De Poroszország zilált pénzügyi helyzetét is figyelembe kell vennem". *(Élénk derültség.)*

Botbüntetés számlaengedménnyel

(1873) *Csanády* Sándor adomája:

A régi időben történt, amidőn a regulák botbüntetést írtak elő, hogy ilyen büntetés terhe alatt került a deliquens uzsorás a szolgabíró színe elé. Minthogy a szolgabíró megállapította az uzsorát, a deliquens 25 botbüntetésre ítéltetett. Az ítélet végrehajtója a hajdu volt, aki az uzsorásnak szintúgy tartozott. Az uzsorásra keményen rásuhintott, de a bűnös már a második ütésnél elkezdett kiabálni, könyörögni, s alkudozni a hajduval. Az ötödik ütésnél az uzsorás 20 percentet akart engedni a követelésből, s mire a tizediket megkapta, a hajdu a tartozását már le is fizette. Így quittelte le az adósságát. *(Zajos derültség.)*

Mi Angolország népe....

(1874) Aranyosmegyesről nyershangú kérvény érkezett a t. Ház elnökségéhez. Az írást *Selyebi* Dani és *Snika* Lajos ellenjegyezték és pedig az előbbi „az aranyosmegyesi baloldali választókerület elnökének" minőségében, az utóbbi pedig mint ugyanennek a pártalakulatnak a jegyzője írta alá a kérvényt. A t. Ház kormánypárti padjain fölzudulást okozott, hogy *Selyebi* és *Snika* urak az írásban „baloldali választókerületről" csevegtek és emiatt több fölszólalás hangzott el. A kedélyeket *Pulszky* Ferenc így csillapította le:

Az egész ügy nem olyan komoly, hogy róla sokat kelljen szólni. Ez az eset emlékeztet engem egy kérvényre, mely az angol parlamenthez intéztetett. Három szabólegény Tooley Street kis obscurus utcájából kérvényt nyujtott be az angol parlamenthez a miniszterium ellen, és ebben így nevezték magukat: „Mi, Angolország népe". *(Élénk derültség.)*

Németh Albert megalapítja az önálló magyar jegybankot — Spanyolországban

(1875) *Széll* Kálmán pénzügyminiszter adóemelési javaslatot terjesztett be és az adókat 8 millió forinttal óhajtotta növelni. Az ellenzék a javaslat megszavazásáért azonban ellenszolgáltatásokat kért, legelsősorban követelte az önálló magyar jegybank fölállítását. Ezt a követelést *Németh* Albert így adta elő:

A másik követelés az, hogy állítsák föl a magyar önálló nemzeti bankot; de nem úgy ám, mint a t. pénzügyminiszter úr előre csóválgatja a fejét. *(Derültség.)* Úgy emlékszem, hogy a mult hetekben tették azon ellenvetést a túloldalról, hogyha ők nem képesek: hát próbáljuk meg mi; de ehhez is kevés a re-

ményem; mert én attól félek, hogy oda fogunk jutni, hogy mi sem leszünk képesek, önök is a képességből végkép ki fognak fogyni, akkor elő fog állni az az eset, ami, ha jól emlékszem, a 18-ik század első éveiben II-ik Károly király elhunyta után V-ik Fülöp spanyol király uralma alatt történt, hogy idegen országból, Franciaországból vittek minisztert, mert belátták, hogy Spanyolországban már nincs ember, ki arra képes lenne, vagy arra elég határozottsággal, jó akarattal bírt volna. És az első volt, hogy jegybank fölállítását indítványozta neki Rippert, egy hollandus, Cabareus, nem mondhatom, hogy Cabarö: mert nem volt francia, hanem eredetileg görög volt, tehát Cabareus vetette meg az alapját a nemzeti banknak és csak a *magyar* nemzeti önálló jegybank adta meg Spanyolországnak... *(Nagy derültség.)* Látják önök t. képviselőtársaim, mint valósult meg bennem a német közmondás: „Wess' das Herz voll, dess' geht der Mund über", annyira óhajtom a magyar önálló bank felállítását, hogy midőn előhozom a történelem multjából Spanyolország bankjának felállítását, megcsuklik a nyelvem és ott is magyar bankot akarok felállitani. *(Zajos derültség.)*

Csodagyermek, ki világrajöttének napján magyarul társalog

(1875) *Plachy* Bertalan követelte, hogy a közoktatásügyi minisztérium a nemzetiségi iskoláktól és kulturális egyesületektől a támogatást vonja meg. *Borlea* Zsigmond *Plachy* indítványát a következőképpen ellenezte:

Mert igaz, hogyha törvény által erőszakolják iskoláinkban a magyar nyelvet, akkor az iskoláinkban mindenütt, amint Plachy úr kívánta, taníttatni fog, de nem fog tanultatni. *(Derültség.)* Tessék elhinni, hogy nem, mert tessék az emberi természetet tekintetbe venni. Ha valakit kényszerítenek valamire, legyen az neki kárára, vagy hasznára, ha erőszakolják: higyjék meg, hogy nem teszi meg. *(Derültség.)* Mert kérem tessék elhinni, hogyha valakit a mennyországba küldenének is erőszakkal, oda sem megy, s az erőszaknak ellenállna. *(Élénk hoszantartó derültség.)*

S mondják meg most uraim, milyen oktatás lenne az, midőn a tanító és a gyerekek egymást nem értik? Milyen tanítás volna az, hol a tanító a gyermekekkel nem tud beszélni? *(Egy hang: Tanulja meg a gyermek! Derültség.)* Annak a képviselő úrnak, ki közbe szólt, hogy a gyermek tanuljon, s így értse a magyar szót: a logikáját én csakugyan nem értem, hiszen a gyermek azért jár iskolába, hogy ott tanuljon, s talán nem kívánja, hogy a gyermek mikor születik, az idegen tanító nyelvét már tudja. *(Derültség.)* Meglehet, hogy azon a vidéken, ahol a képviselő úr lakik, ily gyermekeket szülnek; *(Élénk derültség.)* de én ilyet sohasem láttam. *(Hosszantartó élénk derültség.)*

Dobjátok ki, mert meghasad a szívem

(1875) Régi, nagyon régi mondást fejelt meg *Csernátony* Lajos és pedig abból az alkalomból, hogy *Irányi* Dániel a parlament nyilvánossága előtt a tömegek nyomorára és szegénységére hívta föl a figyelmet. A régi közmondás szerint ugyanis a szegény ember megjelenik a gazdag ember palotájában és alamizsnát kér. A gazdag ember erre odainti a lakáját és így szól hozzá, miközben a szegény emberre mutat: — Dobd ki, mert még meghasad a szívem. A mondást II. Vilmos császárnak tulajdonítják, de ehhez sok kétség férhet. *Csernátony* most így adta elő a föntebb említett mondás változatát:

Hisz igen szomorú sora a világnak, hogy a szegény, nyomorban élő embernek kancsójába könnyek hullanak és még szomorúbb az, hogy ez mindig így van, nem csak kivételes időkben, és az is mindig úgy van, hogy másrészről azon kristálypalackokban talán pezsgő is gyöngyözik. De kérdem Irányi t. képviselő urat, hogy azért, hogyha kimegy a házból és koldusokat lát: nem fog-e jó kabátot viselni? *(Derültség.)* megosztja-e azon ebédet, melyet ma fog enni, és mely min-

denesetre jobb lesz a koldusénál; azon emberénél, ki mondá: *(Élénk derültség.)* „Add el a mid van, és oszd meg a szegényekkel!"

Ez a kereszténység tana. Ez igen szép magasztos és isteni; hanem mi gyarló emberek vagyunk. *(Zajos derültség.)*

A minden szentek napján perelhető váltó

(1876) A váltótörvényjavaslatot tárgyalták és ekkor mondotta *Németh* Albert:

Egy furfangos váltóadós azt írta a váltóba hogy szent Naicus napján fogja a váltót kifizetni. A hitelező azonban nem találta ezt a napot a naptárban és így a váltót be sem perelhette. Erre egy furfangos ügyvéd azt a jó tanácsot adta a hitelezőnek, hogy miután az adós maga elismerte, hogy Naicus szent: pereltesse be a váltót *mindenszentek* napján. *(Zajos derültség.)*

Akkor nyertünk...

(1875) *Csiky* Sándor adomája:

Eszembe jut egy jó anecdota, amiről azt mondják, hogy meg is történt, épen az egyetemen, ahol vizsgáztatták a diákokat. Az asztalon feküdt 50 thesis, amit a diákoknak meg kellett oldani. Az egyik diák azonban nem készült a vizsgára, csak egy thesisből. Felhíván a censor által épen hogy azt a thesist húzta ki, amiből ő elkészült, mire elbizakodva úgy tett, mintha egy kártyaasztalnál bankot húzott volna, s azt mondotta volt, hogy: Slager! E kijelentésre az asztalnál ülő censor azzal válaszolt, hogy: „amice, majd megütjük azt a slagert". „Akkor apré leszünk!" felelt rá a diák nagy nyugalommal. *(Zajos derültség.)*

Ne szólj szám...

(1875) *Szontagh* Pál (gömöri) így vezette be beszédét:

A boldogult József Nádor főhercegről azt az adomát hallottam, hogy Kopácsy kortársáról, akkori esztergomi érsekről és Magyarország prímásáról azon véleményét nyilvánította, hogy: „mennyire okos ember az, mert sohasem mond többet, mint amennyit mondani akar". *(Zajos derültség.)* Én is szeretnék ráállani az ezen adomában jelzett álláspontra és erőt is veszek magamon, hogy többet ne mondjak, mint amennyit mondani akarok. *(Élénk derültség.)*

Állítsál valamit, hogy azt megcáfolhassam!

(1875) *Szilágyi* Dezső, a későbbi igazságügyi miniszter nagyszerű vitatkozó tehetség volt és a vele szemben álló barátnak és ellenfélnek jókedvében mindig azt szokta mondani: — Állítsál valamit, hogy azt rögtön megcáfolhassam! A mondás egy parlamenti beszéd révén híresedett el. A korteskedések miatt ugyanis hevesen támadták az akkor még bárói címet viselő *Wenckheim* Béla miniszterelnököt és *Tisza* Kálmán belügyminisztert, aki mögött akkor már hatalmas párt, a kormányzásra jutott szabadelvű párt népe s hadserege sorakozott. *Ürményi* Miksa kormánypárti képviselő aztán *Szilágyi* Dezső elhíresedett mondását így fejelte meg:

Én különben is, ha már korteskedésről beszélünk: vajjon nem-e azon korteskedésnek, — de előrebocsátom, szerintem, megengedett korteskedésnek — egyik legjobb módja, amit a tisztelt urak most próbálgatnak? az ugyanis, hogy anélkül, hogy valamit mondanának: igyekezzenek rábírni a kormányt, hogy mondjon olyat, amit azután megtámadhassanak. *(Élénk derültség és tetszés a középen.)*

A beteget előbb megverik

(1875) A t. Ház a haszonbérekre vonatkozó törvényjavaslatot tárgyalta és ennek egyes szakaszai az érdekeltekre nézve kedvező volt, más szakaszok viszont ennek éppen a megfordítottját tartalmazták és az egész javaslat modern hapy end-el nyert befejezést. Erről mondotta *Németh* Albert a következőket:

Egy szegény az orvoshoz megy és azt mondja: „Nagyon beteg vagyok, gyógyítson meg!" Az orvos pedig a kérésre azt válaszolná: „Meggyógyítom, de előbb jól elpáholom azért, hogy miért betegedett meg?" *(Derültség.)*

Mi a teendő az első pofon után?

(1875) *Simonyi* Ernő élesen támadta *Tisza* Kálmán belügyminisztert és így adta elő Istóczy antiszemita képviselő egyik barátjának az esetét:

Figyelmeztetem, élelmes észrevételre, melyet egy alkalommal tett Istóczy úr barátainak egyike, ki, midőn mondták neki: ha arcul csaptak, miért nem ütötted vissza, azt felelé: azért, mert akkor ismét rajtam lett volna a sor. *(Derültség.)*

Stuart Mill és Majoros a hölgyek nagykorúsításáért

(1874) A nők nagykorusításának törvényjavaslatát tárgyalták és ebben a vitában mondotta *Beöthy* Algernon a következőket:

Hiszen, tisztelt Ház, ha az áll, hogy egy nő puszta férjhezmenetel által önrendelkezési képességét elnyeri: akkor nem látom át, miért vonjuk meg a nőktől a politikai jog gyakorlatát, melyet Stuart Mill és Majoros István t. képviselőtársunk csakugyan meg akarnak adni a nőknek? *(Általános derültség.)*

A második és harmadik pohár pálinka

(1875) *Csanády* Sándor adomája:

Az iszákos rekrutát a kapitány rapportra rendelte, s nagyon korholta őt, amiért sok pálinkát iszik és folyton részeg. „És miért iszol, s mikor iszol te korhely pálinkát?" kérdezte a kapitány. „Jelentem alássan kapitány úr én mindég éhomra iszok, s akkor mingyárt más embernek érzem magamat". „Ha éhomra iszol és egy pohár után más embernek érzed magadat, akkor miért iszol még egy pohárral?" vallatja tovább a rekrutát a kapitány. „Jelentem alássan, második pohárral azért iszok, mivelhogy kiváncsi vagyok arra, hogy mikép iszik az a másik ember", válaszolt a baka. „Hát akkor mért iszol te három pohárral, ha egyszer kíváncsiságodat kielégítetted? volt a kapitány felelete. „Azért iszok három pohárral, mert akkor meg megszemlélem: két ember hogyan iszik?" *(Zajos derültség.)*

Adó elől lehet menekülni

(1874) A választói jogot tárgyalták és báró *Kemény* István fölszólalásában elmondotta, hogy megyéjének két képviselője a választóknak odaígérte a paradicsomot, de viszont az egyik képviselő adót egyáltalán nem fizet, a másiknak adója pedig mindössze 75 krajcárt tesz ki. *Kemény* ezután a következőket mondotta:

Én erre nézve egy közelebbi példát fogok felhozni. *(Halljuk! Halljuk!.)* A zsarnokok is sokszor játsszák a liberális szerepet. Napoleon is ilyen uton szerezte meg magának Nizzát. Elküldött oda ugyanis egy csomó kereskedőt a kosárral a nyakukban, melyekben hajkefe, suvick és más apróságok voltak, miket aztán emezek negyedárért árulták a lakosság bámulatára, s azt mondták, hogy Franciaországban mindennek ilyen olcsó az ára. És ime így az egész magasztos suffrage universelle theoriája és azzal együtt egy egész ország meg lett vásárolva ily csekély áron: mennyinél Magyarországon egy

becsületes restauratio többe kerül. *(Hosszas és élénk derültség és taps.)*

Szerecsen a parlamentben

1876 március 13.

A képviselőház elnöke: *Ghiczy* Kálmán. Miniszterelnök: *Tisza* Kálmán. Előadó: *Gulner* Gyula. Tárgy többek között a községrendezési törvény és a Királyföld beolvasztása az „összállamba".

Interpelláció: *Trauschenfels* Emil a szász egyetem fölállítását követelte, több szász származású képviselőtársával együtt. Nagy beszédében többek között a következőket mondotta:

Eszembe jutott tegnap midőn Bausnern képviselő úr azon rendkívüli kulturális kifejezésekkel élt, *(Derültség!)* egy eset azon időből, midőn egy külföldi városban laktam és gyakran találkoztam egy szerecsennel, ki mindig nagyon csinosan és nagy luxussal volt öltözve. Nem bírtam megtudni, hogy ezen ember miből él oly kényelmesen és miből viszi azt a nagy fényűzést. Egyszer megismerkedtem vele és kérdeztem tőle, hogy miből él. Én, uram, feketeségemből élek. Ha én fehér ember lennék: rég elpusztultam volna, de miután egyetlen fekete ember vagyok e nagy városban, mindenki látni akar, mindenki meghív vendégnek és ily uton élem életemet csupán feketeségemből. *(Derültség.)*

1876 március 24.

Tisza Kálmán ezen a napon tartott nagy beszédében ejtette ki a híressé vált következő mondást:

A parlamenti hatalom fölött nincsen egyes szempontjából tekinthető jog; a parlament hatalma fölött csak általános örök igazság van.

Széll Kálmán pénzügyminiszter tíz millió forintot talált

1876 november 26.

Bujanovics Sándor képviselő sokalta az 1877. évi költségvetési előirányzatot. Összehasonlítást tett az 1874. és 1877. évi költségvetési tételek között és tíz millió forintos tételnek nem tudott a nyomára jutni és számítása sehogyse egyezett a pénzügyminiszteri előterjesztés számadataival. Emiatt hosszasan interpellált, mire *Széll* Kálmán pénzügyminiszter röviden a következő talpraesett választ adta:

Netto véve a bevételi emelkedést, az állam bevételei 1874-ről 1875-re ma 7 millióval emelkedtek és ebből nem több, mint pár millió forint esik az adóemelésre: a többi közel 5 millió forint a jövedelmek többi ágazatára. Ez a t. képviselő úr által keresett 10 millió második fele, és ezután azt hiszem ő maga is szíves lesz elismerni, hogy miután az 1877-iki költségvetést az 1874-ikével összemérni absolute lehetetlen; az általa keresett 10 millió forintot szerencsésen megtaláltuk. *(Élénk derültség.)*

Miért nem beszélhetnek a magyar nemzet nevében?

1876 november 17.

A keleti bonyodalmak miatt elhangzott külpolitikai interpellációkra *Tisza* Kálmán miniszterelnök viszonválaszát így fogalmazta meg:

T. Képviselőház! Elsőben is azt óhajtom, hogy tisztába jöjjünk aziránt, amit a t. képviselő úr azon irányban mondott, hogy ő a magyar nemzet nevében szól. A t. képviselő úr, mint a négyszáz képviselő bármelyike, mint a nemzet képviselője beszél; de a nemzet nevében csak a nemzet képviselőinek többsége beszélhet. *(Helyeslés.)* Mert ha minden képviselő a nemzet nevében beszélne: engedelmet kérek, akkor mit beszél a nemzet, mikor divergensek a nézetek? *(Derültség.)* Ez az egyik.

Ami pedig a másikat illeti, s bocsásson meg a t. képviselő úr de ismét azt fogja találni mondani, hogy élcet csinálok, pedig most is nagyon komolyan beszélek, ha a t. képviselő úr, tudja, hogy Anglia és Oroszország mit fog tenni: akkor többet tud, mint Európa összes diplomáciája és kár hogy e titkot elhallgatja. *(Élénk derültség a középen.)*

Richelieu biboros és Grammont herczeg ugrógyakorlatokat tartanak

1876 november 17.

A keleti bonyodalmak miatt több képviselő interpellált és a kormánytól külpolitikai vonatkozású fölvilágosítást kértek. *Tisza* Kálmán miniszterelnök válaszolt az elhangzott interpellációkra, de a válasz *Simonyi* Ernő képviselőt nem elégítette ki és újból fölszólalt. Beszédét így fejezte be:

T. Ház! A kormányelnök úr válasza eszembe juttat egy régi adomát, mely Richelieu bibornokról szól. Azt állítják, hogy neki olyan szokása volt, hogy szerette magát az ugrásban gyakorolni és mindig inasával versenyzett, hogy melyikük tud messzebbre ugrani. Ezt megtudta egy igen ügyes udvaronc, Grammont herceg, és elment a bibornokhoz, beszélt vele az ugrásról és kínálkozott, hogy versenyt fog vele ugrani. A bibornok elfogadta az ajánlatot és csakugyan mindketten ugrottak, de Grammont herceg sokkal ügyesebb udvaronc volt, semhogy messzebb ugrott volna, mint Richelieu, és ezen ügyességének, hogy nem tudott annyira ugrani, mint a bibornok: köszönhette jövő előmenetelét.

Nekem úgylátszik, hogy a miniszterelnök úr meg akarta mutatni, hogy nem tud annyira ugrani, mint amennyire ugrott Auersperg herceg az osztrák parlamentben, *(Derültség.)* azaz, hogy tud csinosan összefüggő beszédet kikerekíteni, anélkül, hogy valamit mondana. *(Derültség.)*

Parva sapientia regitur mundus

1876 október 9.

Miletics Szvetozár képviselőt felségárulás címén a bíróság elfogatta és utólag mentelmi jogának felfüggesztését kérte. Akkoriban orosz és szerb mozgolódás hírei nyugtalanították a közvéleményt és ezekben a monarhiaellenes mozgalmakban a képviselő a vádirat szerint tevékeny részt vett. A kiadatás ellen nagy beszédet tartott *Trauschenfels* Emil képviselő, aki azt követelte, hogy *Miletics* ellen a bíróság csak mandátumának lejárta után járhasson el. Az interpellációra hosszasan válaszolt *Tisza* Kálmán miniszterelnök, aki többek között a következő szellemes választ adta:

Nem akarok arról szólani, csak éppen megérinteni, hogy mi lenne következése annak, ha a képviselő úr tanácsa akár most, akár más hasonló alkalommal elfogadhatnék, azaz, hogy aki azon gyanú alatt áll, — mert ismétlem, nem fogok ez alkalommal ennél többet mondani; mert bűnöst, vagy nem bűnöst mondani nincs helyén — hogy a még ma is fennálló keleti bonyodalmakkal szemben követett el az ország érdekei elleni vétséget, és most szabadon eresztessék, hogy addig, míg ezen bonyodalom tart, csinálhasson amit tetszik, azután, ha mindent megcsinált, amit akart: ám fogassa el a törvényszék, s ítéljen felette. *(Felkiáltások. Igaz! Úgy van!)* Igaz, hogy parva sapientia regitur mundus, de ezen sapientiánál mégis csak több kell hozzá. *(Harsogó derültség. Tetszés.)*

Dárius kincsével se lehet többséget szerezni

(1876) Párbeszéd *Tisza* Kálmán miniszterelnök és *Ragályi* Ferdinánd között:

TISZA KÁLMÁN miniszterelnök: T. Ház! Kerítéssel, ámítással vádolni, azt hiszem, nem egészen finom parlamenti eljárás; de nem magam szempontjából veszem rossz néven e kifejezést, *(Derültség.)* mert kerítés, ámítás csak ott lehetséges, ahol van keríthető és ámítható. *(Derültség.)* De hogy ez a magyar nemzetre nem alkalmazható: mutatja az, hogy a képviselő úr folyvást kisebbségben van. *(Élénk derültség.)*

RAGÁLYI FERDINAND: *(Közbe szól.)* Nincs annyi pénzünk, hogy a többséget megszerezzük! *(Nagy derültség.)*

TISZA KÁLMÁN miniszterelnök: Köszönöm a közbeszólt képviselő úrnak, hogy annyira megbecsülte a nemzetét, hogy azzal indokolja a kisebbségüket, hogy nincs elég pénzük. *(Élénk derültség.)*

Bent csak egy granátos ül egy pohár sör mellett

(1877) *Németh* Albert a gyülekezési szabadság korlátozása ellen így szónokolt:

Deák Ferenc mélyen tisztelt emlékű nagy hazánkfia lakása előtt, ki köztudomás szerint az „Angol Királynőben" lakott, kellett átvonulni a Deák-térről végig ezer embernek. Azok nem voltak a pesti ifjúság és intelligentia tagjai, hanem hogy nagyobb súllyal bírjon a demonstratio, azok szűrös, gubás, szántóvető emberek voltak, kik bejöttek az ellenzéki ülésre. Ugyan eszébe jutott-e Szlávy miniszterelnök úrnak a rendőrséget kirukkaltatni, hogy ezen embereket puska közt spalierképen kísérje? Nem! *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon. Derültség.)* Nem volt szüksége ellendemonstratiora, mert ő úgy volt meggyőződve, mint én és Benedek altábornagy. Az altábornagy egy ifjú mellett ment el, körülötte nagy sokaság. Ez az ifjú egy asztalon állt, s olvasta „Datum Bukarest die 18 augusztus" című proclamatiot, melyben a Habsburgok trónfosztása volt megírva. Benedek észrevétlenül haladt el a szavaló fiú mellett. Ugyan csodálatos három divergens elem ez, mely e kérdésben egyetért. *(Általános derültség.)* Benedek Sándor sokat volt Bécsben, a t. miniszterelnök úr is sokat töltött ifjúságában Bécsben, s én is gyakorta fordultam meg Bécsben. Ott még most is él egy népadoma, mely így szól:

„Was muss dort geschehen sein?
Laufen alle Leute hinein.
D'rin sitzt ein Grenadier
Trinkt ein Seitel Bier."

(Általános derültség.)

Teknősbéka, vagy pedig lassan lépegető, földön élő, rögös külsejű, négylábú, alacsonytermetű, rövid fejű, kígyónyakú állat....

1876 november 22.

(1876) A közigazgatási bizottságokról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása során *Házmán* Ferenc és *Schvarcz* Gusztáv azt kívánták, hogy a tervezet hatásköréből vegyék ki a fővárost, és erre külön törvényt alkossanak. *Schvarcz* Gusztáv fölfogása szerint a beterjesztett javaslat nyomán súlyos összeütközések fognak támadni, mert a főváros különleges helyzete külön elbírálást, illetve törvényes rendezést kíván. Ez ellen fölszólalt *Csernátony* Lajos és álláspontját így indokolta meg:

Már kérdem Schwarcz Gyula t. képviselőtársamat, miféle emberi intézményt ismert valaha, valahol, hol különféle elemek vannak együtt, a hol conflictus, sok conflictus ne támadt volna. Látott-e valaha csak egy órát is, melyben néha conflictus ne legyen és azt ne kelljen óraműveshez vinni. *(Derültség.)* Conflictus volt és lesz és van minden emberi intézménynél. Igaz, hogy a feladat az, hogy amennyire csak lehetséges, ne legyen conflictus; a másik feladat az, hogy ha a tapasztalás kimutatja, hogy hol lesznek és miért lesznek

conflictusok: azok orvosoltassanak. De ha a tapasztalásból meggyőződünk, hogy miből erednek confictusok: akkor nem értem, miért következtetnének arra, hogy a törvényjavaslat alapeszméjének megtestesítését felfüggesszük, addig míg nem tudják meg: vajjon a confliktusok meglesznek-e, hol lesznek és következőleg miként orvosolhatók? *(Zajos tetszés.)*

Ami t. képviselőtársamnak a decernens-erély minden oldalát megvilágító definitióját illeti: erre nézve bátor vagyok valamit figyelmébe ajánlani. Bátor voltam már erre nézve egy angol nyelvű szöveget privatim átadni neki; most bátor vagyok egyet előadni, nem privatim. Ezt Cicero mondta a „Divinatio" című munkájában a hiányos definitiokat illetőleg. Azt mondta, hogy vannak definitiok, melyek rövidek és jók; és vannak olyanok, melyek hosszúk és rosszak. Például ha valaki azt mondja: „teknősbéka": ezt rögtön megérti mindenki; hanem Pacuvius poéta ezt másképen fejtegeti, azt mondván: „egy lassan lépkedő, földön élő, alacsonytermetű, rögös külsejű, négy lábú állat, rövid fővel, kígyó nyakkal, durcás tekintettel, vér nélkül, lélek nélkül és mégis állati hanggal". *(Élénk derültség.)* Ezt már senki sem fogja megérteni. *(Derültség.)* Én is azt tartom, s mindég azt tartottam, hogy a t. képviselő úr beszéde mindig nagyon tartalmas: de úgy belebonyolítja magát a decernens-erély fejtegetésébe, hogy nem érti meg senki, csak ő maga. *(Élénk derültség.)*

A kocsis a legjobb barátom

(1876) A parlamentben a közigazgatási bizottságokról szóló törvényjavaslat fölött vitatkoztak. A tervezetnek volt egy pontja, melyben azt a kérdést óhajtották rendezni: vajjon a kivülállók közül a bizottság munkájába kit lehet és kell bevonni. A megállapított kört *Németh* Albert szűknek találta és a következő javaslatot tette:

Azt tudom, hogy Gylas és Charkán lóháton járták be az országot, és úgy administráltak jus és justitiam Magyarországon; a bizottsági urak azonban vasúton fognak járni,

s ennélfogva a vasúti állomásfőnököt mindenesetre be kellett volna illeszteni, mert hisz ha egy német vaudilleben azt mondja a komikus, midőn szó van arról, hogy egy valaki egy barátját bevezesse valami úri szalonba, azt mondá: ne félj bevezetlek: der Kutscher ist mein bester Freund, der Kutscher führt das ganze Haus! *(Zajos derültség.)*

Tojik-e tojást a kappan?

(1876) A földmívelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása során *Mocsáry* Lajos azt követelte, hogy a kormány szerezzen be tenyészállatokat, többek között kappanokat is, mire *Németh* Albert erre a követelésre így csapott le:

Mocsáry t. barátom a tenyészállatok közé a kappanokat is fölvette. Csodálom, igen tisztelt barátomnak ezen botlását. T. barátom földmívelő ember és ő igen jól tudja, hogy a kappan nem szokott termeszteni. *(Hosszantartó zajos derültség.)*

A delikvens miért holt meg?

1876. november 22.

Hunyad vármegyében visszaélések jöttek a nyomára. Az illető szolgabíró közmunkaváltság és kórházi ápolási díj címén beszedett 837 forintot és ezt az összeget írásos jelentés kíséretében eljuttatta Szereday alispánhoz. A jelentés megmaradt, a pénz azonban eltünt. Emiatt *Borlea* Zsigmond képviselő éles hangon interpellálta a kormányt és beszédében többek között ezeket mondotta:

T. Ház! Tagadhatatlan, hogy néhány év óta országunkban a demoralisatió és corruptió oly nagy mérvet öltött, hogy a közönség akármilyen dolgon sem ütközik már meg, sőt bármily immorális bűnügyön sem. Hogy mi ennek az oka és kik ennek okozói: ezt kutatni azt hiszem, most nem tartozik ide.

Mindazonáltal Hunyad megyében közmegbotránkozást szült, úton útfélen nyilvánosan beszélik, beszélték azt minden nyilvános helyeken, gyógyszertárak előtt, irodákban, sőt magán a megyei közgyűlésen is mindenki arról beszélt, hogy a központi, illetőleg gremiális hivatalnokok által nagyobb közpénzösszeg sikkasztatott el, — vagy ellopatott — nem tudom, hogy van jobban mondva magyarul. *(Általános derültség.)*

Sőt nyilvánosan beszéltek már arról is, hogy az illető urak, hogy turpisságukat eltakarják, a belügyminiszterhez egy felterjesztést tettek, hogy azon ellopott pénzből egy alapot fognak csinálni, s azt Deák Ferenc-alapnak fogják keresztelni. *(Nagy derültség.)*

Eszünk, iszunk....

(1876) *Simonyi* Ernő mondotta el:

József császár a költővel együtt egy kolostor előtt sétált, miközben megpillant a falon egy kőtáblát, s rajta a következő reminescentiaval: „Edimus panem in pulvere et bibimus lacrimus". „No amice le tudná-e nekem fordítani azt a latin feliratot", szólt a császár a poetának, aki azután így fordította le a sorokat: „Annyit eszünk, hogy megpukkadunk és addig iszunk, míg csak könybe nem lábad a szemünk". *(Zajos derültség.)*

Kisfaludy Károly epigrammája

(1876) *Tisza* Kálmán és *Simonyi* Ernő nagy beszéd-csatát vívtak. *Simonyi* a miniszterelnököt azzal vádolta meg, hogy valóságos ostromállapotot hirdet az országban és a kedélyeket fölizgatja. Közben *Feiligrath* nevű német költő következő mondását idézte: — „So sank zum Marionetten, der einst ein Komodant war". *Tisza* Kálmán nyilván a mondást sértőnek találta és így válaszolt:

A t. képviselő úrnak egy német költő jutott eszébe, úgy nekem ezen egész működéséről magyar költő: Kisfaludy Károly jut eszembe, aki egyik saját művét érdeklőleg, de az általam jelzett működésre nagyon találólag egy epigrammában ezt mondta:

„Sok haza-puffogtatás, sok semmi, de szörnyű magyarság,
Bundás indulatok; óh, be tatári műv ez."

(Zajos derültség.)

Prileszky Tádé megvédte a kormányt

(1877) A parlamentben a bankszabadalom meghosszabbításának kérdését tárgyalták és az ellenzék hevesen támadta a kormányt, mely egyáltalán nem gondol az önálló jegybank fölállítására. A támadásokkal szemben *Prileszky* Tádé így védte a kormányt:

T. Ház! Annyiban magam is résztvettem a bankszabadalomra vonatkozó tárgyalásokban, melyek ezen törvényjavaslat felett folytattattak, hogy figyelemmel kísértem a miniszterium eljárását. És én azt tapasztaltam, hogy fáradhatatlan buzgósággal, kitartással és önfeláldozással működtek ezek az urak és kivívták nem csak az én, hanem ellenfeleinknek tiszteletét is. *(Derültség baloldalon.)* És most önök ezen nevetnek. *(Nagy derültség baloldalon.)* Hát azért tették ezt azon urak, *(Nagy derültség.)* hogy minél többet engedhessenek és minél többet áldozhassanak fel az ország jogaiból? *(Derültség a szélső baloldalon.)* Hát azt hiszik a t. képviselő urak, hogyha valaki veres bársonyszékben ül: nincs más teendő, mint az ország jogait feladni? *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Azt hiszik, hogy az ország haladhat *(Élénk derültség.)* akkor, mikor a kormányt minden lépten nyomon gyanusítják? *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Azt hiszik, hogy a kormány, mely bátorsággal meri kimondani, *(Derültség.)* hogy neki is volt magasabb ambitiója *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*, melyről azt hitte, hogy kiviheti, de most nem bírta kivinni — kénytelen arra hajlani, amiről azt gondolja, *(Derültség.)* hogyha elfogadtatik, az ország mégis jobb

állapotban lesz *(Élénk derültség.)*; nem érdemli meg a tiszteletet? *(Nevetés a szélő baloldalon.)* Ez nem nevetni való. Ezen sírni lehet! *(Nagy derültség.)* Ha a miniszterek az ország legfőbb tekintélyei, ily tiszteletben részesülnek *(Nagy derültség.)* a képviselőház színe előtt, *(Derültség.)* akkor lehetetlen, hogy a parlamenten kívül *(Derültség.)* becsületben részesüljenek; főleg mikor a parlamentben folyton állíttatik, hogy nem tudnak egyebet, mint az ország jogait feladni, azért, hogy a kormányszékeken megmaradjanak. *(Nagy derültség a baloldalon.)*

Tudom képviselő urak, hogy ez nem tetszik önöknek. *(Nagy derültség a baloldalon. Egy hang: nagyon is tetszik! Derültség.)* Biztosíthatom azonban a képviselő urakat, hogyha a sors és véletlen úgy akarná, amit nem hiszek, *(Nagy derültség a baloldalon.)* hogy önök fognak itt ülni, nem fogom önöket gyanusítani, *(Derültség.)* mint önök gyanusítanak minket. *(Nagy derültség a baloldalon.)*

És a maga felesége?

(1877) *Várady* Gábor mondotta el:

Eszembe jut két híres ember haragja. Az egyik hírességKaulbach festő volt, a másik pedig Schwanthaler szobrász. Borzasztóan gyűlölték egymást, nem tudtak egymásra ránézni, noha azelőtt egymással érintkezésben voltak. A harag akkor támadt föl közöttük, midőn Schwanthaler szobrász azt mondotta Kaulbach festőművésznek, hogy: „mily két derék fia van. A világ így most már nem mondhatja, hogy Kaulbach az egyetlen".

A festő ezen kijelentésre nagyon dühös lett, s azt kérdezte Schwanthalertől, ez miért nem nősül meg, miért nem házasodik. A szobrász nem tudott mindjárt feleletet adni, amire Kaulbach a következőképen folytatta: „Hát a t. úr azért nem nősült, mert az ön halála után a mesterségét könnyen folytathatta volna — a felesége. *(Hosszantartó élénk derültség.)*

Miért lovagolt Jézus Krisztus szamáron?

1878 február 12.

Németh Albert ellenzéki képviselő *Tisza* Kálmán miniszterelnököt figurázta ki és a következő tréfás mondást teregette a t. Ház elé:

Azt mondja a miniszterelnök úr, hogy az ellene szórt vádak ez oldalról olyanok, mint a tövises koszorúk, és ő azt hiszi, hogy nem tudja ezekben a sorokban mindenki, hogy mit tesz ott ülni. Megvallom, engedje meg a t. miniszterelnök úr, hogy kifejezzem, miként én úgy vagyok a miniszterelnök úrral, mint az Üdvözítővel az egyszeri cigány, t. i. azt mondá a feszület előtt: uram, én szerelmetes Jézusom, szánlak is, nem is; szánlak, amiért annyit bántalmaztak, tövissel koronáztak, keresztre feszítettek; de nem szánlak amiért szamáron paripáztál, te, aki a legszebb lovakon lovagolhattál volna. *(Élénk derültség bal és jobb felől. Mozgás a középen.)*

Kendtékben nincs semmi „Ehrgefühl",* kendtékben nincs semmi „Rechtspflicht"

Közmunkák és adóteher

1878 február 12.

Németh Albert ellenzéki képviselő élcelődő céltáblájára a kiegyezési vita során sorra akasztotta fel a kormánypárti képviselők elhangzott beszédeit és hevesen támadta *Korizmics* László képviselőt, akivel így élcelődött:

Azt mondja a t. képviselő úr, hogy azok a nagy investitiók, melyek a hazában rohamosan keletkeztek, azon tömérdek középület, vasút, 4 millió frtba került és a többnyire üresen álló vámház is megvan és csodák csodája, mi mindamellett létezünk.

Erről nekem t. Ház eszembe jut egy régi felföldi anekdóta, egy tót ajkú felső vármegyének szolgabírájáról, ki a tót

* *Ehrgefühl = tisztességérzet; Rechtspflicht = jogtisztelet; Allgemeine Wohl = általános jólét, helyesebben: közjó.*

nyelvvel nem lévén képes boldogulni, mert egy magyar községbe jutott, így hát német kifejezéseket is használt, ezeket mondván a helység házánál összegyülteknek: Mindig, mindig csak adóhátralék, sohasem bírják kendtek adójukat lefizetni, mert kendtékben nincs semmi „Ehrgefühl", mert kendtékbe nincs semmi „Rechtspflicht" érzete, mert kendtek mit sem tudják az „Allgemeine Wohl" iránti kötelességérzetet. Erre aztán azt mondta neki a bíró. Igaz, tekintetes főszolgabíró úr, az épen a baj, hogy ezek mind nincsenek meg nálunk és mégis irtózatosan nagy portiót követelnek tőlünk. *(Zajos derültség.)*

Mi csakugyan úgy vagyunk, hogy ezen nagy investitiók, vasútak és a többiek megvannak, de ezekért azoknak vagyunk a tributáriusai, kiknek pénzéből az építkezések történtek; és most, midőn arról van szó, hogy ezek kamatjainak viselésére és az amortizationális* összeg megteremtésére a nemzetet életképessé tegyük, akkor a törvényjavaslat hosszas időre, talán örökre elmetszi a nemzet életfonalát.

Azt mondja Korizmics képviselő úr, hogy ne türelmetlenkedjünk, mert el fog jönni az idő, hogy az osztrák ipar fogja megcsinálni a magyar ipart.

Elhiszem, szép phrásis ez: de attól félek, hogy épen úgy fogja megcsinálni az osztrák ipar a magyar ipart, mint az osztrák bank meg fogja csinálni a magyar bankot. *(Derültség.)*

Ragály Nándor ki akarja sajátíttatni a kormány rendelkezési alapját

1878 február 8.

A kormány által beterjesztett vámemelési javaslat mellett szólalt föl *Zsedényi* kormánypárti képviselő, akinek *Ragályi* Nándor ellenzéki képviselő válaszolt és beszédét így fejezte be:

A t. képviselő úr azt mondja, hogy mink itt e padokon kevesen vagyunk. Eszközölje ki, hogy a hivatalnokokat mi nevezhessük ki; *(Nagy derültség.)* eszközölje ki, hogy az

* Amortizationális = törlesztéses.

államvagyont mi adjuk haszonbérbe, *(Élénk tetszés.)* azután eszközölje ki, hogy a rendelkezési alappal mi rendelkezhessünk, *(Nagy nevetés.)* meglátja a t. képviselő úr, hogy olyan többségre jutunk mindjárt *(Zajos derültség.)* és az a párt, amelyhez a t. képviselő úr tartozik: az lesz a törpe minoritás. *(Élénk helyeslés és tetszés a baloldalon.)*

Németh Albert képviselő nem orleánsi Fülöp, Tisza Kálmán pedig nem Richelieu

1878 február 12.

A magyar parlamentnek 1878 február 12-én nagyon mozgalmas napja volt. Napokon át folyt az Ausztriával kötendő kiegyezés vitája, de ugyanekkor terjesztették elő a közös hadügyminiszter kívánságát is, mellyel Uchátius ágyúk beszerzésére öt millió forint megszavazását kérte. Ebben a vitában az ellenzék temperamentumos és élcelődő tagja: *Németh* Albert szintén résztvett és beszédébe beleszőtt tréfás megjegyzések sokszor harsogó derültséget keltettek. Az ő beszédéből kerülnek most a nyilvánosság elé az alábbi részek:

Azt mondanám, ugyebár, a t. miniszterelnök úrnak, hogy a delegátiókban, a túlcsigázott közös hadikiadások megszavazása alkalmából követett magatartása engem azon félelemre indít, hogy ő ambitiójának — e szavakkal éltem — fölfogja áldozni Magyarország jövőjét. A miniszterelnök úr ezt igen zokon vette, és nekem azután, úgy mint tőle kitelhetett válaszolt. *(Derültség.)* Emlékeztetem a t. Házat, hogy amidőn Richelieu-nek azt mondták pártellenei, hogy ő ambitiójánál fogva tör a Régens ellen, hogy majd az ifjú király feletti gondnokságot ő nyerhesse el, ő azt felelte rá; „Hát mi az az ambitió?

„L'ambition c'est la verta politique basee sur l'esperance de voir un jour triompher ses principes."

Ennél szebb kifejezéssel azt hiszem, alig tisztelhettem volna meg a miniszterelnököt akkor, ha azt mondom, hogy vigyázzon, nehogy ambitiójának áldozza fel Magyarország

érdekeit. Mert azon ambitió igenis a polgári erényeknek azon bázisára támaszkodik, hogy egy napon majd győzedelmeskedni látja elveit. Igaz, hogy én nem vagyok orleánsi Fülöp; de a t. ministerelnök sem Richelieu. *(Derültség.)* És én szavánál fognám a t. ministerelnök urat a Magyarországon két éven át történtekért, mondja meg nekem, hogy van az a „verta politique", *(Derültség.)* az a politikai erkölcs, melyen nyugszik a ministerelnök úr azon reménye, hogy valaha győzedelmeskedni lássa Magyaroszágon hét éven át védett és vallott politikai magatartását.

A dikciózás Trefort legjobb orvossága

1878 február 12.

Németh Albert ellenzéki képviselőt egyik miniszter működése és politikája sem elégítette ki. *Trefort* Ágosté sem. Ő akkoriban a mezőgazdaság, a kereskedelem és ipar egy kézben összpontosított tárcáját töltötte be. Ezt a miniszteriumot később ketté választották és különállóan így alakult ki a Földmívelésügyi Miniszterium és a Kereskedelemügyi Miniszterium és ez utóbbi hatáskörébe utalták az iparügyeket is. Az Ausztriával kötött vámegyezményre vonatkozó törvényjavaslatot *Trefort* nyujtotta be és őt is utolérte *Németh* Albert fullánkja.

De hát tulajdonképen kik voltak a felszólalók és mit mondtak? Azok közt — engedjék meg, hogy úgy fejezzem ki magam — a beteges szónoklatok közt a t. kereskedelmi minister úr, a kinek leginkább érdekében volna a törvényjavaslatokat megvédeni, kijelentette, hogy ő a háznak szíves türelmét, figyelmét már csak azért is kéri, mert gyengélkedő egészségben van, s lehetséges, hogy a holnapi ülésen sem fog megjelenni. És ime, a hogy dictióját elmondotta, betegsége elmult *(Derültség.)* s a nagy kő leesett a szívéről. *(Élénk derültség.)* Én tehát constatálom, hogy neki egyéb baja nem volt, mint az, hogy nyomta lelkiismeretét és tehetségeit az, melyet a deák úgy fejez ki: „malam rem defendere".* *(Derültség.)*

Mit mondott az öregúr?

1878 február 12.

Deák Ferenc, a haza bölcse 1878-ban már örök álmát aludta a kerepesi uti temetőben és nemesveretű alakja bevonult a megemlékezés ércbeöntött Pantheonjába. A bölcs mértékletességre borított finom fátyolt, a magyar parlamentben sokszor, nagyon sokszor lebbentették föl, s az „öregúr" becenéven emlegetett *Deák* Ferenc mondásaira sokszor hivatkoztak. Kormánypárti és ellenzéki képviselők egyaránt. Az 1878-ban tartott kiegyezési vita során fölszólalt *Németh* Albert se mentesült az „öregúr" varázsa alól és róla a következő tréfát mondotta el:

A mikor Deák Ferencz élt, akkor szerettem őt innen emlegetni, mert nekem 1869-ben, mikor az országgyűlésre feljöttem, azt szokta volt mondani az öregúr: szélső baloldali képviselő vagy, helyesen cselekszel, következetes vagy magadhoz; csak annak örülök, hogy a Tiszapártra nem jöttél, mert azok maguk sem tudják, hogy mit akarnak. *(Harsogó derültség a baloldalon.)*

* Átvitt értelemben a rossz diák iskolakerülését jelenti. A mondás a régi vidéki diákéletből került a szólásmódok irodalmába és a mult század közepén főként Pápán, Somogy-Csurgón és Sárospatakon használták. *A szerző.*

Vihar a parlamentben négy krajcáros vámemelés miatt

1878 február 16.

A t. Ház az Ausztriával kötendő vámegyezmény törvényjavaslatát tárgyalta. A vita már a tizenhetedik napja tart, mert a tervezett vámemelésekkel minden magyar polgár háztartását évente 10—12 forinttal terhelnék meg. Egyik viharos felszólalás a másikat érte és órákon át vitáztak amiatt, mert *Széll* Kálmán pénzügyminiszter többek között a kávé vámját *fontonkint négy krajcárral* föl akarta emeltetni. A pénzügyminiszter egyetlen napon órákon át csodálatraméltó fölkészültséggel védte a krajcáros vámemeléseket. Báró *Simonyi* Lajos ellenzéki képviselő aztán így aposztrofálta *Széll* Kálmánt:

A t. pénzügyminiszter úr úgy tett, mint egy nem vagyonos igen jó ismerősöm, a kinek volt egy gyanús lova. Ezen ismerősömnek egy utat kellett megtenni. Felült a lovára, megtette az utat oda és midőn hazajött, lovát agyonüttette. *(Derültség a baloldalon.)* A t. pénzügyminister úr is így járt el. A kimutatásokban foglalt számokat összegyüjtvén, velök neki nyargalt Lónyay Menyhért gr. nyilatkozatának és midőn ebbeli működését befejezte, akkor visszatért és azt mondta: ezen számok mind nem érnek semmit és ezzel agyonütötte a pénzügyminister úr a statisztikai hivatalt. *(Derültség a baloldalon.)*

Jókai Mór Bessenyey Katicának

1878 február 8.

Jókai Mórnak a vámemelés érdekében tartott nagy beszédére *Ragályi* Nándor ellenzéki képviselő válaszolt. Ebben a következőket olvashatjuk:

T. ház! Nagy szerencse, hogy köztünk egy oly nagy költő is van, mint Jókai Mór. Már egészen elálmosodtunk és ő képes volt a házat fölvillanyozni. Nekem is kimondhatatlanul

tetszett az, amit mondott, már t. i. az, ami az ő poétai szakjához tartozik; hanem a mint reális dologra jött, leszállott ismét szokása szerint egy rossz politikus nivójára. *(Derültség a baloldalon.)* Az elsőre a poésisre nézve nem szólok, nem is szólhatok, mert eszembe jut Dessewffy Józsefnek egy levele — én ezt magától boldogult Dessewffy Auréltól hallottam — hogy egy bizonyos Bessenyey Katicza, ki költészettel foglalkozott, egy költői levelet írt Jókai Mórnak, melyre ő következőleg válaszolt:

„Poéta nem vagyok, verset írni nem tudok, tudós poétának felelni nem bírok."

Erről hát nem szólok, hanem, a mi a politikát illeti, ahhoz ugyan nagyon könnyű hozzá szólani, mert nincs könnyebb mint rossz politikust megczáfolni.

A Tisza vize Bécs felé folyik

1878 február 12.

Németh Albert az ellenzék harcoskedvű képviselője beszédeit végesvégig a tréfák finom mázával vonta be és a *Tisza* Kálmán pártvezérsége alatt a máskülönben kitűnően fegyelmezett kormánypártot is szokszor késztette nevetésre. Talpraesett, tréfás mondásainak és példáinak fullánkja *Tisza* Kálmánt, az egyszemélyben pártvezér-miniszterelnököt se kímélte és a miniszterelnök hősiesen tűrte a feléje röpített nyilak, sokszor bizony mélyre hatoló szúrásait. *Tisza* Kálmánnak most az élce nagy dárdájával ment neki és őt így idézte a parlament nyilvánossága elé:

A t. ministerelnök úr az 1861-iki diaetán, mint igen ifjú ember, mint szokták mondani, az aranyboltozat ívén lépett be a politikai életbe. Teleki László rögtön történt halálával* át-

* Gróf *Teleki* Lászlót izzó magyarsága miatt az osztrák rendőrhatóság jelentése alapján fogságra vetették és börtönéből azzal a föltétellel engedték ki, hogy a Habsburg-ház ellen többé nem lép föl és a politikától

vette a vezéri pálczát, feje lett az országgyűlésen azon pártnak, melyet vezetni Teleki László hivatva volt és azon elvek, a melyeken a t. ministerelnök úrnak személye és neve Magyarország népének két tenyerén egész égig emelkedett: azon elvek mind elporladoztak, és ha azokat követelő modorával, erős érvelésével, tüzes szónoklatával ott érvényre akarja emelni, elég néhány szakavatott fiatal képviselőtársamnak egy keze, hogy azok mind, mint a pozdorja, szétporlódjanak. *(Derültség.)* Én nem nevetségesnek, hanem szánalomra méltónak tartom a ministerelnök urat azon székben. És valóban egy idő óta meg is változtatta a fegyvereit irányunkban a t. ministerelnök úr, mert most már sentimentális térre lépett át. *(Derültség a baloldalon.)* Volt egy alkalom, midőn azt mondá a t. miniszterelnök úr, hogy ő olyan, mint a neve: ama folyó, a hazában fakad és a hazában múlik el. Nem tanácsos ismét ezt a folyót itt emlegetni, mert a ministerelnök úr udvari poétája** úgy írta meg egy ízben élclapjában, midőn a legkisebb harmadik testvér főispán lett: hogy a Tisza vizének egyik ága már Bécs felé folyik. *(Derültség a baloldalon.)* No t. képviselőház, már a fusió óta viselt dolgai a t. minsiterelnök úrnak, ha az orientális kérdésben történt, nagy bukását és vereségét beleszámítom, merem mondani, hogy a ministerelnök úr is nem csak a Duna, nemcsak a Donau-Wörth, de igenis a Newa felé veszi folyamát. *(Tetszés balfelől.)*

Az egység előföltétele: a butaság

(1878) *Csernátony* Lajos mondotta:

Igazán alig tudom, mit mondjak arra, a mi 1875-ben a nagy pártfuzió alkalmával történt; mert mívelt emberek között — és pedig mennél értelmesebbek — annál eltérőbbek a nézetek

visszavonul. Fogadalmát azonban nem tartotta be, mire *I. Ferenc József* őt Bécsbe kihallgatásra rendelte és gróf *Telekit* adott szavára figyelmeztette. *Teleki* a kihallgatás után Budapestre jött és nem sokkal rá allítólag a kihallgatás eseményeinek hatása alatt főbelőtte magát.

** Az udvari poéta kifejezés *Jókai* Mórra, a nagy mesemondóra vonatkozik. Ő abban az időben az *Üstökös* c. élclap szerkesztője volt és *Tisza* Kálmánt tollával messzemenően támogatta. *A szerző.*

és nagy kérdések fellett tökéletes egyértelműség nem képzelhető el mívelt emberek között és így megy graditim: minél műveletlenebb az ember, annál conpactabb az egyértelműség. *(Nagy nevetés a baloldalon.)*

Mi előzi meg a nyögést?

(1878) Az osztrák és magyar vámszerződés tárgyalásánál mondta *Kerkápoly* Károly:

A positiv törvényhozás ép abban találja előnyét az észjoggal szemben, hogy souverain jogával bizonyos határt megállapít. Itt is megállapíthatna, csak akarni kellene, de az akarat hiányzik, mint annak itt többen kifejezést adtak. Ezen igazságnak egyébként népünk tudata régen kifejezést adott e szavakban: „nem akarásnak nyögés a vége.“ *(Élénk derültség balfelől és a jobboldalon.*

A kormányok, mint be és kiviteli cikkek

1878 február 12.

A parlamentet az Ausztriával kötendő vámegyezmény kérdése foglalkoztatta és efölött hosszantartó vita folyt. *Trefort* Ágost földmívelés-, kereskedelmi-, és iparügyi miniszter nagy beszéde után többek között fölszólalt *Korizmics* László kormánypárti képviselő is, aki így kiáltott az ellenzék padsorai felé:

Aztán méltóztatnak gondolni, hogy az is valami nagyon czélszerű és jó, hogy nálunk a kormányok oly gyorsan be és kiviteli czikkek lesznek? *(Nagy derültség.)*

A magyarnak a spárgli tuskája jutott

1878 február 12.

A parlamenti tréfacsinálás nagy mestere *Németh* Albert ellenzéki képviselő tarsolya kifogyhatatlan. A kormánypárt sorait is harsogó nevetés rázza meg és a napirendre tűzött komoly törvényjavaslatok jól tetézett gördülő szekere bizony a derültség miatt sokszor tíz percekre elakadt és a vitát t. Ház nem tudja folytatni. *Németh Albert*, bőre szabott tarsolyából emeltük ki az alábbi tréfát:

Van egy régi könyv, melyet úgy neveznek „Frischer ungarischer Paprika".* Sok haszontalan anekdóta van benne, de mióta a ministerelnök úr és a pénzügyminister úr oly sokat járnak és tartózkodnak Bécsben, érdekes volna, ha egy nyerészkedő könyvárus a régi könyvet előteremtené és még egyszer kiadná. Van benne egy jelenet, midőn a jóhiszemű magyar ember találkozik Bécsben a német asszonnyal, ki spárglit árul és kínálja neki. Azt mondja a magyar ember: sok ez nekem egy porczióra, hanem a felét megveszem. Mondja erre a német asszony: felét is odaadom s hogy megmutassam, milyen jóindulattal vagyok irányodban, a vastagabb végét adom neked. S úgy metszette keresztül, hogy a magyarnak csak a tuskája jutott. *(Derültség a baloldalon.)*

** A magyar érzéssel robbanásig telitett képviselő nyelvtani hibával idézte a német könyv cimét, mely helyesen igy hangzott volna: Frischer ungarische Paprika. A szerző.*

Jókai Mór 165 év börtönbüntetést ül és közben hétszer lefejezteti magát

1878 február 8.

Jókai Mór, a világhírű regényíró, aki abban az időben az *Üstökös* c. élclapot is szerkesztette, a kormánypárt padjaiban ült. A kormány által beterjesztett vámegyezmény, illetve vámemelése mellett nagy beszédet tartott és szembeszállt az ellenzék vezérszónokaival: gróf *Lónyai* Menyhérttel, gróf *Apponyi* Alberttel, gróf *Somssich* Pállal, báró *Bánhidy* Bélával, *Kerkápoly* Károllyal, nemkülönben az osztrák parlament akkori ellenzéki vezéreivel: *Giskraval* és *Skene* képviselőkkel. *Jókai* beszédének tartalmát sok esetben zajos derültség fogadta, de heves támadásban is részesült, többek között *Szilágyi* Dezső részéről, aki abban az időben az ellenzéki képviselők száraz kenyerét ette. A regényíró nagy beszédének egyes derűsebb részeit a következőkben adjuk:

A tisztelt szónokok, a kik törvényjavaslatot megtámadták — s azok között is épen a kiváló szakférfiak, — annyira átterelték a számok és adatok kérdéseit a költői fikció és fantásia regióiba, *(Élénk derültség.)* hogy kezdem magamat velük szemben ismerős terrénumon találni. *(Derültség.)*

Még ez magában nem volna ok, mely ellenük felszólalásra bírjon, nekem nem szokásom kezdő költőket elriasztani *(Zajos derültség.)* ha az általok felállított utópiák egy ellenünk intézett ideális bűnpernek az alapjául nem lennének felállítva.

Hiszen a mi eddigelé a törvényjavaslat pártolói ellen felhozatott, abban annyi főbenjáró bűn van felsorolva: országkirablás, hazaárulás *(Felkiáltások a baloldalon : Ezt nem mondottuk!)* egész nép koldussá tétele, *(Felkiáltások a baloldalon: Ez már igaz! Nyugtalanság a középen. Várady Gábor: Ha ez igaz, ez annyi, mint hazaárulás. Élénk helyeslés a középen.)* orgazdaság, halottak megrablása, ellenséggel cimborálás, hogy ha összeszámítom büntető codexunk szerint: mennyi büntetés

járna ki annak, a ki ezeket valósággal elkövette, valami 165 esztendeig kellene börtönben ülnöm és időközben hatszor, vagy hétszer lenyakaztatnám magamat. *(Zajos derültség.)*

Az ellenséggel szemben békülékeny, a polgársággal szemben vitéz

1878 február 16.

Gróf *Apponyi* Albert az ellenzék padsoraiban bontogatta csodálatraméltó tehetségének színpompás szárnyait. Még huszonöt éves sem volt és fölszólalásaival már is nagy tekintélyt szerzett magának. Az Ausztriával kötött vámegyezmény kapcsán a t. Ház hangos derültsége közben csipkelődő beszédet mondott *Chlumetzky* osztrák és *Trefort* Ágost magyar kereskedelmi miniszterek ellen. A t. Ház elé terjesztett törvényjavaslatban *Apponyi* tévedéseket és egymásnak ellentmondó megállapításokat látott és efölötti véleményének így adott kifejezést:

De én attól tartok t. ház, hogy a monarchiának két kormánya a külfölddeli viszonyoknak rendezésében körülbelül abba az állapotba jutott, melyet jelzett egy igen sajátságos tévedés, mely valamikor egy osztrák tiszt conduite-listájában* előfordult. *(Halljuk! Halljuk!)* A conduite-lista egy rovata így hangzik: „Az ellenség előtt;" egy másik rovata meg így: „A czivilistákkal** szemben". Tévedés folytán ezen rovatok így töltettek be: Az ellenség előtt „békülékeny". A czivilistákkal szemben: „vitéz". *Nagy derültség.)*

* *A konduit lista a tisztviselők titkos minősitési táblázata.*
** *A „civilisták" szó az adott esetben a polgár lakosságot jelenti.*

Ázt is csák válámi

1878 február 14.

Simonyi Ernő ellenzéki képviselő az önálló magyar vámterület fölállítását sürgette és beszédében vázolta az ezzel járó nagy anyagi előnyöket; majd így szólt:

Arra nézve, hogy az önálló vámterület mennyit jövedelmezne? eltérők lesznek a nézetek, de ha felteszem azon legkisebb összeget, melyet tegnap a vámügyi bizottság t. előadója mondott, az is 10—12 millió forint. „Ázt is csák válámi", mondá egykor Trencsén vármegye Zsolna kerületi képviselője. *(Élénk derültség. Felkiáltások: Martincsek!)*

Paczolay István könnyeket tartalékol

1878 február 14.

Paczolay István afféle kisgazdapárti képviselő volt, persze hatvan év előtti kiadásban és világszemléletben. A mai kisgazdapárti képviselővel persze nem lehet összehasonlítani, ezzel csak abban egyezik, hogy keményen harcolt a kisbirtokos osztályért — a kormány ellen. Fanyar ízű föl-, és közbeszólásait a t. Ház nem egyszer fogadta harsogó nevetéssel. Pedig tréfás hasonlatai inkább sorolhatók a sírvavigadó magyar ember kelléktárába, hol búsak, hol meg mosolytkeltőek. Most is a magyar szomorúság és magyar vidámság furcsa keverékének átható italát öntötte *Tisza* Kálmán miniszterelnök bársonyszékére és ezt kívánta neki:

Forrón kívánom t. ministerelnök úr, maradjon meg e nemzet polgárainak még a könnye, hogy halála esetén önt megkönnyezhessék és ne legyenek kénytelenek — mint szíves volt felemlíteni — ezen könnyeket megvonni tőlük, mert életében már kisírták Ön miatt. *(Derültség.)*

1880—1890

Deák Ferenc egészségének gyengülése, Andrássy külügyminisztersége, Lónyay mély tudása és meglepő pénzügyi tehetsége, olyan hullámzást teremtettek a magyar politikai életben, egyrészt belül, másrészt Ausztriával szemben, amely a stabil Deák párt helyett a frakciók uralmát tette a parlament uralkodó stílusává.

Egymásután jöttek a rövid életű kabinettek, a máról-holnapra való kormányzás, toldozgatás, foldozgatás, amely összesíteni akarta a „Határozati Pártot" a „Felirati Párttal", hatvanhetet negyvennyolccal. A molekuláknak hol ide, hol oda való tologatása nem volt alkalmas rendszeres munkára és ebben a korban inkább azok a törekvések nyilvánultak meg, hogy a bécsi krach utáni vereséget hogyan tudja a nemzet kiheverni. Pénzügyi romlás, vasútépítések és mindenféle bank alakulások után, (ami szintén a bécsi krach következménye volt) kezdett magához térni, a közgazdasági élet. A gazdasági életben tértnyerni akarók ezért ott kerestek érvényesülést, ahol a legjobban lehet, a Parlamentben.

Az emigrációban élő apák már felnőtt fiai foglalták el a porondot és bejöttek a képviselőházba azok, akik egyrészt a nemzetiségi törvény, másrészt a zsidók emancipációja után a Parlament tagjai lehettek.

A képviselők közé tartozott Wahrmann Mór, ki képviselte azt a régi bölcs zsidó humort, amelynek jellemző tulajdonsága a zsidó faj elevenségéből és a zsidó faj szorongatottságából folyik. A zsidó mindig logikus, mert eszes, de sohasem konzekvens, mert nem lehet neki olyan erősen bizonyos pontban kitartani, mint azoknak, kiket véd az egységes többségi öntudat és biztos pozició, mert a zsidónak az eshetőséget kell keresni.

Talán egy kis példával, egy kis anekdotával világítom

ezt meg a legjobban: a házasságszerző sathen, a zsidó vőlegénnyel a leendő menyasszonyhoz megy „háztűznézni". A menyasszony még nem készült el, a vőlegény és a sathen a salonban foglalnak helyet. A sathen százalékot kap a létrejött „üzlet" után, ezért minden igyekezetével azon van, hogy a vőlegénynek mennél nagyobb kedvet csináljon a leendő házassághoz. „Nézze! — mondja a vőlegénynek — mennyi aranynemű, gyönyörű régi bútorok, ezüst tárgyak, szép drága szőnyegek, látszik a jólét, látszik a pénz." „Nincs ez a sok szép drága holmi szemfényvesztésnek kölcsönkérve?" — kérdé a gyanakvással eltelt vőlegény. — A sathen megrémülve az üzlet rosszrafordultával, megrőkönyödve feleli: „Ki kölcsönözne ilyen népeknek valamit?!"

Ebben az időben tűnt fel Istóczy Győző is, kinek alaptermészete a bölcs, higgadt magyar ember volt, de aki sok méltánytalanság következtében a szertelenségbe lendült át, mint azt az asiaták általában szokták. Saját megsértett igazságérzetének megbántása miatt igazságtalanná vált és egy nevezőre hozta minden méltatlankodását és minden baj, igazságtalanság, minden ferdeség alapokának a zsidót tekintette s igazolta azt a tételt, hogy az igazság az vak és az igazságtalanság az elvakítottak terepe.

Ekkor éri el politikai pályafutásának csúcspontját: Jókai Mór, akinek átfogó humora *politika* volt, de politikája nem volt: *humor*, az meggyőződés volt, Józan magyar, erőt számbavevő politika.

Az ő támogatása nagyon sokat használt Tisza Kálmánnak, aki ekkor kezdett lábra-kapni és aki ekkor mutatta meg azt az óriási politikai talentumot, ami őt a legválságosabb krizisekben, 15 évig tudta hatalmon tartani.

Sajátságos tünemény volt Tisza Kálmán. Gyengéd volt sok szempontból, mint egy gyerek. Kiméletlen is volt sok szempontból, mint egy gyerek, de mindig ember volt, mindig magyar volt és nem is tudják még mindig megmérni azt a szerepet, amelyet ő töltött be ebben a halmazállapotában a magyarságnak, amikor egyrészt a régi sebek, másrészt a régi erők európai helyzete együttesen fenyegettek bennünket azzal, hogy esetleg elveszíthetünk mindent, amit megszereztünk vérrel, szorgalommal, s tehetséggel.

Nem helyeslem, de azért mégis helyeslem

(1882) *Wahrmann* Mór és *Istóczy* Győző egyik pestkörnyéki falu határában pisztolypárbajt vívtak. Baj mindössze csak annyiban történt, hogy a párbaj színhelyére kirándult felek és segédeik egyik országgyűlési képviselő hintaját használták. A hintó tulajdonosa ellen szintén eljárás indult meg és az ügyészség mentelmi jogának felfüggesztését kérte. Az eset kapcsán aztán fölmerült az egész párbajkérdés, számos képviselő beszélt ellene és mellette, közöttük *Komjáthy* Béla álláspontját így körvonalazta:

T. ház! Voltakép nem a párbajokról tárgyalunk, hanem tárgyalnunk kell egyes képviselők mentelmi jogáról. Hogy mint gondolkozik Ivánka Imre képviselő úr a párbajról, hogy mi az ő felfogása e tekintetben, ez reám nézve teljesen közömbös. De ha szabad előttem szólott Rosziväl István képviselő úr által felhozottakra nézve megjegyzést tennem, ez az volna, hogy eszembe jutott egy angolnak a röpirata, aki hosszan érvel a párbaj intézménye ellen, de a röpiratát azzal fejezi be: „Azonban, a ki azt hiszi, hogy én ezt gyávaságból teszem, annak mindenkor rendelkezésére állok." *(Élénk derültség.)*

Jókai Mór: A fejemet mindig magammal szoktam hordani

(1882) Töredék az országgyűlési napló 1882 május 22-iki számából:

JÓKAI MÓR: T. ház! Bocsánatot kell kérnem a t. háztól, hogy a legközelebb mult ülésen, akkor, mikor gróf Apponyi Albert t. képviselő úr beszédét tartotta, nem voltam jelen; tévedésből azt írja a gyorsírói tudósítás: *„Jókai Mór fejével tagadólag int."* Én a fejemet mindig magammal szoktam hordani. *(Élénk derültség.)*

Uram! Szabad a névjegyét!

(1882) *Istóczy* Győző a t. Ház antiszemita érzelmű képviselőinek vezére és *Wahrmann* Mór kormánypárti korifeus pisztolypárbajt vívtak. A párbajügy fél Európa kacajába fulladt, mert kiderült, hogy a felek kezébe olyan pisztolyokat adtak, amelyekkel a légynek se lehet ártani. Állítólag előre megpreparálták. A párbaj kérdése azonban a t. Ház elé került és ez ügyben többen felszólaltak. *Herman* Ottó az Istóczy—Wahrmann-párbajt a következőképpen ösmertette:

Én, t. ház, nem vonom kétségbe sem a párbajvívó felek, t. i. Wahrmann és Istóczy képviselő urak részéről, hogy mikor ők egymással szemben állottak, csakugyan azt hitték, hogy ez valóságos komoly harcz, a melynek igen végzetes következményei lehetnek és ugyanezt nem vonom kétségbe az ott szerepelt segédek részéről sem és teljesen meg vagyok róla győződve, hogy tökéletes jóhiszeműséggel működtek közre. Mindazonáltal, t. ház, vagyunk mi egynehányan, a kik sok mindenfélét tudunk és e sok mindenféle közt, a mi a párbajokra vonatkozik, áll az, hogy léteznek bizonyos gyakran használt fegyverek, a melyek még soha semmiféle párbaj alkalmával emberben kárt nem tettek. *(Nagy derültség.)* Daczára annak, t. ház, hogy hiszem, hogy azok valóságosan és becsületesen meg voltak golyóval töltve, a mennyiben nekünk positiv tudomásunk van, e pisztolyok által nem az egymással szemben álló párbajozók — a kik halálra is el vannak szánva — hanem inkább az oldaltálló segédek vannak veszélyeztetve. *(Hosszantartó derültség.)*

Távol vagyok attól, hogy itt léhaságokat követtek el, hanem ez közbeszéd tárgya és én olyan férfiak szájából hallottam, a kik jól ismerik e fegyvereket és határozottan állítják, hogy Magyarország legelső lövője sem volna képes nem 30, de tíz lépésről sem azokkal valakit eltalálni. *(Hosszantartó élénk derültség.)*

Meddig szaladjunk?

(1882) Bosznia és Herczegovina megszállásának költségét 8 millió forintban irányozták elő. Miután a katonai megszállás munkálatai közel négy éven át tartottak, az előirányzat kimerült és a közös hadügyminisztérium további két és fél millió forint megszavazását kérte. A magyar képviselőház ellenzéki képviselői az újabb megterhelés ellen tiltakoztak és ezt fejezte ki *Helfy* Ignác, akinek a kormánypárt részéről a *komáromi* születésű *Jókai* Mór válaszolt:

T. ház! Helfy Ignácz képviselő úr, igen tisztelt barátom, tegnap kegyes volt engem apostrophalni, hogy miután ők nem szavazzák meg az ajánlott összeget, valaki majd azt fogja mondani közülünk „alkalmasint Jókai Mór leginkább", hogy hol van az ő loyalitása? Bocsásson meg, ilyen csekélységekkel nem akarom a háznak az idejét fogyasztani; mert valóban irrelevans dolog a loyalitás, mely felköti a kardot, midőn az udvari estélyre kell menni, de nem köti fel akkor, mikor a lázadókat kell leverni. Ez azok közé az ajándékok közé tartozik, a melyekről a berlini dialektus azt szokta tartani: „Was soll ich mir dafür kaufen?" *(Élénk derültség a jobboldalon.)*

De én mást fogok Helfy Ignácz képviselő urtól, t. barátomtól kérdezni és ez már nagyobb kérdés lesz és erre kérek, követelek feleletet. *(Halljuk! Halljuk!)* Ő is és még inkább Mocsáry Lajos t. képviselőtársam azt mondta, hogy fussunk el Bosznia és Herczegovinából, mentül előbb. *(Derültség a jobboldalon.)* Hát már most az én kérdésem az, hogy meddig szaladjunk? *(Derültség a jobboldalon. Felkiáltás a szélső baloldalon: Hazáig! Komáromig! Élénk derültség a baloldalon.)*

Excepta voce „ebadta" ratificatur

(1882) Gróf *Szapáry* Gyula pénzügyminiszter által beterjesztett költségvetés 25 millió forint hiánnyal zárult. A deficites gazdálkodás miatt sorra szólaltak föl az ellenzéki képviselők, majd következtek a kormánypártiak, élükön *Jókai* Mórral, aki a deficitet a következőképpen indokolta:

Én részemről meggyőződésemet követve a legháládatlanabb munkára vállalkozom. Elismerem amellett teljes fiduciával, hogy azon képviselő urak, a kik az ellenzék részéről ezen deficites állapotot szigorú bírálat alá vonták, csak hazafiúi és képviselői kötelességüket teljesítették. Én sűrű aggodalmaikra csak azon indorsatával felelhetek, a mit egykor a királyi tábla mondott a csizmadia-alispánnak ítéletére, hogy excepta voce „ebadta ratificatur". *(Élénk hosszantartó derültség.)*

Mennyit ér a miniszteri igéret?

(1882) *Polónyi* Géza mondotta:

T. ház! Egyszer a következő dolgot olvastam: „A ministeri igéret. A pénzügyi bizottság mai ülése előtt Wahrmann Mór képviselő valami ügyének elintézésére kérte fel Pauler Tivadar igazságügyministert s midőn ezt a minister megigérni akará, közbevágott Wahrmann: „Az istenért, csak meg ne igérd, kegyelmes uram, mert akkor nem lesz soha semmi kérésemből." *(Zajos derültség.)*

Mikor van ideje a kormánynak?

(1882) Az 1878 július 13-án kötött berlini nagyhatalmi egyezmény értelmében Ausztria és Magyarország katonailag megszállhatta Boszniát és Herczegovinát és ott bevezethette a monarchia polgári közigazgatását. Ámde a megszállás — és ezt a történelemből tudjuk — nem ment egészen simán, mert szláv és mohamedán érzelmű és vallású lakosság a megszállással szemben erélyes ellenállást tanusított és a rend helyreállítása közel négy évig tartott. A tragikus eseményekben bővelkedő okkupáció a nyilvánosságot éveken át foglalkoztatta, emiatt a t. Házban számos interpelláció hangzott el. A megszállás nyomán kiadott ujságközlemények és parlamenti felszólalások *Tisza* Kálmán kormányát kellemetlenül érintették és a miniszterelnök arra törekedett, hogy Bosznia és Herczegovina megszállásával összefüggő kérdéseket a parlament nyilvánossága elől elvonja és azokat a végeredményben szűkebb körü, kis bizottságokra osztott delegációban tárgyalják. Ennek a törekvésnek a szolgálatában állt *Baross* Gábor, a későbbi „vasminiszter", aki nagy kormánytámogató beszédet tartott, mire *Eötvös* Károly a t. Ház szakadatlan derültsége közepette többek között így válaszolt:

Azt mondja Baross Gábor t. képviselő úr, hogy ez az idő éppenséggel nem alkalmas arra, hogy mi a delegátiók eljárását kritika alá vegyük. Én nem tudom, mikor lehet azt jobban kritika alá venni, mint akkor, mikor a mulasztása és helytelen eljárása a legevidensebb. Hisz ha 1879-ben vettük kritika alá — a minthogy vettük is és akkor volt szerencsém, vagy szerencsétlenségem *(Derültség.)* nekem is felszólalni — azt mondották a t. képviselő urak, a mit ma ismételtek: akár helyes, akár

nem helyes az occupatió, de már megtörtént, most beszéljünk egyébről. Ha 1880-ban vettük vitatás alá a delegatio eljárását, akkor meg azt mondották, mit beszélünk erről, mit festjük falra az ördögöt, hisz Bosznia-Herczegovinában rend, béke, nyugalom van, utak és vasutak készülnek, a népnevelés és kultúra előre megy, boldogság van ott, és már az erdőügyet is kezelik. *(Zajos derültség.)* Most mikor ott lángban áll minden, a mikor 75000 katona nem tudott rendet teremteni és egy hónapon át ül őrházában és a felkelők csatangolnak a hegyekben és raboinak, s pusztítják a városokat: most sincs ideje beszélni? Mondják meg a t. képviselő urak! *(Tetszés balfelől.)* Ha béke van: nincs ideje beszélni; ha háború van: szintén nincs ideje. Occupatió előtt nincs ideje, azt mondja a ministerelnök úr, mert nem lesz occupatió; occupatió után nincs ideje, mert Baross Gábor t. képviselő úr szerint az occupatió be van fejezve. *(Nagy derültség.)* Engedjék meg már az Istenért, hogy beszélhessek róla. *(Nagy derültség.)*

A megváltó váltó, vagy az irányított liba

(1883) *Verhovay* Gyula és több társa a tiszaeszlári per kapcsán zsidóellenes indítványt tettek. Az indítványt *Jókai* Mór fölszólalása után a t. Ház elutasította. *Jókai* ekkor többek között így jellemezte a helyzetet:

T. ház! Valahányszor baja van a népnek, az pedig mindig van, olyankor mindig igen népszerű dolog azt mondani, hogy ennek a zsidó az oka. Hiszen a keresztes háborúkor valahányszor egy sereg el akart indulni a szent földre, mindig először a zsidókat verték meg. Mikor a németek összegyültek keresztes háborúra ezelőtt 700 esztendővel Nürnbergben, azt kérdezték: „Merre vannak a hitetlenek, ki fog oda vezetni minket?" Akkor azt mondta a legokosabb ember közöttük, hozzatok egy ludat, a merre az megy, arra van a hitetlenek országa.

Ez nem az én phantasiam, hanem meg van írva Michaud: *„Histoire des croissades"* című hírhedt művében és a lúd, ő

tudja miért, épen a zsidó fertályba vezette őket. *(Derültség.)* Akkor azt mondták, ime itt vannak a hitetlenek és agyonverték a zsidókat. Ez azonban 700 évvel ezelőtt történt és most — a felvilágosodás századában — a mívelt német nemzet és annak nyomán mi magyarok, kik úgy bálványozzuk a németet, ismét egy lúd után fogunk-e indulni? *(Élénk derültség.)* Azok akkor legalább a megváltóért akartak bosszút állni, most csak a váltóért akarunk bosszút állni. *(Élénk hosszantartó derültség és tetszés.)*

A Corpus juris és a Talmud

(1883) A tiszaeszlári vérvádat *Istóczy* Győző és társai arra használták föl, hogy a Talmud elavult tanításait idézték és a zsidóság ellen törvényes intézkedéseket követeltek. Az antiszemita érzelmű képviselők előadása nyomán a t. Házat a kérdés sokszor foglalkoztatta, különösen a tiszaeszlári per tárgyalása során. Az akkori szabadelvű légkörben — ragaszkodjunk a történelmi hűséghez — a zsidóellenes indítványok sosem juthattak el a tárgyalásig, mert a többséget alkotó szabadelvű párt azokat mindig egyhangúlag elutasította. Most is egy indítvány elutasításáról volt szó. *Jókai* Mór a t. Ház szakadatlan nevetése közben így adta elő a Talmud-históriát:

Én nem vitatkozom azokkal, a kik a Talmudot előhozzák és terjesztik hírlapjaikban. Itt e házban is már gyakran hivatkoztak a Talmudra. Én azt nem olvastam, annyira a zsidó nyelvben járatos nem vagyok, mint azok az urak, *(Élénk derültség.)* a kik a Talmudból citálnak.

De ha az, a mi *(Halljuk! Halljuk)* ezer év előtt iratott, akkori körülmények között, ha az mind igaz volna és most a közéletben gyakorlatban is volna: akkor ugyan mit mondana egy idegen, ha kezébe venné a mi Talmudunkat, a Corpus jurist és azután reánk olvasná belőle, hogy Magyarországban, a ki

a hűtlenségen kapott feleségét megöli, azt büntetlenül teheti; *(Felkiáltások: Igaz! Derültség.)* a tolvaj szemét büntetésből kiszurják; hogy ha egy nemes ember a szolgálóját elveszi, akkor mind a kettőt összekötik szalmakötéllel, kiviszik a vásárra és eladják *(Derültség.)* és hogy a lutheránusokat megégetik. *(Úgy van.)* Ez mind benne van a mi törvénykönyvünkben; hát történik ebből valami? *(Derültség.)*

Nem lát az orránál tovább — latinul

(1883) A t. Ház a középiskolai oktatás újjászervezésének törvényjavaslatát tárgyalta és a témához hozzászólt *Kovács* Albert. Fölszólalása azonban nem tetszett *Somssich* Pálnak, aki viszonválaszában a többek között a következő példabeszédet alkalmazta:

Eszembe jut — Kovács t. képviselőtársam tudós ember, bizonyosan olvasta — Baconak egy mondása, ez az úr pedig bölcs ember volt, gondolom a képviselő úr is elismeri. *(Nagy derültség és tetszés a bal és jobboldalon.)*

„Mirum quam homines in tenebris notiorum suarum acriter vident; ad lucem experientiae educti, noctuarum ad instar nictitant“ *(Derültség.)* Ez magyarul annyit tesz: Csodálatos, miként az emberek önalkotta ismereteik körében élesen látnak, de a tapasztalás napvilágára kiléptetve, mint baglyok pislognak. *(Élénk derültség.)*

Gyerünk innét, itt nem lehet forradalmat csinálni!

(1883) *Herman* Ottó anekdotája:

Egyik legeredetibb, legtőrőlmetszettebb alakja a márcziusi napoknak Sükey volt. A hagyomány fentartotta azt, hogy a forrongó és zajongó nép Ghyczy Kálmánt kívánta hallani. Ghyczy beszélni kezdett és beszélt, mint mondani szokás, okosan. Erre Sükey azt mondta, menjünk el innen, ez az ember okosan beszél, okosan beszélő emberrel pedig forradalmat csinálni nem lehet. *(Élénk derültség.)*

Az ígéret szép szó, ha megtartják úgy jó

(1884) *Jókai* Mór mondása:

Az ígéret beváltása mindig áldozatba kerül, de a fenyegetés beváltása semmibe, legfeljebb csak ütlegekbe. *(Élénk derültség.)*

Csanády bátyánk tetemre hívja Tisza Kálmánt

(1884) Az országgyűlés alsóházának ellenzéki mezejét két kiemelkedően népi szónok tarkította, az egyik *Göndöcs* Benedek, a másik pedig *Csanády* Sándor volt. Se *Göndöcs*, se *Csanády* nem tartoztak *Cicero* és *Demosthenes* szónoki iskolájának kitűnő előmenetelű tanulói közé és valahányszor fölszólaltak — ami bizony nagyon sűrűn történt meg — a t. Házban a harsogó nevetés hangorkánja robbant ki. Különösen *Csanády* Sándor túlnyers és mai korban nehezen ismételhető beszédei keltettek zajos derültséget és azt hisszük, egyes kifejezéseinek súlya alatt sokszor átlyukadt a parlamenti gyorsíró kéziratpapírja. *Csanády* Robbespiere, éles kitöréseivel és dühösségével állandóan támadta *Tisza* Kálmánt, aki történetünk idején miniszterelnökségének már tizedik évfordulójához közeledett és — mint az események mutatják — *Csanády* nyersvasból kovácsolt szónoki dárdái sose ejtettek rajta sebet. *Csanády* másik célpontja *Jókai* Mór volt. A nagy mesemondó a nyolcvanas években már világhírnevének zenitjén állt és *I. Ferenc József* nemsokára a főrendiház tagjává nevezte ki, miután előzőleg számos királyi kitüntetésben részesült. Nála kifogásolták, hogy ő, az egykori negyvennyolcas ifjúsági vezér, varázslatos tehetségével és nevével a szabadelvű párt padjaiban a kormányt támogatja, *Tisza* Kálmán miniszterelnök szűkebb környezetéhez tartozik és föntartás nélkül szolgálja Deák Ferenc kiegyezésének nagy gondolatát. Amíg *Tisza* miniszterelnök *Csanády* „szónoklatait" — egy esztendőben a parlamenti szónoki termése a százas számjegyen alúl meg se állt — legtöbbnyire válasz nélkül hagyta, addig *Jókai* a feléje eregetett nyilakat egy-egy derűs és szellemes megjegyzéssel hárította el magától. No, nézzük, miként mulatott a t. Ház — ahogy *Jókai* titulálta — „Csanády bátyámuram" szónoki készségén? A képviselőház most a trónbeszédre adandó válaszfeliratot tárgyalta, ennek során *Csanády* nagy beszédet tartott és a többek között következőképpen hívta tetemre *Tisza* Kálmán miniszterelnököt:

A tárgyalás alatt levő trónbeszéd is hű kinyomata azon eszméknek, elveknek, melyeket Tisza Kálmán miniszterelnök úr a képviselőház többsége által törvényekké akar átalakítani; a szőnyegen levő trónbeszéd méltó kinyomata Tisza Kálmán minsterelnök úr politikai kétértelműségének *(Derültség jobbfelől.)* méltó szülöttje Tisza Kálmán jezsuitai furfangjának *(Élénk derültség jobbfelől.)* ámításának, politikai hitehagyottságának *(Derültség.)* Épen ezért pálczát török felette, elkárhoztatom azt, *(Élénk derültség.)* Tisza Kálmán ministerelnök úr egész életén át vallott politikai hitelveit feladta, elárusította, eladta *(Élénk derültség.)* csak azért, hogy ezek árán bejusson a ministerelnöki székbe *(Élénk derültség.)* A mint a tapasztalás mutatja, czélt is ért, mert ministeri bársonyszékbe ül mai napig is. *(Élénk derültség.)* Szabadjon ez alkalommal Tisza Kálmán ministerelnök urnak *(Élénk derültség.)* e napokban tett kérdésére válaszolnom: *(Derültség.)* hogy mi különbség van a közt, ha valaki ellenzéki oldalról megy át a közösügyes székekbe *(Derültség.)* vagy valaki onnan somakozik az ellenzék táborába? *(Zajos derültség.)* Példa rá a ministerelnök úr. *(Derültség.)* De általában mondhatom, hogy azon férfiak,

vagyis egyéniségek *(Derültség.)* mert a férfi nevet már nem érdemlik, *(Élénk hosszantartó derültség.)* a ki az ellenzéki padokról a közös ügyek táborába vándorolnak, bizonyos, jutalomra, hivatalra, kitüntetésre számítanak. *(Derültség.)* Míg ellenkezőleg, a kik onnan jönnek ide, azon férfiak — nem férfiak még — *(Élénk és hosszantartó derültség.)* kik azon oldalról ez oldalra jönnek át, a nemzet hálájára számíthatnak.

Ő felsége azon hitben, meggyőződésben él, hogy a világon nincs boldogabb, elégedettebb, gazdagabb nemzet a magyar nemzetnél, e haza területén lakó polgároknál. Oka ennek, hogy a király ő Felsége téves fogalommal bír a nemzet jelen állapotát, sorsát illetőleg, mert Tisza Kálmán ministerelnök úr *(Derültség.)* rózsás színbe állítja ő Felsége elébe a nemzet helyzetét, állapotát. S hogy ez így van, azt biztosan mondhatom. *(Nagy nevetés jobbfelől.)* Mondhatom ezt ő Felségével való találkozásom alkalmávali párbeszédem következtében. *(Nagy nevetés jobbfelől. Halljuk! Halljuk!)* Egy alkalommal parancsolt ő Felsége egy találkozást velem *(Nagy derültség jobbfelől.)* Első kérdése az volt hozzám: „No ugye képviselő úr — egész jó kedvvel mondta *(Derültség.)* — most már meg van elégedve a nemzet, nincs semmi kívánnivalója a népnek?"

„A nemzet megelégedve nincs!" *(Nevetés jobbfelől.)* feleltem. Igaz, meglepte ő Felségét e nyilatkozatom és magam is számítottam arra, hogy búcsút fog tőlem venni. Azonban t. ház, ez nem történt meg, sőt ezen szavakat intézte hozzám: „Kérem, képviselő úr tudassa velem, mi módon lehetne eszközölni?" *(Nevetés és taps jobbfelől.)* A taps a komédiásoknak való! *(Halljuk! Halljuk!)* „Mi módon lehetne eszközölni" — tessék most is nevetni, hiszen ismételtem. *(Zajos derültség.)*

A kislutriban nem lehet „visszavágni"

(1885) *Csemegi* Károly, a róla elnevezett törvénykönyv megalkotója, történetünk idején a *Kir. Kúria* második büntető tanácsának elnöke volt. Adott bűnesetben afölött kellett neki dönteni: vajjon a ferbli-játék a szerencsejátékok csoportjához tartozik-e és ha igen, ily esetben a kihágási törvény szakaszai mennyiben alkalmazhatók? *Csemegi* elvi döntésében azonban kimondotta, hogy a ferblizés nem büntetendő cselekmény és tettenérés esetén emiatt senkit se lehet megbüntetni. *Herman* Ottó, a természettudós a kúriai döntvény miatt interpellált és ezeket mondotta:

HERMAN OTTÓ: T. ház! Én ismerek számos mételyt, a mely a magyar nemzet és a magyar társadalom testén rágódik. De én nem ismerek súlyosabbat és megvetendőbbet, kártékonyabbat, mint épen a ferblijátékot *(Úgy van! Úgy van! a szélső baloldalon derültség.)* Sokkal kártékonyabb az, t. ház, még a kis lutrinál is. Miért? Mert a kis lutrinak periodicitása van és az illetőnek, a ki pénzét oda vitte, be kell várnia a húzást.

VADNAY ANDOR: Nem lehet visszavágni! *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Legjobb nevelő intézet: az orosz börtön

(1884) A t. Ház a börtönügyek reformjáról vitatkozott és a javaslathoz hozzászólt *Herman* Ottó, aki többek között a következőket mondotta:

Ha jól emlékszem, t. ház, Bakunin egyszer elmélkedett a börtönrendszerről és — paradoxonnak látszik, de van benne valami — azt mondta, hogy ő a börtönügy tanulmányozásában arra jutott, hogy a legjobb börtönrendszer mégis az orosz. Miért? Mert — eltekintve az orosz igazságszolgáltatás gyarlóságától, mely ártatlan és bűnös között nem épen válogat —

javító hatásra való tekintetből az orosz börtön olyan, hogy a legmegrögzöttebb gazember is, a ki abba csak egyszer belekóstolt, ha kiszabadul, soha többé oda vissza nem vágyik és mindent elkövet, hogy megjavuljon. *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*

Miben különbözik a dzsentri a nemes embertől?

(1885) *Jókai* Mór a főrendiház reformja kapcsán a dzsentri és a nemes ember fogalmát így határozta meg:

... hanem hát a köznemességet, vagy gentryt fel kell karolni! Nem is tudom, van-e e kettő között különbség, vagy pedig folyamodnom kell ahhoz a triviális anecdotához, hogy mikor a gyermek kérdezte az apjától: apám, mi az a gentry és mi az a nemes ember! Az apa erre azt válaszolta: hát fiam, nemes ember olyan gentry, a kinek van még pénze, a gentry pedig olyan nemes ember, a kinek már nincsen pénze. *(Hoszszantartó élénk derültség és tetszés a jobboldalon.)*

A politika hatóanyaga

(1885) *Szontagh* Pál mondotta:

Eszembe jut IX. Pius ő szentségének mondása, midőn testvére gróf Mastai megtámadta bátyját, miért akar ő az Olaszországot egyesítő törekvéseiben híveket szerezni eszméjének azáltal, hogy a Rómába özönlő búcsúsoknak szent képeket és Madonna képeket oszt ki? Azt mondta gróf Mastai: nincs szükségünk szentképekre és Madonna-képekre, hanem Machiavellikre. A boldogult pápa ő szentsége azt felelte rá: Hagy békén öcsém, az egyikből is kell egy kicsi, a másikból is. *(Élénk derültség a jobboldalon.)*

Kend megfordított demokrata!

(1885) A t. Házban a felsőház reformját tárgyalták. A cél főként az volt, hogy a főrendiház egyik megőrző és továbbfejlesztő intézménye legyen a főnemesi és nemesi osztálynak. Ez ellen több nemes származású képviselő felszólalt, közöttük *Jókai* Mór, aki nagy beszédet tartott arról, hogy a nemesség intézmények nélkül is fönmarad. Példának Somogyországot hozta föl és elmondotta, hogy a mohácsi vész előtt Somogyban 1500 nemesi családot írtak össze és ezek közül mindössze két család maradt meg, a Zichyek és Méreyek, a többi elpusztult. És ennek ellenére Somogyban mégis van nemesség.

JÓKAI MÓR: Most ezt a nemességet, ezt a gentryt felemelni, felfedezni, érvényre juttatni: ez most a divatpolitikusoknak a jelszava. Hiszen uraim, itten vagyunk. Hiszen ennek a képviselőháznak nyolctized részét képezzük mi, a kik régi nemességhez tartozunk, hogy milyen régi nemességhez, azt nem tudom megmondani, mert az egész különböző dolog, például az én czímeremben egy ágyú van, a Deák Ferenczében egy tollal író kéz; azt bizony Árpád apánk egyiket se hozta magával. *(Derültség.)*

A nemesség, a gentry el nem mult, ne tessék azt félteni. Ne tessék bennünket keresni. Hiszen itt vagyunk s ne emlegessenek bennünket olyan nagyon, elég magasan ülünk itten.

Azonban én nem akarok lándzsát törni az én nemesi qualificatiom mellett. Én még negyvennyolczban lemondottam előjogaimmal együtt, magáról a nevemnek az ypsilonjáról is és megtartottam magamnak azt, a mivel most is meg vagyok elégedve, a polgári czímet és legörömestebb hallom, ha valaki polgártársnak szólít. *(Élénk tetszés a jobboldalon. Mozgás a baloldalon.)*

Hanem zokon esik — megvallom — midőn gróf Apponyi Albert tisztelt képviselő úr által hallok magamnak leczkét tartani: a democratiáról. *(Derültség a jobboldalon.)*

CSANÁDY SÁNDOR: Rendjeleket elfogad! *(Élénk felkiáltás a jobboldalon: Ne tessék közbeszólni! Halljuk! Halljuk! Zaj.)*

JÓKAI MÓR: Bizony, kend megfordított democrata, bátyám. *(Derültség jobbfelől.)*

Jobb kettő, mint egy

(1868) A t. Ház a főispáni tisztségekről vitatkozott. *Tisza* Kálmán kormánya úgy tervezte, hogy a főispánok részére nyugdíjjogosultságot állapít meg, de az ellenzék ez ellen tiltakozott és általában úgy vélekedett, hogy ha a főispáni stallumok javadalmazását megjavítják és az állásokat a nyugdíj biztosításával véglegesítik, az állásokért a kormányt meg fogják rohamozni. Erről a várható rohamról mondotta el *Thaly* Kálmán ellenzéki képviselő az alábbi tréfás esetet:

Ismeretes dolog, hogy a dunántúli megyék egyikében egyik ottani igen előkelő főúr főispáni állásra akart vállalkozni. Barátai figyelmeztették — és ez igen jellemző az illetőre, — hogy nem fogja otthon találni magát abban a méltóságban, mert magyar közjogi ismeretei nincsenek és minduntalan megakad teendői gyakorlásában. Barátai figyelmeztetésére — ami természetesen németül történt s a hűség kedvéért nekem is németül kell idéznem — az illető magas rangú úr azt válaszolta, hogy azért bizony elvállaja a főispánságot, mert ha nincs is meg a kellő ismerete hozzá: „so nim' ich, so einen Kerl, einen Secratär", erre azt válaszolták: „aber Durchlaucht, der eine Kerl kann Ihnen nicht immer beistehen." Mire a magas rangú úr ígyválaszolt: „So nim' ich zwei Kerle". *(Zajos derültség.)*

Honnan „faló" és mi a „fallása"?

(1886) *Kiss* Albert mondása:

A Bach-korszakban történt, hogy egy magyar parasztot maga elé citált kihallgatásra egy magyarul alig tudó beamter és azt kérdezte a paraszttól, hogy „hová faló" (való). A magyar erre azt válaszolta, hogy ő nem fal és rendesen eszik. „Mi nevet" kérdezi tovább a beamter, a mire a magyar ember azt felelte, hogy ő nem nevet. A beamter fejét csóválja, majd tovább folytatja a vallatást és az utolsó kérdése az volt, hogy „mi a fallása"? (vallása). Erre a paraszt előkeríti üres tarisznyáját és nyitott száját odatartja a beamter elé és azt mondotta, hogy neki nincs semmi falni valója, mert üres a tarisznyája. A beamter a kihallgatást erre így fejezte be jegyzőkönyvvel: „Donnerwetter, der Ungar hat keine Wohnung, keine Nahme und keine Religion". *(Élénk derültség.)*

József császár: Meine liebe Kemeter

(1887) *Herman* Ottó természettudós nagy beszédet tartott a katonai oktatás hiányosságáról, mire báró *Fejérváry* Géza táborszernagy, honvédelmi miniszter viszonválaszában a tudóst azzal vádolta, hogy ő szocialista ízű beszédeivel zűrzavart kelt. *Herman, Fejérváry* vádjait így hárította el:

Különben t. Ház, ha a tisztelt honvédelmi minister úr azt, a mit én meggyőződésem szerint kifejtettem a Ház előtt, ilyen jelzőkkel illeti, hát én nem vagyok hajlandó ő tőle ezt túlkomolyan venni, mert ha elvárom is bármely más ministertől, hogy a parlamenti vitatkozás rendjéhez szorosan tartsa magát, a szónokló katonákkal szemben megállok azon positión, melyet egykoron Edelsheim Gyulai báróval szemben a Pester Lloyd elfoglalt, a midőn reá citálta József császárnak egy mondását:

„Meine liebe Kemeter
Machen's lieber Hemeter."

(Élénk derültség a szélső baloldalon.)

A humoros Haynau

(1887) *Thaly* Kálmán hevesen támadta báró *Fejérváry* Géza honvédelmi minisztert amiatt, hogy a katonai iskolákban osztrák szellemben tanítanak és a tanulók kezébe adott tankönyvekben égig magasztalnak tábornokokat, akiknek a magyar szabadságharc után a magyarság elnyomásában kiemelkedő szerep jutott. *Thaly* a parlament elé vitte Ferdinand *Lankmaier K. K. Waffen-Lehre* c. könyvét, amiből a katonai akadémiákon kötelező tantárgyként oktatnak. A képviselő a szóban levő könyvből a többek között a következő részt olvasta föl:

Haynauról ez a tankönyv így ír: Er war im Umgang ein fresindlicher, ja liebenswürdiger Mann; *(Derültség.)* er hat durch ein bewegtes Leben viel gelernt, viel erfahren, und sprach, was sehr angenehm ist, neben dem ihn eigenen Verstand, mit vielem Humor.“ Gondolom, hogy Galgenhumort akart érteni. *(Nagy derültség.)*

Bem: Szaladó emberekkel nem tömöm tele a hadseregemet

(1887) Bem-adoma *Thaly* Kálmántól.

Midőn Bem tábornagy Szeben városát elfoglalta, ott csak béna embereket és gyermekeket talált, mert a fegyverképes emberek a magyar katonák elől elmenekültek, Bemnek erre azt tanácsolták, hogy a katonaképeseket fogassa össze és sorozza be a magyar hadseregbe, mire Bem ezt felelte: „Vitéz magyar hadseregembe nem fogok szaladókat besorozni.“

Mi kell az aranycsinálónak?

(1887) Gróf *Szapáry* Gyula pénzügyminiszter a t. Ház elé terjesztette a konverzióra vonatkozó törvényjavaslatot. A tervezet mellett nagy beszédet mondott *Horváth* Gyula képviselő, akinek *Fenyvessy* Ferenc válaszolt és pedig többek között a következőképpen:

Hogy homály van a pénzügyi tervben, az kétségtelen. Soha erősebben meg nem támadtatott a conversio terve, mint épen a túloldal tiszteletre méltó férfia, György Endre képviselő úr által. Hanem a gyengébbek kedvéért mégis minden homályon keresztül *(Halljuk! Halljuk!)* kicsillogtatták a 40 millió színaranyat. Valóban, t. Ház, e 40 millióval úgy vagyunk, mint az egyszeri alchimista, aranycsináló Angerello János, a ki egy érdekes tanulmányt írt, melyben kifejti, hogyan kell aranyat csinálni? Ezt a munkát elküldötte X. Leo pápának, várván érte a jutalmazást. Mit tett a pápa? Igen elmésen nem tett egyebet, mint hogy az aranycsináló alchimistának küldött egy üres tárczát ezzel: tudom t. barátom, ezentúl önnek csak erre lesz szüksége. *(Derültség.)* Az üres tárczát már kínálják — főleg Horváth Gyula t. képviselő úr. *(Tetszés és nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

A szegény ügyvéd meghatározása

(1888) *Fenyvessy* Ferenc adomája:

Régi anecdota jár az eszemben, a mi szójátékon alapszik. Valahol arról vitatkoztak, hogy nincs szegény ügyvéd, a mire egy másik azt válaszolta, hogy igenis sok szegény ügyvéd van az országban. Az anecdotázó erre ezt felelte: „szegény ügyvéd nincs, hanem van ügyetlen, együgyű, vagy ügyefogyott ügyvéd“. *(Zajos derültség.)*

Mire jó az ellenzék?

(1887) *Irányi* Dániel azzal vádolta *Tisza* Kálmán miniszterelnököt, hogy ő ki akarja írtani az ellenzéket és ezáltal biztosítani óhajtja a szabadelvű párt egyeduralmát. A vádra *Tisza* így válaszolt:

Azt mondja a t. képviselő úr, hogy ennek a pártnak és ennek a kormánynak s nekem nincs egyéb szándékom, mint megsemmisíteni az ellenzéket. Isten mentsen meg! *(Derültség.)* Hiszen az ellenzék tagjai között sokan vannak, a kiket becsülök és tisztelek, a kikkel ha egy elv mellett egy táborban lehetne küzdenem, szerencsésnek tartanám magamat: de mégis higyjék el, hogy az ellenzéket, kivált azt, mely oly hangokat penget, mint a t. képviselő úr, megsemmisíteni akarni részemről annyi volna, mint magam alatt vágni a fát. *(Élénk derültség jobbfelől.)* Higyjék el, volt valami igaz abban — talán hat éve lesz, ha jól emlékszem — midőn egy más állam hatalmas ministere a választásokon kisebbségben maradt, és a mostani Magyarországon a kormány többséget nyert azon időtájt, egyik élczlapban le volt rajzolva azon hatalmas minister, a mint kérdi az itteni kevésbé hatalmastól: „Ugyan mit csinál, hogy megint többséget kapott? Tanácsoljon nekem valamit!" S ezt a tanácsot adta a hatalmas ministernek: „Teremtsen az úr magának olyan ellenzéket, a milyen nekem van! Önnek is lesz többsége!" *(Élénk derültség a jobboldalon.)*

Mire való a baka feje?

(1888) A parlament a katonai javaslatok kapcsán az önkéntességi jogról és az egyéves önkéntesek tiszti vizsgáiról vitatkozott. A vita során báró *Fejérváry* honvédelmi miniszter beszédében azt mondotta, hogy az önkéntes, aki a vizsgán nem tud német nyelven válaszolni, nem intelligens ember. Erre *Ugron* Gábor így vágott vissza:

Nagyon jól tudom, ismerem azon szellemet, a mely a közös hadseregnél van, hogy ott az intelligentia soha kedves nem volt; mert ki a Reglementen kívül egyébről is gondolkozik, annak értésére adják, hogy mi értelme van annak, a midőn a számadó őrmester azt mondta az ujoncznak: „a te fejed csak arra való, hogy a kravátli fel ne csúszszék." *(Zajos derültség.)*

Mit jelent a címerben a fehér elefánt?

(1889) A t. Házban afölött vitatkoztak, hogy a hadsereget elnémetesítik és a német nyelv használatát mindenek fölé emelik. Enélkül a katonatiszti pályán, a honvédségnél sincs előrehaladás. A magyar önkéntesekből a német nyelv tudása nélkül sosem lehetnek tisztek és ha a honvédségnél valakit tábornokká neveznek ki, az illető honvédfőtisztet egyszerűen átteszik a közös hadsereg státuszába. A katonai szakoktatás német nyelvezete mellette foglalt állást gróf *Tisza* Lajos, akinek *Komjáthy* Béla többek között így válaszolt:

Nem is olyan nagy feladat a magyar nyelvet megtanulni, hiszen Tisza Lajos gróf, mint a lapokból láttuk, a nyelvtanulást nagyon kis feladatnak tartja és azt állította, hogy képes volna mindazt, a mit az önkéntesektől egy év alatt megkövetelnek — tudniillik a katonai tantárgyak és a német nyelv elsajátítását — három hónap alatt elvégezni. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Én azt hiszem és valóban Bécsben is észrevették azt, hogy a nemes gróf nagyon tanulékony. *(Felkiáltások a szélső baloldalon: Fehér elefánt! Derültség a szélső baloldalon.)* Azért adták czímerébe a fehér elefántot, mert az állatok közt az elefánt a legtanulékonyabb. *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)*

Nehogy megsebesüljön, felakasztja magát

(1889) A honvédelmi tárca költségvetésének tárgyalása során *Eötvös* Károly a következő adomával válaszolt *György* Endrének:

György Endre képviselő úr államférfiúi felfogásának ez a logicája tökéletesen ugyanaz, mint azé a szerencsétlen istenverte ujonczé, a ki elgondolta magában nagy búbánatában, hogy hátha a legközelebbi sorozásnál katona lesz, hátha azután háború lesz, hátha a háborúból csata lesz, hátha a csatában sebet kap, tehát a sok aggály elkerülésére — felakasztotta magát. *(Zajos és hosszantartó derültség és tetszés a bal és szélső baloldalom.)*

A szamár az szamár és nem asinus

(1889) Gróf *Károlyi* Gábor ellenzéki képviselő találó közbeszólásaival sok derűs percet szerzett az országnak. Nem tartozott ugyan a kiváló szónokok nemesveretű galériájához, ámde rövid beszédei és közbeszólásai sosem nélkülözték a talpraesettséget. Fölszólalásai tulajdonképpen pártonkivüliséget árultak el. A csípős megjegyzéseinek arzenáljából bőségesen osztogatott jobbra is, balra is, ahogy az akkori idők parlamentjének nagyagráriusainak érdekeit szolgálta. Most úgynevezett „kulcsbeszédet" tartott. A hasonlat gyanánt használt bábszínházi figurákban *Tisza* Kálmán miniszterelnök, továbbá a kormány és szabadelvű párt tagjai szerepelnek. Gróf *Károlyi* Gábor őket így gúnyolta:

T. ház! Én nem akartam felszólalni *(Felkiáltások jobbfelől: Jobb is lett volna!)* és nem is szólalnék fel *(Zaj jobbfelől.)* ... ne hallgassanak, ha nem tetszik, nekem az mindegy *(Tetszés a szélső baloldalon.)* nem szólalnék, mondom, ha nem találtam volna egy óriási különbséget a ministerelnök úr tegnapi hangarticulatiójában s a „Nemzet"-ben és a „Lloyd"-ban megjelent beszéde közt. *(Halljuk! Halljuk!)* Mikor az ember olvassa, azt hiszi, hogy itt a nagy Tisza önt ki *(Derültség a bal és szélső balodalon.)* és mindent szétrombol és összezúz! *(Derültség a szélső baloldalon.)* Ő akar-e itt ezen a módon a parlamentárizmus megvédőjeként szerepelni. *(Derültség a baloldalon.)* Ez már csakugyan nevetséges. Tudja-e, hogy milyen szerepet játszik ő itt? *(Halljuk!)* Olyant, mint az a Gignondirector *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* — magyarul úgy mondják: bábszínházigazgató — a ki az ő bábjait játszatja. Ilyen komédiát játszik ő is itt az ország színe előtt. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* Látunk itt különféle alakokat: volt egy deli termetű, fehér szakállú, nagybajúszú „horvát" ember, *(Derültség a baloldalon.)* volt egy bozontos, kissé „visító" hangú szép, erős magyar ember, *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* volt egy öreg vasúti — mint Fehérvárott mondani szokás — a ki egy hosszú zacskót hord mindig magával, volt egy kis vidám nervosus „hegedűs". *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Volt e mellett még egy, a ki intricus szerepre vállalkozott és volt aztán egy próféta. *(Élénk derültség és tetszés a bal és szélső baloldalon.)* Ezek voltak a főszereplők. *(Derültség.)*

Azután előállt az intricus a határozati javaslattal és a culissák felett felhangzott a dicshymnus; *(Derültség.)* akkor egy embert dicsőítettek és köztük egy, Heinenek ezt a strófáját szavalta el: „Hermann gewann die Schlacht, der Esel heisst noch immer Esel und nicht asinus, und sind wir Deutsche geblieben". *(Zajos Hoch! kiáltások jobbfelől. Derültség. Egy hang balfelől: Hoch der Esel! Zajos derültség balfelől.)*

A császár és királyi szolgálati nyelv

(1889) A t. Házban a véderővita Niagara-zuhataga folyt. Az ellenzéki képviselők teljes vértezetben vonultak föl báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter ellen, aki a töle megszokott katonás rövidséggel elteremtézte a neki nem tetsző felszólalót. Nyers kifejező modora sokszor hangos derültségbe borította a parlamentet. Legtöbb baja *Polónyi* Gézával, *Thaly* Kálmánnal és *Herman* Ottóval volt. Most *Polónyi* támadta a honvédelmi minisztert és a t. Ház szakadatlan · nevetése ' közben arról csevegett, hogy a cs. és kir. hadseregben hányféle katonai nyelvet kell érteni és hányféleképpen kell beszélni? A közvéleményben elhíresedett úgynevezett Dienst-Reglementből a képviselőház hangorkánja közepette a következő részleteket olvasta föl:

Hányféle nyelvet ismer a közös hadsereg az ő technikus terminus elnevezésével? Nem fogom a „todte und lebende Sprache"-féle megkülönböztetéseket felsorolni, csak a „Dienst-Reglementből" írtam ki, hogy hányféleképen különbözteti meg az osztrák hadseregben a katona, a tiszt a nyelvet. *(Halljuk! Halljuk!)* Először itt van az „Armeesprache", az, tudjuk, a német. Azután jönnek ennek az alfajai: jön a „Dienstsparche". Ez a közös hadseregben megint alfajokra oszlik: „die Sprache bei den Honvéds und die Sprache im Landsturm"; azután jön megint „die Sprache is Cis-, und in Transleithanien", a Lajtán inneni és a túli honvédségről, vagy felkelésről van szó. *(Derültség.)* Aztán jön a „Regimentssparche", *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* azután jön a „Kasernensprache", *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* melyben a regimentek többsége szerinti beszédmodor kellene, hogy divatozzék. *(Derültség.)* Azután jön a „Kantinsprache", *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* ennek egyik alfaja a legutóbbi időben a „Ministerial-Kantinsprache", *(Hosszas és zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* de vannak a hadseregben is alfajai: *(Halljuk! Halljuk!)* „Kantinsprache für Mannschaft und Kantinsprache für Officiere". *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Azután jön a „Tafelsprache"; *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* azután jön a „Meldungssprache", *(Derültség a bal és a szélső baloldalon.)* még pedig: „Meldungssprache im Frieden und während der Kriegsdauer"; *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* mert „im Frieden" nem szabad a katonának csak németül jelenteni, de „während der Kriegsdauer„ a „Dienstreglement" szerint meg van neki engedve a „Muttersprache" *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* ... használata is. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

THALY KÁLMÁN: Akkor szorul a kapcza! *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

POLÓNYI GÉZA: Azután jön a „Protocollarsprache", *(Derültség.)* azután a „Fremdensprache", a „Landessprache", a „Muttersprache", az „Abrichtungssprache", a „Profosensprache", *(Folytonos derültség.)* azután a „Conversationssprache", az egyévi önkéntesi felvételi vizsgánál egy „Hauptsprache" és egy „zweite Sprache", *(Zajos derültség.)* azután jön az „Unterrichtsprache bei der Mannschaft" *(Derültség.)* és az „Unterrichtssprache bei den Einjährig-Freiwilligen", *(Derültség.)* azután a „Prüfungssprache", *(Derültség.)* azután a „Prüfungssprache für Reserve-Officiere", a „Prüfungssprache für Effektiv-Officiere". *(Zajos derültség. Felkiáltások: Hány van még?)*

Szontagh szonettet ír

(1889) *Gyulay* Pál, ugyanúgy, mint *Jókai* Mór hathatósan támogatta a szabadelvű pártot, természetesen parlamenten kívül, irodalmi munkásságával. Már rég méltóságos úr — ami abban az időben nagy szó volt — amidőn (1895) országosan ünnepelték írói és költői működésének félévszázados évfordulóját. A jeles alkalomból *I. Ferencz József* a Szent István rend kiskeresztjével tüntette

ki. *Jókait* és *Gyulait* sokszor érték támadások amiatt, hogy tehetségüket és neveik varázsát a kormány politikájának szolgálatába állították, de nagy népszerűségük azért sosem csökkent. Mostani történetünk idején a politikai életben ugyancsak nagy szerepet játszó *Szontagh* Pál, aki pályafutását eredetileg a bécsi magyar minisztériumban kezdte meg, de nemzeti érzelmével hamarosan összeütközésbe került Ausztria hivatalos köreivel. Azzal vádolták, hogy a szabadságharc leverése után *Bem* tábornagynak szökésében segédkezet nyujtott. Emiatt két évi börtönbüntetéssel sújtották. Szabadulása után politikai pályára lépett és éveken át ette az ellenzék sovány kenyerét — *Tisza* Kálmánnal, a későbbi miniszterelnökkel együtt, akivel benső barátságot tartott. *Tisza* Kálmán kormányra jutott és *Szontagh* Pál őt a kormánypárti padokban is követte és mindvégig kitartott mellette. A közügyek érdekében kifejtett közhasznú munkásságának elismeréseül *I. Ferencz József*, később titkos tanácsossá és a főrendiház tagjává nevezte ki és most ebben a működési körében szóval és tollal támogatta a szabadelvű pártot. Nagy irodalombarát volt. A prózát ügyesen művelte, viszont verselő tehetsége megközelítőleg se mérkőzhetett Petőfi tehetségével. Sőt! Gyengéjét az ellenzék sokszor kihasználta, és bökverseit gombostűre tűzték és harsogó nevetés közepette a t. Ház asztalára helyezték. Most is ezt tette vele a parlament egyik legtehetségesebb szónoka: *Fenyvessy* Ferenc, aki *Gyulai* és *Szontagh* kormánytámogató irodalmi munkásságát így jellemezte:

Mikor itten a tárgyaláson valaki szakszerűen belemegy a kérdésekbe, mint a multkor Bolgár Ferencz t. barátom, akkor a t. túloldalról, az erkölcsprédicatorokkal az élén, kivonulnak majdnem mindnyájan a folyosóra. *(Derültség.)* De ha a legkisebb scandalum van a házban, az erkölcsprédicatorok beszaladnak a folyosóról, nehogy azt elmulasszák. *(Élénk derültség.)* És én még azt nem hallottam egy erkölcsprédicaló képviselő úrtól, hogy azt mondta volna: Ejnye be sajnálom, hogy Apponyit nem hallottam, de azt mindig mondják, ha a scandalumról elmaradnak: Ejnye be sajnálom, hogy ott nem voltam. *(Nagy derültség.)* Pedig én azt hiszem, hogy ha egy festményt, vagy képet csúnyának tart valaki, csak nem fog bemenni a képtárba, hogy abban a képben gyönyörködjék? Tegyük szívünkre kezünket t. képviselőház és valljuk be, hogy önök se jobbak a Deákné vásznánál. *(Tetszés és nagy derültség balfelől. Halljuk!)*

Mikor aztán nem elegendő a ministeri korholás, akkor megszólal a kormánypárt udvari poétája, a „Nemzet" lantosa. Nem hazafi Verai Jánost értem, *(Közbeszólások a szélső baloldalon: Subventionált lant!)* Visi Imre t. barátom speciális „Nemzet"-ének lantosát. A „Nemzet" czímű hírlap tárczájában, mely költeményeket nem igen szokott közölni, ezt többnyire vezércikkben teszi. *(Tetszés a bal és szélső baloldalon.)* mondom megszólal Gyulai Pál ő méltósága *(Halljuk. Halljuk.)* én nem tudom, de a szakértők mondják, hogy oly versben, hogy még Gyulai Páltól sem tételeztek fel ily rossz verset — s elnevezi az országgyűlést csárdának, a pártok egy részét Starcevicseknek, botrányhajhászóknak. Hát t. képviselő urak és t. Ház, nincs okom és jogom a t. udvari poétával vitatkozni, bár neki személyesen bejelentettem, hogy bátor leszek vele foglalkozni, de hogy valami nagy kárt tett volna versével emberben-állatban, ez nem történt meg. *(Nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

De egy megtörtént, tudniillik az, a mivel Carducci, az olaszok Heinéje vádolta egyik költőtársát, hogy valahányszor a költő megszólal, akkor Olaszország valamennyi víztartóiban vidám mozgás keletkezik. *(Zajos derültség.)* Talán a budapesti vízvezeték csatornáiban is *(Derültség.)* bizonyos hullámzásban nyilvánult Gyulai Pál költeményének hatása. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Ha pedig a főrendiház viseli magát rosszul, akkor megint van udvari poéta, de az már nem méltóságos, az már excellen-

tiás; *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* és az excellentiás úr, mikor megtörtént, hogy a főrendiház magát a kormánnyal szemben rosszul viselte, 1889 február 9.-én az „Országvilág"-ban szóról szóra ezt írta ez az excellentiás nógrádi Szontagh Pál úr. A gyönyürű strófa így hangzik:

Vigyázzanak! történt így kár
Fontosabbakban a mi érett,
Fásul, lehull; feledik már,
A föld szabad, hogy és mért lett?
Veletek ha lehet, ám hát
Ha szükség: ellenetek!
Zúg az ár, s mi gyönge gát:
Csak ti! méltsás főrendek!

Ez a gyenge gát azután mégis megérte, hogy be lett véve gáton belül Szontagh Pál úr is. *(Zajos derültség.)*

1890—1900

Tisza Kálmán alatt kezdett gyengülni a Kossuth Párt aktivitása, mert hiszen Tisza is a negyvennyolcasok pártjából vált ki. Ekkor erősödik meg a „Habarék" párt, — ahogy tréfásan a későbbi Nemzeti Pártot nevezték, — amelynek vezetői voltak: gróf Apponyi Albert, Hodossy Imre, Horánszky Nándor és Szilágyi Dezső, és ekkor símul az elvi alapon álló 48-as párt jobban hozzá, a Monarchia régi, Deák párti észjárásához, de ugyanakkor Tisza Kálmán vezetése alatt nyeri meg az öntudatát a magyarság és jön arra rá, hogy neki az Ausztriával való közös helyzet jó, de az elmaradottságát és — bizonyos mértékben provincialitását át kell alakítani európaiabbá, hogy állja a versenyt a német „sógorral".

Ekkor lett erőteljesebbé a gazdasági és önálló vámterület felé való gravitálás egyrészt, másrészt Trefort és utána Csáky behozták az iskolákba azt a szellemet, amely a francia sovinizmus irányába terelte a fiatalság gondolatvilágát. Természetszerűleg ez a fantáziát növelő irány kitermelte azokat a szépségeit a parlamentarizmusnak is, amelyet talán a „hang rezegtetésének szeretete" címen lehetne meghatározni. Mennél szebben hangzó, de értelem nélküli valami, annál jobban lehet használni, mennél banálisabb, annál jobban lehet megérteni és mindehhez, — nagyszerű, — fel lehet használni a rendelkezésünkre álló semmit, ami mindenütt készenáll, hogy abból légvárakat készítve, emeljük a nemzeti önérzet látszólagos délibábját.

Feltűnik ebben az időben, — mint a közbeszólásokból láthatjuk, — Németh Albert, ki szellemes és fáradhatatlan vitákat folytat Tiszával és Treforttal.

A boszniai occupációval megkezdődik a nagyhatalmi

törekvés, amelynek hű tükrét Széll és Kerkápoly közbeszólásaiból látjuk meg.

A honatyák a maguk és a köz érdekét ebben az időben sajnálatosan összehozzák és ez olyan politikát eredményez, ahol az első személy az: én. Ami különben gramatikailag logikus, de ahol az első személy az én és az önzetlenség háttérbe szorul, az a melegágya a néptribunok felemelkedésének. És ekkor kezdenek: Verhovay Gyulák és társai a nép kegyébe beférkőzni. A szertelen antiszemitizmus túlhajtásai, a kíméletlen sovinizmus és a bölcsek és tanultak megvetése, amely már a szarkazmusba hajlik át, olyan célpontokat talál, olyan tudósokat, mint: Herman Ottó, Thaly Kálmán. És ekkor tűnik fel: Ugron Gábor.

Ugron Gábor, talán a legszárnyalóbb tehetségek egyike, akit a magyar szellem kitermelt. Ha fegyelmezetlenségétől eltekintek, ilyen politikai tehetséget nem mutatott más nemzet fel, csak Anglia Fox személyében, kit ugyanaz a szenvedély, genialítás és tudás jellemezett mint Ugron Gábort. Ha majd századok multán is elolvassák az ő beszédjeit, rájönnek arra, hogy színesebben és okosabban kevesen beszéltek a t. Házban.

Apponyi Albert pártja ingadozni, repedezni kezdett, mert nem közkatonákból állott, de vezérekből.

Az Apponyi pártot utolérte az a sajnálatos és sajátságos tüneménye a politikának, hogy csak a szertelenségek hatnak, de a kielégítő tudás nem vonz és nem taszít senkit és csak „házi-boldogságot" eredményez. Úgy vannak vele az emberek, mint a megszokott, kényelmes, lompos, jólfőző háziasszony feleséggel. Olyan találóan fejezte ki egy zengzetes distichonban ezt a titkos érzést egy szellemes honatya:

„Törvényes feleségre tekints mint fix fizetésre,
Nem jó lenne csupán, élni a fixum után."

Ugron genije felébresztette az ellentmondást és kicsinyítést, amelyben mi magyarok mindig oly nagyok voltunk. Lefelé nivellálni, felfelé excellálni akartak ebben a korban is. Ezt a stílust és az örök rivális keresését a magyarnak, legjobban jellemzi: Eötvös Károly és Polónyi Géza vitái. Mellettük szerepet játszott még: Pázmándy Dénes a maga széleskörű európai kultúrájával.

A hosszú béke alatt ráült a szentközöny a magyar közéletre és a magyar Parlamentre, amelyet oly frappánsan jellemezett Podmaniczky Frigyesnek, a párt elnökének a tanácsa, amellyel az újakat, a „gólyákat" tanította: „Fiaim ti ne gondolkozzatok, csak szavazzatok, mert a gondolkozás megárt nektek és nem használ a nemzetnek!"

Ez a „szentközöny" eredményezte azt, hogy elszunnyadt minden.

De a szunnyadó macskák az éber egereket ébresztették fel s az ártalmatlan, szunnyadó macska ellen, a Monarchia ellen elkezdtek dolgozni a vidéken az „egerek".

A politika struktúrája ebben az időben olyan volt, hogy mivel egyenes vágásokkal nem lehetett harcolni, hát oldalvágásokkal, cselekkel kellett a harcierőket levezetni. A polgári házasság törvénybeiktatásával, a zsidó recepcióval a döntő kérdéseket nem intézték el, csak az áramot vezették le más irányba, hogy a tömeg figyelmét elvonják a megoldatlan problémákról.

Kossuth Lajos még élt, de a Szabadelvű Párt már megrendült. Nem az elvek, de a hatalomvágy tartotta össze a pártot és a hatalomvágy elv nélkül mindig melegágya lesz a korrupciónak és a kurrupció mindig megöl minden regiemet, mint a penész.

A viták kezdenek élesek lenni, a hang útszéli lesz, a barátkozás gorombasággá fajul és eldurvítja az egész közéletet. Ez az új politikai tónus új osztályát teremti meg azoknak, kik nem a tehetség, de a *számszerűség* által lesznek erősebbekké.

A numerikus többség nem *számít* ugyan, de mindig *számol,* sőt ha kell *leszámol* és a saldót sajnos mindig megfizeti maga a nemzet.

A politikában áll az az algebrai tétel, hogy minden számjegy annyit ér, ahány nullát tud maga mögé rakni. Ez a: tömeg, amely a kis „számokat" nagy számmá növeli. Ám csupa nullák sorozata még nem számjegy, csak számhalmaza a semminek, amit sem fokozni, sem lefokozni nem lehet és ezzel csak konfúziót lehet teremteni, vagy fúziót.

Az egyházpolitikát behozta a Csáky-féle elkeresztelési rendelet és a szentistváni birodalomnak alapjai, a keresztény-

ség oszlopai recsegni és ropogni kezdtek és jött a földindulás kezdete.

Ennek nem eredménye, csak egyik szimptómája volt, hogy a Néppárt jelent meg a fórumon. A Néppárt és nem: népi Párt, mert mi, akik megalkottuk a pártot, a népet nem főnévnek, de melléknévnek tekintettük, nálunk jelző volt és nem volt eszköz, de cél. Tudtuk azt, hogy nem a paraszt a nép, de mindenki, aki a magyar nemzet tagja. Úr és paraszt. És át voltunk hatva attól, hogy az *intelligencia* vezetése adja meg az elit uralmát.

A *kilencszázas évek*-ben jöttünk már mi.

De hogy mi hogyan csináltuk, az már nem rám tartozik, mert én csak skicceket akartam adni, de nem írhatok magamról, magunkról, mert az ember önmagáról írva, akár pozitív, akár negatív irányban, de túloz, nem tud, nem *lehet* objektív.

Talleyrand tanítja: „Qui exagere est perdu..."

...és én nem akarok elveszni!

Megette a padlót, a háztetőt és végül önmagát

(1890) A hatvanas években mindössze két párt, *Deák* Ferenc pártja és gróf *Teleki* pártja harcolt egymással, az előbbi a felirati, az utóbbi a határozati párt volt. A határozati párt töltötte be az ellenzék szerepét és ennek vezetését gróf *Teleki* öngyilkossága után *Tisza* Kálmán vette át. A viszonyok azonban úgy változtak, hogy *Tisza,* híveiből kormányzóképes pártot alakíthatott és *I. Ferenc József* őt 1875-ben miniszterelnökké nevezte ki. Miniszterelnökségének tíz esztendős évfordulóján tiszteletére nagy ünnepségeket rendeztek. Kormánypártisága miatt az ellenzék másfél évtizeden át a leghevesebben támadta, anélkül, hogy a vele szemben megnyilvánult nagy bizalom megrendült volna. A miniszterelnöki tárcát csak 1890-ben adta át gróf *Szapáry* Gyulának. Lemondásának esztendejében alig mult el parlamenti nap, hogy ne állt volna a támadások pergőtüzében. Történetünk idején *Eötvös* Károly tartott nagy beszédet és a t. Ház szakadatlan nevetése közepette így adomázott és gúnyolta *Tisza* Kálmánt:

Eszembe jut egy igen érdekes és tanulságos népmese, egy anecdota, melyre eddig nem sokat adtam, mert képtelenségnek tartottam. Szól az a nagy evőről és a bölcs királyról, kinek országában minden embernek mindennap jól kellett laknia. Egy ember azonban egyszer panaszkodott, hogy ő nem lakott jól soha. A király a maga asztalához hívatta és azt mondta:

most az egyszer jól kell laknod. Sokat evett; megette az összes ételt, de nem volt elég neki, nem lakott jól; megette az összes terítéket és az evőeszközöket, *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* megette az abroszt; *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* megette a lábai alól a padlót és a feje fölött a háztetőt és akkor sem lakott jól; *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* utóbb megette önönmagát. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Én attól félek, t. Ház, *(Halljuk! Halljuk!)* hogy a tisztelt ministerelnök úr az utolsó stadiumban van már, *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* elfogyott előle minden, most már önmagán van a sor. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Az orvosi látlelet volapük nyelven

(1890) *Szilágyi* Dezső igazságügyi miniszter a törvényszéki orvosokról törvényjavaslatot terjesztett elő és ebben az orvosi látleletek kérdését is szabályozni kívánta. A javaslathoz hozzászólt *Polónyi* Géza és annak bizonyítására, hogy a hatósági orvosi bizonyítványok tartalmát senki sem érti meg, példa gyanánt az alábbi törvényszéki orvosi látleletet olvasta föl:

„Habár mi sem szól ellene azon feltevés lehetősége valószínűségének, *(Derültség.)* mely szerint kék alapszínből sárgás zöldbe átjátszó környezettel határolt csipkés szegélyű folytonossági hiányból következtetve *(Zajos derültség)* a hulla alanya külerőszak: például ököl, vagy furkósbot által előidézett belső elvérzés folytán halt meg, mind azon által nincs kizárva annak orvosi tudomány szerinti lehetősége, hogy az illető egy eddig fel nem fedezett bacillus folytán *(Élénk derültség.)* valamely kóranyagtól halt meg. *(Élénk derültség.)*

Mit jelent az akasztófa?

(1891) A t. Ház *Asbóth* Jánostól hallotta az alábbi adomát:

A hajótörött már napok óta hánykódott a lélekvesztőn. Éhségében már odáig volt, a midőn meglátta a szárazföldet. Ahogyan közelebb jött, észrevette, hogy a parton egy nagy akasztófa áll, amire örömteljesen kiáltott fel: „Hála Isten meg vagyok mentve, civilisált országba érkeztem!" *(Hosszantartó zajos derültség.)*

„Jámbor muzsikusok."

(1890) *Hock* János beszédéből:

Mikor a zsidók nagy nemzeti hőse, Gedeon, feltámadt az Amalekiták ellen, kiadta a parancsot, élesítsék a fegyvereket, mert már csak a harcz dönthet. Mikor látta, hogy az ellentábor is komolyan készülődik, a hadvezér gondolkodóba esett és azt mondta: megálljatok, előbb fensőbb isteni segítséghez fordulok. Hogy harczképességeteket próbára tegyem, kérdem: ki akar velem harczba jönni? A zsidók száma erre leolvadt 300-ra. Ekkor az okos hadvezér fordított egyet a dolgon. Belátta, hogy fegyverrel semmire se megy, s így szólt: vegyetek kezetekbe trombitát és cserépfazekakat; az éj csendjében megfújjátok a trombitákat, összeveritek a cserépfazekakat és az ellenség, mely a fegyvertől meg nem ijed, tán a szokatlan lármára megfutamodik. *(Nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Ha pedig az ellenség nem futamodik meg, akkor sem vesztünk semmit. Csak lesz annyi esze az ellentábornak, hogy azokat, a kik fegyver helyett trombitával jönnek harczolni, nem nézi dühös ellenségnek, hanem csak jámbor muzsikusoknak. *(Zajos derültség a bal és szélső bal oldalon.)*

Oda mentek imádkozni, ahol jó bort mértek

(1891) *Deák* Ferenc adomája. Elő-adta *Ugron* Gábor.

A kehidai polgártársak hosszú időn át a szomszéd községbe mentek imádkozni. A prédicáló papnak feltünt a kehidaiak jelenléte és megkérdezte őket, hogy miért járnak az idevalósi templomba, hiszem odahaza szép templomuk és jó papjuk van. Erre így feleltek: Hát hiszen instáljuk alássan főtisztelendő úr, igaza volna, szép templomban sem szenvedünk hiányt, jó papunk is volna, csak hát az itteni korcsmárosok jobb bort mérnek. *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Lyuk van a hasában

(1890) A közös hadsereg ujrendszerű lőfegyvereket szerzett be, nyilván részint az osztrák, részint pedig a külföldi gyáraknál. Egyik-másik vállalat szállítmánya azonban a követelményeknek nem felelt meg és ezért báró *Fejérváry* Géza honvédelmi minisztert tették felelőssé, aki a szállításoknál a magyar ipart mellőzte. Emiatt interpellált *Polónyi* Géza és többek között a következőket mondotta:

A honvédelmi minister úr eljárása hasonlít ahhoz az operettgenerálishoz, *(Felkiáltások: Bum!... Bum!...)* a ki midőn nagy hadsereget bíztak a kezére, azt mondta: egyik részét a hadseregnek küldöm jobbra, a másikat balra, ez a kettő aztán középen találkozni fog. Ez az operettgenerális az, a kinek piéce de resistance-ül azt éneklik: Herr General, Sie haben am Buckel ein Loch! *(Nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Az asszony verve jó?

(1892) *Eötvös* Károly mondta el:

János gazda derekasan helyben hagyta a feleségét, a mire bűnbánóan elment a paphoz, s elmondta, hogy megverte a feleségét. Vezekelni szeretne cselekedetéért. „Jól van, penitentiául egy hétig minden reggel elmondasz húsz miatyánkot és húsz üdvözletet", osztotta ki az igazságot a pap. János gazda másnap már beállít a paphoz nagy reverentiával. „Szerencsés jó reggelt főtisztelendő uram" köszönget a gazda. „Adj isten, jó reggelt" válaszolt a pap, „Szerencsés jó reggelt főtisztelendő uram!" köszön megint a gazda. „Adj isten, jó reggelt", válaszolt a pap, a kinek János gazda megint szerencsés jó reggelt kívánt. Az ötödik szerencsés jó reggelnél azonban a pap méregbe jött és botot ragadott és hozzálátott, hogy kiverje János gazdát, a ki most már így szólt: „Lássa főtisztelendő úr, nekem penitentiául húsz miatyánkot és húsz üdvözletet osztott ki. Most eljöttem, s öt szerencsés jó reggelt kívántam, s már az ötödik jókívánságnál botot ragad. Nem tudom, mit csinálna velem a jó isten, ha ő neki húsz miatyánkot és húsz üdvözletet mondanék". *(Hasszantartó zajos derültség.)*

Absolon... Absolon, miért nem viseltél parókát?

(1891) *Fenyvessy* Ferenc adomája:

Régen élt Bécsben egy fodrász, abban az időben, a midőn az emberek még parókát viseltek. Az üzlete nagyon jól ment, később azonban kezdett rosszul menni és a fodrász nem tudta, hogy mitévő legyen, hogy megint keresethez juthasson. Erre kieszelte, hogy a parókának reclámot csinál és megfestette Absolont, a kinek a feje hosszú hajánál fogva a képen felakasztva látszott, s a festővel a fodrász ezt íratta alá: Látod... látod Absolon, nem fogadtál szót, mert ha parókád lett volna, a fejed a régi helyén volna! *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Tisza Kálmán képe

(1891) *Tisza* Kálmán miniszterelnök tekintélytgerjesztő szakállt viselt és legtöbbnyire mindkét karját karosszék támlájára támasztva ábrázolták. Azonban arról is elhíresedett, hogy a miniszterelnöki tárca időrekordját ő tartotta, mert a szabadelvű korszakban egyfolytában tizenöt éven át állt a kormány élén és onnét a leghevesebb támadással se tudták elmozdítani. Erről mondotta el *Polónyi* Géza, gróf *Andrássy* Gyulának az első alkotmányos kormány miniszterelnökének alábbi adomáját:

Eszembe jut, hogy olvastam gróf Andrássy Gyula egyes reminescentiái közt, hogy az ország képcsarnokában meglátta egyszer Tisza Kálmán arczképét. Valaki mellette azt mondta: „Nagyszerű egy kép, valóságos typicus alak. Milyen gyönyörűen van festve a szakálla." Erre azt mondta gróf Andrássy Gyula: „Nem az a typicus és jellemző, a hogyan a szakálla festve van, hanem az, a hogyan a széket *tartja*. *(Zajos derültség balfelől.)*

Mi a legolcsóbb titulus?

(1891) A t. Ház a kuriai bíráskodásról szóló törvényjavaslatot tárgyalta és elhatározták, hogy a törvény eredeti címét módosítják. Erről *Jókai* Mór a következőket mondotta:

Ez a régi időkben divott titulaturákra emlékeztet engem. Midőn az alispán currenst bocsátott ki a compossesoratushoz, a közbirtokossághoz, azt írta: „A tekintetes nemes nemzetes közbirtokosságnak!", ha pedig a csizmadia czéhnek írta, ezt „becsületes csizmadia czéhnek" nevezte. *(Derültség.)* Ezáltal sértve senki sem érezte magát, mert ezt nem annak tekintették, hogy a csizmadiák volnának becsületesek, hanem mert ez volt a legolcsóbb titulus. *(Élénk tetszés és zajos derültség jobbfelől.)*

Rekuzé-vakolás

(1891) *Pázmándy* Dénes mondotta el a közigazgatás rendezéséről szóló törvényjavaslat vitájában:

Egy kőfalat öt éven át nem tudtam bevakoltatni saját kertemben és Tisza Kálmánnak múlt évben bekövetkezett bukása kellett ahhoz, hogy e czélomat elérhessem. *(Derültség.)* Az alispántól kezdve a közigazgatási bizottságig visszautasítottak minden forumon és mint a magyar közigazgatási bíráskodás quintessentiáját fel tudnék egy alispáni végzést mutatni, mely azt mondja, hogy én nem mehetek a szomszédom területére a kőfalamat bevakoltatni — holott egy ilyen elválasztó kőfalat építési rendészetileg is kényszerítve vagyok fentartani. Azt tartalmazta az a famosus alispáni végzés, hogy én csak úgy vakolhatom be a fal túlsó részét, ha azt képes vagyok megtenni. *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)*

Ez a végzés az, a melyről el lehet mondani azt, hogy logikáját a kávéházból, a billiárd mellől vette, feltalálván a recousé-vakolást. *(Élénk derültség és tetszés a szélső baloldalon.)*

A körjegyzőt Trencsénben falhoz vágták és Baranyában esett le

(1891) Választások előtt áll az ország. Üzembe helyezték a pártkasszát, folyik a címek és rangok osztogatása, illő dijazás ellenében. *Stummer* cukorgyáros állítólag ötvenezer forintot fizetett a kormánypárti kasszába a magyar báróságért. Ezt tette szóvá *Meszlényi* Lajos.

Az „österreichische Gesammtstaatsidee"-nek egy megmagyarosított czímtábláját akasztották fel azon bolt fölé, a hol körülbelül nyolcz hét óta kikiáltók hirdetik, hogy: itt kapható az igazi magyar közigazgatás; *(Derültség.)* itt kaphatók a jövőben kinevezendő olyan főispánok, alispánok és szolgabírák, a kiket majd csak dróton kell rángatni a belügyministernek,

hogy kényekedve szerint tánczoljanak. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Itt kapható a félig kinevezett közigazgatási bizottság, *(Derültség.)* itt kapható a halva született járási tanács; *(Derültség.)* kaphatók oláh és tót nemzetiségiek, melyek tíz percz alatt magyarokká válnak, *(Derültség a szélső baloldalon)*; kaphatók körjegyzők gumiból, kiket Trencsénben falhoz vágnak és Baranyában esnek le. *(Élénk és hosszantartó derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Mi a különbség a copf és a bajusz között?

(1891) Báró *Fejérváry* Géza táborszernagy, honvédelmi miniszter szokatlanul hosszú és hegyesre pödört huszárbajuszt viselt. Emiatt F. táborszernagy úrral, aki módfölött szerette a tréfát, sokat évődtek és bajuszviselete miatt sokszor figurázták ki az ellenzéki vicclapok. A t. Ház most az 1892. évi ujoncmegajánlási javaslatot tárgyalta és annak egyes rendelkezése nem nyerte meg *Herman* Ottó tetszését, mire a honvédelmi miniszter és a természettudós között szóváltás támadt. *Herman* azt mondotta, hogy az új javaslat egyes rendelkezéseivel tovább növelik a hivatali copfot, melynek viselője *Fejérváry.* Majd ezeket mondotta:

Hogy mi az a gyakorlati szempont, a melyet a honvédelmi minister úr velem szemben felállított, azt Heine igen jól jellemezte, tekintettel bizonyos armádiákra, midőn azt mondja: Der Zopf der früher hinten hieng, hängt doppelt unter der Nase". *(Zajos derültség és tetszés a bal és szélső baloldalon.)*

A húsos fazék, a gyümölcsöskert és az égi manna

1892. november 28.

A t. Házban teljes erővel folyt az indemnitási vita, melyben többek között résztvett *Eötvös* Károly, dr. *Polónyi* Géza és *Thaly* Kálmán történetíró. *Eötvös* Károly a gyümölcsöskertben, *Polónyi* pedig a húsos fazék mellett ülő kormánypártról beszélt. *Thaly* Kálmán a hasonlatokat tovább fűzte és így szólt:

T. Eötvös barátom azt mondta, hogy ő elment a kerítés mellett, de nem kívánkozott bemászni és azt elhiszi, hogy a többség többsége sem mászik ott a fákon. Én, azt hiszem, hogy a többségnek nagy része, mely a kerítésen belül van, csakugyan nem mászkál a fákon, hanem alszik a puha gyepen a fák árnyékában. Nem törődik semmivel sem, hanem megelégszik az árnyékkal. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Van egy másik része, a mely fekve kitátja a száját abban a reményben, hogy talán a manna bele fog hullani. *(Derültség a bal oldalon. Mozgás a jobb oldalon.)* Megengedem, hogy vannak tán olyanok is, a kik nem akarják azt sem, hogy a manna a szájukba hulljon. *(Zajos derültség.)* Vannak ismét olyanok, a kik a fákon mászkálnak a gyümölcsök után és vannak sokan, a kik se nem mászkálnak, sem nem nyugszanak a fák alatt, hanem teljes erővel rázzák azokat, hogy hulljon a gyümölcs, a melyet felszedhessenek. *(Zajos derültség.)*

Mikor mondotta Beöthy Aldzsi a legjobb viccet?

(1892) A szellemes tréfacsinálók népes gyülekezete volt a t. Ház. Ebben az ülésszakban részint a kormánypárti, részint az ellenzéki padokban ültek *Eötvös* Károly, *Hock* János, *Jókai* Mór, *Mikszáth* Kálmán, *Polónyi* Géza, *Visontai* Soma, no meg nem utolsó sorban *Beöthy* Algernon, népszerűen *Beöthy* Aldzsi. *Mikszáth* és *Beöthy* kivételével vala-

mennyi képviselő a parlamentben is csillogtatta derűkeltő szellemét. *Mikszáth* — ugyebár — elhíresedett politikai adomáiról, melyeknek irodalmi értékét örökbecsű munkák hirdetik. A nagy palóc, *Mikszáth* a parlamentben sosem beszélt, de remek dolgokat írt azon kívül. *Beöthy* Aldzsi szintén túlságosan fösvénykedett a parlamenti beszédekkel, a nyilvánosság előtt beérte egy-egy nyúlfarknyi, legtöbbnyire lapos előadói beszéddel és számára ezzel a parlamenti szónoklás művészete már befejezést is nyert. *Beöthy* Aldzsi ugyanis a t. Ház folyosójának nagy tréfacsináló mestere volt és a miniszter urak is irígykedve tekinthettek Aldzsira, akit hatalmas embergyűrű szokott körülölelni, miközben harsogó kacagás jutalmazta a legjobban sikerült Aldzsiviccet. Kifogyhatatlan adomaraktár volt. Történetünk idején az adomamondás nagymestere a parlamentben előadói tisztet töltött be és a közigazgatás és az önkormányzat rendezésére vonatkozó törvényjavaslatot ismertette. *Beöthy* Aldzsi előadói tisztségéről mondotta aztán *Uray* Imre, a szintén tréfakedvelő ellenzéki képviselő a következőket:

Hiszen t. Ház, maga a vicczek nagymestere *(Halljuk! Halljuk!)* Beöthy Aldzsi t. barátom sem tudott e javaslat mellett mást felhozni, mint azt, hogy mi őt nem tudtuk meggyőzni arról, hogy a javaslat rossz. És én ebből azt látom, hogy az én t. barátom a javaslatot át se olvasta. És azt is elhiszem, hogy az utóbbi időben Beöthy Aldzsi, a kitől jó vicczeket szoktam hallani, a legjobbat akkor mondta, mikor ezt a javaslatot elfogadta. *(Hosszantartó zajos derültség, és tetszés.)* Mert én ilyen argumentumokból nem tudok magamnak mást képzelni, mint hogy lehetnek és vannak olyan emberek, a kik a fa pénzzel is beérik. *(Élénk derültség és tetszés a bal oldalon.)*

És vajjon egy olyan országban biztosíték ez a parlament, a hol látjuk, hogy egy képviselőt az egyik helyen azért választják meg, mert mint mondják, oda a központból leüzentek; másutt azért, hogy valakinek helyet csináljanak; a harmadik helyen azért, mert a vármegyét az a szerencse éri, hogy egy államtitkárt kap képviselőnek; *(Derültség.)* már pedig ez annyi, mintha valaki a ferbliben négy filkót kap, *(Élénk derültség.)* ha pedig egy ministert kap: akkor annyi, mintha hízott disznót kapna. *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Eötvös Károly utazása a — választások körül

(1892). Gróf *Szapáry* Gyula miniszterelnököt hevesen támadta az ellenzék a közigazgatás és az önkormányzat rendezése ügyében beterjesztett törvényjavaslata miatt. A kormány az új tervezettel a központosított rendszert még fokozottabb mértékben kívánta kiépíteni. Ennek nyomán nagyon sok tisztviselői állás betöltése tekintetében a kormány jóváhagyását kellett kikérni és emiatt a vezető tisztviselők a kormánytól függő helyzetbe kerültek. Miután pedig a közigazgatás és az önkormányzatok rendezésére vonatkozó törvénytervezet sok vonatkozásban intézkedéseket tartalmazott a választások lebonyolításáról is, nyilvánvaló, hogy az ellenzék élesen bírálta a javaslatot. A tervezet kapcsán *Eötvös* Károly nagy beszédet tartott és többek között felemlítette, hogy „egy olyan kicsi országban, mint a miénk, a kinevezett tisztviselők száma már felül van az 52 ezeren, pedig annak mindnek van gyereke, sógora, testvére, atyafia stb.", akik — *Eötvös* Károly véleménye szerint — a választásokat perdöntően befolyásolják. A szónok ezután a következőket mondotta:

Egy városban egyik barátom — most államtitkár — volt az egyik jelölt, míg a másik én voltam. Kiket találtam velem szemben? Én velem szemben találtam ott helyben a

főispánt, az összes megyei tisztikart, az összes igazságszolgáltatási és az összes adókezelési közegeket. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

A kálvinista püspök el jött oda, fölkérve innen a központból, kortesszolgálatot tenni. Volt két szerencsétlen jó lelkű barát, a ki hajlandó lett volna rám szavazni; de ő rájuk Pannonhalmáról írtak, hogy ezt ne merészeljék megtenni, mert a kormánynak meg kell tenni ezt a szivességet. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Volt egy pár szegény vasúti ember, a ki akarva, nem akarva távol volt. Ezeket meghozták szépen rendes vonattal. *(Derültség a bal és szélső baloldalon. Felkiáltások a bal oldalon: Gyorsvonattal!)*

Volt azonban ott egy csomó dohánytőzsdés. Ezekhez jött a soproni pénzügyigazgatóságtól a pénzügyi titkár, hogy jaj: baj van, utasítást kaptam minden dohánytőzsdét felmondani, hanem talán, a ki jól viseli magát, *(Derültség.)* azt majd visszakönyörgöm a minister urnál. *(Zajos derültség.)* Egyetlen egy embernek volt a központi árvaszéknél ügye, azt az egy embert befolyásolni eljött az árvaszéki elnök. *(Derültség.)* Ez is jó barátom, meg az az ember is az volt. *(Egy hang jobbfelől: Választott volt! Élénk derültség és tetszés jobbfelől. Felkiáltások a szélső baloldalon: Candidálva volt!)* Eljött aztán az adófelügyelő; úgy, hogy abban az egyetlen kis helységben az összes miniszterium mind a nyolcz tagjának volt valami expositúrája, volt ott polypkarja, s meg volt ott minden befolyása, a mit a modern társadalom és a modern módon szervezett állam hatalma hozhat magával. *(Derültség.)* Concentrálva volt ott minden egyetlenegy veszedelmes szélbali jelölt ellenében. *(Nagy derültség a baloldalon.)*

Ugyane féle tapasztalatokat szereztem, de rettentően szomorú mértékben az erdélyi részeken. *(Halljuk! Halljuk!)* Az erdélyi részek egy kiváló intelligens és magyar kerületéből bizalmasan felhívtak, hogy menjek oda jelöltnek. *(Zajos derültség.)* Elmentem, szerencsétlen útra vetettem a fejemet. *(Derültség a szélső baloldalon.)* A küldöttségtől, mely elémbe jött nagy messze útra, kérdeztem: hány választó van abban a kerületben? Ezt mondják, volt 427, de 7 ember meghalt, tehát van 420. No és van-e ezek között 200 függetlenségi párti? Elnevetik magukat az urak, *(Zajos derültség.)* s azt mondják: dehogy van! No akkor — mondom — nem tudom, mit akarnak az urak? Hát 150 van-e? Az sincs! *(Zajos derültség.)* Hát mennyi van? Majd számot vetünk róla, ha oda érünk. Mikor oda értünk, a legkomolyabb és leggondosabb számítást csináltuk meg, egyenkint beszélve minden emberrel és kitudódott, hogy függetlenségi párti nincs abban a kerületben több 72-nél, s hogy a kormánypárti sem volt több 69-nél. Mi tehát hárommal többen voltunk. Mi volt a többi? Hát a többi semmi sem volt *(Derültség.)* hanem várta azt, hogy mi legyen. *(Hosszantartó zajos derültség a szélső baloldalon.)*

Komám, béküljünk ki!

(1892) Az ellenzék amiatt zajongott, hogy gróf *Szapáry* Gyula miniszterelnök minduntalan Bécsbe ment és ott résztvett osztrák hazafias ünnepségeken. Ebben az időben történt Budapesten a honvédszobor leleplezése és a Hentzi-szobor kitelepítése a budai Várból a hűvösvölgyi hadapród iskolába, amit szintén ünnepséges keretek között hajtottak végre. *Visontai* Soma kifogásolta, hogy a miniszterelnök népszerűsítési okokból hintapolitikát folytat és legutóbb a bécsi Radetzki-szobor leleplezési ünnepségén jelent meg. *Visontai* gróf *Szapáry* politikájáról mondotta aztán a következő adomát:

De, t. ház, azt is megérteném, hogy vannak idők, mikor kibékülésre és kibékülési jelenetekre bizonyos embereknek hajlandóságuk van. Egy népszínműben láttam, hogy midőn egy embernek minden titulus bibendije kifogyott és az ivásra nem talált okot, hogy mégis ihassék az édes nektárból, minden öt perczben azzal szól oda komájához, hogy: „Komám, béküljünk ki!“ *(Élénk derültség balfelől.)* Én értem, hogy kinek olyan hajlandósága van az udvari kegyek, az udvari nektár iránt, a ki sohasem elég ittas és sohasem elég józan *(Zajos tetszés és taps*

a szélső baloldalon.) az ép úgy, mint a népszínműbeli alak, minden öt perczben oda szól, vagy a Radeczki tábornok szobrához, vagy a fejedelemhez, vagy a közös hadsereghez, vagy a tisztikarhoz, hogy: „Komám béküljünk ki!" *(Élénk tetszés és derültség balfelől.)*

Az operáció kitűnően sikerült, de a beteg örömében szörnyet halt

(1892) *Hock* János mondása:

Eszembe jut az egyszeri orvos, a ki egy halálos beteg ágyánál azzal dicsekedett, hogy neki van egy biztos szere, a mely megmentené a beteget, de nem meri megmondani, mert attól fél, hogy betege örömében szörnyet hal. *(Élénk derültség és tetszés a bal és szélső baloldalon.)*

Jelentem alássan, be vagyok rugva!

(1892) *Beöthy* Ákos mondta el:

A t. cabinet úgy tesz, mint az egyszeri részeges baka, a kiről valahol a következő nevettető anecdótát olvastam. Ez a baka minden nap leitta magát, s semmire se lehetett használni, azonban tréfálkozó kedvű legény volt. A kapitány végre elvesztette a türelmét és rapportra adta, hogy a bakának minden esetben jelenteni kell, ha berugott. Másnap már raportra megy a baka tökrészegen. „Kapitány úrnak jelentem alássan, tegnap megint be voltam rugva", szólt a baka, a ki a bortól alig állt a lábán. „Akasztófára való gazember, hiszen te most is részeg vagy", rivall rá a kapitány. „Jelentem alássan kapitány úr, a mai részegséget holnap akartam jelenteni". *(Hosszantartó zajos derültség.)*

Mi a különbség az öcsémuram és a tekintetes úr között?

1893 február 17.

A tisztviselők illetményeinek szabályozására vonatkozó törvényjavaslat során az ellenzék súlyosan kifogásolta, hogy az új rangsorozás nyomán a megszólító címzések még jobban el fognak szaporodni. Emiatt a kormány a javaslaton módosításokat hajtott végre, hogy ezt megakadályozza és az ellenzék kívánságát teljesítse. *Kovács* Albert azonban ezzel sem elégedett meg és elégedetlenségének a következő szellemes és tréfás formában adott kifejezést:

Hiszen t. ház, ha csak annyiból állna a dolog, hogy egyetlen szónak a megváltoztatásával meg lehetne változtatni és kilehetne törülni mindazon aggodalmakat és meg lehetne gyöngíteni mindazon argumentumokat, melyek itt általában a rangosztályokba való sorozás ellen felhozattak, akkor már készen volnánk és az eredmény el volna érve. Valami olyan dolog történnék akkor, mint amit egy híres festőről feljegyeztek, a ki a síró gyermekarczot egyetlen ecsetvonással nevető gyermekarczczá tudta átváltoztatni.

Az előttem szólott t. képviselő úr indítványa után is úgy áll a dolog, hogy a nyakravaló más lesz, de a kutya ugyanaz marad. *(Zajos derültség.)*

A czímzésekről jut eszembe a tekintélyes öreg alispán. Ő ma is öcsémuramnak szólítja azt a fiatal aljegyzőt, a kiről jó véleménynyel van, ellenben tekintetes úrnak hívja akkor, ha nem sokat tart felőle. Ez az egyetlen rangosztály alapszik a természet törvényein *(Derültség bal felől.)* mely az egyénnek belső értékét fejezi ki, minden más rangosztály hamis és csak tekintetes urakból áll. *(Derültség.)*

Asbóth János meghatározta a demokrácia fogalmát

1893 november 24.

Asbóth János képviselő az egyházpolitikai vita során tartott beszédében a demokrácia fogalmát így határozta meg:

De, t. ház, nem is szükséges, hogy valaki exponálja magát az egyház felé; *(Halljuk! Halljuk!)* elég, hogy ha gróf Apponyi Albert a templomba megy, hogy utána kiáltsák, hogy ultramontán klerikális. Mert t. ház, e lapok toleránciája épen olyan, mint a demokráciájuk. Ha olyan nemességről van szó, mely a nemzet csatáiban lett kivíva, részint a demokráczia kedvéért, részint rövidség okáért azt mondják: „Herr Beöthy, Herr Pétchy, Herr Justh." De, ha olyan nemességről van szó, melyet a börze csatáiban szereztek, *(Tetszés a baloldalon.)* akkor sohasem mulasztják el körülményes pompozitással körülírva, hogy „Herr Director X, Ritter von Y". *(Élénk derültség a bal, és szélső baloldalon.)*

Mikor kell a választóknak tett ígéreteket duplán beváltani?

1893 február 16.

Az állami tisztviselők illetményeinek szabályozó törvényjavaslatot tárgyalták. A javaslat elfogadása érdekében a kereskedelemügyi miniszter nagy beszédet mondott, mire *Eötvös* Károly többek között így válaszolt:

Úgy hasonlít ez a törvényjavaslat a valódi munkához, mint az anagramma az igazi költeményhez. Az anagramma is igen nehéz munka; igen kevés elme képes nehézségeivel megküzdeni, egészséges elme egy se. *(Zajos derültség bal felől.)*

Azt mondja a t. miniszter úr, s e tekintetben támogatja őt igen hatalmasan a t. előadó úr, de támogatta őt Schvarcz Gyula t. képviselőtársam is, hogy ez a napidij, vagy rangosztályrendszer nem valami ujdonsült rendszer, mert hiszen az legalább is 100 éves minálunk. Sőt a t. előadó úr a franczia nagy forradalom vívmányának, — nem emlékszem, hogy a legelőkelőbb vívmányának-e — törekedett azt feltüntetni. *(Derültség a baloldalon.)*

Már most a t. előadó úr a franczia nagy forradalom egyik nemesebb vívmányának tünteti fel ezt a rangosztályrendszert, de Schvarcz Gyula képviselőtársam még Andora, San Marino és Montenegróra hivatkozik, részint követendő, részint elijesztő például, *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* mikor hasonló törvényalkotási művet akar indokolni. Én elismerem, hogy bizonyos rangosztály van Angliában, tehát Angliából a rangosztály az, a mit nekünk meg kell tanulnunk? *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)*

Azt mondja t. minister úr és erre csak mellékesen térek ki, hogy csak körülbelül 1 millió s nehány százezer forint javítást igért a tisztviselőknek és a törvényjavaslat épen két akkora javítást rendszerez, tehát megvárja tőlünk, hogy a választásoknál tett igéreteinket legalább duplán váltsuk be. *(Zajos derültség bal felől.)* Erre vonatkozólag egyet vagyok bátor a t. minister úr figyelmébe ajánlani s ez az, hogy a választásoknál igaz mi is teszünk igéreteket s ezek között a leggyakrabban ismételt az, hogy a t. kabinetet és ezt a többséget el akarjuk onnét seperni és el is fogjuk. No hát annyi bizonyos, hogy teljes buzgalommal törekszünk azon, hogy ezt az igéretet csakugyan duplán váltsuk be. *(Zajos derültség a baloldalon.)*

A privigyei „verstärkte Senat"

1893 február 21.

Dr. *Polónyi* Dezső híres volt oldalvágásairól. Még gróf *Károlyi* Gábor, a t. Ház állandóan közbeszóló „falu rossza" se tudta gondolatmenetéből kizökkenteni. A bírói illetményekről folytatott vita közben *Sporzen* Ernő, Privigye képviselője azt találta mondani, hogy a bíróságoknál vannak ötös, meg hetes tanácsok. Polónyi beszéde közben így vágott vissza:

Budapesten hárman vannak. *(Derültség.)* Meglehet, hogy Privigyén „verstärkte Senat"-okat tartanak, mint a régi osztrák időkben, de minálunk csak hármas tanács működik. *(Zajos derültség a baloldalon.)*

A fölszólalás soha sincs szándékában és mégis órás beszédeket tart

1893 november 20.

A parlament két félelmetes debattere és szellemes beszédművésze: *Szilágyi* Dezső igazságügyi miniszter és *Polónyi* Géza ellenzéki képviselő, egymással nap-nap után tengelyt akasztottak. Az ügyvédkedő *Polónyinak* mindig két nagy céltáblája volt, az egyik *Szilágyi* Dezső igazságügyi miniszter, a másik pedig báró *Fejérváry* Géza táborszernagy, honvédelmi miniszter, aki hivatásához méltóan roppant ötletes és rövidre fogott huszárvágásokkal védekezett a függetlenségi és 48-as párt támadásai ellen. A t. Házban most a költségvetési vita folyt és a vita során *Szilágyi* Dezső mellett hosszú beszédet tartott *Wlassics* Gyula kormánypárti képviselő, a későbbi nagy közoktatásügyi miniszter. Beszédét azzal a megszokott kijelentéssel indította el, hogy a fölszólalás nem állt szándékában, de mégis kénytelen... Több se kellett *Polónyinak,* aki pártjának és sokszor az egész képviselőház viharos nevetése közepette többek között így válaszolt *Wlassics* Gyulának:

Egyelőre, azt hiszem, hogy Wlassics Gyula igen t. képviselőtársamnak e parlament, de különösen az igazságügyminister úr nagy köszönettel tartozik, mert egy reformot inaugurált az igazságügyi költségvetés tárgyalása terén, a mennyiben eddig még az igazságügyi minister úr védelmére ad personam soha sem szokott felkelni senki. *(Élénk derültség a szélső baloldalon. Felkiáltások jobb felől: Nem is volt rá szükség!)* Hallottunk költségvetési vitákat, nem tagadom, hallottunk szakszerű felszólalásokat, de ilyen dicshimnuszt, ilyen dithirambust még nem hallottunk. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Ennek a dithirambusnak a megítélésével egy sajátságos mozzanat jut eszembe. Eszembe jut Göndöcs Benedek igen t. volt képviselőtársam esete, a ki jegyzeteinek előszedése

közben azzal szokta órás beszédeit kezdeni, hogy „nem volt szándékom ezen vitánál felszólalni." *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Volt tehát alkalmam Göndöcs Benedek volt t. képviselőtársunknál is e mozzanatot egyszer észlelni, a ki írásból szokta beszédeit elmondani. Egyszer azonban véletlenül a háta mögé kerültem, mikor felszólalt és írott beszéde azzal kezdődött, hogy

„T. Ház! Nem volt szándékom ez alkalommal felszólalni." *(Nagy derültség.)*

Wlassics Gyula t. képviselő úr azt mondja — és ezért megint hálás lehet neki az igazságügyi minister úr, mert ő az egyedüli, a ki arra hívja fel a minister urat, — hogy ne dolgozzék. *(Derültség. Felkiáltások jobb felől: Nem mondta!)* Elismerem, hogy még nem volt igazságügyi minister, a ki „de rebus omnibus et quibusdam aliis" annyit liferált volna, mint a t. igazságügyi minister úr, de a t. igazságügyi minister urra ráillik az a tétel, hogy: „ex omnibus aliquid, ex toto nihil." *(Derültség bal felől. Ellenmondások jobbról.)*

Igen természetes, hogy abban egy kis politikai rendszer is lehet, hogy a képviselőházat nagy reformkérdések odavetésével évtizedekre lekötik és azután azt mondják, hogy én pedig nélkülözhetetlen vagyok ezen a széken, mert azokat a reformokat meg kell valósítani. *(Mozgás.)* De mi, a kik objektíve bíráljuk meg azokat a kérdéseket... *(Derültség és felkiáltások a jobb oldalon: Ohó!)* Megengedik talán nekem azon őszinte nyilatkozatot, hogy közvetlenül most nem vágyom arra, hogy a t. minister úr székébe beleüljek. *(Derültség.)* Elhiszik? *(Felkiáltások a jobb oldalon: El!)* Annál nagyobb objektivitást pedig, mint mikor az embert fókavadászattal nem lehet vádolni, nem képzelek. Ez már tiszta dolog. *(Derültség a jobb oldalon.)*

Thaly Kálmán nem lehet török, mert nincs neki felesége

1893 április 10.

Báró *Fejérváry* Géza a véderővita során válaszolt a fölszólalt képviselőknek, akik a katonai iskolákban a magyar nyelv terjesztését követelték. A honvédelmi miniszter azzal védekezett, hogy a német nyelvet kifogásoló képviselők közül többen, így: gróf *Apponyi* Albert, *Ernuszt* Kelemen, *Bolgár* Ferenc, *Thaly* Kálmán német iskolákban, sőt német katonai tanintézetekben végeztek, megtanultak németül és mégis jó hazafiak maradtak. A honvédelmi miniszter beszédét így folytatta:

Egyébként én már két évvel ezelőtt megmondottam Thaly Kálmán t. képviselő úrnak, hogy azért, mert ő törökül tanult, őt még töröknek nem tartom. *(Élénk derültség.)*

Báró Fehérváry Géza miniszter beszédébe itt beleharsogott *Meszlényi* Lajos képviselő és ezt mondotta:

Egy felesége sincs, hát nem lehet török. *(Általános derültség.)*

Képviselői tiszteletdíj korcsmai bónokban

1893 március 8.

Gróf *Károlyi* Gábor, a kilencvenes évek parlamentjének legnagyobb közbeszólója, aki rövidre fogott ötletes mondataival a neki nem tetsző szónokokat állandóan kínozta és különös érzékkel a képviselőket szónoklataikban közbeszólásaival pont akkor állította meg, amikor azok a leghatásosabb mondat közepére értek. A t. Ház „falu rossza" állandóan gyilkolta a jogászokat és mindazokat, akik a képviselőségből a legcsekélyebb hasznot akarták húzni. A képviselőház most a képviselői fizetések lefoglalásának határairól vitatkozott, mire gróf *Károlyi* Gábor formás beszédben így körvonalazta álláspontját:

T. Ház, a tiszteletdíjat én nem a képviselő tulajdonának

tekintem, hanem kerületének, ad hoc a kerület képviseletére adott összegnek, melyet különben 1848. előtt in natura is adhattak, ma is adhatnának, ha akarnák: Cook-féle bonokban, *(Derültség.)* lakásban, korcsmai bonokban stb. *(Derültség a szélső baloldalon.)* és akkor nem lehetne lefoglalni. *(Derültség.)*

Mit üzent Kossuth Lajos báró Fejérvárynak és Beöthy Aldzsinak?

1893 május 17.

A t. Ház firmamentumát a nemzeti fölbuzdulás szivárványa vonta be. Az ellenzék interpellációinak oceánja öntötte el a képviselőházat. Herceg *Lobkowitz* budapesti hadtestparancsnok a héten tiltotta meg, hogy közös hadseregbeli tiszt résztvehessen a dísztéri honvédszobor leleplezési ünnepségén, a honvédtisztek is azon csak polgári ruhában jelenhetnek meg, ha nem féltik tiszti rangjukat. A régi Népszínházban *Gerő* Károly nagysikerű operettjét, a *Próbaházasságot* adták és a tömeg tombolva ünnepelte *Küry* Klárát, aki betétként egy hazafias dalt énekelt és a darabbal együtt a dal eljutott a vidékre is, ahol tüntetéseket rendeztek. Emiatt felsőbb parancsra a kivezényelt katonabandákat minden nyilvános helyről visszarendelték és szereplésüket betiltották. *Eötvös* Károly ezekben az ügyekben szellemes interpellációt intézett báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszterhez és így fejtette ki véleményét:

EÖTVÖS KÁROLY: Hogy pedig a „Próbaházasság", melyet különben én még nem láttam, *(Derültség.)* mert nem volt arra időm, de a hirlapokból értesülve vagyok, hogy a *„Próbaházasság"*, a mely talán nem is magyar elme terméke... *(Felkiáltások: Magyar! Gerő Károly irta.)*...

A mi azt illeti, a mit a t. honvédelmi minister úr nem mondott, hanem talán gondolt, hogy t. i. ezen darabban a „Kossuth

Lajos azt izente" magyar népdalt is eléneklik.... *(Derültség és felkiáltások a szélső baloldalon: Attól félnek! Attól irtóznak!)*.... arra nézve biztosíthatom a t. honvédelmi minister urat, hogy ez oly régi, oly közkeletű, oly általánosan ismert és általános kedveltségben levő közönséges magyar népdal, hogy ezzel politikai demonstrátiót csak akkor és csak azok csinálnak, a kik annak előadását akadályozni akarják. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon.)*

GRÓF KÁROLYI GÁBOR: Aldzsinek kortesnótája volt! *(Nagy derültség.)*

BEÖTHY ALGERNON: *Nem!*

EÖTVÖS KÁROLY: A honvédelmi minister úr igen jól fog emlékezni arra, hogy a mikor helyét mint honvédelmi minister elfoglalta, akkor egy félhivatalosan készült, következő czímű röpirattal: „Kossuth Lajos azt üzente!" ment bele a választási küzdelembe *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* ... ezt osztotta szét százezer példányban. Abban a röpiratban — megengedem, hogy a honvédelmi minister úr elfelejtette — az akkori hivatalos többség és a kormány azt bizonyította be, hogy Kossuth Lajos azt üzente, hogy a Tisza-féle kabinetnek adjon a nemzet többséget. *(Derültség a bal és a szélső baloldalon.)*

Prof. Schvarcz körforgó utazó

1893 április 27.

A kormány a tanítók eddigi 400 forintos fizetését 300 forintra akarta leszállítani. A javaslatot dr. *Schwarcz* Gyula egyetemi tanár, kormánypárti képviselő, aki valaha ellenzéki padokon ült, messzemenően támogatta, *Hock* János viszont ellenezte. Ekörül *Hock* beszéde közben humoros párbeszéd fejlődött ki.

HOCK JÁNOS: Engem nem győzött meg Schvarcz Gyula t. képviselőtársam, a mikor azzal érvelt, hogy ma több 300 forint, mint volt azelőtt 25 évvel 400 forint. Csak reá nézve több, mert más a szempont, a miből azt képviselőtársam megítéli. Mikor ő 25 évvel ezelőtt 400 forint minimumot kívánt a tanítóknak, itt ült az ellenzéki padokon, most mikor 25 év

mulva 300 forintot elégnek tart, ott ül a kormánypárton. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)*

THALY KÁLMÁN: Akkor ide tartozott a függetlenségi párthoz!

SCHVARCZ GYULA: Igenis, közjogi ellenzék voltam. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

MADARÁSZ JÓZSEF: Volt ő már mindenütt! *(Derültség a szélső baloldalon.)*

UGRON GÁBOR: Körforgó utazó. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Polónyi Géza használati utasítása

1893 március 13.

Mindegyik párt azt vitatta, hogy az ő javaslata szolgálja az ország érdekeit. *Polónyi* Géza a különböző véleményeket aztán így határozta meg:

Egyszer családomban orvosra volt szükség, és sürgős lévén az eset, nem a házi orvost, hanem egy másikat hivattam, a ki írt egy orvosságot, és a mikor elbúcsúzott, azt mondta, hogy a betegre nézve fődolog, hogy felülről lefelé kell kenni. Távozása után megjelent a házi orvosom, a ki szóról szóra ugyanazt a receptet írta, de azt mondta, hogy alulról fölfelé kell kenni. *(Zajos derültség a szélsőbalon.)* És aztán úgy segítettem a dolgon, hogy keresztül-kasul kentem, és ez használt. *(Zajos derültség.)*

Péter fillérek helyett Kálmán fillérek

1893 március 16.

Pázmándy Dénes a választások tisztaságáról beszélt és hevesen ostorozta *Tisza* Kálmán választási rendszerét.

PÁZMÁNDY DÉNES: Mi gyakrabban felhoztuk, hogy a magyar képviselőválasztások az eddigi gyakorlatban nem hogy tiszták nem voltak, hanem azokba sokszor külföldi segély is belevegyült. Fix pénzbeli segélyt is gyüjtöttek Bécsben. De azt

az egyet nem tudta a t. képviselőház, hogy a szentszék befolyását is kikérte a magyar kormány...

GRÓF KÁROLYI GÁBOR: Ez a Kálmán fillér volt! *(Nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Egy sugóval több...

1893 március 6.

Horánszky Nándor hevesen támadta a kormányt és kifogásolta, hogy *Wekerle* Sándor se hozott rendszerváltozást. Véleményét így fejezte ki:

E kor szereplői ugyanazok, kik voltak a multban és talán a sugó is ugyanaz. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* Hát ha valami változás történt, ugyan miben áll az, a politikában, vagy a rendszerben. Hiszen a történet mutatja, hogy Tisza Kálmán t. képviselőtársamat megbuktatta a honosítási törvény s akkor ő félre vonult; de oda ült a t. párt háta mögé és mindenki úgy fogta fel a dolgot, hogy csak a director változott, de maga a színdarab, az előadás, a társulat az nem változott.

POLÓNYI GÉZA: De a sugó megmaradt! *(Élénk derültség bal és szélső baloldalon.)*

HORÁNSZKY NÁNDOR: Szapáry volt kormányelnök úr megbukott, vagy megbuktattatott az egyházpolitikában. *(Felkiáltások a baloldalon: Elcsapatott! Kimozdittatott! Derültség.)* De a színdarab ugyanaz, a szereplők ugyanazok, lehet, hogy egy súgóval több lett. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Mest'ram, meg a rekt'ram uram

1893 február 17.

A kormány az új tisztviselői illetményszabályzatra vonatkozó törvényjavaslatban sok új rangosztályt állított föl. A címkórság ellen beszélt *Kovács* Albert képviselő.

Különben az elemi iskolai tanárok sincsenek osztályokba sorolva, pedig ezek a szegény emberek nagyon megörültek volna, ha őket bár a XI. rangosztályba besorozta volna a t. közoktatásügyi minister úr. *(Tetszés és derültség a szélső baloldalon.)* De ezek már minden rangosztályon alul állnak, még a hivatalszolgákon is alul, úgy, hogy ezeket Eötvös Károly terminológiája szerint ténsuraknak sem lehet nevezni, hanem csak mest'ram, rekt'ram! *(Zajos derültség és tetszés bal felől.)*

Mi az állam?

1893 február 24.

Szilágyi Dezső egethorzsoló jogtudományának korszakában *Szmialovszky* Valér így határozta meg az állam fogalmát:

Mi az állam tulajdonképpen? A népnek önmeghatározása és önkormányzása. *(Viharos derültség a baloldalon.)*

Ettől a vinkótól még a részegnek is eszébe jutnak az adósságai

1893 április 5.

Lits Gyula agrárképviselő amiatt interpellált, hogy a *Földmivelésügyi Miniszterium* „filloxera-vigécei" — ahogy *Lits* képviselő a gazdasági felügyelőket gúnyosan nevezte — kiirtatták a jó szőlőtőkéket és ezek helyén rossz bort termelő amerikai venyigét ültettek. A termett savanyú vinkó hatását *Lits* Gyula a következőképpen ismertette:

Benépesítettek nagy vidékeket directtermő vesszőkkel s az eredmény mi volt? Oly incarnatus rossz vinkó termett, hogy attól még a részeg embernek is eszébe jutottak az adósságai. *(Viharos és hosszantartó derültség.)*

Mikor plágium a plágium és mikor reform a plágium?

1893 március 4.

A költségvetési vita során *Péchy* Tamás a törvényszerkesztések szaporasága és a külföldi példák utánzása ellen beszélt.

Valamelyik excellenciás úr akar egy codexet csinálni. *(Halljuk! Halljuk!)* Magának azonban nincs érkezése, hogy a dolgokkal tüzetesebben foglalkozhassék. Bemegy tehát a bureauba, és azt mondja az ott levő titkárnak, hogy ki tud itt jól francziául, vagy németül? Azt mondják, hogy Péter vagy Pál. Akkor azt mondja, hogy hívják be nekem az illetőt, a kihez így szólt: Maga jól tud francziául, vegye elő a Code Napoleont, és abból nézze meg azt, a mi erre a dologra illik, azt fordítsa le magyarra, a maga észrevételeit is megteheti a margon. *(Derültség a baloldalon.)* A másikat, aki németül tud, német munka fordításával bízza meg. És akkor megvan az alap, a melyen elindulhat és dolgozhatik. *(Derültség a baloldalon.)* Akkor aztán előállhat az excellenciás úr itt a házban és azt mondhatja, hogy az európai törvényhozás magas színvonalán áll, hogy itt kétféleképen lehet procedálni, *(Zajos derültség a baloldalon.)* az egyik, hogyha az ember maga készít törvényeket, a másik, hogyha a receptiót fogadja el az ember. *(Tetszés. Egy hang bal felől: Szilágyi Dezső! Zajos derültség.)*

Ha valaki t. ház, a tudomány terén, a mi egészen más dolog, valamely kérdésnek a fejiesztésére nézve gyakorol ilyen receptiót, azt mondják, hogy ez plágium, *(Derültség a baloldalon.)* az egész ország elítéli és a lapok tele vannak azzal, hogy tudósaink csak plagisálni tudnak. Ha pedig a törvényhozás terén követ el valaki ilyen plágiumot, arra azt mondják, hogy európai színvonalon álló jogtudós *(Zajos derültség.)* és bölcs, a ki hivatva van arra, hogy egy nemzetet előbbre vezessen a törvényhozás terén. *(Derültség bal felől.)*

Azonnal, sürgős, rögtön, mindjárt, még ma, már tegnap...

1893 december 6.

A tréfás megjegyzések is megujhodnak és eltűnésük után 50, meg 100 évvel, legtöbbnyire más változatban és forrásmegjelöléssel újból fölbukkannak és népszerűsödnek. A megszorult tréfáskedvű pumpoló emberek ma előterjesztett pénzkérésük sürgősségét manapság azzal indokolják, hogy a segítségre „már tegnap" szükség lett volna. Ennek az anekdotaszerű kifejezésnek a szerzője *Horváth* Géza országgyűlési képviselő, aki 1893-ban interpelláció keretében elmondotta, hogy az adóhivatal őrajta 1891-ben illetéktelenül 72 forint tőkekamatadót hajtott be és a pénzét az adóhivatal csak 1893 október havában térítette vissza. A pénzügyi hatóság kezelésének csigalassúságát így adta elő:

Ismerek egy pénzügyigazgatóságot, hol tizenegy fogalmazó szakban eljáró tisztviselőre 3, mondd: három 80 krajcáros díjnok esik, a ki másol, úgy, hogy meglehetősen humoros ember lévén a pénzügyigazgató, minden egyes tőle bekövetelt végzést sürgősnek jelezvén, ilyenforma megjegyzésekkel látta el az aktákat a sürgősség fokozata szerint:

„azonnal"
„sürgős"
„rögtön"
„mindjárt"
„még ma",

a legsürgősebben meg már épen az volt:

„már tegnap".

(Zajos derültség.)

A házasság katonai szolgálat és ez duplán számít

1893 november 23.

Polónyi Géza a polgári házasságról beterjesztett törvényjavaslat hibáit ostorozta és többek között ezeket mondotta:

De a t. ház, az 1867: XII. tczikk is igazolja, hogy itt egyenesen és világosan alkotmánysértésről van szó. A mikor a képviselőhöz a véderő törvényt tárgyalta, a melyet a függetlenségi és 48-as párt akkor sem fogadott el és megostromolt, akkor önök becsempésztek e törvénybe egy szakaszt, a mely az 1867: XII. törvényczikket egyenesen halomra dönti, mert a 14. §. azt mondja: „A magyar hadsereg egyes tagjainak mindazon magyarországi polgári viszonyai, jogai és kötelezettségei fölött, melyek nem a katonai szolgálatra vonatkoznak, a magyar törvényhozás és illetőleg a magyar kormányzat fognak intézkedni." Hát a házasság mióta lett katonai szolgálat. *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Talán azok számára igen, a kiknek a házassági élet évei, mint a harczi élet, duplán számitanak. *(Viharos derültség.)*

A kétfejű sas pulykává, aztán borjuvá változik

1893 április 22. és 25.

A függetlenségi és 48-as párt szemében nagy gerenda az osztrák kétfejű sas címerének túltengő alkalmazása Magyarországon. Alig mult el ülésszak, melynek tartama alatt emiatt tucatonkint ne interpelláltak volna. 1893 április 23. és 25. napokon több interpelláció hangzott el. Íme, néhány kiszakított rész:

THALY KÁLMÁN: Egynehány nap óta az egész ország, különösen az állami épületek, legkivált a m. kir. államvasutak pályaházai, lottógyüjtődék, adóhivatalok, pénzügyi épületek, és mindennemű dohánybeváltó intézetek el vannak árasztva a legközjogellenesebben combinált kétfejű sasos címerek özönével úgy, hogy valóságos madárketreczczé vált Magyarország. *(Derültség.)*

*

UGRON ZOLTÁN: Lehetetlen, hogy arra a paraszt emberre, a ki a külsőségekre sokat ad, ne legyen hatással az, hogy ő egy kis magyar czímert lát a szebeni m. kir. adóhivatalon, míg a generalcommandó-tól kezdve lefelé egészen a katonai pékműhelyig akkora kétfejű sas van...

BÁRÓ ADREÁNSZKY GÁBOR: Mint egy pulyka! *(Derültség.)*

UGRON ZOLTÁN: ....mint egy borjú! *(Élénk derültség.)*

3 + 1 = 3

1893 március 9.

A t. Házban a polgári házasság törvényjavaslata körül óriási arányú szellemi mérkőzés folyt. Mellette harcoltak az akkori idők nagy politikai és irodalmi elméi: gróf *Csáky* Albin, *Eötvös* Károly, *Jókai* Mór, *Szilágyi* Dezső, *Tisza* Kálmán, *Wekerle* Sándor stb. A kormány javaslatának indokolásában többek között arra is hivatkozott, hogy a protestáns egyház a házasságbontást ugyan nem kívánja, de ezt megengedi, tehát az anyakönyvvezető előtt kötött házasság fölbonthatósága nem ellenkezik a protestáns egyház álláspontjával. Ezzel a fölfogással szembeszállt *Asbóth* János, a klérus szónoka és többek között a következő szavakat adresszálta *Tisza* Kálmánhoz:

ASBÓTH JÁNOS: De hogyha csakugyan úgy van, hogy a protestánsok képesek ezen felekezeti álláspontról lemondani, akkor a t. ház én fehér ingben, mezitláb elmegyek a szabadelvű párt krudélis alelnökéhez.... *(Zajos derültség a bal, és szélső baloldalon.)* Perczel Dezső t. képviselő úrhoz....

GRÓF KÁROLYI GÁBOR: A feje még a mienk! *(Derültség a baloldalon.)*

ASBÓTH JÁNOS: ....és a három kitűnő államférfinek

Tisza Kálmánnak, Csáky Albinnak és Szilágyi Dezsőnek, e hármas szövetségnek, e szent szövetségnek azt mondom, hogy le vagyok fegyverezve: „Ich sei, gewährt, mit die Bitte, in eurem Bunde der Vierte". *(Élénk derültség bal felől.)*

TISZA KÁLMÁN: Legyen nyugodt t. képviselő úr, nincs hármas szövetség, de ha volna és a t. képviselő úr oda belépne, akkor se lenne négyes szövetség, mert én akkor onnét nyomban kilépnék.

Tisza Kálmán „politikai lesipuskás"

1893 április 25.

Ugron Gábor az egyre élénkülő nemzetiségi mozgalmak miatt interpellált és nagyszabású beszédét így fejezte be:

Kezdődött a nemzetiségi reactió akkor, a mikor Tisza Kálmán ült a miniszterelnöki székben, a ki nagy hangú kijelentéseket tett, örökké emlegette az állam integritását fenyegető törekvéseket, de azért az agitatorok a legnagyobb szabadságban folytatták működésüket. *(Úgy van! a szélső baloldalon.)* Ráillett az, a mit Nestroyról mondottak:

Die Witze, die er machte,
Die Hasen, die er jagte:
Sie leben alle noch!

(Élénk derültség.)

Gróf Károlyi Gábor Tiszára a feledés pokrócát teríti

1893 március 24.

Gróf *Károlyi* Gábor lépten-nyomon belekötött *Tisza* Kálmánba. Most is azt ajánlotta neki, hogy menjen Gesztre, vagy Rómába és csináljon ott politikát. Báró *Bánffy* Dezső házelnök emiatt gróf *Károlyit* rendreutasította, mire a támadást beszüntette, állításait visszavonta és mondatát így fejezte be:

Én megigérem, hogy rávetem a feledés pokrócát...

Habakuk az utolsó próféta

1893 március 24.

Szilágyi Dezső igazságügyi miniszter új javaslat beterjesztését igérte. Az ellenzék a törvényjavaslat rossz végét jósolta, mire *Szilágyi* Dezső így vágott vissza:

Kérem, ne jövendőlgessünk. Habakuk volt az utolsó próféta s igen rosszul ment a dolga, mert ha a varjak el nem tartják, éhen halt volna. *(Élénk derültség jobb felől.)*

Hock János Beksics Gusztávot pecsétőrré nevezte ki

1893 május.

Hock János a népoktatás fonákságait ostorozta és a hibákat a szabadelvű irányzat sarkába tolta. Sürgette a törvény revizióját, mert abban a nemzetiségeknek túlszéles hatáskört biztosítottak. Beszédében többek között a következő adomával jellemezte a helyzetet:

Volt nekünk egy bizonyos liberális stemplink és egy illiberális stemplink, és inkább jelszavak után, mint komoly tartalom után indultunk. Ezt a liberális stemplit jelenleg Beksics Gusztáv t. képviselőtársam kezeli. *(Derültség a bal felől.)* A melyik dologra rányomták, hogy liberális, azt az ügyet emelték, és azért lelkesülni kötelességüknek tartották a képviselők, bárminő illiberális is volt különben. A melyikre pedig rányomták az illiberálist, bármilyen szabadelvű nézetek is voltak benne, discreditálták, és attól minden képviselő elfordult. Ezeknek a jelszavaknak politikája juttat eszembe egy gondolatot, a mely Sardou egyik színdarabjában van ügyesen kifejezve. Ilyen liberális és illiberális irány uralkodott Carcassogne városában is, s az ottani polgármester betiltotta egy alkalommal a katholikusoknak a körmenetét. A városi tisztviselők közül egyik, dicsekedve mondta ezt el egy idegennek. Duzzadt az önérzettől, mikor kieszelte, hogy „ez a szabadság városa, ez a liberális város. Tegnap a katholikusok körmenetet

akartak tartani, de a maire, a polgármester megtiltotta nekik". Erre azt mondja az idegen: „Én ebben nem látok valami nagy szabadságot, mert ha a közrend ellen nem vétenek és semmi más ok fenn nem forog, miért ne menjenek el a katholikusok a körmenetre és miért ne teljesítsék vallási gyakorlatukat. Én e szabadságot éppen az ellenkezőjében láttam volna." Erre azt felelte neki a tisztviselő:

„Vous êtes pour la libertè alors vous êtes clericale."

(Derültség balfelől.)

Hogyan évődtek a t. Házban?

1893 április 10.

A t. Házban a honvédelmi tárca ügyeit tárgyalták és báró *Fehérváry* Géza honvédelmi miniszter válaszolt többek között gróf *Apponyi* Albertnek. Az országgyűlési napló e beszéd humoros részét így örökítette meg:

Báró FEHÉRVÁRY GÉZA honvédelmi minister: Azt mondotta a t. képvislő úr, hogy 23 népfelkelési zászlóaljnak Manlicher-fegyverrel való felszerelése nem sürgős, vannak sokkal sürgősebb kérdések. Megengedem, hogy vannak sürgősebb kérdések is, de ez is nagyon sürgős s e nézetemnek közelebbi indokolását bátor leszek előterjeszteni akkor, a mikor majd a törvényhozástól erre kérni fogom a költségfedezetet, t. i. az 1894. évi költségvetés tárgyalása alkalmával.

MADARÁSZ JÓZSEF: Még akkor is itt akar lenni?! *(Zajos derültség.)*

Báró FEHÉRVÁRY GÉZA: Oh, még nagyon sokáig!* *(Zajos derültség.)*

* Báró *Fehérváry* Géza honvédelmi miniszternek igaza volt, mert a fönti tréfás közbeszólás után még tíz évig ült a miniszteri székben és csak 1903-ban mondott le.

A reform-váltó

1893 március 9.

Asbóth János képviselő heves beszédet tartott a szabadelvű irányzat reform-politikája ellen és véleményét így összegezte:

Ezt t. ház nem nevezem reform-politikának, ezt nevezem reform-váltó nyargalásnak. *(Élénk helyeslés, tetszésnyilvánítás és tapsok a bal és szélső baloldalon.)* Egyik reformváltó után kibocsáttatik a másik; az egyik lejárt: beváltják egy másik reformváltóval. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Kiállíttatik egy másik váltó a közigazgatás államosításáról; lejár és beváltatik a házasság államosításával; és így jön egy váltó a másik után, a nélkül, hogy az uraknak egy krajczár volna a zsebükben. *(Hosszantartó zajos tetszés és taps a bal és szélső baloldalon.)*

Einverstanden

1893 április 11.

Polónyi Géza pompásan fölépített és minden szavában kiélezett beszédett mondott a hadbírósági tárgyalásokon ítélkezők összetétele ellen és kifogásolta, hogy a bírói szavazásban egy szolgálati úton kirendelt közlegény is résztvesz.

A minister úr bizonyára concedálni fogja, hogy a hadbírósági szolgálati szabályzatból kimaradt egy commandó, mely hangosan így szól, aviso nélkül: „Einverstanden!" *(Derültség.)* Ugyanis a mikor valamely bakát, vagy „freitert" az a szerencsétlenség ér, hogy törvényszéki tárgyalásra van kiküldve, már egy hétig előre a napos káplár és a „manipulirender Feldwebel"-től kezdve a „Dienstführender"-ig előveszik a bakát, vagy freitert, álmából háromszor is felébresztik s azt kérdik tőle, mit fogsz felelni? „Einverstanden!" *(Élénk derültség a baloldalon.)* Már most a tárgyalás akként folyik le, hogy a vádlott elővezettetik; jogában áll neki meghallgatni azt, hogy a vizsgálat alkalmával az auditor mit vett fel ellene a jegyzőkönyvbe. Erre eltávolítják őt az ülésteremből s ahhoz, hogy mi

történik azután vele, hazudnak-e róla, igazat beszélnek-e felőle, miként tanácskoznak, miként vádolják, miként védik őt, Magyarországon ennek a szerencsétlen embernek ehhez semmi köze. Midőn az összes vizsgálati materiále németül olvastatik fel, az a szegény ítélkező baka nem tudja, nem is tudhatja, mert nem érti, miről van szó; hanem a kommando ki van adva: „Einverstanden!" *(Általános derültség.)*

Irattári hódolat Őfelségének

1893 október 12.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, a t. Ház „füstölgő vulkánja" — ahogy őt pártkülönbség nélkül nevezték, — borotvaéles eszével és oroszlán fejével, félelmetes vitatkozó volt. Viszonválaszai nélkülözték az adomaszerű aláfestést. Ha válaszolt, a lángoló gúny vastag füstfelhője borította a Sándor-uccai képviselőház üléstermét és robbantó erejű gúnyjának tüzével semmisítette meg ellenfeleit. Igy járt *Asbóth* János, aki a pártonkivüliség kalózlobogója alatt a különböző pártok között vitorlázott. De mit is mondott neki *Szilágyi* Dezső?

A t. képviselő úr határozati javaslatában nem kis feladatra vállalkozott. Az ő határozati javaslata három részből áll és mindegyik a legsajátságosabb a maga nemében. Először abban, hogy ő is irattárba rendeli tétetni a kérvényt, de úgy, hogy a ház egyszersmind hódolatteljes tiszteletét a korona iránt kijelenti. Én azt gondolom, t. képviselő úr, hogy ezt az irattárba tételt olcsóbban is el lehet rendelni. *(Általános élénk derültség.)* És ha már hódolatteljes tiszteletét akarja jelenteni a korona iránt, azt ne csak egy irattárbatétellel kapcsolatosan jelentse ki. *(Hosszantartó élénk derültség.)* A második rész még ennél is fényesebb. Az egész vita, amely itt hömpölygött, a körül a kérdés körül forgott, érdemel-e bizalmat ez a kormány, vagy sem. Ott *(bal oldalra mutatva)* azt mondták, nem érdemel bizalmat, kifejezték a bizalmatlanságot. T. képviselő úr nagyobbat akar eldönteni, ezt is kiakarja jelenteni, de-

egyszersmind ő Felségét is megakarja nyugtatni, hogy továbbra is bizalommal vagyunk ő iránta. *(Zajos derültség.)* És midőn ezt kijelenti, akkor vállalkozik egy harmadik feladatra: *(Halljuk!)* és itt már mint egy virágcsokrot, önmagát akarja a szerinte extremumba kergetett, de, úgy látszik, ő szerinte visszatért függetlenségi párt gomblyukába beakasztani. *(Általános élénk derültség.)*

És ha lány születik?

1893 október 11.

Bessenyey Ferenc szabadelvűpárti képviselő heves beszédet mondott a függetlenségi és 48-as párt képviselői ellen, akik még be sem terjesztett javaslatokról mondanak véleményt és támadják a kormányt. Beszédébe a következő tréfát szőtte bele:

Eszembe jut az öreg Kreminger prépost — a neve nem nagyon magyar hangzású, de azért igen jó magyar ember volt — a kinél egy fiatal házaspár bejelentette, hogy válni akar. A férj ugyanis a születendő gyereket Ferenczre akarta kereszteltetni, mert ő is, az apja is, nagyapja is az volt, felesége pedig ezt nem akarta; ezen vesztek össze. Az öreg prépost csak annyit mondott nekik:

Hátha lány lesz?

(Zajos derültség.)

A szókimondó Ugron Gábor

1893 október 13.

Gróf *Apponyi* Albert és *Ugron* Gábor, a rabonbán *Wekerle* Sándor miniszterelnököt interpellálták a kormánysajtó magatartása miatt és kifogásolták, hogy a kormánypárton föntartott lapok a függetlenségi és 48-as pártot állandóan indokolatlanul támadják. Most már olvassuk, mit mondott *Wekerle* és mit *Ugron* Gábor?

WEKERLE SÁNDOR miniszterelnök: A t. képviselő úr mellesleg megemlítette az officiozus lapok kérdését és egy pár

olyan ujság, a mely iránt igen nagy tisztelettel viseltetem, az officiozus bélyeget kívánta rásütni. *(Egy hang a baloldalon. Megbélyegezni!)* Vannak ám olyan bélyegek is, melyek nem megbecstelenítők...

UGRON GÁBOR: Azt is hátulról nyalják. *(Élénk derültség a baloldalon. Mozgás a jobb oldalon.)*

Nem forr a must

1893 május 4.

A népoktatási törvényben szabályozták, hogy a tanítóknak a fizetésen kívül mennyi termelvény jár, de nem szabályozták a minőséget. A parasztok emiatt természetbeni járandóságukat silány minőségű termelvénnyel rótták le. *Hock* János az eljárást így kifogásolta:

Az ily terményekben kiszolgáltatandó járandóság hasznavehetőségét legjobban jellemzi az a régi ismert történet, hogy a fiatal káplán szemrehányást tett plébánosának, miért nem teszi ki 20 akós hordóját, hogy beszedje azt a bort, a mely neki szerződése szerint jár? Mikor aztán az öreg pap meghalt és a káplán lett a plébános, az kitette a 20 akós hordót. A gazdák ki is vetették maguk között, ki mennyi mustot tartozik bele tölteni. Tele is töltötték a hordót, de a pap hiába várta, hogy a must felforrjon, mert mindenki úgy okoskodott, hogy az az egy pint víz, a mit ő bele önt, meg se látszik. *(Élénk derültség.)*

Mikor tanuljunk németül?

1893 április 10.

Az ellenzék hevesen támadta báró *Fehérváry* Géza honvédelmi minisztert amiatt, mert a katonai nevelésben a magyarság rovására túlteng a német nyelv. Az adomamondás nagy művésze: *Eötvös* Károly a véderővita során mindvégig harsogó nevetés közben támadta a honvédelmi minisztert, aki a német nyelv tudásának szükségessége dolgában külföldi példákra hivatkozott, *Eötvös* Károly erre a következőképpen adomázott:

És a mit a t. honvédelmi minister úr mond, hogy az oroszok németül, a németek franciául, a franciák németül tanulnak: az igaz; ők tanulják az ellenség nyelvét. De mi Ausztriát szövetségesnek, és nem ellenségnek tekintjük. *(Élénk derültség.)* Biztosíthatom a t. honvédelmi minister urat, hogyha ő valamikor irtózatos kényszer nyomása alatt a magyar nemzet virágát, hadivitézségének képviselőit Ausztria ellen vezetné: akkor mi is tanulnánk németül. *(Élénk helyeslés és zajos derültség a szélsőbalon.)*

General der Grammatik

1893 április 10.

Eötvös Károly báró *Fehérváry* Géza honvédelmi minisztert a hadsereg elnémetesítésével vádolta és a német nyelv terjesztését ezzel az indokolással utasította el:

Mi követeljük a magyar nemzetiség és államiság érvényesítését, követeljük a magyar nemzeti önérzetnek a hadivitézség tényezői közé való felvételét. Ezt sem adják meg az osztrák logika szerint, hanem adnak helyette német grammatikát. Ha majd az orosz, vagy nem tudom ki, jő mi ellenünk, a t. honvédelmi minister úr talán összeszedi az antiquariusoknál az összes német grammatikákat, ezt kiosztja majd a legénység között, és midőn az orosz ellenünk nyolcz és tízfontos ágyúkkal jön, mi majd három kötetes Grammatikával megyünk

ellene és vezet majd bennünket a t. minister úr mint general der grammatik. *(Zajos derültség.)* Hiszen tudom, a bibliában van arról szó, hogy Góliáth pajzzsal és dárdával ment Dávid ellen, Dávid pedig azt mondta, hogy ő csak a Seregek Urának nevével megy ellene. De egy jó parittya mégis csak volt a kezében. *(Zajos derültség.)*

Vau... Vau...

1893 április 11.

Polónyi Géza magyar szempontból a katonai büntetőbíráskodást ostorozta és annak fogyatékosságait a t. Ház elé tárta. Kifogásolta, hogy a miniszterek már 13 év óta csak ígérgetik a változtatásokat és az ellenzéki képviselőket mindig azzal igyekeznek megnyugtatni, hogy ez ügyben már „tárgyalnak." *Polónyi* Géza most fölsorolta a különböző miniszteri ígéreteket és beszédét így folytatta:

...ezután következett a Fabinyi korszak. Azonban Fabinyi igazságügyi minister úr sem tagadta azt, hogy az ügy megoldása sürgős; ő is azt mondta, hogy tárgyalja. *(Derültség.)* Azóta már egyszer, ha jól emlékszem, Szilágyi Dezső igazságügyi minister úr is azt mondta, hogy ő tárgyal, sőt akkor meg is fenyegette azt a mumust, azt a vau-vaut, a kivel folyton tárgyalt *(Zajos derültség.)* — de erről a vau-vauról nem tudjuk, hogy kicsoda — hogy „ha pedig nem engedsz, megmutatom neked, hogy mi lesz veled?" *(Nagy derültség a szélső baloldalon.)* Ebből aztán az lett, hogy a rá következő évben az igazságügyi költségvetés tárgyalásánál az a valaki úgy megijedt, hogy az igazságügyi minister úr egyszerre csak előáll azzal: „Ugyan mit akartok tőlem, hisz ez a dolog nem is tartozik én reám." *(Nagy derültség a bal és szélső baloldalon.)*

A fajdkakas polgári házasságban él

1894 november 23.

Herman Ottó a nagy természettudós a polgári házasság kérdésében beszédet mondott és azt támogatta, viszont *Márkus* József képviselő annak behozatalát ellenezte és megtámadta *Herman* Ottót. A két képviselő így évődött egymással:

MÁRKUS JÓZSEF: De tán Herman t. képviselő úr nem is téveszti össze a dolgokat, hanem egy nagy betegségben szenved; úgy van, mind a fajdkakas, a mely bizonyos időpontban csak egy pontra szegzi tekintetét és akkor rá nézve semmi más nem létezik. *(Derültség.)* Ez a pont most képviselőtársamra nézve a polgári házasság. *(Derültség.)*

HERMAN OTTÓ: A mi pedig azt illeti, a mivel a t. képviselő úr nagyon megtisztelt, a fajdkakasról szólva, arra nézve legyen szabad megjegyeznem, hogy a fajdkakas tisztán polgári házasság alapján áll; *(Általános derültség.)* de egyszersmind poligámiában is él, és én nem óhajtok a polgári házasságban odáig menni. *(Általános derültség.)*

A marhatilalom

1894 január 22.

1893-ban kevés takarmány termett és emiatt a kormány annak kivitelét betiltotta. A kiviteli tilalom nyomán a *Wekerle*-kormányt heves támadások érték, itthon is, Ausztriában is, ez utóbbi ország parlamentjében az osztrák gazdák részéről. *Hock* János a harcot az alább következő keretbe foglalta:

Ez a takarmánykiviteli tilalom közrebocsátása, melyet röviden, hírlapi nyelven szólva, marhatilalomnak neveznek, a kormány elkeseredett harcát látva, önkéntelenül juttatják eszembe Heine szavait: „Oh König Wismanitra; Oh welch ein Ochs bist du, dass soviel kämpfst und büssest und alles für ein Kuh." *(Élénk tetszés és derültség balfelől.)*

Aber der Minister nicht.....

1893 december 5.

Báró *Andreánszky* Gábor követelte, hogy a filoxera által sújtott szőlők birtokosainak, a kormány nyujtson adókedvezményt.

Báró ANDREÁNSZKY GÁBOR: Azt hiszem, hogy nem szükséges az adófelügyelő és a közigazgatási bizottságok kotnyeleskedése, hogy mindenki belássa, a ki ismeri a dolgokat, még ha minister is, hogy itt is alkalmazható az a német, ismert közmondás igazsága: „Wo nichts ist, hat der König sein Recht verloren."

BEÖTHY ÁKOS: Aber der Minister nicht! *(Derültség.)*

Wekerle miért nem lord?

1894 február 20.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter, egyidőben miniszterelnök, külső megjelenésében megtévesztésig hasonlított a fényképekről ösmert angol főúr típusához. De lelki alkatában? Tréfálkozó kedvű magyar ember. A t. Házban a házassági jogviszonyt tárgyalták és gróf *Apponyi* Albert javasolta, hogy ennek tanulmányozására angol mintára küldjenek ki királyi bizottságot.

Gróf APPONYI ALBERT: A királyi bizottság tagjai Angliának elsőrangú jogászai és államférfiai voltak. Három lordkancellár volt benne...

Gróf KÁROLYI GÁBOR: Mind lordok voltak! Wekerlére is azért haragusznak, mert ő nem lord, csak úgy néz ki! *(Viharos derültség.)*

Ami benn van és még sincsen benn és ami nincs benn, mégis csak benn van

1894 február 19.

A t. Ház a polgári házassági intézmény felhőkarcolójának bokrétaünnepét ülte. A beterjesztett törvényjavaslat kapcsán most már csak arról volt szó: vajjon a polgári házasságot *általánossá*, avagy kötelezővé tegyék-e? Idők során a javaslat ugyanis sok változáson esett át, amíg a végleges szöveg kialakulhatott. No már most azokat, akik a kötelező polgári házasságkötést ellenezték és ezt a házasulandók tetszésére akarták bízni, katholikus egyházi érdekek védőinek: ultramontánoknak (klerikálisoknak) nevezték. A korszakalkotó törvény elindítói: *Szapáry, Wekerle, Csáky, Szilágyi* stb. kezdetben amellett voltak, hogy a polgári házasságkötést ne helyezzék a törvény kényszere alá és csak később tértek át a kötelező elv megteremtésének gondolatára. *Polónyi* Géza ennél a szakasznál tartotta meg életének legderűsebb mozzanatokkal átszőtt beszédét, a t. Ház viharos kacagásának orkánjában, mely őt szónoklatában sokszor percekre megakasztotta és a körülbelül másfél óráig tartott beszédből, úgy fél órát hahotázó nevetés töltött ki. Az emlékezetes szónoklat nehány derűsebb mozzanatát a képviselőházi naplószerkesztők így örökítették meg:

Ezzel restituálom tehát azt a tényállást, hogy volt idő, midőn Magyarország törvényhozásában Irányi Dániel boldogult elnököm azt mondta, hogy ő megelégszik a polgári házasság kifejezésével, és a mikor én és Herman Ottó t. képviselőtársam voltunk csak azon szerencsés helyzetben, hogy kijelentettük, hogy mi csak azon interpretáczióhoz járulunk hozzá, ha az a kötelező polgári házasságot jelenti. Itt van 1893 november 27.-ről a szavazás. Csak a jelesebbeket említem. *(Halljuk!*

Halljuk! Derültség a szélső baloldalon. Perczel Dezső alelnök foglalja el az elnöki széket.) Gróf Szapáry Gyula is ellene szavazott, ő volt a miniszterelnök; de ellene szavazott Szilágyi Dezső is. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Ellene szavazott Tisza Kálmán. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Ellene szavazott Tisza István, többek között Mikszáth Kálmán, *(Derültség a szélső baloldalon.)* Münnich Aurél, Neumann Ármin, *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* Pulszky Ágost, *(Derültség a szélső baloldalon.)* Pulszky Károly, Radocza János, a mostani gyűlésrendező elnök. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Ugy-e, hogy az az ultramontán, ki eleven nagyságában itt áll önök előtt, mégis csak valamivel régibb híve a kötelező polgári házasságnak, mint akár Szilágyi Dezső miniszter úr, akár azok, kik az ultramontán-reakcionárius trombitáját hónapok óta fújják és fuvatják. *(Derültség.)*

UGRON GÁBOR: De nem ingyen! *(Derültség.)*

Hát t. ház, ez a törvényjavaslat nem is kompiláczió, nem is törvény recepcziója, hanem — a mi hallatlan dolog és már másodszor történik meg nálunk — idegen törvényjavaslatok reczipiálása. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Megesett a kereskedelmi törvény tárgyalásánál, hogy átvették, gondolom a holland novellát a fuvarozási üzletre vonatkozólag, a mely csodálatos módon Hollandiában megbukott, nálunk pedig törvényerőre emelkedett. *(Zajos derültség.)* De hogy a csodás szörnyszülöttet teljes parádés valójában bemutassam, van benne az is, a mi nincs benn *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* és megfordítva, nincs benn az sem, a mi benne van. *(Viharos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Benne volt egy csomó anyakönyvvezetési intézkedés; ez szerencsésen ki is heréltetett, *(Derültség a szélső baloldalon.)* benne van egy csomó perrendtartási intézkedés, benne van büntető jog, benne van gyámhatósági jog módosítása, szóval van benne in abudantiam a quodlibet-ből minden. *(Derültség.)*

Mert t. ház, a mit Győry Elek jól megcsinált általánosságban, azt aztán revizió alá vették Vavrik és Zsögöd egyetemi tanár urak és mikor ők is készen voltak, akkor megkezdődött Jellinek Arthur igen tisztelt képviselő urral a hezitáczió, meditáczió, konzilizáczió, konszideráczió és rekonszideráczió *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* és lett belőle egy óriási konfúzió. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Én t. ház szívesen elfogadom a házasság felbonthatóságát, de a házasság valláserkölcsi alapjait megingatni nem akarom. Azt akarom, hogy a törvényhozás maga is mutasson rá, hogy a házasság nem cserebere, hanem egy életfogytig tartó életközösség intézménye. Kimutattam a bizottságban, hogy a mostani törvényjavaslat alapján, ha egy 18 éves férfiú megházasodik, ezen javaslat mellett 60 éves korában 30 felesége lehet. *(Hosszantartó viharos derültség.)* Igaz, t. ház ehhez nagy vállakozási kedv kellene *(Viharos derültség.)* és az, különösen az önök táborában mentül ritkábban lesz található. *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*

A közönség konzervdobozba zárt és télire eltett lelkesedése

1895 november 21.

Báró *Bánffy* Dezső volt miniszterelnök a szónoklat iskolájában consilium abeundit kapott. De módfölött szerette a finom és szellemes tréfákat. Ő maga is a tréfacsinálók előkelő rendjéhez tartozott és nem egy humoros megjegyzésének nagy közönségsikere volt. Bár *Hock* János politikailag vele szembenállt, a volt miniszterelnök a magánérintkezésben a pap-képviselőt sziporkázó szellemessége és magasan szárnyaló szónoki tehetsége okából nagyrabecsülte és szerette, viszont *Hock* János is nem egyszer adoptált Bánffy-viccet és tarkította ezzel beszédeit. A költségvetési vitában elmondott nagy szónoklatának mulatságos csattanóját is *Bánffy* Dezsőtől kölcsönözte. Ime!

Csakhogy a kormányzati elv nem új, csupán alkalmazásában eredeti. Sokszor elgondolkodom, hogy a mult történelem adatai mennyire fedezik a jelent, a mult tükrében mennyire meglátszik néha a jelen. Mikor az ember elolvassa Dante politikai háttérre támaszkodó munkáját, ott is két ala-

kot talál. Az egyik az ideálista lelkű Dante, az ő romlatlan gondolkozása tisztaságával és eszményi lelkesedésével; a másik a praktikus gondolkozású Virgiliusz, az ő államférfiúi tapintatával és reálizmusával. Mikor e két alak leszáll a pokol tornáczába, a Charon átveszi őket a harmadik alkörbe, a hol a falánkság és a torkosság bűnösei szenvednek, eléjük ugrik egy idomtalan szörnyeteg, a Cerberusz, melynek szemei vérben forognak, s feltátja három iszonyú torkát. Az ideálista Dante megrémül, s tehetetlenül áll ennyi éhséggel szemben. De a praktikus Virgiliusz lehajol a földre, felmarkol egy pár göröngyöt s azt Cerberusz szájába dobva, betömi mind a három torkát, és a fenevad egyszerre csöndes lesz. *(Zajos helyeslés és tetszés balfelől.)* Mert hát a mai reális világban még a pur sang liberálizmusnak is megvan a maga számokban kifejezhető ellenértéke. A politikai lelkesedés olyan, hogy könnyű lángra gyújtani, de eltartani nehéz. Vagy hogy báró Bánffy miniszterelnök szójárásának ereditéségével fejezzem ki magamat: a lelkesedés csak úgy tartódik el, mint a hering, ha időnkint besózatik. *(Viharos derültség a szélső baloldalon.)*

Hol veszünk másik Puchner generálist?

1895 december 25.

A szabadságharc alatt *Bem* apó Nagyszeben alatt megverte *Puchner* osztrák generálist és akkor derűs adoma kelt szárnyra. *Bartók* Lajos képviselő a *Bem*-adomát ráhuzta a Bánffy-kormányra, tudnillik abban a vonatkozásban, hogy jobb, ha a kormány nem bukik meg, mert a következő kabinet esetleg az ellenzék számára nem szolgáltat majd széles támadási felületet. A *Bartók* által felújított Bem-adoma, melyet itt adunk, természetesen nem tévesztette el hatását és a t. Ház harsogó nevetéssel fogadta. Még a kormánypárti jobboldalon is.

Épen a vizaknai csata után történt, hogy Bem, Szeben felé huzódván, visszavonulás közben Szebenből Puchner osztrák generális éjjel kijött, s körülkerítette háromnegyedrészben Bem táborát, hogy az egész tábort elfogja, s megsemmisítse. Bem azonban a negyedik oldalon kivonulván táborából, Szebent elfoglalta és ekkor a magyarok azt mondották, hogy nincs más már hátra, menjünk ki, fogjuk el, s lőjjük agyon Puchnert. De Bem azt felelte: „A ki Puchnerre mer lőni, azt rögtön felakasztatom! mert hol veszünk aztán mi magunknak egy másik Puchner generálist?! *(Nagy derültség.)*

Töredék az aranybullából

1895 december 25.

A költségvetési vitában fölvetették a jogfolytonosság kérdését és hivatkoztak az 1222-ben kiadott aranybullára. Az aranybulla jogfolytonosságát *Polónyi* így magyarázta:

Én az aranybullának összes czikkelyei közül csak egyet találtam, mely ma is életben van és mely szól a latin eredetiben, de porciis regalibus, magyarul pedig a királyi disznókról ezeket mondja: „Őfelségének disznai a szolgálattevőknek erdeikben s legelőiken azok megegyezése nélkül ne legeltessenek“. *(Derültség.)*

Miért nem áppellált Jézus Krisztus?

1895 február 6.

Lits Gyula *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter működését bírálta és amiatt interpellált, mert a Magyarországon állomásozó méneskari tisztek sült németek és a méneskar megmagyarosítását követelte. Ez ügyben már több fölszólalás hangzott el, de eredmény nélkül. *Lits* Gyula beszéde keretében a következő sikerült anekdotát mondotta el:

Megszoktuk már a t. miniszter urtól, hogy ő nagyon fösvény és tartózkodó igéreteiben, és meg kell egészen őszintén és nyiltan mondanom, hogy a mit igérni szokott, rendesen meg is szokta tartani. Nagyon kérem tehát, legyen szíves ez esetben is úgy tenni, és ne engedje meg azt, hogy én csalódáson

menjek keresztül, mint az egyszeri zsidó, kinek pere volt a királyi kúrián. Az a zsidó elment a kúriai bíróhoz és azt mondta neki: „Méltóságos úr, egy éve már, hogy a perem itt van önnél; én tönkre megyek vagyonilag, családostul, mindenestül, ha méltóságod az én peremet nem referálja el. Tehát kérem, legyen oly szíves, és soronkívül tárgyaltassa le az én peremet". A kúriai bíró meglehetősen nyersen és kíméletlenül elutasította a zsidót és azt mondta neki: várjon, a sor majd rákerül, akkor el fogom referálni. A zsidó egész elszomorodással azt mondta neki: méltóságod bizonyosan antiszemita, azért nem akarja a peremet elintézni. A kúriai bíró azt válaszolta neki, no hát ha tudni akarja, én antiszemita vagyok, és van rá elég okom, mert maguk feszítették meg a Jézus Krisztust. A zsidó erre azt felelte a kúriai bírónak: kérem ennek Jézus Krisztus maga volt az oka, mert csak áppellált volna a méltóságos bíró úrhoz, még most is élne. *(Viharos hosszantartó derültség.)*

Hogyan lehet a zsidókkal az államot szanálni?

1895 november 20.

A t. Házat az ezernyolcszáznegyvenes évek időszerű zsidó adomája nevettette meg. A mulatságos adoma előadója *Hock* János volt. Ime:

A mi kormányaink a gazdaközönséget csak szivacsnak tekintették, kifacsarták, félretették, egy év mulva ismét elővették, hogy megint használhatóvá legyen, szóval úgy bántak vele mint az ászkórossal, a kinek a végzete a pusztulás. Ez a kormány politikája a mezőgazdasággal szemben körülbelül olyan volt, mint egy dunántúli paraszt ember programmja, aki egy helyen képviselőjelöltnek akart fellépni. Mikor azt kérdezték tőle, hiszen nem ért maga a politikához, hát minő programmja van, hogy fizetjük ki például az államadóságokat? azt mondta a parasztjelölt, hogy hát kérem egy év alatt én kifizetem. Hogyan? Kérdezték. Hát egyszerűen úgy, hogy összehívjuk a zsidókat, elvesszük tőlük a pénzüket, kifizetjük az államadósságokat, és hogy terhére ne legyenek az ország-

nak, hát szépen kikergetjük őket. *(Zajos derültség balfelől.)* A nagy tömeg éljenzett, tetszett neki, de egy pár okosabban gondolkodó fő azt mondta, hogy barátom nem jó ez a dolog, mert egy pár év mulva megint csinálnak adósságot, hát akkor mit csinálnak a zsidók nélkül? Gondolkodott és végre azt mondta, hogy hát akkor visszahívjuk a zsidókat *(Zajos derültség balfelől.)* egy pár évig itt lesznek, és megint kifizetjük az államadóságot. *(Nagy derültség balfelől.)*

A kuka fiú leánynézőben

1895 március 5.

Hock János a t. Házban arról tartott többek között előadást, hogy az ujdonsült képviselők csak a szűzbeszéd elmondása után eszmélnek rá: vajjon tudnak-e beszélni, avagy nem tudnak, lesz-e parlamenti sikerük, avagy nem lesz? A szűzbeszédes képviselőt *Hock* kuka vőlegényhez hasonlította és róla mintázta az alábbi adomát:

És végre is t. ház *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)* a parlamentben is csak a tűzpróba a nehéz és ha a szónok egyszer keresztül esett azon, épúgy gondolkozik, mint az az egyszeri fiú, aki leánynézőbe ment atyjával. A fiú kissé korlátolt és meghibbant elméjű volt. Mikor bement a leányos házba, az apja tudtára adta, hogy te fogd be a szád és ne beszélj, mert ha felnyitod azt, azonnal megtudják, hogy ki vagy, és nem kapod meg a leányt. A fiú hallgatott is a vacsora alatt. De midőn a vacsorától felkeltek, a két ifjabbik, élénkebb temperamentumú leány oda súgott: Te ez egy nagy tökfej. A gyerek ezt véletlenül meghallotta és kipirult arccal futott apjához, hogy azt mondja: Édesapám beszélhetek ám, már tudják! *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Derűs választási „atrocitások" Nyitrán

1895 március 19.

A ma élő búskomor és halálraszánt nemzedék el se tudja gondolni, hogy az ezeréves kiállításra serényen készülődő boldog Nagymagyarországon minő kezdetleges eszközökkel törték föl a mosoly televény földjét. Az emberi szabadságot korlátozó egyszerű cselekedet, még egyszerűbb szófordulat, enyhe hatású adoma és Retyezáttól egészen föl az omladozó dévényi várig és azon túl a Hofburgig már is harsogó kacagás lélekfinomító hangja csilingelt. Így a t. Házat napokon át falrepesztő „viharos" és „zajos derültséggel" töltötték meg a nyitrai „választási atrocitásokról" elhangzott interpellációk, melyeknek derűt keltő részletei fölött a mai nemzedék a Sanyaro Vendelek szomorkás habitusában suhanna el. *Hortoványi* József képviselő akkoriban többek között amiatt interpellálta meg *Perczel* Dezső belügyminisztert, mert *Tarnóczy* Gusztáv nevű nyitrai választási elnök jóval a választást megelőzően, hirdetményt tett közzé és korlátozni akarta a választás területén lakók mozgási szabadságát, holott ez a jog őt csak a választás napján illette volna meg. No most pergessük le az 1895-ben kibocsátott választási elnöki hirdetmény egyes filmkockáit, melyek *Hortoványi* képviselő olvasásában a t. Házban szűnni nem akaró harsogó derültséget keltett. Ime:

...ezért figyelmeztetem, hogy a megyeház-utcza, káptalan-utcza, hosszú-utcza, pár-utcza és ezekkel szomszédos utczák lakói magukat egy nappal előbb élelmi szerekkel lássák el. *(Hosszantartó derültség a bal és szélső baloldalon.)* Az ezen utczákban lévő házak kapuinak elzárását is czélszerűnek tartanám, valamint figyelmeztetem a város összes házi-urait,

hogy a tüzbiztonság szempontjából *(Hosszantartó derültség a bal és szélső baloldalon. Felkiáltások: Fecskendők!)* szükséges óvóintézkedéseket megtegyék. A nem szavazó t. közönséget pedig ezennel felhívom, hogy a menetet csak ablakokból nézze. *(Hosszantartó élénk derültség bal és szélső baloldalon.)* Csoportosulás nem fog türetni, jó lesz ettől óvakodni, nehogy valaki testi épségben kárt szenvedjen. *(Viharos derültség a bal és szélső baloldalon. Zaj. Elnök csenget.)* Hasonlóan figyelmeztetem a t. választókat, hogy minden községbeli párt csak egy nyéllel ellátott zászlóval jelenhetik meg, *(Zajos derültség balfelől.)* a többi zászlórudak a választási területen kivül hagyandók. *(Zajos derültség.)* A nem választók a választási terüiettől magukat távol tartsák *(Derültség balfelől.)* és annak müveletébe sehogyse avatkozzanak, hanem folytassák rendes napi teendőiket. *(Derültség.)* Az ez ellen vétők a netaláni rossz következményeket maguknak tulajdonítsák, *(Élénk derültség bal és szélső baloldalon.)* mert én a rendet minden hatalmamban álló törvényes eszközzel kérlelhetetlenül fenn fogom tartani. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Száli, Te már hányadszor dicsekszel?

1895 november 12.

Az 5700 éves zsidó viccek fényüket sosem vesztik el. És mindig időszerűek. A Száli-adomák szintén. A t. Ház sokszor derült ezeken. Most *Ragályi* Lajos ellenzéki képviselő szórakoztatta a parlamentet annak a hírnek kapcsán, hogy a szabadelvű párt nem akar az ellenzéki pártokkal tárgyalásokba bocsátkozni és megalkudni. Ime, a Száli-vicc:

Ez a hirlelés nekünk eszünkbe juttat egy adomát. *(Halljuk! Halljuk!)* Mikor egy vén és csúf asszony roppant felindulással mesélte urának, hogy őt egy fiatalember meg akarta csókolni: erre a szépségben szegény, de években annál gazdagabb asszonynak a férje csak ennyit felelt: Száli, te dicsekszel! *(Nagy derültség.)*

Ha három Kohn találkozik

1895 március 6.

Meszlényi Lajos mondotta el az alábbi adomát:

És azért, t. ház, ha jönnek nekem liberális frázisokkal, vagy jönnek nekem reákczionárius, és ultramontán gyanusításokkal, ha önök a 67-es alapon állnak, önökkel nem fogok menni soha és nem fogok menni a néppárttal sem, mert a 67-es alapon végül össze fognak jönni, mert ráismernek egymásra ép úgy, mint a három vigécz a kupéban, mikor az egyik azt mondta: én Köllei vagyok, a másik azt mondta: én Korai vagyok, mire a harmadik azt felelte: akkor mind a hárman Kohnok vagyunk. *(Viharos derültség a szélső baloldalon.)*

Megették a békát

1895 március 6.

Az egyházpolitikai vitában *Meszlényi* Lajos a vallásháborúk ellen szónokolt és azt mondta, hogy ha a pártok egyesülnének, ennek hasznát csak Bécs látná, nem pedig a katholikusok és a reformátusok. Indokait így támasztotta alá:

T. képviselőház! Mikor én ezt a vitát hallgatom, eszembe jut egy anekdóta. Velenczén a tó partján két ember jött haza a vásárról; az egyik eladta a tehenét, nagyon jó kedve volt, és mikor meglátott egy zöld kuruttyoló békát, évődve szólt oda barátjának: „Mennyiért ennéd te meg ezt a békát?" „Ezt a békát?" „Hát annyiért, hogy nekem adod a tehened árát." *(Nagy derültség a jobb oldalon. Halljuk! Halljuk! Már hallottuk!)*

Hallották kérem alássan? *(Nagy zaj.)* Hát akkor mért ették meg a békát másodszor is? Csak ezt akarom elérni. *(Derültség. Nagy zaj.)* Akkor tehát, t. képviselőház, fogadásból az egyik megette a béka felét, hogy neki adja a tehén árát — mint ezt önök hallották — erre a másik azt mondta: „Te ne edd meg az egészet, én megeszem a másik felét, ha visszaadod a pénzemet." *(Derültség.)*

A tőzsdebíróság elé a válóperekkel!

1895 március 7.

Az egyházpolitikai reformokkal megszüntették a szentszéki bíráskodást és ezt a magyar bíróság hatáskörébe utalták. A vonatkozó törvényjavaslat kapcsán történt az alábbi tréfás közbeszólás, mely viharos derültséget keltett:

POLÓNYI GÉZA: Már most melyik bíróság lesz az, melynek a szentszéki bíráskodás megszüntetése folytán szubstitucziója előáll; Királyi bíróság a járásbíróság, királyi bíróság a törvényszék, királyi bíróság a tábla, a kúria stb. Melyik elé fognak tartozni a válóperek?

BÁRÓ ANDREÁNSZKY GÁBOR: A börzebíróság elé! *(Viharos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Hogyan lehet a múzeum csontvázai közé jutni?

1895 március 6.

Herman Ottó, a nagy természettudós-képviselő vitába keveredett gróf *Pongrácz* Károllyal, aki egykor katonatiszt volt, de kvietált, valamint *Ugron* Zoltánnal. A támadásokat *Herman* így hárította el:

HERMAN OTTÓ: Szavaimat vonatkoztattam arra, hogy gróf Pongrácz Károly t. képviselőtársam itt egyszer a polgári elemmel szemben úgy nyilatkozott, hogy azoknak a közügyekbe semmi beleszólásuk nincsen, mert őseik nem hagyták csontjaikat a nemzet csataterein. Ezzel szemben én örömömet fejeztem ki a felett, hogy Pongrácz Károly t. képviselőtársam katonai pályáján nem követte őseit, hogy csontjait szétszórta volna, hanem azzal gyönyörködtet bennünket, hogy mindnyájan itt láthatjuk.

GRÓF PONGRÁCZ KÁROLY: Mit ért ez alatt? *(Derültség.)*

HERMAN OTTÓ: Hiszen itt van teljes épségben, hiszen előttem ül, nincs szétszedve darabjaira. *(Zajos derültség.)* Semmiféle gúny nincs ebben.

A második, t. ház, az, hogy Ugron Zoltán képviselő úr jónak látta az én szavaimba közbekiáltani, hogy „Vigyék a múzeumba! Trappba!“ Vegye tudomásul a képviselő úr, hogy a múzeumba kétféleképpen lehet jutni: Oda lehet jutni, ha az embernek az ahhoz szükséges tudományos képzettsége van; másodszor úgy lehet oda jutni, a hogy a képviselő úr is eljuthat esetleg oda, hogy bevitetik antropologiai tárgynak, ő annak be is válik. *(Zajos derültség a szélső baloldalon és jobb oldalon. Zaj balfelől és a középen.)*

Hol késik Doktor Úr?

1895 november 20.

Berzeviczy Albert nagy beszédet mondott a mezőgazdaság megsegítése mellett és őt ebben *Hock* János is támogatta. Szónoklatába a következő adomát szőtte bele:

Komoly bajok ezek, t. ház, és nagyon helyesen tette Berzeviczy Albert volt államtitkár úr, hogy a kormányt a gazda-osztály szükségleteihez oda vezette. Valóságos tetemre hívás volt ez *(Derültség balfelől.)* és nekem eszembe jut az ő beszéde és a kormány politikája folytán, hogy szintén Nestroynál maradjunk, annak egyik alakja, az az orvos, a ki az egész világot csak anyagnak tekintette, hogy páczienseinek számát szaporítsa, s ezek neki alkalmat nyujtsanak a megélhetésre, az exisztencziára. És mikor ehhez az orvoshoz egy alkalommal sietve futottak, hogy jöjjön az Isten szerelméért, haldoklik egy szerencsétlen, azt mondta az orvos: „El akartam hazulról távozni, de nagyon jókor jött.“ Mikor beállított a házhoz, a halott már ki volt terítve. A megszomorodott családtagok azután vigasztalan arczczal néztek az orvosra s azt mondták: „Nézze orvos úr, késő már, meghalt.“ Azt mondta az orvos: „Milyen szerencsések önök, ha csak öt perczczel később jönnek, nem találnak otthon.“ *(Derültség balfelől.)*

Így írtatok ti 1895-ben!

1895 január 19.

1895 január 19.-én a t. Ház szellemi olimpiászán új zászló röppent a magasba: *I. Ferencz József,* miniszterelnökké báró *Bánffy* Dezsőt nevezte ki. Az ujjáalakított kormányból dr. *Szilágyi* Dezső igazságügyi miniszter kimaradt és helyét *Erdély* Sándorral töltötték be. Az örökké „füstölgő vulkánt“: *Szilágyi* Dezsőt, bukása után a képviselőház elnökévé választották. Ezt megelőzően híveinek és tisztelőinek nagy tábora jelölése érdekében széleskörű propagandát indított. Igy egyik híve: *Busbach* Péter képviselő, aki szintén elnöki tisztségre vágyódott, *Szilágyi* Dezsőről röpiratot adott ki és ebben a volt igazságügyi miniszter élet- és jellemrajzát írta meg. A furcsa tartalmú röpirat a könyvárusi forgalomból hamarosan kiesett, azt szerzője bevonatta, de hát egy példány mindig visszamarad és ez a példány történetesen a volt igazságügyi miniszter legnagyobb ellenfele: *Polónyi* Géza kezébe került.

Az írás művészetétől túlságosan messze esett fércmunka tartalmát *Polónyi,* még a képviselőházi elnökválasztás előtt sietett fölhasználni és a t. Ház szakadatlan hahótázása mellett abból szemelvényeket olvasott föl. Nos, mit is írt ez a szerencsétlen *Busbach* Péter, aki még védekezni se tudott, illetve *Polónyinak* adott viszonválaszában kínnal és keservvel vallotta be, hogy röpirata már sehol sem kapható. Ime, így idézett *Polónyi* Géza:

Méltóztassék egy kissé türelemmel meghallgatni, nem a mi táborunkból való... *(Halljuk! Halljuk!)* Azt mondja ez az authentikus biografia és még inkább jellemrajz: „Ez a férfiú, kinek agyában több tudomány van, mint száz másokéban

együttvéve“.... *(A jobb oldalra mutat. Derültség a szélső baloldalon.)* T. ház! Ez a „gnóti sze auton“, ismerd önmagadat törvénybe iktatása, az önismeretnek nyilvánítása, egy szent-ágostoni konfesszió a szabadelvű pártból... *(Élénk derültség a szélső baloldalon. Olvassa.)* ... „rideg, visszataszító modorával, magán kívül minden mást lekicsinylő viselkedésével szerencsésen elidegenítette három év alatt az egész pártot, *(Derültség a szélső baloldalon.)* sőt annyira jutott, hogy a júniusi Wekerle-válság alatt még volt minstertársai közül is többen nem akartak vele egy kabinetben ülni, és roppant erőfeszítés kellett hozzá, hogy a felmerült nehézségek elháríttassanak. Nincs az az európai parlament, a melynek ő dísze nem lehetne, de nincs az a társaság, melyet ő nem feszélyezne, *(Derültség a szélső baloldalon.)* szikrázik belőle az elmésség és tudomány és mégis hideg fut végig mindenki hátán, ha belép a társaságba. *(Derültség szélső baloldalon.)* Ellentéte a legnagyobb fénynek és a legsötétebb árnyéknak. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Mások elmennek, ha azt látják, hogy egy társaságnak terhére vannak; ő marad, és vagy meghódítja, vagy elzavarja a társaságot. *(Derültség és felkiáltások: Szerző! Szerző! Derültség.)* Egyetlen egy ember tartott ki mellette, mikor mindenki elfordult tőle, de az is ugyanoly természet volt, mint az övé, csak az ő tehetsége nélkül.“ *(Derültség a szélső baloldalon. Felkiáltások: Ki volt az?)* Keressék meg maguk között! *(Derültség a szélső baloldalon. Olvossa.)* „A hatalmat az ő saját joga szerint követeli; ezt tőle elvonni akarni, jogfosztás. Ő a hatalom élvezetében kéjeleg; ez pótol nála minden földi gyönyört, ezért végsőig megvédi annak birtokát. Ambicziója határt nem ismer; gyűlöl mindent és mindenkit, a ki ambicziója megvalósulásának útjában áll, és annak kielégítésében akadályozza.“

Irta 1895-ben Busbach Péter. *(Zajos derültség és felkiáltás a szélső baloldalon: Lássuk a szerzőt! Lássuk a szerzőt!)*

T. ház! Úgy látszik, az önök czirkulusai e tekintetben is „neli me tangere“ nagy értelműséggel, egyhangúsággal így olvastam, bizonyosan Busbach Péter benne volt. *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Kijelölték egyhangúlag a ház elnökévé. *(Busbach Péter szólásra jelentkezik. Élénk derültség és felkiáltások a szélső baloldalon: Éljen a szerző!)*

Félreértett ügyvédi tanács

1895 november 20.

A költségvetési vitában *Láng* Lajos hevesen támadta az ellenzéket és a bekövetkező bajokért felelőssé tette. *Hock* János *Láng* Lajos vádját a következő adomával utasította vissza:

Ez a támadó politika nekem eszembe juttatja azt a nagyon megszorult vádlottat, aki egy alkalommal a bíróság előtt állt és ügyvédjének azt a tanácsát vitte magával, ha nagyon szorongatnak, légy bátor, ez imponál, végre is a dolog oly világos, hogy másképp alig lehet azt elleplezni, mintha ártatlanságod önérzetével lépsz föl. *(Derültség bal és szélső baloldalon.)* Mikor aztán a bűnös a vádló ügyész beszédje alatt, mikor az felolvasta bűnlajtsromát, összeroskadt, akkor hirtelen eszébe jutott az ügyvéd tanácsa és így szólt: „Elnök úr, szót kérek!“ „Mit akar?“ „Kérem, miután engem az ügyész úr nagyon sanyargatott, és olyan részletesen beszéli el az én bűneimet, mintha jelen lett volna velem együtt: kérem őt is becsukatni.“ *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Kr. u. 1-től egészen 1895-ig nem volt róla tudomása

1895 január 25.

Pap Géza, az *Altruista Bank* későbbi vezérigazgatója, kormánypárti képviselő volt és ebben a minőségében kifogásokat emelt a tanfelügyelői intézmény ellen. Reformokat követelt, melyeknek szükségességéről korábban már több ellenzéki beszéd hangzott el. *Sima* Ferenc ellenzéki képviselő *Pap* Géza „felébredését“ a következő talpraesett adomával jellemezte:

Az egyszeri keresztény ember nagypénteken teljesen leverve, busan jött ki a templomból, s a mint kilép az utczára, legelőször egy zsidóval találkozik. Azt nyakon csipi, s elkezdi ütlegelni. Kérdi tőle a zsidó: „Miért bántasz engemet?“ „Azért, mert ti öltétek meg Jézus Krisztust!“ Azt mondja erre a zsidó:

„Hisz az Istenért, az már nagyon régen volt!“ „Lehet, mond a keresztény, de én most jöttem ennek tudomására.“ *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Zay vagy zaj

1895 január 22.

Zay Adolf képviselő beszéde közben a t. Házban nagy zaj támadt és a szónokot alig tudták megérteni, mire *Hoitsy* Pál ellenzéki képviselő így süvített közbe:

Hisz ez nem szónok! Csak zaj! *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

A tüzes kövekhez mi hozzá vagyunk szokva

1895 január 21.

Asbóth János képviselő mondotta:

Mikor a Vezuv tetején állottam, és a hivatalos őr, a zsandár jelentette, hogy már most t. uraim, tovább menni nem szabad és nem lehet, mert a Vezuvból tüzes kövek repülnek ki, akkor hozzánk sompolyogtak a nápolyi gyerekek és mondták az ő sajátságos, az idegenek számára készült franczia nyelvükön: „Mussin!“ „Mussin!“ csak tessék velünk jönni, mi elvezetjük a kráterig.“ „De hát a tüzes kövek, melyek a vulkánból röpülnek?“ „Óh, mi hozzá vagyunk szokva azokhoz a tüzes kövekhez!“ válaszoltak a nápolyi gyerekek. *(Derültség.)*

Hol van az akasztófakötél?

1895 január 21.

Ugron Gábor élesen támadta *Darányi* Ignácot, az agráriusok vezérét, aki kormánypárti volt és egyik beszédében a dolgokat úgy állította be, hogy a hozott törvények megmásíthatatlanok. A megkövesedett törvényekről *Ugron* Gábor a következőket mondotta:

Hisz voltak törvényhozások, melyeket köz-nevetségül idéznek a történetírók, s melyeket változhatatlanoknak mondtak a törvényhozók. Ilyen volt az a franczia alkotmány, melyet a respublika „örök időkre“ hozott és mely már hat év mulva nem létezett. Volt a görögöknél is példa: a lokriak azt rendelték el, hogy a ki törvényük változtatását akarja inditványozni, kötéllel jöjjön a gyűlésbe, hogy ha inditványát elvetnék, azonnal ki lehessen végeztetni. Hol vannak a lokriak törvényei? Nem maradt azokból semmi, csak a kötél. *(Élénk derültség a baloldalon.)*

Báró Bánffy Dezső szónoki sikerének titka

1895 március 5.

Báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök nem tartozott a szónokművészek rendjéhez. Röviden: nem szeretett szónokolni. De annál képzettebb és erélyesebb ember volt és ennek köszönhette magasan ívelt pályafutásának sikereit. Valaha Beszterce-Naszód főispáni tisztségét töltötte be és hirtelen fordulattal érkezett meg a t. Ház elnöki székéhez, majd rövidesen rá kormányalakításra kapott megbízást. *Hock* János így jellemezte *Bánffy* szónoki készségének hiányát:

És az, a ki ezzel szemben a hatalmat czélnak tekintve, kész bárminő tekintetben alkuba bocsátkozni, legyen az felfelé, legyen az lefelé és végződjék Beszterce Naszódon, vagy a szászok között, ez beleül a miniszterelnöki székbe, hogy aztán az egész művelt Európa meglepetésére itt tapsok között hirdesse, hogy „én uraim, szónok nem vagyok!“ *(Élénk derültség és tetszésnyilvánítás a bal és szélső baloldalon.)*

Én azt hiszem, nincs igaza a t. miniszterelnök úrnak; ebben a tekintetben téved. Mert a szónokoknak próbaköve a siker. Már pedig míg a t. miniszterelnök úr a miniszterelnöki székben ül, olyan beszédet nem fog ott elmondani, a mit meg ne tapsolnának. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Aesopus rókája a Hofburg csapdájában

1895 március 4.

Tisza Kálmán politikai életének kőkorszakában az ellenzéki padokban ült, később pedig maradandó emlékű kormánypártot alakított. *Kovács* Albert ellenzéki képviselő *Tisza* Kálmánra hivatkozott és amiatt interpellált, hogy az 1867.-iki törvényeket labanc-szellemben hajtják végre és azok nem szolgálják a nemzeti eszmét. *Kovács* Albert *Tisza* Kálmán életének nagy fordulatát így példázta:

Épen 20 éve annak, hogy először ment fel a Hofburgba, és mikor a küszöbhöz érkezett, mint az Aesopus rókája, bámulva jegyezte meg, hogy mennyi befelé menő kuruczlábnyom van ott, de kifelé jövő egy sincs, *(Élénk derültség és tetszés balfelől.)* mert a kifelé jövők már mind labanczlábnyomok. *(Derültség balfelől.)* Azután belépett az előszobába, ott a bevert szegeken több ezer kuruczdolmányt látott felfüggesztve; szaporán oda akasztotta a magáét is, és nyakába öltött egy labanczköpenyeget. *(Derültség balfelől.)*

A Borsszem Jankó a t. Házban

1895 március 4.

Az országban híre terjedt, hogy Bécs a nemzeti követelések egy részét teljesíteni fogja. A kormány — hogy az ellenzék népszerűségét csökkentse és hajlamát gyengítse — arra törekedett, hogy az engedményeket Bécs neki adja, ami tudvalevően sikerült is. Evégből a Bánffy-kormány széleskörű propagandát indított meg. *Kovács* Albert ellenzéki képviselő a helyzetet így vázolta:

A királyi kihallgatások alkalmával a kormánypárt egyik oszlopos tagja megjelent a király előtt, és folyton saját legfőbb gondolatával lévén elfoglalva, akármi volt a hozzá intézett első kérdés, azt felelte rá: Apponyinak a nemzet követeléseit megadni nem lehet! És midőn a jóságos király némi meglepetést mutatott, hogy egy magyar ember így beszélhet, hirtelen azt tette hozzá: Ha pedig felséged meg akarja adni, akkor adja meg a liberális pártnak, mert az is megerősödik általa. *(Derültség a baloldalon.)* Tehát ez a fin de siécle Deák Ferencz is oly fontosoknak tartja e követeléseket, a melyek képesek egy pártot megerősíteni.

Ezzel ellentétben gr. Csáky képviselő úr ezen követelések csekély voltát demonstrálta ma itt elöttünk, és a kormánypárt lapjai ritka egyértelműséggel, tehát valószínűen egy forrásból származóan hirdetik, hogy ezek csekélységek. Például az egyik, úgy hiszem, a Pesti Hirlap, a másik, a Magyar Hirlap ezeket az Apponyi bogarainak nevezi, a másik, a Magyar Hirlap így kiált fel: minő csekélység ez azon nagy alkotáshoz képest, hogy a legények ezentúl a nótárius előtt fognak megházasodni, s nem a pap előtt. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Ez alapon a kormánypártnak, *(Felmutatja a „Borsszem Jankó" czimű élczlapot. Derültség.)* a labanczpolitikának ez a legutálatosabb organuma, meg így illusztrálja képben: Apponyi kényelmetlenül ül egy háznak szögletén, talán épen villámhárító csúcsán, ez a katonai akadémia, Bánffy pedig kínálja neki a piros bársonyszéket s azt mondja: milyen bolond ember lehet az, mikor csak tőle függ azon kényelmetlen helytől megszabadulni és oda beülni. Ebben mégis van annyi igazság, hogy hosszú idő óta valóban csak tőle függ.

Ugyanezen pártközlöny a nemzeti követelésekről így nyilatkozik: „Gr. Apponyi Albert jászberényi főkortesét Battó János ügyvéd urat, az igazságügyi miniszter jászberényi közjegyzővé nevezte ki. Legyünk őszinték, s köztünk maradjon a szó, voltaképpen az ilyen Battó János-féle dolgok, ezek az igazi nemzeti követelések. *(Zajos derültség a baloldalon.)*

Törvényjavaslat a zsidó könnyű lovasságról?

1895 február 15.

A katonai reglama előírja, hogy a *„Térdelj imához!"* vezényszóra a katonáknak valláskülönbség nélkül le kell térdepelni. Emiatt sok fölszólalás hangzott el a t. Házban és pedig annak nyomán, hogy *Krieghammer* közös hadügyminiszter a túlnyomórészt mohamedán vallásúakból ujonczozott bosnyák ezredeket a fönti szabályzat előírásának kötelezettsége alól fölmentette. Nosza, most jöttek a protestánsok és képviselőik útján követelték, hogy fiaikat a térdeplés kötelezettsége alól a hadügyi kormányzat szintén mentse föl. *Hock* János, aki tudvalevően katholikus pap volt, ezzel ellentétes álláspontot foglalt el és véleményét így fejtette ki:

Én tehát ezt a kérdést másképp nem tartom megoldhatónak, mintha a territoriális rendszer elejtésével, külön sorozzuk a hadseregbe vallásfelekezet szerint az ezredeket *(Nagy derültség.)* és akkor azután föláliítunk protestáns tüzérséget, katholikus honvédséget, lutheránus bakákat, és zsidó könnyű lovasságot. *(Nagy derültség.)*

Offenbach svájci admirálisa

1895 november 18.

Asbóth János képviselő beszédében többek között kifogásolta, hogy a vezető állásokat az úgynevezett születési arisztokráciával töltik be és a következő tréfás példát említette:

Offenbachnak van egy operettje, a mely 20 évvel ezelőtt igen népszerű volt, ma is adják. *(Halljuk! Halljuk!)* Méltóztatik tudni, hogy Offenbachnak az volt a sajátsága, hogy vidám köntösben velőkig ható szatirával ostorozza az emberi és politikai visszásságokat. Ezen operettjében a „Párisi élet"-ben előfordul egy svájczi admirális. És mikor Gordremark báró azt kérdi: Hogyan van az, hogy valaki svájczi admirális, mikor Svájcznak nincs tengere? Azt a magyarázatot adja neki Quimper Caradoc grófné, hogy ez az úr azért svájczi admirális, annak daczára, hogy Svájcznak nincs tengere, mert ő születési jogon admirális. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Jó-e a hatodik emeletről leugrani?

1895 november 18.

Láng Lajos nagy beszédet mondott és az ellenzéket azzal fenyegette, hogy jön majd a választás és vége lesz az ellenzéki képviselők népszerűségének. Fenyegetését Bismarck-adomával tarkította:

Az igen tisztelt urak némileg emlékezhetnek Bismarcknak azon híres emberére, a ki leesett az 5-ik, vagy a 6-ik emeletről és a kitől esés közben azt kérdezte egy barátja: hogyan érzed magadat? — Nagyon jól — felelt az — föltéve, hogy ez az állapot már tudniillik az esés nagyon soká tart. Csakhogy az esés véget ér és akkor kellemetlen az érintkezés a talajjal, vulgó: a választás, nagyon rossz lesz. *(Élénk derültség a jobb oldalon.)*

Hát aztán a nazarénusok kire szavaznak?

1895 április 5.

Az egyházpolitikai vitában *Polónyi* kifogásolta, hogy a beterjesztett törvényjavaslat értelmében a felekezetnélküliséget törvénybe iktatják. A szónok szerint ezzel a kormány lehetővé teszi, hogy a nazarénusok azt fogják tenni, ami jólesik, nem fognak katonáskodni, nem fognak egyházi adót fizetni és ami nézete szerint a legnagyobb baj: nem fogják gyakorolni állampolgári kötelezettségüket. *Polónyi* mindjárt példát említett. Ime:

A nazarénusok egyik vallási dogmája az, hogy ők harmadik személy harcaiban, vitáiban bírákul magukat fel nem tolják. Már most mi ennek a konzekvencziája? A tapolczai

képviselőválasztáson szemben állott egymással két jeles hazafi: Kossuth Ferencz és Vörös László. Ez a két fél egymással szemben állott, bíráskodni kellett közöttük, választani a kettő között. De azt mondják a nazarénusok: Rettentő módon tiszteljük mi Kossuth Ferenczet, szeretjük, becsüljük, el is mennék reá szavazni, ha nem volna ellenjelöltje *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*, de mivel ellenjelöltje van, tartózkodnunk kell a szavazástól. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

A legizgatóbb olvasmány: az adókönyv

1895 március 5.

Deák Ferenc kedvenc adomáját elevenítette fel *Beöthy* Ákos ellenzéki képviselő, aki beszédében azt állította, hogy a parlament túlságba hajtott törvénygyártó működése a tömegeket nyugtalanítja és a kormányt ennek megszüntetésére szólította föl. Erről aztán a következő adomát fonta bele a beszédébe:

Egy alkalommal Albrecht főherczeghez, vagy valamelyik magasabb rangú méltósághoz beállított egy ismerős magyar ember és panaszkodott, hogy nincs a helyzettel megelégedve; midőn azt kérdezték tőle, hogy hát miért? Azt mondta: „Kérem mióta bizonyos könyvet olvastam.“ Erre felpattan az illető méltóság és azt mondja: „Ezek a haszontalan skriblerek mindig bajt okoznak könyveikkel, írásaikkal. Nos, és micsoda könyv volt az? Felel magyarunk: „Az adókönyv!“ *(Nagy derültség.)*

Meszlényi Lajos kiállításra küldi a kormányt

1895 május 1.

Meszlényi Lajos azt fejtegette, hogy Magyarország a civillistához évente 4,650.000 forinttal járul és az ország ezen a címen 28 éve alatt 120 millió forintot fizetett ki. Ezért a pénzért inkább állítsák föl a magyar udvartartást és javaslatát így indokolta:

Különösen reménykedtünk mi abban, hogy midőn a nemzet most ezredéves nagy emlékünnepét kívánja megülni, ha

majd talán ide téved az idegen, a ki olvasott vagy hallott egy önálló Magyarországról, azt kérdezi: hol van önállóságtok? Van-e egy hadseregtek önálló? Van-e egy bankotok önálló? Nincs! Mitek van tehát? Egy viczehofmeisztertek, vagy schlosshauptmanntok, a ki meldungjait a királyi várba küldi fel. És aztán talán lesz egy be nem végzett kiállításunk, a hol kiállíthatjuk a jelen kormányt a kormányelnökkel együtt. *(Zajos derültség.)*

Szamaraknak igen, lovaknak nem

1895 március 13.

Nagy-Küküllő megyében pompás vármegyeházat építettek és emiatt 4 százalékos pótadót vetettek ki. *Ugron* Gábor így tiltakozott a pénzpazarlás ellen:

Egy királyi palotát állítottak oda; mikor megvizsgáltam, láttam, hogy még a mosdótálat is a főispánnak, a vármegye költségén szerezték be. Igaz, hogy a közéletben szoktuk a főispánokat mosdatni, de a mosdótálat ők hozzák oda. *(Derültség a szélső baloldalon.)* S mikor végignéztem, azt láttam, hogy egy istállót építettek a főispán lovainak 16.000 forinton, mire azt a megjegyzést tettem, hogy eddig volt a vármegyeházban hely, a főispán szamarainak. *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)* de nem építettek hivatalos helyiséget a főispán lovainak. *(Zajos derültség.)*

Mit csinálna a középkori kényúr a XIX. században?

1895 november 18.

Asbóth János ellenzéki képviselő a Bánffy-kormány politikai berendezését középkori oligarchikus berendezéshez hasonlította és párhuzamot vont a középkori és a kilencvenes évek politikai rendszerei között.

Hogy ha Németujvári Henrik, a ki egykor bán és nádor volt, és az ő fia Iván *(Derültség a baloldalon.)* ma élnének, ők azt az utat követnék ma is, mint akkor és ide-

gen várakat és dominiumokat próbálnának elfoglalni? Azt bizonyára nem tennék, mert akkor hamar eljátszanák játékukat. Ezek az oligarchák rendkívüli képességgel és rendkívüli akaraterővel ellátva, mindig a maguk korának színvonalán állottak és ismerték annak minden csinját binját. Ma Németujvári Henrik bán, Smith Ádámnak, a nagy angol nemzetgazdásznak mindenekelőtt azon tanát venné figyelembe, hogy minden portékát a legolcsóbb piaczon kell venni és a legdrágább piaczon kell eladni. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Németujvári Henrik bán, ha ki akarná elégíteni oligarchikus törekvéseit, pártját összevásárolná az olcsó népszerűség piaczán, és a kormányhatalom drága piaczán vinné vásárra. *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*

Hát én akkor miből élek?

1895 november 20.

Hock János arról beszélt, hogy a közéletet meg kell tisztítani és a képviselői tisztséget se szabad olybá tekinteni, mintha az kenyérkereset, vagy pláne a vagyonszerzés eszköze volna. De erről a Bánffy-kormány politikája miatt le kell mondani. És miért? Erre *Hock* János így válaszolt:

Mikor a vak koldus a templom ajtajánál várta a bejövő nagy urak alamizsnáját, többek között arra jött egy orvos is, a ki azt mondotta: Barátom, magszabadítalak én a bajodtól, elveszem a szemedről a hályogot, hogy tisztán láss! Erre azt mondotta a koldus: Kérem, ne bántsa, miből éljek meg én akkor? *(Nagy derültség.)*

A borravalózónak excellenza, a nagybajuszú atyafinak csak signore capitano megszólítás dukál

1895 február 20.

Az ellenzéki képviselők a címkórság ellen szónokoltak. *Thaly* Kálmán a helyzetet így magyarázta:

Hiszen utazzék valaki például Nápolyba, Palermóba, szálljon egy előkelő hotelbe, osszon egy kissé bőven borravalót és azonnal exczellencziázzák, sőt még a principe czímet is megkapja. Az olasz annyira kinézi az emberből, hogy kinek mi hizeleg, hogy boldogult Orbán Balázs képviselőtársunkat, mikor Nápolyba utazott, mert nem szállt volt a legelső hotelbe — gazdálkodni akarván — és mert nem osztott bőven, hanem csak tisztességesen borravalót, de mivel nagy bajusza volt, az olaszok nem excellenzának, hanem signore capitanonak czímezték. *(Zajos derültség.)*

Szentivánéji álom borul a t. Házra

1895 március 5.

A magyar közéletben a nemzeti követelések színes kárpitja nyíladozott. A magyarság nagy ünnepének előestéjén, a millenáris kiállítás előtt vagyunk. *I. Ferencz József* a katonai követelések kivételével megbarátkozott a nemzeti kívánságok teljesítésének gondolatával és már megtette a kezdeményező lépést. Az uralkodó pártok, a nemzetiek és a kormánypártiak egymással versenyeznek, hogy a kolchisi aranygyapjút Bécsből elhozzák és a nemzeti vívmányokkal uralmukat biztosítsák. Az ellenzék véleménye etekintetben is szöges ellentétben állott a Bánffy-kormány álláspontjával, mert attól tartott, hogy ha az engedményeket a többséget alkotó szabadelvű párt kapja, ez csak szűkebb körben mozoghat, mert a kormány — hogy uralmát biztosíthassa, — Bécsben meg fog alkudni, nyilván a nemzeti követelések teljesítésének rovására. *Shakespeare Szentivánéji álma* nyomán erről mondotta *Hock* János az alábbi meseszép hasonlatot:

Ily körülmények közt hogy fejlődhetik ki a parlamentárizmusban szükséges váltógazdasági rendszer, a mely friss erőket, friss törekvéseket hoz a kormányzatba? *(Úgy van! Úgy van! balfelől és a szélső baloldalról.)* Hiszen kérem, az ilyen verseny engem erősen emlékeztet a „Szentiván-éji álom"

alakjaira, a kik egymás közt azért versenyeztek, hogy az oroszlán szerepet is jászsza el, Zuboly-e, vagy Forgács? Az egyik azt mondja, hogy én fogom játszani az oroszlánt, mert én tudok legjobban ordítani. Azt mondja reá a másik: „Te nem játszhatod, mert a magas uraságok majd megijednek ettől a hangtól, és szétfutnak." „No hát akkor szeliden fogok ordítani, mint a gerlicze madár." *(Élénk derültség és tetszés balfelől.)*

Milyen lyukba verjék be a szöget?

1895 január 28.

Wlassics Gyula tudvalevően kiváló büntetőjogász volt és az 1895-ben megalakult báró *Bánffy* Dezső kormányában közoktatásügyi miniszterré nevezték ki. Csak mellesleg jegyezzük meg, hogy *Wlassics*, akit *I. Ferencz József* a bárói rangra emelt, kiváló pedagógusnak bizonyult, mert a legjobban bevált iskolatörvények nagy része az ő kezemunkája volt. De azért büntetőjogászi minősége miatt a parlamentben sok támadás érte. *Hock* János a közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalásánál így évődött *Wlassics* miniszterrel:

A t. vallás és közoktatási minister úr tehetségeiben kétségtelenül erőt nyert a kabinet, de ez, meggyőződésem szerint, a közoktatás ügyének rovására történt. Mert a mint mérnökből csináltak belügyminisztert, a mint főispánból kultuszministert, úgy az ő büntetőjogi szaktekintélyét a kultuszminiszteri tárca szekeréhez kötötték s ez ép oly dicstelenül fogja őt meghurcolni, mint a hogy egyszer Ilion falai körül Achilles meghurcolta Hektor holttestét. *(Derültség balfelöl.)* Nem abba a pozicióba helyezték, tehát a minister urat, a hol kétségtelenül tehetségeit szakszerűen ki is fejthette volna és valaki ezt a rendszert akként jellemezte, hogy a mi parlamentünkben az a furcsa gyakorlat kapott lábra, hogy a gömbölyű lyukba szögletes szöget vernek, a szögletes lyukba pedig gömbölyű szeget dugnak. *(Élénk derültség és tetszés balfelől.)*

Előbb nevezzék ki titkos tanácsosnak, azután legyen színházi kormánybiztos

(1896) Az állami színházak kormánybiztosa: báró *Nopcsa* Elek ellen vezetett támadások egyik élharcosa — *Bartók* Lajos mellett — *Pázmándy* Dénes ellenzéki képviselő volt. Ő a színházi kormánybiztosok dolgát így kívánta elintézni:

Nem keresem az intendás urak személyében a hibát. Hiszen tudják, hogy ilyen intendáns két esztendeig, maximum három eszetendeig tart, akkor kinevezik belső titkos tanácsosnak és úgy eltűnik a magyar színművészet teréről, hogy abszolúte még látni sem lehet. Én sokkal praktikusabbnak tartom, hogy mielőtt intendáns lesz valaki, azonnal neveztessék ki belső titkos tanácsosnak, *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)* sokkal olcsóbb ez az országnak, mintha ezt az állást mindig milliókkal fizetjük meg. *(Derültség.)*

Eret vágott, köpülyözött, piócázott, enni se adott és a beteg mégse tud talpra állni

1896 január 20.

Perczel Dezső belügyminiszter a vármegyék és önkormányzatok hatáskörét különféle intézkedéssel mindinkább szűkítette és emiatt a vármegyei élet ellanyhult. *Eötvös* Károly a helyzetet a következő példabeszéddel jellemezte:

Szóval a t. belügyminister úr úgy tesz most a vármegyékkel és az önkormányzattal, — a mit pedig nagyon csodálok, mert hiszen az alispáni székből jött a belügyministeri állásba, — mint az egyszeri mesebeli csodadoktor tett a beteggel. De nem is mesebeli, hanem valóságos, de ostoba doktor tett a betegével, a kiről, mikor mindig rosszabbul és rosszabbul lett, azt mondotta: eret is vágtam rajta, meg is köpülyöztem, meg is pióczáztam, enni se adok neki, és még se tud talpra állni. *(Nagy derültség.)*

Az asszony verve jó...

(1896) *Lukáts* Gyula mondotta el:

Egy régi viczcz jut eszembe. Valahányszor Péter elment a paphoz gyónni, alaposan elverte a feleségét. A gyóntató azt kérdezte, hogy miért veri meg a feleségét a gyónás előtt. „Azért verem meg, merthogy verés közben Maris elmondja az összes bűneimet és a gyónásnál ezért semmiről se feledkezek meg", felelte Péter. *(Zajos derültség.)*

Ki nyerheti el a választói jogosultságot?

1895 november 29.

A Bánffy-kormány a választói jog módosításának gondolatával foglalkozott és ebből folyóan tömérdek javaslattal árasztották el *Erdély* Sándor igazságügyi minisztert. A javaslat-szerkesztők rendjéhez tartozott *Szulyovszky* Dezső, aki a Nyitrán lezajlott második képviselőválasztás választási elnöki tisztséget töltötte be és vakbuzgó híve volt a Bánffy-kormánynak. Szolgálatait később azzal jutalmazták, hogy a szentágotai állami birtok bérletét neki adták, amit a parlamentben szóvá tettek. *Szulyovszky* az igazságügyi miniszternek átnyújtott választási tervezetét a pozsonyi *Grenzbote* c. lapban mindjárt nyilvánosságra hozta. Ebből néhány derűs részlet *Polónyi* olvasásában a következőket tartalmazta:

1. „Bei Reichstagabgeordneten-Wahlen besitzt jeder in Ungarn geborene oder nach Ungarn zuständige Bürger das Wahlrecht, der nicht dümmer, älter, jünger oder gescheidter aussieht *(Nagy derültség a szélső baloldalon.)* als es thatsächlich ist und den in den §§. vom Jahre 1848 des Wahlrechtes umschriebenen Bestimmungen entspricht."

2. „Juden und die für die jeweilige Regierungspartei stimmen, können auch dümmer, gescheidter, jünger oder älter

aussehen, als sie thatsächlich sind." *(Nagy derültség a szélső baloldalon.)*

A civilizáció átka: a szakember

(1896) A t. Ház a filoxera által elpusztított szőlőbirtokok telepítésének kérdésével foglalkozott. A kormány úgy tervezte, hogy a károsult birtokosokat, akik újból telepíteni akartak, kötvénykölcsönnel támogatja. A károsodás mérvét aztán bizottságok állapították volna meg és ehhez szabták volna a folyósítandó kölcsönösszeget. A kérdéshez hozzászólt *Jókai* Mór is, a nagy mesemondó, akinek a Svábhegyen tudvalevően villája volt és kis kertjében rózsákat és nyilván kedvtelésből szőlőt termesztett. *Jókai* után aztán fölállt a másik nagy mesemondó: *Eötvös* Károly és a t. Ház szakadatlan nevetése közepette a kiküldendő becslő bizottságokról így összegezte a véleményét:

De egész komolysággal szólva, Jókai Mórnak van egy nagy érdeme: ő maga-magának egy kis szőlőt tudott fenntartani itt a budapesti határban, évenkint annyi pénzen, a mennyit 10 évi bortermés se ér, s a mennyit egész villája se ér. *(Élénk derültség.)* De hát kikből fog állani ez a bizottság? Hát nem másokból, mint a kikből szoktak állani más efféle bizottságok. Egy csomó rovartudósból, egy csomó állásnélküli professzorból, egy csomó miniszteri és osztálytanácsosból, kiket hivatalukban használni nem lehet; nyugdijazni nem akarjuk őket, hanem kényemes életet és jó fizetést akarunk nekik biztosítani. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Állani fog egy pár ujságíró-szakértőből, borászati lapok riportereiből, a kik szőlőt csak vasútról láttak, *(Derültség.)* soha nem műveltek, a kik az oltás módját a „Conservations-Lexikon"-ból ismerik, de oltást sohasem láttak; állani fog olyan szakértőkből, a milyenektől az Isten mentsen meg minden államot. *(Hosszantartó derültség.)* A czivilizácziónak nincs nagyobb átka, mint az úgynevezett szakember! *(Élénk derültség.)*

Vörös széken ülök, de azért a zöld dolgokat is meghallgatom

(1896) 1896 május 10.-én *Ugron* Gábor az általános választói jog kiterjesztése érdekében nagy népgyűlést hívott össze és a Lóverseny-téren tartott gyűlésről beáramló néptömeg zajos tüntetéseket rendezett. *Krecsányi* Kálmán rendőrkapitány, a későbbi idők kiemelkedően értékes detektívfőnöke, a kivezényelt rendőrséggel a tömeget szétverette és az esemény zajos parlamenti interpellációkban nyert csattanós befejezést. Az ellenzéki képviselők éles hangon támadták *Perczel* Dezső belügyminisztert, aki egyik szónoknak *Meszlényi* Lajos közbeszólására a következő választ adta:

PERCZEL DEZSŐ: A tömeg nagy része a gyűlésen nem akart résztvenni máskép, mint vörös zászló alatt. *(Egy hang balfelől: Ez is ürügy a rendőri beavatkozásra?)* Semmi ürügy! Ez tény! *(Felkiáltások a szélső baloldalon: Ráfogás!)*

MESZLÉNYI LAJOS: A miniszteri vörös bársonyszéken tetszik ülni, nem olyan nagy baj! *(Derültség. Zaj balfelől.)*

PERCZEL DEZSŐ: Vörös székben ülök, de azért a zöld dolgokat is meghallgatom. *(Derültség jobbfelől.)*

Kis fejet könnyű rázogatni

(1896) Egyik néppárti képviselő kisfejű ember volt. Gróf *Apponyi* Albert az ellenzéki padokból nagy beszédet tartott a választófelirati vitában, miközben ez a képviselő úr tiltakozásának jeléül sűrűn rázogatta és csóválta a fejét. *Marsovszky* föltűnő fejmozgatására *Hock* János így süvített bele:

Könnyű azt rázni! (Általános derültség.)

Semmi sincs új a nap alatt

1896 január 27.

A dombovár—győri helyi érdekű vasút engedélyokiratát *Széll* Kálmán volt pénzügyminiszter nevére állították ki, viszont a vasútépítés egyik finanszírozója *Steiner* Ignác volt. *Pázmándy* Dénes ellenzéki képviselő emiatt interpellált és mondotta:

Szóba hozta a t. kereskedelmi miniszter úr a strohmannokat. Hát elégséges annak a dombovár-győri vasútnak jelenlegi engedélyesét tekintenünk, aki ezen engedély alkalmával addig vitte, hogy becsületes nevét Steiner Ignácból Széll Kálmánra változtatta. *(Derültség a szélső baloldalon. Felkiáltások: Széll Ignácz.)*

Ha Pap, hát ne házasodjék

1896 február 15.

Pap Géza kormánypárti képviselő, aki tudvalevően agglegény volt, a theológiai intézetek oktatásának szellemét bírálta. *Hock* János pap-képviselő szellemes szójátékkal így vágott vissza:

Ami pedig t. ház, a theologiai intézetek tanítására vonatkozik, arra is van észrevételem és ez, azt hiszem, annál fontosabb kérdés, mert itt a multkor Pap Géza t. képviselőtársam is kitért a theologiai intézeteknek nem csak a tannyelvére, hanem azok szellemének kritikájára is; sőt tovább ment, egy kalap alá vette az összes egyházpolitikai kérdéseket egészen a coelibatusig. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Azt hiszem, a t. képviselőtársam a legilletékesebb a coelibatus ellen beszélni, mert ő született „Pap" és így körülbelül a mi klasszisunkba tartozik, *(Derültség balfelől.)* de hogyha annyira ellensége a coelibatusnak, úgy méltóztassék ezt a törvényt először magára nézve eltörölni. *(Élénk derültség.)*

Így vagy úgy, de ha így, inkább úgy

1896 január 29.

Hock János a csongrádi választási visszaélések miatt interpellált és támadta *Perczel* Dezső belügyminisztert, akinek szájába a következő szójátékot adta:

Nohát t. minister úr, nyujtottam én a csongrádi választások ügyében konkrét adatokat egyes esetekről és mi volt a következménye? Az, hogy a minister úr azt mondta: akár ezt teszem, törvényt sértek, akár azt cselekszem, törvényt sértek, tehát ha már törvényt kell sértenem, úgy sértem meg, hogy az nekem használjon. *(Zajos derültség a baloldalon.)*

A malom a tied, a vám a bátyádé

1896 február 26.

Arról beszéltek, hogy Ausztria a Magyarországgal kötött vámszerződést föl akarja mondani. A helyzetet a függetlenségi és 48-as párt a saját javára szerette volna kiaknázni és a megkötendő vámszerződés kapcsán a Bánffy-kormánnyal szemben új követeléseket támasztott. *Papp* Elek képviselő a függetlenségi párt követelését így jellemezte:

A közös vámterület megállapítása, t. ház olyanformán történik, mint miképpen az egyszeri ember a fiát elégítette ki, a ki minden áron azt követelte az apjától, hogy „a száraz malom az övé legyen", mire azt mondta az apja: „no jól van fiam, a malom a tied lesz, de a vámot a bátyád szedi." *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Ahol angolok laknak

1896 február 26.

A tervezett új magyar-osztrák vámszerződésből folyóan *Papp* Elek a következő hasonlattal buzdította az országot ellenállásra:

Ennek a századnak az elején egy párisi tárlaton *Fox*, I. Napoleonnal sétált. I. Napoleon meglátott egy földgömböt és gúnyosan rámutatott, hogy azon a földgömbön Anglia milyen parányi helyen van. Erre *Fox* azt mondta: „Ne feledje el, hogy azon a parányi helyen angolok laknak és azon a parányi helyen az angolok mint angolok akarnak élni. *(Zajos derültség.)*

Mi felel meg a magyar önérzetnek?

1896 március 8.

A fölhatalmazási törvényjavaslat tárgyalásánál a függetlenségi és 48-as párt vezérszónoka: *Komjáthy* Béla így ostorozta a kormánypártot:

Soha se hallottam, hogy csak egyszer is a kormánypártból akárki azt mondta volna: mi nem akarhatunk magyar hadsereget, mert akkor nem volnánk oly jól megvédve. Hogy gondoltok ilyent? Az a nemzet erős és szabad, amelynek szabadságát idegen hadsereg őrzi. *(Derültség és tetszés a szélső baloldalon.)* Soha sem hallottam, hogy azt mondta volna a mostani, vagy az eddigi kormánypárt valamely tagja: ugyan hová gondoltok, hogy önálló bankkal bírjatok, hiszen csak szabadabb egy nép kereskedelme, ipara, mikor idegenek határozzák meg, mi az érdeke, mint kell azt kielégíteni? *(Derültség a szélső baloldalon.)* Soha sem volt arra eset, hogy valaki azt mondta volna: örüljetek, hogy magyar udvartartás nincs, legalább nem kerül annyi költségbe, de minek is ez a komédia, ez a játék. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Soha sem hallottam, hogy valaki azt mondta volna: ne örvendjen egy nemzet sem azon, hogy külső megjelenésében mint állam szerepel, jobb elbujni szépen, csendesen, *(Derültség és tetszés a szélső baloldalon.)* mert az jobban felel meg a magyar önérzetnek. *(Derültség. Élénk taps a szélső baloldalon.)*

A megfejelt Ember tragédiája a t. Házban

(1896) *Eötvös* Károly minden áldott nap törzskávéházában, az Abbáziában ült. Az Andrássy-út felé eső részen a tükör alatt nagy törzsasztalt tartott fönn és a kora délutáni óráktól egészen este hatig, sokszor hétig itt politizált és adomázott benszülött terézvárosi nyárspolgárokkal, szájában az elengedhetetlen hosszúszárú csibukkal. Alacsony, tömzsi ember volt, széles vállakkal és vastag kálvinista nyakkal és sugárzóan okos szempárral. Lenyügözően barátságos és mulattató beszédmodora mint a virágillat a méheket vonzotta oda az embereket és mozgalmasabb politikai események idején törzsasztalának környéke inkább megszállott táborhoz hasonlított. Politikai ellenfelei, robusztus figuráját Mokány Bercihez hasonlították és ezzel gúnyolták. Mokány Berci tömzsi, kifent bajuszu, fokost lóbáló magyaros alakját *Kisfaludy* Károly *Csalódások* c. vígjátékának főalakjától kölcsönözték és a *Borsszem Jankó* hasábjain ugyancsak Mokány Berci mulatságos figurájában élte tovább életét. Báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök, akiből a humor iránti érzék nem hiányzott, sőt az vastag erekben csobogott benne, parlamenti beszédeiben — ha *Eötvös* Károlyról volt szó — sose mulasztotta el a nagy mesemondóra a Mokány Berci nevet ragasztani. Efölött *Bánffy* és *Eötvös* gyakran évődtek és szónoklataikban humorizáltak egymással, miközben a t. Ház perceken át hahotázott és a komoly törvényjavaslatok tárgyalásának szekere tétlenségben elakadt. Báró *Bánffy* Dezső most is nagy beszédet mondott és tréfálkozó modorban *Eötvös* Károly virtuskodó szellemét aposztrofálta, mire a nagy írót megelőzve — *Visontai* Soma válaszolt és szellemességével arányban álló terjedelemben a miniszterelnöknek többek között így válaszolt:

A t. miniszterelnök úr kezdi megszeretni a czitátumokat. Először elmondta, hogy mik azok a czitátumok, melyeket ő nem szeret; nem szereti azokat a czitátumokat, amelyeket — szerinte — a Mokány Berczi naptárból szoktak venni. *(Halljuk! Halljuk.)* Eötvös Károly igen t. képviselőtársunkat azzal gyanúsította, hogy ő czitátumait a Mokány Berczіből veszi és később azt mondja, hogy Eötvös vezérember, a ki, ha ráérne, eljönne ide az Abbáziából és még részt is venne esetleg némelykor a párt vezetésében és tanácskozásaiban. Én eleinte olyan könnyed megjegyzésnek tekintettem, hogy a parlamentben az Abbázia kávéházról beszélünk. *(Derültség.)* De később egy kötetből, melyet a belügyminiszter úr kézbesíttetett — jelentés a rendőri állapotokról — meggyőződtem arról, hogy az Abbázia hivatalos helyiség, *(Derültség a bal s szélső baloldalon.)* mert ezen 1894.-iki jelentés 103. lapján az áll, hogy *(olvassa)*: „Az egyházpolitikai törvényjavaslatoknak május havában a főrendiház által történt elvetése után tudvalevőleg a miniszterium benyujtotta lemondását. Ennek híre a fő-, és székvárosban nagy izgatottságot keltett s midőn a miniszterelnök a lemondás benyujtása után június 1.-én Bécsből Budapestre visszaérkezett, roppant tömeg foglalta el a váczi-körutat és a nyugati pályaudvar környékét, a miniszterelnököt nagy lelkesedéssel fogadta, kocsijából a lovakat kifogta és tüntetőleg először a szabadelvű pártkör helyiségéhez, azután a fürdő-utczán és Andrássy-úton át az Abbázia kávéházhoz vonult." *(Általános élénk derültség.)* Akkor jöttem csak rá, t. képviselőház, hogy ennek a vonatkozásnak hivatalos jelentősége van. *(Élénk derültség balfelől.)*

A miniszterelnök úr annál nagyobb megilletődéssel czitálta ránk Madáchot. Igaz, nagyszerűen kiosztotta a szerepeket: az Urnak szerepét mindjárt ő magának tartotta meg; *(Élénk derültség.)* minekünk Luczifer szerepét juttatta. *(Derültség a szélső baloldalon. Egy hang baloldalon: Apponyinak!)* Igen, bocsánat Apponyi grófnak. De nehány szerep még kiosztatlan maradt. Igy például Éva szerepe, azt talán a választó közönségnek lehetne adni, *(Zajos derültség.)* mely kígyó által elcsábítva, *(Élénk derültség.)* evén a megismerés fájából, ön-

tudatra ébredt és kezdé magát szégyelni. *(Élénk tetszés balfelől.)* Ádám, a ki izzadva keresi kenyerét, az bizonyosan a magyar nemzet, a melyet bizony kiűztek a paradicsomból és a könnyű élet kertjéből. Volna aztán egy tüzes pallosú arkangyal is; hát erre nem találok szerepet, azt keresse meg a túloldal. *(Derültség.)* De van még más is, mert Madáchnak a művében ott van az angyalok kara; erre se gondolt a t. miniszterelnök úr, pedig a hol az Ur megjelenik, ott mindenütt körülötte vannak az angyalok. *(Derültség.)* És méltóztassanak meghallgatni *(Halljuk! Halljuk!)* Madách művének egy másik helyén hogyan beszélnek az angyalok és mit mond Luczifer. Azt mondja az angyalok kara, tudniillik az Urral szemben, az urat pedig Bánffy báró reprezentálja: *(Zajos derültség baloldalon.)*

„Ő az erő, tudás, gyönyör egésze,
Részünk csak az árny, melyet ránk vetett;
Imádjuk őt a végtelen kegyért, hogy
Fényében ily osztályrészt engedett."

(Élénk derültség és tetszés a baloldalon.)

„Megtestesült az örökös nagy eszme,
Im a teremtés befejezve már
S az Ür mindentől, mit lehelni enged,
Méltó adót szent zsámolyához vár."

(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)

Erre aztán Luczifer azt feleli, megzavarva egy kicsit az összhangot, mint Apponyi Albert t. képviselőtársam szokta, bár ő nem Luczifer:

„Te nagy konyhádba helyezéd embered
S elnézed neki, hogy kontárkodik,
Kotyvaszt s magát Istennek képzeli
De hogy ha elfecsérli s rontja majd
A főztet s akkor gyulsz késő haragra,
Pedig mit vársz mást egy műkedvelőtől?"

(Élénk derültség, tetszés és taps a szélső baloldalon.)

A szabályrendeletileg irányított takonykór

(1896) *Pichler* Győző, a legmeggyőződésesebb kossuthpárti képviselő külalakja fordított arányban állt népszónoki készségével és szellemességével. Természetellenesen nagy orra és soványsága miatt a kormánypárti élclapok rajzolóművészeinek leghálásabb figurája volt és róla számos anekdota keringett. Egyik ceglédi népgyűlésen — mondják a tréfacsináló ezermesterek — *Pichler* követ így vezette be a beszédét: — Most jöttem egyenesen Torinóból Kossuth apánktól, aki a búcsúzásnál megölelt és azt mondta nekem: „Te, Győző, vigyázz aztán a hazára!" A képviselő most a válaszfelirati vitában vett részt és a következő szellemes megállapítást tette:

A trónbeszédben fel van hozva az állategészségügy államosítása. *(Halljuk! Halljuk!)* Hogy ha pedig az állategészségügyet is államosítják, akkor még a gazdák között is nagyon le fog olvadni az ellenzék, mert az bizonyos, hogy a választási campagne alatt a tiszti főállatorvos — akár ezer, akár ötszáz ilyen állás lesz megszervezve, ha szervezik — mind választási kortes lesz és bizonyos, hogy a választási campagne alatt minden ellenzéki férfinek a jószágában a körömfájást, szájfájást fogja konstatálni. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Az is egész bizonyos, hogy a választást megelőző napon minden ellenzéki lovon ki fog törni a takonykór, hogy az ellenzéki választók lovait ne lehessen befogatni. *(Zajos derültség. Úgy van! Úgy van! szélső baloldalon.)*

Holtbiztos tip a tartlipárti megnyerésére

(1896) *Asbóth* János ellenzéki képviselő szerint a kormány folyton azon mesterkedik, hogy a hatalmát megtarthassa és azt növelhesse, ami sikerrel jár. Hogy miért, ezt magyarázta meg *Asbóth* a következő adomával:

Egy éjjeli kávéházban, t. ház, ül két éjjeli alak és azon körökben populáris játékot, a „tartlit" játssza. És az egyik egyszerre felkel és kijelenti, hogy én nem játszom tovább! És mikor a másik kérdezi, hogy miért, azt mondja: te, szabálytalanul játszottál, veled nem játszom tovább! És a másik felkel és azt mondja egész indignáczióval: „Bitte, nur so war die Parthie zu gewinnen!" *(Derültség balfelől.)*

Hol van az öt font hús, meg a macska?

1896 március 3.

A nagyváradi káptalan 1000 holdas birtokán a kimutatások szerint lényegesen többen szavaztak le a kormánypárt listáján, mint amennyi a szavazatra jogosultak tényleges száma volt. *Lukács* Gyula képviselő a t. Házban ezt szóvá tette és az alábbi tréfás hasonlatot használta:

Itt eszembe jut az a mese, mikor a plébánosnak 5 font húsát megette a macska. Megmérték a macskát, az 5 fontot nyomott. Azt mondták, a hús már megvan, de hol van a macska? *(Zajos derültség.)*

A szentektől megszabadított sapka

1896 január 27.

A kormány az összeférhetetlenségi törvényt úgy szerkesztette meg, hogy annak résein temérdek összeférhetetlenségi eset férkőzhetett be. Az ellenzék nézete szerint a törvényben sok kivételes esetet soroltak föl és a kivételeket mindig a kormányhű emberekre alkalmazták. *Herman* Ottó a helyzetet így jellemezte:

A törvény rendkívül gyarló, mert mindazok, a kik tanui és részesi voltak meghozatalának és társai annak a kornak, a melyben hozatott, tudják, hogy ez a törvény úgy járt, mint a káromkodó olasz matróz a sapkájával, *(Halljuk! Halljuk!)* melybe előbb bedobja az összes szenteket, de azután kiveszi egymás után a magáét, a komájáét, a sógoráét úgy, hogy utoljára is marad az üres sapka, azt földhöz vágja és azon tánczol. *(Derültség és tetszés.)*

Üsd agyon, de ne nagyon!

1896 január 28.

Helyiérdekű vasútépítkezési láz uralta az országot és az építkezési engedélyeket elsősorban a kormányhű emberek kapták. Az ellenzék emiatt panamákat emlegetett és az összeférhetetlenségi törvény módosítását követelte. *Busbach* Péter kormánypárti képviselő is szükségesnek vélte a módosítást, de szőrmentén tartott beszédében olyértelmű javaslatot tett, melynek elfogadása esetén az engedélyek osztogatásánál még szélesebb lehetőségek kínálkoztak volna. *Szalay* Károly erre így válaszolt:

A mi Busbach Péter t. képviselőtársam beszédét illeti, rám ez a beszéd azt a benyomást tette, a mit úgy szokás nevezni: „üsd agyon, de ne nagyon", *(Derültség balfelől.)* vagy hogy osztrák-magyar nyelvén mondjam: „Wasch' mer'n Pelz, aber mach mer ihn nicht nass!" *(Derültség balfelől.)*

Eltörött a hegedüm....

1896 január 29.

Hock János képviselő élesen támadta *Perczel* Dezső belügyminisztert, mert ő a közigazgatás visszásságaiban és a visszaélésekben mindig a a jelentést szerkesztő tisztviselőknek adott igazat és sosem a panaszosnak. Indokait a következő csattanós adomával tarkította:

Ezek az erőszakos védelmek eszembe juttatják annak az egyszerű, megszorult zsidónak helyzetét, ki, midőn valaki bevádolta, hogy egy hegedűt kölcsönzött neki, s ő azt törve adta vissza, ügyvédje tanácsára így védekezett: Először hegedűt sohse adott kölcsön, másodszor mikor kölcsön adta a hegedűt, már el volt törve, harmadszor, mikor a hegedűt visszaadtam neki, egészen jó volt. *(Élénk derültség.)*

Bodóné a Földmívelésügyi Miniszteriumban

(1896) *Darányi* Ignác földmívelésügyi minisztert a bortermelés súlyos helyzete miatt többen meginterpellálták és azt kérdezték, hogy Magyarországon mennyi lesz a bortermés? A miniszter idegen példára hivatkozott, ami *Eötvös* Károlyt nem elégítette ki és elmondotta Bodóné tréfáját.

Nem azt a kérdést intézték a t. miniszter úrhoz, hogy Francziaországban mennyi bor terem, de azt kérdezték, hogy mennyi fog teremni Magyarországon? *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon.)* A királyi könyvekben sok jó nemes családnak neve és nemességének eredete be van vezetve, de bizonyos, Bodó és Bodóné családjának neve nincs feljegyezve, pedig ez a Bodó familia igen elterjed familia minálunk és különösen a Földmívelésügyi Miniszterium vezetésében. *(Derültség szélső baloldalon.)* Ennek a Bodónénak volt a szokása, hogy a mikor a bor árát kérdezték, mindig másról beszélt. *(Zajos derültség a szélső baloldalon.)*

Miből él a ló az északi sarkon?

(1896) *Lits* Gyula amiatt panaszkodott, hogy a katonaságot rosszul élelmezik és a fogyatékos élelmezés miatt a katonai lóállomány szintén lesorvad, majd így folytatta:

Mi lesz azokból a lovakból, ha azok egy nagy orosz hadjárat idején Galicziába, Oroszországba vitetnek? Nem bírják ki, hacsak avval nem vigasztaljuk magunkat amit az egyszeri obsitos huszár mondott, mikor haza került, hogy egyszer hat hónapig a jeges tengeren táboroztak. A parasztlegény azt kérdezte tőle, hogy hat hónap alatt mivel éltek? Mivel éltünk? Hát jegesmedvével, feleli a huszár. Hát a lovak mivel éltek? kérdé a parasztlegény. A huszár zavarba jő. Mivel éltek? Nem kell a lovat félteni, megél az anélkül is. *(Élénk derültség a bal és szélső baloladon.)*

Borban az igazságügyi költségvetés

(1896) A Bánffy-kormány a képviselőház elé terjesztette az igazságügyi tárca költségvetését és abba *Erdély* Sándor igazságügyi miniszter külön tételt iktatott be abból a célból, hogy azon az összegen az ezredéves kiállításon az igazságügyi szolgálat külön pavillont építtet. *Visontai* Soma, a költségvetés kapcsán hatalmas beszédet mondott és többek között kifogásolta, hogy a bíróságoknál nagy az irathátralék, a polgári és büntetőügyek elintézése vontatottan halad és az elintézendő ügyek száma nem hogy csökkenne, hanem egyre emelkedik. *Visontai* beszédét a következő mulatságos eset elmondásával fejezte be:

Ez tehát az a helyzet, a mely előtt a milleniumi esztendőben Magyarország áll. A t. előadó úr olyan édes reményeket keltett a mi lelkünkben, mikor elmondotta, hogy Magyar-

ország igazságügye számára egy ékes pavillont fognak emelni a kiállítás területén. Mi lesz abban a pavillonban? Milyen is lesz az az igazság? Itt eszembe jut az 1885 évi kiállítás. *(Halljuk! Halljuk!)* Ott is volt az igazságügynek egy ilyen pavillonja. Én éppen akkor értem a kiállítás területére, a mikor ott egy szállodabeli ciceróné — tolmács — egy franczia embert kalauzolt. Az igazságügyi pavillon körül nem láttak semmit, csak hordókat, *(Zajos derültség.)* gondolom: Tóth Móricz szállította Egerből ezeket. Hát ezt némileg meg tudta értetni a tolmács és bizonyára mint jelképeket tüntette fel őket abban a tekintetben, hogy „in vino est veritas", — „borban az igazság" — *(Élénk derültség.)* Láttak ott még nyirfavesszőket, ezekből azt magyarázhatta ki a kalauz, hogy régi magyar szokás szerint 25 volt az igazság, a nadrágolás terén. *(Zajos derültség.)* Végre valami különös alkatú szobához értek és ebből állt Magyarország igazságügyének expozicziója, egy czellához, melyen egy kis vasketreczczel ellátott ablak volt, a melyen be kellett nézni. Bele is nézett a franczia és ott egy viaszbábot látott daróczruhába öltöztetve, a feje a könyökére és az asztalra támasztva. Ott búsult, ott ült egy kancsó víz és egy darab száraz kenyér mellett. A franczia nézi-nézi, lát egy daróczruhás embert ott búsulni, kérdezi attól a cicerónétől: hogy ugyan mi ez? A ciceróné, a ki soha sem volt Pest határán kívül és nem látott fegyházat és börtönt, maga is bekukucskál, gondolkozik, gondolkozik, és azt mondja: „Comment s'appelle -t — on? Comment c'appellet, -t — on? C'est un magyar misanthrop! *(Nagy és hosszantartó derültség.)* Én azt hiszem, úgy járunk majd ezzel a pavillonnal is, ha felépül, bele tesszük a kúria, a táblák és a bíróságok restancziáit.

Polónyi Géza: Bele tesszük a minisztert! *(Derültség.)*

Dr. Visontai Soma: És a t. minister úrnak ezen sajátságos staffage mellett szobrot emelünk, de rá fogjuk írni: „Un magyar misanthrop. *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Kinevették, mert a levegőben ellenséget keresett

(1896) Gróf *Pongrácz* Károly nyugdíjas katonatiszt volt és történetünk időpontjában az ellenzék padsoraiban ült. Báró *Fejérváry* Géza honvédelmi minisztert amiatt interpellálta, hogy a választásokon rendfönntartás címén túlzott mértékben használják föl a katonaságot. Kiszámította, hogy ha az általános választásokon a nyitrai választás során igénybe vett haderőhöz mérten vonultatnák föl a katonai erőket, akkor a szükségletet az egész hadsereg se tudná fedezni és a Bánffy-kormánynak fekete hadsereget kellene kölcsönkérni Menelik abessziniai császártól. A képviselő azt is kifogásolta, hogy a választások színhelyén — a valósággal szemben — a katonai regulának azt a pontját alkalmazzák, ami a háború esetén a mozgási szabadságukban korlátozott hadifoglyokra vonatkozik. Gróf *Pongrácz* aztán a t. Ház harsogó nevetése közben elmesélte a nyitrai választás külsőségeit és a következőket mondotta:

Most jön egy komikus operettszerű jelenet. *(Halljuk! Halljuk.)* Az utczák el vannak zárva; a lakósság minden személyes szabadságtól megfosztva, a házakban van konszignálva, az eső szakad, a rosszul kavicsozott út sikamlós és egy élő lény nem látható. És most harsog a kürtszó; végig vágtat egy huszár század az utczán és keresi az ellenséget a levegőben. *(Zajos derültség a baloldalon.)* Nemsokára rá, mindig szakadó esőben — ismét hangzik a trombitaszó; és jön a város tűzoltósága fecskendőkkel; ezek képviselik az ágyút. *(Derültség a baloldalon.)*

Már most két hadosztállyal számítva egy hadtestet, száz egynehány hadtestre van szükség a magyarországi választásokon. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Ennyi Európából nem telik ki. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)* Szükséges tehát Menelik császár fekete serege és ha volt a nagy Korvin Mátyásnak, miért ne lehetne a nagy Bánffy

Dezsőnek is egy fekete serege?! *(Zajos és hosszantartó derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Az öregnek fejébe ment a szőlő

(1896) *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter a parlament elé terjesztette tárcájának költségvetését és most a bizottságok jelentését hallgatták. A bizottság többek között a filoxera pusztításait vázolta és ehhez a ponthoz szólt hozzá *Jókai* Mór, — kinek tudvalevő, hogy villájának kertjében egy kis szőlő is termett — és aki beszédét így kezdte:

T. ház! Mindenekelőtt bocsánatot kérek, hogy olyan bátor voltam és e nagyfontosságú gazdasági kérdéshez elsőnek iratkoztam fel. *(Halljuk! Halljuk!)* Jól tudom azt, hogy valakinek költői munkákat írni, elég diszkvalifikáczió arra, hogy valami okos dologhoz is hozzászólhasson. *(Derültség a jobb oldalon.)* Előre is jól tudom, hogy azt a rossz viczczet fogják rám mondani, hogy: az öregnek a fejébe ment a szőlő, a mi más embernek csak bor alakjában szokott a fejébe menni. *(Zajos derültség jobbfelől.)*

Kutyák, örökké akartok élni?

(1896) A költségvetési vitában *Hock* János amiatt panaszkodott, hogy a szabadelvű párt a miniszteri tárcákat mint hitbizományokat kezeli és úgy rendezkedett be, mintha sose akarna megszűnni. *Hock* János két közmondással jellemezte a helyzetet: Ime!

Szóval, t. ház, a politikai paradicsomban felállították a kormányelnökség tilalomfáját és azt mondták Magyarországon minden embernek: „E kertnek minden gyümölcséből ehetel, csak a kormányelnökség fájára ne gondolj, mert akkor halálnak halálával halsz“. *(Nagy derültség.)*

*

És végre tán nekünk ellenzéknek is Nagy Frigyessel fel lehet tenni a kérdést: Hunde, wollt ihr ewig leben?“ *(Hosszantartó és élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Óh Istenem! Milyen fiatal, milyen kicsi, milyen sovány és mégis mennyire tanult

(1896) *Pap* Géza politikai pályafutását a kormánypadokban nemrég kezdte meg. Jóval harmincon innen volt. Villogószemű, cigányképű, feltűnően alacsonytermetű és történetünk idején: rendkívül sovány emberke volt. A kormánynak tett szolgálatait később azzal jutalmazták, hogy a félig-meddig állami intézmény, az *Altruista Bank* vezérigazgatójává nevezték ki és a földhitel fejlesztése terén szerzett érdemeinek elismeréseül bárói rangra emelték. Képviselőségének kőkorszakában a kormány szempontjából főként az egyházpolitikai ügyekhez szólt hozzá. Most is a katolikus autonómiáról beszélt, majd utána *Kovács* Albert ellenzéki képviselő szólalt föl és *Pap* Gézát így aposztrofálta:

Mária Dorottya főherczegnő, boldogult József nádornak felesége egyszer megrendelte, hogy mutassák be neki Ballagi Móriczot, a ki már első felléptével nagy hírt szerzett a nevének. Mikor meglátta a kis tudóst, összecsapta a kezeit és így szólt: „O Gott! wie jung, wie klein, wie mager und doch so gelehrt!“ *(Nagy derültség.)* Én is ilyes valamit mondhatok az előttem szólott Pap Géza t. képviselőtársamnak *(Nagy derültség balfelől.)*, milyen fiatal és mégis milyen okos immár a pártérdeknek a közérdek lepedője alá takarásában. *(Derültség balfelől.)* O Gott! Milyen sokra viheti még a t. képviselő úr, mire megöregszik. *(Derültség balfelől.)*

Elemi csapásoknál nem hiányozhatik a kormánybiztos

(1896) A parlamentet és a sajtót hónapokon át foglalkoztatta a két állami színház, a *M. Kir. Operaház* és a *Nemzeti Színház* művészi szintjének süllyedése és ezt a kormányellenes közvélemény a színházi kormánybiztosok — vagy mint abban az időben nevezték — intendánsok sarkába tolta. Az ellenzéki pártok mindebből politikai tőkét kovácsoltak és különösen hevesen támadták báró *Nopcsa* Elek intendánst, aki egyszemélyben kormánypárti képviselő is volt. *Nopcsa* elszegényedett arisztokraták életét élte és különféle állami megbízásokat vállalt. A Nopcsa-ellenes képviselőházi rohamokat *Bartók* Lajos ellenzéki képviselő vezette és ezekben a támadásokban aztán több ellenzéki honatya is résztvett. *Bartók* a *Bolond Istók* c. élclap szerkesztője ugyanis egyidőben a *Nemzeti Színház* drámabírói tisztségét töltötte be, de mert képviselői minőségében többször támadta az állami színházakat, báró *Nopcsa* Elek kormánybiztos őt tisztségétől azonnali hatállyal és nyersen elmozdította. *Nopcsa* a támadásokat, melyek végül is a bukásához vezettek, nyilván igyekezett elhárítani és a t. Házban elmondott beszédében többek között azzal védekezett, hogy *Bartók* Lajosból tulajdonképpen a sértett írói önérzet beszél, főként azon kézenfekvő okból, mivel a *Nemzeti Színház* az *Örvény* című darabját közönségsiker hiányában kénytelen volt a műsorról levenni. *Bartók* különösen azt kifogásolta, hogy a máskülönben szegény, báró *Nopcsa*, reprezentáció címén túlzott mértékben veszi igénybe a színházak pénztárait és ezek emiatt hiányokkal küzködnek. Mostani fölszólalásában *Nopcsa* gazdálkodását „disznóságnak" nevezte, mire erélyes elnöki rendreutasításban részesült. Nos, a háttér megvilágítása után miként „gyilkolta" *Bartók* a kormánybiztost?

BARTÓK LAJOS: Sajnálom, hogy csupa magasztaló és dicsőítő szavakkal nem tudok szolgálni, de azt hiszem, hogy a „disznó" szót a földmívelési minister úr is előhozta, mikor ő a száj- és körömfájásról beszéit. *(Élénk derültség.)* Óhatatlan tehát, hogy az itt, ezen a színpadon ne ismétlődjék, *(Derültség.)* a miért engem rendreutasítani nem lehet. Az opera már olyan mélyre süllyedt, a mennyire eddig még nem. Megmondja ezt a közönség is, a mely már nem is látogatja az előadásokat. Megmondja a kormánypárti és ellenzéki sajtó egyaránt és megmondják az opera művésztagjai is, csak a kormánybiztos úr ne menjen meginterwievolni őket. *(Élénk derültség. Báró Nopcsa Elek fölkel a helyéről. Felkiáltások a szélső baloldalon: Már megy is!)*

VAJAY ISTVÁN: Költözködik a kormánybiztos! *(Zajos derültség.)*

BARTÓK LAJOS: Nagyon sajnálom, hogy a kormánybiztos úr már is távozási mozzanatokat hajt végre. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* Nem úgy értettem, mintha a kormánybiztosi állás eltörlése mellett szólnék, hisz a kormánybiztos úrnak állása nincs, csak ideiglenes supplens; mert a mikor valahol elemi csapások lépnek fel, ott kormánybiztos nem hiányozhatik. *(Zajos derültség.)* Már ez is megmutatja, mennyire sujtva van elemi csapásokkal mindkét műintézet. *(Zajos derültség.)*

Az ilyen állás a multba illő, melyet nem tartok a mai demokratikus korba valónak. De ha reprezentálni kell, akkor tessék more patrio tenni; a ki reprezentál, az úr legyen. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Gróf Esterházy Miklós például azt mondaná: „Ha királyom a színházba jön: egy esztendei jövedelmemet, fél vagyonomat rá, hogy méltón fogadhassam királyomat!" A kormánybiztos úr pedig, ha a király a saját színházába jő, akkor azt monja: „Kérek 2000 forint fiakkergeldet!", „hogy a király elé mehessek!" *(Élénk derültség a szélő boldalon.)*

A szellemidéző választási elnök

(1896) Az őszi választásokon a néppárt 17 képviselőt küldhetett a parlamentbe, noha 82 helyen állított jelöltet, de őket „a kormányterror" kibuktatta. *Molnár* János néppárti képviselő efölötti elkeseredésében a választási visszaélésekről hatalmas beszédet mondott és többek között ösmertette a választási elnökök magatartását. Az elnöktípusokat *Molnár* hét csoportra osztotta, van kegyetlen csoport, van mézédes vagy vajszívű csoport, de csak a kormánypárttal szemben, van aztán olyan elnök, aki az eléje kerülő választókon gyakorolja származástani tudományát, mert ha ellenzéki polgár kerül az urna elé, kivallatja, hogy ki volt az ükükapja és mert az együgyű, jámbor falusi ember erre nem tud felelni, tehát az elnök jogától elüti. Nos, nézzük, miként fest *Molnár* képviselő palettáján a választási elnökök negyedik csoportja?

A negyedik csoport választási elnöke, t. ház szellemidéző. *(Zajos derültség. Felkiáltás: Ilyen is van?)* Ilyen is van, mert a választási elnökök mindenhez értenek. Azt kiáltja költő lelkesedésében: „Velőt a csontba, vért az erekbe, a holtak is támadjanak!" És íme, a holtak csakugyan feltámadnak, még le is szavaznak és pedig a választási elnök szemeláttára. *(Zajos és hosszantartó derültség. Felkiáltás jobbfelől: Erről jó lesz hallgatni!)* És mert a szellem idézőjének mindig engedelmeskedik és sem tért, sem pedig időt nem ismer, Amerikából is átrepül. *(Zajos derültség bal és szélső baloldalon.)* ... tengeren és egy hozzá hasonlóan öltözött egyén alakjában... *(Zajos derültség.)* leszavaz, természetesen nem az ellenzéki jelöltre. *(Zajos derültség a baloldalon.)*

A kormánypárt még a bikákat is megfeji....

(1896) 1896 decemberében új ülésszak kezdődött. A választásokon az ellenzéki pártok súlyos vérveszteségeket szenvedtek, több vezér maradt kisebbségben, közöttük *Ugron* Gábor, *Szederkényi* Nándor, *Bartha* Miklós stb. A parlamentbe bekerült ellenzéki képviselők a Bánffy-kormányt a választási visszaélések miatt a legélesebb hangon támadták. *Okolicsányi* László beszéde keretében fölolvasta a falvakban százezerszámra kiragasztott kormánypárti plakát szövegét, melyben a népeknek tudtul adták, hogy a szabadelvű párt az országfejlesztés terén eddig minő nagy érdemeket szerzett és a nép érdekében a jövőben mit fog cselekedni? A szabadelvű párt a szövegben alaposan lecsepülte a vele szemben álló ellenzéki pártokat, melyek semmi eredményt eddig elérni nem tudtak, a választók tehát helyesen csak akkor cselekszenek, ha szavazataikkal a kormánypártot támogatják. *Okolicsányi* László olvasásában a szabadelvű párt az ellenzéki pártokról így vélekedett:

OKOLICSÁNYI LÁSZLÓ: (Olvassa.) „Mint a hány csillag az égen, oly sok dolgot forgatott a fejében a kormány. Minden gondolata a ti bajaitokon kíván segíteni". *(Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)* Vagy milyen képben mutatja be a szabadelvű párt a választók előtt az ellenzék különböző pártjait. A néppártról — ezt elsősorban említi — azt mondja, hogy „a papok és muszkavezető nagy urak" pártja. *(Nagy derültség. Nagy zaj.)* Kérem, muszkavezetőket láttam én már a szabadelvű pártban is. *(Derültség.)* A kormánypárt azt mondja, hogy a néppárt ismét visszahozza az eltemetett régi időket, *(Nagy derültség. Zaj.)* ... visszajön a jobbágyvilág, amikor robot dézsmát, meg papi tizedet fizettek. *(Derültség a szélső baloldalon. Zaj jobbfelől.)* Azt mondja továbbá: „Ne

szavazzatok Ugron Gábor népére, mert ez a véreskezű szocziálisták barátja és oláhhal, szerbbel, tóttal czimborál. *(Nagy zaj és derültség.)* Ne szavazzatok a nemzeti párttal sem, már azért sem, mert ez a Zichy Nándor pártjának édes testvére. A legnagyobb virtusuk az, hogy a zsandároknak háromszínü kardbojtja legyen".

A nemzeti pártnak összes politikájából csak ennyit tart szükségesnek a szabadelvű párt a néppel megismertetni. De most jön a szabadelvű pártnak a politikája. *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)* „Megtörténhetik, hogy szőlőtök elpusztul, *(Derültség balfelől.)* inségkölcsön kell ilyenkor, meg adóelengedés. *(Derültség balfelől.)* Lehet, hogy rozzant az iskolátok, szép új iskola kellene helyébe; *(Derültség balfelől.)* ha nagyobbacska városban laktok, kaszárnya ha épülne és dohánygyár, sok pénzt kapnátok. *(Derültség balfelől.)* Elsatnyulnak teheneitek, küld a kormány arra való tenyészállatot.

POLÓNYI GÉZA: Megfejik még a bikát is! *(Nagy és hosszantartó derültség.)*

OKOLICSÁNYI LÁSZLÓ: (Olvassa.) „A mezőgazdaság válságát enyhíteni, nektek olcsóbb hitelt nyujtani, terheitek növekedését meggátolni, földjeiteken titeket megtartani, mindez kedves kötelességünk veletek szemben. *(Derültség balfelől.)* A néma gyermeknek anyja se érti a szavát; ha tudná a kormány, mire van szükségetek, szívesen segítene bajaitokon." *(Élénk derültség.)*

A kívül történteket ismerjük, de mi van bévül?

(1896) A képviselőház előadója a választási javaslatot indokolta, mire a választási vesztegetéseket illetőleg *Eötvös* Károly válaszolt:

Azt mondja a t. bizottsági előadó úr, hogy „peccabatur intra et extra" és beszél az ilioni falaknál történtekről belül és kívül; mi azt tudjuk, a mi kívül történt, miért nem adja elő a t. bizottsági előadó úr a mi a falakon és a tárczákon bévül történt. *(Derültség.)* Miért nem beszél a központi pénztárról? *(Helyeslés derültség a szélső baloldalon.)*

Lányok... lányok... grimsby-i lányok.....

(1896) *Molnár* János amiatt panaszkodott, hogy a választói összeírásokból százakat és ezreket hagytak ki, noha a választói jogosultság birtoka nagy értéket jelent. Ezt *Molnár* képviselő a következő angol népszokással jellemezte:

MOLNÁR JÁNOS: Hogy milyen értékes a választói jog, mi nem bizonyíthatja fényesebben, mint az, hogy volt idő, amikor a jogosultság még menyasszonyi hozomány gyanánt is szerepelt. Így például 1790-ben Angliában, Grimsby-ben a választás előtt egy héttel 60 olyan házasság köttetett, melyben a nászajándékot a menyasszonyról a férjre átszállandó választói jog képezte. *(Zajos derültség.)*

FENYVESSY FERENC: Hol vannak azok a lányok? *(Nagy derültség.)*

Mikor szabad ferblizni?

(1896) A t. Ház az országgyűlési választásokra vonatkozó bíráskodás törvényjavaslatát tárgyalta. Ennek egyik pontjában körülményesen intézkedtek azokban az esetekben, amikor a jelölt, vagy pártjának emberei a választóknak enni és inni adhattak, anélkül, hogy az etetés és itatás tényét a mandátum megtámadási okai közé sorolhatnák. Az ellenzéki pártok nézete szerint a javaslat szóban levő rendelkezése számos kibuvót tartalmazott és az uralkodó szabadelvű párt, mely érthetően, telt pártkassza fölött rendelkezett, tovább folytathatja a választók etetését és itatását. *Polónyi* a rendelkezés kapcsán a következő adomával szórakoztatta a képviselőházat:

Ez eszembe juttatja, t. ház, egy dunamelletti plébánosnak szent fogadalmát, a ki, mikor kártyázás közben nagyobb összeget veszített, a következő fogadalmat tette: „Papi becsü-

letemre esküszöm, hogy ferblizni többé nem fogak, kivéve: ha valahol vendég leszek, vagy valaki nálam lesz vendég, vagy ha a körülmények egyebekben úgy kívánják. *(Élénk derültség.)*

Zelenyák mögött a népek milliói állnak.....

(1896) A parlamentben a néppártot egyesegyedül *Zelenyák* János képviselte és a választási bíráskodásra vonatkozó törvényjavaslat tárgyalása során tartott beszédében így kiáltott föl:

Mi hányan vagyunk... *(Élénk derültség. Felkiáltások: Csak egymaga van! Zajos derültség.)* bár itt a házban csak magam vagyok, de tessék tekintetbe venni Magyarország népét, az áll mögöttem. *(Hosszantartó és zajos derültség.)*

Mokány Berczi családját nem szabad lenézni

(1896) Báró *Bánffy* Dezső a nyilvánosság előtt nem szeretett beszélni és az ellenzéki képviselők a miniszterelnök gyengéjét gondosan kihasználták, különösen a tréfakedvelő honatyák. *Bánffy* is inkább hódolt a tréfával színezett rövid szónoklatoknak és szeretett hasonlatokat tenni. Mostani beszédében is utalt *Plato* állambölcseletére, abból idézett, miközben tréfásan odavágott *Eötvös* Károlynak, aki állandóan évődött vele. A vajdában — ahogy *Eötvös* Károlyt becenevén nevezték — a *Borsszem Jankó* című élclap tréfás figuráját elevenítette meg és a nagy írót ehhez hasonlította. *Eötvös* nyomban válaszolt és az alábbi módfölött szellemes mondással viszonozta a miniszterelnök csúfolódását:

A t. miniszterelnök úr egy idézetet olvasott rám, a mely állítólag Mokány Berczi naptárában történt vala. *(Halljuk! Halljuk!)* Ez a nyilatkozat bizony engem feljogosítana arra, hogy minden idézetet ezentúl a kabinet ellen Mokány Berczi naptárából vegyek, *(Derültség balfelől.)* ha ugyan bent van. Egyébiránt nem kell azt a Mokány Berczit olyan nagyon lenézni. A Mokány-család nagyon elterjedt, előkelő, ősi család Magyarországon. Van Mokány alispán, van Mokány főispán, van Mokány miniszterelnök, van Mokány Berczi; mind egyforma ez: lehet abból jót is idézni, legalább is úgy, mint Platoból. *(Derültség.)* Arról a Plato-féle idézetről kellene is valamit mondani, de annyi bizonyos, hogy ha a nagy szónokokat s nagy költőket nem szabad az ország élére ereszteni, abból nem következik, hogy tehát azokat kell oda ereszteni, kik se nagy szónokok, se nagy költők. *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Hulljon a porba a t. előadó úr feje!

(1897) *Erdély* Sándor igazságügyi miniszter a t. Ház elé terjesztette a büntető perrendtartásra vonatkozó javaslatát és ennek előadója *Psik* Lajos kormánypárti képviselő volt. Az előadó a javaslatot kísérő indokait *Madách Ember tragédiájából* vett dantoni hasonlattal fejezte be és erre való utalással kérte a törvényjavaslat elfogadását. Nyomban utána fölkelt *Barabás* Béla, a függetlenségi és 48-as párt jeles tagja és többek között így szólt:

És pedig foglalkozom nagyon röviden épen azon szempontból, melylyel a t. előadó úr befejezte a beszédét, Madáchot idézvén fel, az ő nagy szavaival akart itt hatást elérni, de azzal a szerencsétlenséggel, hogy míg Madách mindig más következtetésre jutott, addig a t. előadó úr következtetése nem kulminált egyébben, csak abban, hogy szavazzunk. Áll egészen, a mit a t. előadó úr idézett, tudniillik Dantonnak a következő szavai:

„Nem győzzük meg egymást beszéddel."

De olvassa el igen tisztelt előadó úr azt a jelenetet, mikor Danton ezeket a szavakat mondotta, és mikor Dantonnak, egy nagy néptömeg előtt szónokolván, Robespierre oda vágta:

„Ne hagyjátok beszélni,
Tudjátok, hogy nyelve síma,
Mint a kígyó,
Fogják el szabadságunk nevében!"

Danton ekkor előállt, és ő mondotta ezt:

„Nem győzzük meg egymást beszéddel."

De Danton így folytatta:

„Sőt tettel se győztetek le,
Magam teszem le a fegyvert, —
Elég volt."

És ennek egy másik következménye az is volt, hogy Dantonnak a feje akkor a porba hullott, az előadó úr pedig testestül-lelkestül ott maradt az előadói széken. *(Zajos és hosszantartó derültség.)*

Hozták volna Budapestre a Nilus folyót

(1897) *Eötvös* Károly a t. Ház szakadatlan nevetése közben így figurázta ki az árvízlecsapoló bizottságok intézményét:

Meghoztuk tehát az összeférhetetlenségi törvényt, az államtisztviselők többé nem juthattak be képviselőnek. Tehát mit csináltak? Feltalálták a kormánybiztosság intézményét, *(Derültség.)* feltalálták a kodifikáló biztosokat, úgy, hogy sohasem tudtuk, hogy ha a t. túloldal valamelyik tekintélyes és hírneves tagjával beszélünk, nem egy második Verbőczy Istvánnal beszélünk-e, *(Derültség.)* kinek a kormánytól honoráriummal járó megbízása van? Csak annyit tudunk, hogy Tripartitum készülni nem fog, de azért egy csomó Tripartitum díja minden évben ki fog fizettetni. *(Élénk és zajos derültség.)*

Felfedezték a folyambiztosságokat és felfedezték olyan folyamokat, melyeket a geográfia nem ismer. *(Zajos derültség.)* A tengersok vizibiztosról csak annyit tudunk, hogy valamilyen rettenetesen nagy urak. *(Derültség.)* Igaz, ma is járnak az adomák, hogy hová egy ily biztos betette a lábát, micsoda költekezés, tobzódás és mekkora árvíz következett utána. *(Általános élénk derültség.)*

Magam jártam úgy, t. Ház, — tán nem szerénytelenség elmondani — hogy mikor egy politikai társaságban szidtam a vizibiztosokat, egyik legjobb barátom odaszól, hogy ne szidj már bennünket. „Micsoda közöd van neked a vízibiztosokhoz?" „Hisz én is az vagyok" és olyan vizeket nevezett meg, a melyeket sohasem hallottam. *(Általános derültség.)* De utóbb már minden folyót felfedeztek. A Nilus forrásait hatezer év óta nem tudták felfedezni. Lett volna csak itt Magyarországon! *(Hosszantartó, élénk, zajos derültség és taps. Zaj. Az elnök csenget.)* Nem kellene most azért Abesszíniában háborút folytatniok az olaszoknak és angoloknak, fel volna az már itt fedezve, mert oda egy csomó magyar vizibiztos elkelt volna. *(Élénk derültség.)*

A dutyiban többet keres...

(1897) A francia lapoknál az újságokon szereplő felelős kiadó, úgynevezett: gerant tulajdonképpen strohmann, aki a lapban kiadott közleményekért csupán a sajtójogi felelősséget vállalja, máskülönben az újság körül semmi más teendője nincs. A francia újságvállalatok — nehogy az újságírókat zárják le — ilyen strohmannokat szerződtetnek. Ma már persze ez a helyzet is megváltozott, mert a francia gerantok rendszerint nagyhatalmú és gazdag laptulajdonosok. A t. Házban a sajtónovellát tárgyalták és *Hock* János attól tartott, hogy ha a javaslat törvényerőre emelkedik, a legkiválóbb magyar közírókat és írókat könnyen lehet lezáratni és elnémítani. *Hock* a francia példát tárta a t. Ház elé és a következőket mondotta:

A gerant többnyire szegény ördög, a kit havi 100 frankkal dotálnak, hogy oda bigyeszsze a nevét a lap alá, ha pedig be van csukva, akkor kap havi 300 frankot. *(Élénk derültség.)* És miután Francziaországban a sajtóvétség politikai természetű, még a magánegyén ellen elkövetett vétség is, nem a tömlöczbe zárják, — mint ez a mi büntetőtörvénykönyvünkbe becsempésztetett, — és így a gerant a Pelagie-ban nagyon jól érzi magát, mert csak a szabadságától van megfosztva és kényelmesebb helyzete van, mint a nyomdában. Egy franczia hírlapíró barátom beszélte, hogy a gerantja maga jött azzal: tessék már valamit írni, mert 100 frankból nem tudok megélni. *(Zajos derültség.)*

Mi a bohóság?

(1897) *Polónyi* Géza ellenzéki képviselő a büntetőperrendtartás tárgyalásánál tartott nagy beszédét a következő derűs német versikével fejezte be:

„Es schreibt des Lebens Feder
So manche unverständliche Glosse,
Gar oft erlebt einer ein Trauerspiel
Und der Zuschauer hält's für eine Posse."

(Élénk felkiáltás jobbfelől: Hoch! Derültség balfelől.)

Tiszteld a főispánokat, hogy hosszú életű legyél

(1897) *Eötvös* Károly a kormányzati rendszert és a főispáni intézményt ostorozta és a főispánokkal való bánásmód receptjét a következőképpen állította össze:

A főispáni intézmény régi, mert hiszen már szent István arra inti az ő szentséges fiát, Imrét, hogy: Édes fiam becsüld meg a főispánokat, mert azok téged tönkre tehetnek, ha megharagusznak. *(Derültség.)* Szent István már ezen kezdi a tanítását, hogy fia úgy tekintse mint ő, a főispánokat. Azóta fönállanak ezek a főispánok mindig. *(Derültség és tetszés a szélső baloldalon.)*

Melyik a szebb nóta?

(1897) Az *Opera* és a *Nemzeti Színház* költségvetésének tárgyalásánál *Polónyi* Géza közbeszólt és a cigánymuzsika fejlesztését követelte. *Fenyvessy* Ferenc kormánypárti képviselő azzal akarta *Polónyit* letromfolni, hogy ő mindig egy nótát fúj, mire *Polónyi* így vágott vissza:

Arra pedig, hogy én muzsika tekintetében szakértő vagyok, én mindig egy nótát fujok, elismerem az összehasonlítás jogosultságát, teljesen így van. És mindig egy nótát fujok, t. képviselőtársam azonban mindig más nótát fuj. *(Derültség.)* De én, t. képviselőtársam, a muzsikusban is jobban szeretem azt, a ki egy nótát, de mindig jól fuj, mint a ki mindig más nótát, de mindig rosszul fuj. *(Zajos derültség.)*

Erdész kertész, kertész erdész, erdész kertész.....

(1897) A kormány sokféle javaslattal lépett a t. Ház elé. *Lepsényi* Miklós amiatt aggodalmaskodott, hogy a lázas munka közepette a törvényekbe tévedések csúsznak be és azokkal többet árthatnak, semmint használhatnak. *Lepsényi* a következő adomában fejtette ki álláspontját:

Itt eszembe jut egy erdélyi földesúr. Egy napon behivatta a kertészét és azt mondta neki: Miska, mától kezdve kertész is leszesz, meg erdész is. Hogy-hogy? Kérdi tőle a cselédje. Hát csak úgy fiam, hogy hétfőn leszesz kertész, kedden erdész, szerdán kertész, csütörtökön erdész, pénteken kertész, szombaton megint erdész. Vasárnap meg aztán lehetsz kertész is, erdész is, a mint tetszik. De hogyan lehetséges ez? — kérdezte a szolga. — Nem tudom felfogni a magam eszével, hogyan lehessek az, a mit nem tanultam. Ne félj fiam, Miska! — mondja az úr, — a kinek hivatalt adott az Isten, annak észt is ad hozzá. Hát aztán a fizetés is kettős lesz? Kérdezi a szolga. Mindenesetre megkapod a kertészi és erdészi fizetést

is úgy, hogy január 1-től július 1-ig kapod a kertészi fizetést, július 1-től január 1-ig az erdészi fizetést.

Lefeküdt Miska hétfőn mint kertész és kedden reggel mint erdész ébredt fel. Vállára vette a puskáját és ment az erdőbe. Az úrnak egy barátja találkozott vele az uton, megállította kocsiját és megszólította: Hová mégysz Miska, mit akarsz te azzal a mordállyal? Megyek ki az erdőbe. Mit keresel te ott? Ma erdész vagyok, mert úgy van beosztva a sorrend, hogy hétfőn vagyok kertész, kedden erdész, szerdán kertész, csütörtökön erdész, pénteken kertész, szombaton erdész, vasárnap erdész, vagy kertész. Ma pedig kedd van.

Az úr jóbarátja oda szól kocsisának: Az Isten áldjon meg, vágj a lovak közé, mert ez a szegény ember, úgy látszik, megzavarodott és még közénk talál lőni. *(Zajos derültség.)*

A vakond látásra tanítja a sast

(1897) *Erdély* Sándor igazságügyi miniszter a képviselőház elé terjesztette a sajtónovellát, mellyel az ellenzék nézete szerint a kormány a sajtószabadságot óhajtja korlátozni és fölötte cenzúrát gyakorolni. *Hock* János beszédében a következő meseszép hasonlatot használta:

A bürokrata vállalkozott, hogy kijavítja a lángelme gondolatát, mint a hogy a minister úr vállalkozott, hogy kijavítja az 1848-iki törvényhozás nagy alkotását. *(Igaz! Úgy van! a bal és szélső baloldalon.)* Így bízták reá, kérem a kiváló tehetséget a tuczatemberre, *(Igaz! Úgy van!)* így bízták rá a zsenit a czenzorra, mintha csak a vakondra bízták volna, hogy tanítsa meg nézni — a sast és a bagolyra bízták volna, hogy bírálja felül a sólyom repülését. *(Zajos derültség és tetszés balfelől.)*

Kis csintalanság 9 millió forintért

(1897) A t. Ház a cukoriparnak adandó cukorprémium törvényjavaslatát tárgyalta és ez ellen beszélt *Kolozsváry Kiss* István. Érvelését többek között így támasztotta alá:

Általában véve az ellenzéki ember mindenütt gyanakodik. *(Derültség.)* Ehhez nekem privilégiumom van, a ki két választást állottam ki, egyet Latkóczy Imre államtitkár ellen, másikat Perczel Dezső belügyminiszterrel szemben, *(Nagy derültség.)* a mikor még a föld is megmozdult, igaz, hogy ott egy kis prémium is szerepelt. *(Nagy derültség a szélső baloldalon.)* Itt 9 millióról van szó, tehát egy kis csintalanságot nem tartok kizártnak. *(Zajos derültség.)*

Nix dájcs!

(1897) *Thaly* Kálmán történetíró a katonai nevelőintézetekről szóló javaslat egyik túlhosszú és nézete szerint értelmetlen pontját bírálta és elmondta *Pálóczy-Horváth* Ádám költő esetét *Ferenc* császárral. Pálóczy tudvalevően több osztrák- és Habsburg-ellenes költeményt írt és emiatt ad audiendum verbum Bécsbe citálták és a császár elé állították. *Thaly* így mondta el a kihallgatás eseményét:

Egy alkalommal történt az, hogy Ferencz császár, ki akkortájban a Ludovika Akadémiáról szóló törvényt szentesítette, Pálóczy Horváth Ádámot költeményéért hosszasan korholta, a mire Horváth Ádám, a midőn az uralkodó korholását elvégezte, mélyen hallgatott. Nem felelt, mire a császár kérdi: „No, nincs mentsége?“ Horváth Ádám azt mondotta: „Eure Majestät, nix dájcs!“ *(Élénk derültség.)*

Fejérváry miniszter úr ne szégyelje Ziskát!

(1897) A függetlenségi és 48-as párt képviselői báró *Fejérváry* Géza táborszernagy, honvédelmi miniszterrel érthetően állandósított háborúban éltek és benne látták az osztrák fekete-sárga gondolat megtestesítőjét. Magánérintkezésben azonban szerették a minisztert, aki nem minden humor nélkül katonás rövidségű válaszokat szokott adni. Válaszait az őszinteség és a nyersesség mesterségesen eldurvított mázával vonta be, ellentétben a belső tartalommal, mely színültig tele volt jóindulattal és megértéssel. A t. Ház a katonai iskolákra vonatkozó javaslatot tárgyalta, *Fejérváry* miniszter Sopronban akart katonai iskolát fölállíttatni, *Thaly* Kálmán ellenzéki képviselő Eperjest javasolta és mindjárt kifogásolta a katonai növendékoktatás szellemét, melyben a magyar ifjúság és a tisztikar elosztrákosodik. Sérelmezte, hogy a magyar tiszteket osztrák kötelékekbe osztják be és az elkeveredést a magyarság szempontjából károsnak tartja. *Fejérváry* és *Thaly* Kálmán viszonyára alább adunk derűs párbeszédtöredéket:

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA: Sohasem mondtam!

THALY KÁLMÁN: A tisztikar pajtási szellemét kifejteni, stb. Ezek azok...

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA: Az más...

THALY KÁLMÁN: Hisz az ordre de bataille is mutatja a tisztikar összekeverését; ha akarja, fejtegetem...

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA: Isten mentsen! *(Derültség.)*

THALY KÁLMÁN: Tudom, hogy nem javít rajta, a mint a miniszter úr sem ront én rajtam, de ha csábítanak, belemegyek a detaileba és nem tudom, hogy meddig ülnek itt... *(Derültség.)*

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA: Én még sokáig.... *(Élénk derültség.)*

THALY KÁLMÁN: Tudom, hogy be fogja vallani, mert a miniszter úr őszinte ember. *(Derültség baloldalon.)* Láthatja, hogy elég lojális ember vagyok, mert szándékai kétharmadát helyeslem, egyharmadát nem. Azért kérem a t. miniszter urat a katonai iskola felállítására vonatkozólag tekintsen Eperjes felé. Hisz családja is oda való; már gyermekkori emlékei kedvéért is megtehetné!

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA: Azt hittem, hogy Csehországban születtem. *(Zajos derültség.)*

THALY KÁLMÁN: Születése az! Ha elfeledte volna, megmondom, de nem feledtem én el, hogy a miniszter úr Josephstadtban született. Ez nem szégyen, miniszter úr! Hisz Ziska is, kinek bőrét dobra húzták s azon verték a cseh marsot, szintén ott született, nagyon vitéz katona volt. *(Zajos derültség.)*

Elfogy a szuflája....

(1897) *Polónyi* Géza a bírói hatáskörök pontosabb elválasztásának szükségességéről beszélt, mert mire afölött döntenek, hogy melyik ügy hová tartozik, sok ügy jelentőségéből veszít. A helyzetet mulatságos adomával magyarázta:

A milanoi rekruta ott áll Milanoban és azt kérdezi az öreg bakáktól: „Hallják kigyelmetek, miért épitettek erre a templomra olyan sok tornyot?“ Azt mondják: „Egy itcze borért megmondjuk.“ A rekruta adott nekik s akkor azt mondja az egyik öreg baka: „Tudja kend, azért épitettek oly sok tornyot, mert ha abba a templomba beleüt az Istennyila, mire annyi közül az igazit eltalálja, elfogy a szuflája!“ *Zajos derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Hulla úr ne mozogjon!

(1897) A büntető perrendtartás reformja során *Polónyi* Géza attól tartott, hogy annak töméntelen új szakaszai az amúgyis túlságosan elszaporodott paragrafusrágó bírák számát még jobban növelik és a paragrafusok között a lényeg el fog veszni. A helyzetet a következő esettel világította meg:

Felhoztam már egyidőben, t. képviselőház, hogy az úgynevezett paragrafusrágó bíró milyen helyzetekbe kerülhet. Itt Budapesten történt a Bach-korszakban. Egy Gerichts-Adjunct kimegy a Rókus kórházba bonczolni és a mint az orvos belevágja a kést a bonczolandóba, az el kezd rángatózni. A Gerichts-Adjunct erre azt mondja: „Ich bitte sich ruhig zu verhalten, denn der Secirungsbescheid ist bereits zur Rechtskraft erwachsen." *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Le a cukorbárók zsarnoki hatalmával!

(1897) *Meszlény* Pál dörgedelmes beszédet mondott a cukorgyárosok ellen abból az alkalomból, hogy a kormány a cukoradót föl akarta emelni és a gyárosoknak iparfejlesztési okokból prémiumot adott. *Meszlény* Pál a jutalmazásban a gyárosok „zsarnoki hatalmának" kiterjesztését látta és ez ellen így dörgött:

Mikor II. Pál orosz czárt megfojtották, egy szoaréénál két diplomata beszélgetett egymással. *(Halljuk! Halljuk!)* Az egyik diplomata oda fordult az orosz követhez és neki tudtára adta ezt a rémhírt, mire az a legnagyobb czinizmussal azt felelte: „Mais, que voulez vous, c'est notre magna charta: Tirannie temperée par l'assassinat". *(Felkiáltások: Magyarul!)* „Hát mit akartok, ez a mi magna chartánk: a zsarnokság mérsékelve gyilkossággal!" *(Mozgás jobbfelől.)* Nálunk azt lehetne mondani: „Tirannie temperée par douceurs." *(Mozgás jobbfelől.)* A mi alkotmányunk is zsarnokság egy kissé, a douceur-ök által mérsékelve. *(Derültség balfelől. Mozgás jobbfelől.)*

Az ő tyukja, a mi tyukunk, az én tyukom

(1897) *Papp* Elek hevesen beszélt a Bánffy-kormány ellen és azzal vádolta, hogy lassankint az egész magyar közéletet magának kisajátítja és magántulajdonnak tekinti. A képviselő tréfacsináló műhelyéből a következő adomát szedte elő:

Engedjék meg azt nekem, hogy ha már ők egy vagy más — hogy mi által, azt nem mondom, mert nem is tudom — de be engedték tömetni a szájukat, engedjék meg, hogy a miénk nyitva maradjon és mi őszintén és nyiltan védelmezhessük a haza ügyeit *(Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)* és ne cselekedjenek úgy a hazával, mint a hogy az egyszeri plébánosnak szakácsnéja a plébános tyukjaival cselekedett. *(Derültség. Halljuk! a szélső baloldalon.)*

Hát a plébános úr fogadott egy gazdaasszonyt és a gazdaasszony az első héten úgy beszélt, hogy: a tiszteletes úr tyukjai; a második héten azt mondotta: a mi tyúkjaink; a harmadik héten pedig már úgy beszélt: az én tyukjaim. *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)*

No hallod, senki sem veszi észre rajtad, hogy nem vagy úr?

(1897) Báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök a költségvetési vitában tartott beszédében utalt III. Napoleon több intézkedésére, melyeket ő hasznosnak tart és mint követendő példákat állította a közvélemény elé. *Eötvös* Károly ezzel homlokegyenest ellenkező véleményt jelentett be és nézetét az alábbi adomában körvonalazta:

Gyenge államférfiakhoz volt nekünk már elég szerencsénk, vagy szerencsétlenségünk; de mikor egy vezető állam-

férfiú gyenge elődre hivatkozik és megelékszik, saját nemes ámbiczióját látja azzal, hogy ő azoknál nem jobb ugyan, de nem is rosszabb, nekem eszembe jut a magyar nemesi közéletnek egy régi története, az, mikor túl a Dunán egy hírneves családnak fiatal tagja elment Bácskába csikósnak, tizenöt-húsz esztendeig csikós volt — s mikor hazajött Veszprémmegyébe, születésénél fogva és vagyonánál fogva az úri társaság meghívta a maga kebelébe, de ő azt felelte, hogy: „Hogy lehessek én tiköztetek, hiszen ti művelt, nevelt emberek, urak és vármegyei vezető férfiak vagytok, én pedig mindeddig csak csikós voltam, hogy tartsam magam köztetek?" Azt feleltek erre: „Tartsd magad, úgy, mint csikós korodban, senki sem veszi észre rajtad, hogy nem vagy úr. *(Élénk derültség.)* Ez jut eszembe, mikor a t. miniszterelnök úr olyan elődökre hivatkozik, mint III. Napoleon. Akként tartja magát, mint az, azt gondolja, senki sem veszi észre, hogy nem államférfiú. *(Zajos éljenzés és derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Tudja, vagy nem tudja?

(1898) *Kalocsay* Alán Vámbéri-adomája:

A tudós Vámbéritől olvastam régebben valahol, hogy miképen vágta ki magát egy hodzsa, kinek szerfelett nehéz és kínos megbízást kellett volna az ájtatos híveinek tudomására hozni, a mihez természetesen nem igen nagy kedve volt. Így szólt tehát: „A prófétára mondom, Allah jámbor igaz hívei, hogy a ti bölcsességtek és okosságtok már rég tudja azt, mit nekem mondani kellene. Vétek volna tehát tőlem a ti elméteket untatni" és ezzel távozni készült. De a hallgatóság, mely minden áron hallani kívánta, nem engedett. „Nem tudjuk, de hogy is tudjuk, senkisem tudja közülünk, amit te tudós hodzsa mondani akarsz nekünk." „Nohát, ha ti Allah tudós és bölcs választottjai nem tudjátok, hát akkor hogyan tudjam én, a próféta szolgái között a legtudatlanabb." *(Tetszés balfelől.)* De a hallgatóság még erre sem engedett s azon hiszemben, hogy talán mégis megnyilatkozik a hodzsa, imigyen szóltak: „Igaz, Allah jámbor szolgája, vannak köztünk, a kik tudják, a mit te tudsz és mondani akarsz, de látod sokan vagyunk, a kik nem tudjuk. Könyörülj hát a mi tudatlanságunkon és nyisd meg ajkaidat." De a hodzsa se hagyta annyiba a dolgot, hanem újra kivágta magát: „Nohát akkor jámbor hívei Mohamednek, azok, a kik nem tudják, kérdezzék meg azoktól, a kik tudják." *(Derültség és tetszés balfelől.)* S ezzel fogta magát és eltávozott.

Kohn & Schwarcz

(1898) *Förster* Ottó adomája:

Három évi elválás után egyszer találkozott Kohn és Schwarcz. Schwarcz időközben nagyon meggyarapodott és Kohn azt kérdezte tőle: „Hogyan van az, hogy ilyen jól néz ki, hogy így meg van gyarapodva?" Erre azt felelte Schwarcz: „Bankot nyitottam." Kohn erre tovább kérdezgette, hogy hol? Schwarcz azt válaszolta: „A Dorottya utczában, de vésővel." *(Zajos derültség balfelől.)*

Melyik tárcához tartozik?

(1898) *Förster* Ottó hevesen bírálta a Bánffy-kormány magatartását és különösen a legutóbbi választásokon követett eljárásokat. Beszéde közben aztán a következő hasonlatot tette:

Bánffy ministerelnök úr valóban rendkívül nagy államférfi. Bebizonyította a két év előtti választásnál, hogy nemcsak a belügyminiszteri tárczát képes viselni, hanem a kabinet összes tárczáit is. *(Halljuk! Halljuk!)* Hogy volt ez a két év előtti választás? Rendezett egy távgyaloglást két kilométernyi távolságban a szavazó urnákhoz. Hát nem a közlekedési tárczához tartozik ez? *(Derültség balfelől.)* De a kereskedelmet is a kezébe vette ezzel, hiszen a kisiparost támogatja azzal, hogy ha sok csizmát csináltatnak az emberek. *(Derültség bal és szélső baloldalon.)* Kitette aztán azt a szegény választó közönséget a szabad ég alá 24 órára barometernek, hogy talán az éghajlatot tanulmányozza, vagy a csillagokból olvassa ki a

sorsát. Nem a földmívelésügyi tárcza keretébe tartozik ez ismét? *(Derültség balfelöl.)* Ha lelkesedéssel jött oda a választásra a nép, akkor neki fordította az azóta isten segítségével csődbe jutott vizipuskákat és ezzel mintegy új resszort miniszteriumot teremtett meg, a tengerészeti miniszteriumot, a melyet, ha már vizen nem tudnak járni magyar hadihajóval, hát legalább vizzel telt fecskendők járjanak. *(Derültség balfelöl.)*

Lopta, vagy nem lopta?

(1898) *Sterus* nyitramegyei község jegyzője fizetését önhatalmúlag fölemelte. A község vezetősége a jogtalan emelés miatt föllebbezett, mire a Belügyminiszterium olyértelmű határozatot hozott, mely szerint a jegyző fizetését a szabályrendeletben megállapított keretben állapította meg és az emeléstől eltiltotta. A belügyminiszteri leirat azonban úgy szólt, hogy a már jogtalanul fölvett 1000 forint fizetéstöbbletet a jegyzőnek nem kell visszafizetni a község pénztárába. Emiatt *Juriss* Mihály interpellált és fölszólalását az alábbi adomával tarkította:

Egy czigány ludat lopott s néhány nap mulva azt elvitte a vásárba a városba s el akarta adni, de ott a tulajdonos megismerte ludait s azt mondta: „Uram, én nem akartam ellopni azt a ludat, a lúd magától repült be az én nyitott konyhámba, azért vittem a vásárra a ludat, hogy a tulajdonosa megismerhesse és visszakaphassa." Ezen naív nyilatkozatára a szolgabiró elnevette magát, megdorgálta a czigányt és azt mondta, „nem úgy kellett volna tenned!" „Hát hogyan, kérem alássan?" kérdezte a czigány. „Neked a ludat a bíróhoz kellett volna vinned és ez megtudta volna, hogy kié az?" „Hát kérem, én azt nem tudtam, máskor majd megteszem".

Mikor a czigány kiment a hivatalból, akkor azt mondta: „No ennek a szolgabírónak több esze van, mint az egész szentséges káptalannak". *(Derültség.)*

Pecunia non olet...

(1898) *Juriss* Mihály mondotta:

Apostata Julianus császárról olvastam, hogy kiment egyszer az ő tanácsosaival sétálni és séta közben piszokban egy darab aranyat látott; kísérőinek egyike se akart odanyulni, mert undorodtak tőle. Ekkor azután a császár lehajolt és kivette a piszokból az aranyat és azt mondta: Bonus odor lucri, undecunque veniat. Jó szaga van a haszonnak, akárhonnan jön is. *(Derültség.)*

Melyik büntetés jobb?

(1898) *Lukáts* Gyula kifogásolta, hogy a jövedéki kihágásoknál megállapított pénzbüntetések összege túlmagas és nem észszerű, hogy a pénzügyi hatóságok ezrekre rugó büntetéseket állapítanak meg. *Lukáts* Gyula erre mondotta a következőket:

Sokan vannak, talán mindnyájan, a kik azt tartják, hogy a tizezer forintos büntetés súlyosabb, mint a tíz forintos büntetés. Ha a számokat nézzük, felette nem lehet vitatkozni, mivel valóban tizezer forint jóval több, mint tíz forint. Azonban a gyakorlatban úgy szokott történni, t. ház, hogy a tíz forintos büntetéspénzeket az emberek kifizetik, de sosem hallottam, hogy a delikvens tizezer forintot kifizetett volna. *(Zajos derültség.)*

A kvótajavaslat a kurucnótában

(1899) *Endrey* Gyula a kvótajavaslat kapcsán tartott beszédében adta elő az alábbi kurucverset:

„Járt itt már török, tatár
S kárunk, bajunk annyi volt már,
Szinte sok!
Nyögtünk bele, megszenvedtünk,
Elviseltük, kihevertük valahogy!
De mióta nyakunkon az osztrák csorda,
Erőnk pusztul, fogyva fogy;
Uram Isten, szedd le rólunk
Ezt a cudar cakkumpakkot valahogy."

(1899) *Széll* Kálmán kormánya a t. Ház elé terjesztette az új kvótatörvényt, melyben a monarchia fönntartásának magyar költséghozzájárulását fölemelte. Hasonló törekvés már a *Bánffy*-kormány alatt a milleniáris évben is jelentkezett, de a nevezetes évforduló és még inkább a képviselőválasztások miatt a terv akkoriban roppant népszerűtlen volt. Hogy a választásokon föllépett kormánypárti képviselők helyzetét megkönnyítsék, a kvóta fölemelésétől a magyar kvótabizottság elutasító álláspontja nyomán egyelőre eltekintettek. Az időközben kiírt választásokon a kormányt támogató szabadelvűpárti képviselőjelöltek beszámoló beszédeikben így kivétel nélkül a fölemelés ellen szónokolhattak. A bukott Bánffy-kormány örökét azonban átvette *Széll* Kálmán miniszterelnök, aki a javaslatot 1899-ben a t. Ház elé terjesztette. Efölött derűs és komoly hangon heteken át folyt a vita, melybe a pártok vezetői legjobb tudásukat és szónoki készségüket vitték bele. Többek között *Justh* Gyula, a függetlenségi párt vezére órákon át szónokolt a Magyarországot érintő új megterhelés ellen. Közben javában működött az elnöki csengő, záporként hullottak a tréfás és komoly közbeszólások és még inkább az elnöki rendreutasítások. *Justh* Gyula „szellemidéző“ beszédet tartott és szónoklatában reveiálta mindazokat a beszédeket, amiket a kormányt támogató szabadelvűpárti képviselők 1896-ban mint képviselőjelöltek választóik előtt a magyar hozzájárulás ellen tartottak, most 1899-ben pedig a t. Ház elé terjesztett törvényjavaslat megszavazását ugyanazok a képviselők, akik három évvel azelőtt a képviselőválasztásokon a fölemelés ellen szónokoltak, azt szükségesnek nyilvánították. *Justh* Gyula beszéde közben sűrűn elhangzott közbeszólások mellőzésével az ellenzék vezére többek között így aposztrofálta a kormánypárti képviselők színeváltozását:

Nem kisebb ember, mint Jókai Mór szükségét látta annak, hogy fölvilágosítsa Magyarország választóközönségét, közvetlenül a választások előtt arról, hogy mi a magyar kormánynak és a magyarországi szabadelvű pártnak az álláspontja a quóta kérdésében? *(Halljuk! Halljuk!)* Hogy, t. képviselőház mindenki megítélhesse azt, hogy mennyire volt alkalmas Jókai Mórnak ez a czikke befolyást gyakorolni a választóközönség elhatározására, leszek bátor annak nevezetesebb passzusát itt a házban fölolvasni. *(Halljuk!)*

A czikk megjelent október 8.-án a „Nemzetben“ 1896-ban. A vezérczikknek czime: „A quóta?“ „Mely kérdésre a magyar szabadelvű pártnak más válasza nem lehet, mint... *(Derültség a szélső baloldalon. Felkiáltások: A választás előtt! Önérzetes hang!)* .... egyszerű hivatkozás a magyar quótabizottság válaszadó munkálatára. Az osztrák politikusok nem akarják azt tudni, hogy mi magyarok ugyan 31.5 százalékkal járulunk a közös hadsereg költségeihez, de azért az egész hadsereg az övék: osztrák a vezényszó, a vezérkar, a belső organizáció, a zászló... A mi quótánk felmegy Bécsbe, de az osztrák quóta nem jön le Budapestre, vagy nagyon minimális töredék“. *(Derültség. Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon.)*

Gajári Ödön t. képviselő úr Csongrádon tartott programmbeszédében a következőket mondotta: *(Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon. Olvassa.)*

„Az általános fejlődés mai korszakában, mikor a fejlődésből és gazdasági előrehaladásból minden állam busásan kiveszi a részét, igaz, fejlődtünk mi is; lehetséges — bár ahhoz sok kétely fér, — hogy az utóbbi évek alatt a közgazdasági élet Ausztriában talán nem fejlődött annyira, mint Magyarországon, ámde ez nem azt jelenti, hogy az arány a teherviselőképesség tekintetében megváltozott. *(Derültség. Helyeslés. Úgy van! Úgy van! a szélső baloldalon.)*

Hegedüs Sándor t. képviselő úr *(Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.)* Kolozsvárt tartott programmbeszédében azt mondá, *(Halljuk! Halljuk! a szélső balodalon.)* hogy a quóta kérdésében az osztrákok oly szenvedélylyel és oly követelésekkel léptek fel, hogy azokra visszautasításnál egyébbel válaszolni nem lehet. *(Derültség. Élénk tetszés és felkiáltás a szélső baloldalon: Éljen Hegedüs Sándor! Zaj. Elnök csenget.)*

Szemere Attila Miskolczon mit mondott? *(Halljuk! Halljuk!)* Különben persze nem választották volna meg. *(Derültség a szélső baloldalon.)* Elsőnek a quótáról szól, a melynek felemelése ellen tiltakozó szavát fogja felemelni. *(Élénk derültség és felkiáltás a szélső baloldalon: Hol van Szemere? Zaj. Elnök csenget.)*

Chorin Ferencz Szatmáron a választóközönségnek élénk helyeslése közben kijelentette, hogy: „mint országgyűlési képviselő nem fogok elfogadni semminemű egyezséget, mely az ország jelenlegi terheit nagyobbítja, mely rontja helyzetünket és anyagi viszonyainkat és szaporítja azon terheket, melyek a kiegyezésből Magyarországra háramlanak". *(Élénk éljenzés a szélső baloldalon.)*

Münnich Aurél.... *(Zajos derültség és felkiáltás a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!)* Iglón, október 11.-én 1896-ban, programmbeszédében a következőket mondja: *(Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon. Olvassa.)* „Nem képzelek magyar embert, *(Élénk derültség. Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.)* de nem habozom kijelenteni, elfogulatlan idegent sem, a ki mindannak valóságáról, a mit quótabizottság előterjesztett, meg ne volna győződve..." *(Élénk derültség és felkiáltás a szélső baloldalon: Éljen Münnich Aurél!)*

Mezei Mór.... *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Egészen őszintén kijelenti, hogy nem akar kitérni, ő is egészében magáévá teszi a quótabizottság mindkét üzenetében kifejtett nézetét és semmiesetre se fog hozzájárulni ahhoz, hogy az állam polgárai már amúgyis túlzottan megterhelve lévén, még nagyobb terheket vállaljanak. *(Helyeslés és derültség a szélső baloldalon.)* Senki sem fogja kívánni, hogy a quótabizottság előadója által *(Felkiáltások: Éljen Falk Miksa!)* oly remekül megszerkesztett üzeneteit ő más szavakkal ismertesse. *(Perczekig tartó taps és éljenzés. Élénk derültség a szélső baloldalon.)*

Perczel Dezső, akkor belügyminiszter, Bonyhádon tartott beszédében a következő kijelentést tette: „Teljesen valótlan, mintha a magyar kormány a quóta felemelése tekintetében bármiféle igéretet, vagy kilátást nyujtott volna." *(Egy hang a szélső baloldalon: Ez még a legenyhébb!)*

Lánczy Leó *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* Miskolczon mit mondott? *(Halljuk! Halljuk! Hegedüs Sándor kereskedelemügyi minister a terembe lép. Zajos felkiáltás a szélső baloldalon: Éljen Hegedüs! Elnök csenget. Halljuk! Halljuk!)* Lánczy Leó a következőket mondotta: „A jelenlegi magyar quóta meggyőződésem szerint tökéletesen megfelel az igazságnak és azon aránynak, a melyen a két állam nemzeti vagyona viszonylik. *(Hoszas élénk éljenzés és taps. Zajos derültség.)* Magyarország évtizedeken át többet fizetet, mint a mennyit tulajdonképpen gazdasági ereje megengedett. *(Hosszas élénk éljenzés és taps.)* A mit az osztrákok követelnek, az tulajdonképpen nem más, minthogy a mit ők az egyik zsebünkből kivettek eddig, azt most adjuk nekik a másik zsebünkből." *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Zsilinszky Mihály államtitkár Zólyomban a következőket mondta: *(Halljuk! Halljuk!)* „Bizonyos kedvteléssel hirdetik, hogy a kormány fel akarja emelni az eddigi quótát; ezzel meg akarja károsítani az országot, és ezt állítják még akkor is, a mikor az úgynevezett quótabizottság a legfényesebb érvekkel mutatta ki, maga a kormány is határozottan kijelentette, hogy Magyarország nagyobb százalékot elfogadni nem fog." *(Élénk derültség és éljenzés a szélső baloldalon.)*

Falk Miksa t. képviselőtársam a quótatörvény előadója október 15.-én, 1896-ban Budapesten választóihoz tartott beszédében a következőket mondotta:.... „De mikor a quótabizottság semmiféle felemelést nem proponált, midőn éppen ellenkezően azt mondja és be is bizonyítja, hogy a felemelés egyáltalán nincs indokolva, szóval mikor határozott elvi álláspontot foglal el, akkor az irányzat helyeslése alatt csakis ezen elvi álláspont elfogadását lehet érteni.... Minden körülmények között tudni fogom, mi az én erkölcsi kötelességem... *(Derültség a bal és szélső baloldalon.)* .... és mivel tartozom

saját politikai reputácziómnak." *(Derültség. Nagy zaj a bal és szélső baloldalon.)*

Szegedi polgárok a képtárlaton

(1898) A *Nemzeti Szalon* Szegeden képkiállítást rendezett. Miután nagy sikere volt, *Hock* János követendő példának állította a közvélemény elé és a képtárlat kapcsán több szegedi polgár derűs megjegyzését örökítette meg.

Egy „Protekczió" czímű genre kép előtt, a mely a magyar népéletből van merítve és azt ábrázolja, hogy a szolgabíró előszobájában a hajdú fogad három négy parasztot; ezek ott félig meggörnyedve előadják a pipázó hajdúnak bajukat, és saját fülemmel hallottam, midőn az egyik parasztgazda faji szempontból, a magyar karakter szempontjából kezdte bírálgatni a képet és azt mondta: „Minden egyebe jól van megcsinálva, de a feje nincs eltalálva." Erre azt kérdezi a másik: „Hát miért sógor?" „Hát azért, mert még szegedi ember is valahogyan a derekát beadi, de azért a fejét nógati." *(Derültség.)*

Egy másiknak pedig még jellemzőbb, még érdekesebb volt a megfigyelése, a melyben politikai érzék is megnyilatkozott, mert azt mondta, hogy végre valahára látunk is valamit Szegeden, eddig úgyis bennünket, szegény embereket csak kifosztottak „most azonban a mit a kormány elvesz a szánktól, legalább visszaadja a szemünknek". *(Derültség.)*

Mi mindenek van a dádénak?

(1899) *Smialovszky* Valér hevesen védte és támogatta a t. Ház elé terjesztett kvótatörvény javaslatát és bírálta az ellenzék magatartását. *Kolozsváry Kiss* István így válaszolt:

Azt mondja Smialovszky Valér t. képviselőtársam, hogy ne veszekedjünk mindig Ausztriával, hanem szakértelemmel

és olcsó tőkével dolgozzunk. T. ház! Ez már bizonyos tekintetben irónia. Nagyon hasonlít a czigány-dádé példájához, a ki azt mondotta a gyerekének: „Adok mindent, a mit kérsz, minden van!" „Adj hát egy kis kenyeret!" „Édes fiam, mindig olyast kérsz, a mi nincs!" *(Derültség.)* Hol van az olcsó tőke Magyarországon? Hiszen, hogy az olcsó meg ne születhessék, a kilencfejű sárkány odakuporodik a kétfejű sas mellé és ottan őrködik. *(Derültség a szélső baloldalon.)*

Széll Kálmán azelőtt Haas és Deutsch

(1901) Báró *Bánffy* Dezső kormánya megbukott és a kormányalakításra *Széll* Kálmán kapott megbízást. A felirati vitában a következőképpen jellemezte *Vázsonyi* Vilmos az új kormányrendszert:

De, t. ház, a kormányelnök úrnak ez a programmja nagyon kielégíti a szabadelvű-pártot, *(Halljuk! Halljuk!)* mert a merkantilisták azt mondják: „Mi benne maradunk a kormánypártban, mert a kormányelnök úr egy kicsit merkantilista is"; az agráriusok azt mondják: „Mi is benn maradunk, hiszen a kormányelnök úr egy kicsit agrárius is"; a konzervativok azt mondják: „Mi benn maradunk, hiszen a kormányelnök úr egy kicsit konzervativ is"; a szabadelvűek azt mondják: „Mi benn maradunk, hiszen pártunk czíme szabadelvű, s a kormányelnök úr egy kicsit szabadelvű, sőt miután résztvett a szabadelvű demokraták egyik banketjén, egy kissé demokrata is, sőt egy kissé talán szociálista is, mert a multkor már elment annak elismeréséig, hogy a szociálisták is emberek, ami igen nagy vívmány. *(Derültség és mozgás.)*

T. ház, látva ezt a változatosságot; látva azt, hogy kormányprogramm lefoglal mindent; hogy mindenféle pártárnyalatnak, mindenféle világnézetnek egy-egy darabja megtalálható a kormányprogrammban: eszembe jut egy nagy, időközben már megbukott czégre csinált vicez. A mikor t. i. a „Haas és Deutsch"-féle megboldogult czég mindennel foglalkozott, a színházépítéstől kezdve az útcsinálásig, a lapalapításig és lapvételig: akkor azt mondták a „Haas és Deutsch" czégről,

a mely mindent kisajátított az országban: „Haas és Deutsch azelőtt Magyarország". Ma pedig látván azt, hogy a kormányelnök úr is minden programmból vesz magának valamit, tehát Magyarországot szintén kisajátítja az ekkleticizmusával: azt mondhatnám a mai politikai viszonyainkra „Széll Kálmán azelőtt Haas és Deutsch". *(Zajos derültség.)*

Óh, kérem szépen.....

(1901) Nyitra megyében új főügyészt neveztek ki. Nem sokkal kinevezése után résztvett egy díszlakomán. A lakoma végeztével egyik résztvevő felső kabátjának felöltésében segített. Az ellenzék ebben a főügyészi stallum megszégyenítését látta és *Okolicsányi* László, valamint *Rakovszky* István „botránynak" minősítették. A főügyész kifogásolt cselekedetét még azzal is tetézte, hogy nem sokkal hivatalbalépése után valamelyik bűnös megszökött és nem lehetett felelősségre vonni. A kabátfelsegítés dolgában *Széll* Kálmán miniszterelnök a saját életéből vett alábbi eseménnyel kívánta enyhíteni a főügyész előzékeny magatartását:

1868-ban, vagy 1869-ben, mint nagyon kezdő fiatalember, a delegácziónak voltam a jegyzője, a mely Bécsben ülésezett. Annak a delegácziónak elnöke: gróf Majláth Antal volt, a ki köztiszteletben álló, kiváló, igen jelentékeny ember volt a maga nemében, a régi 48 előtti fogalmak szerint. Ő azonban nem nagyon tudott az új parlamenti formákba beilleszkedni, hát segítséget igényelt és én — akkori kortársaim tanuskodhatnak róla — igyekeztem neki, tőlem telhetőleg segédkezni. Egy napon, a mikor valahová együtt mentünk, mert mindig együtt mentünk ülésre, ebédre, reprezentáczionális látogatásokra — Majláth Antal fogja a kabátomat és rám akarja adni. Csaknem a föld alá sülyedtem és azt mondtam: Kegyelmes uram, engedelmet kérek, már hogyan jutok ehhez? Erre gróf Majláth

Antal így felelt: Öcsém kettőt tanulj meg! *(Halljuk! Halljuk.)* Először nincsen olyan ember, a kinek kabátja feladásában ne segíthess, másodszor nincsen olyan ember, a kitől kabátfeladást el ne fogadhass. *(Zajos derültség és tetszés.)*

Hock János czingolánya

1902 március 18.

Hock János, Kőbánya „aranyszájú" plébánosa a tankönyvek tartalma miatt interpellált. Egyik tankönyvben fűzfapoétánk következő rigmusát találta és olvasta föl a t. Ház viharos derültsége közepette:

Csak egy tankönyvet idézek itt e tekintetben s azt hiszem, nem fognak elfogultsággal vádolhatni, mert épen katholikus iskolában használták, *(Halljuk! Halljuk!)* egy tankönyvet olvastam, a mely alsóbb leányiskolák számára készült s a melynek azt hiszem, pap a szerzője, a ki saját verseit akarta könyvében értékesíteni, mert talán máshol nem értékesíthette volna. Többek között a tavaszt így énekelte meg:

„Kivirított már a tavasz,
Újra zöldül fű s virány;
Merészebb lesz minden pásztor,
S nyájasabb lesz a pásztorlány."

(Zajos derültség.)

Mikor aztán az illetőt figyelmeztették, hogy serdülő lányoknak nem való ilyen verset adni, ilyenformán javította ki azt:

„Kivirított már a tavasz,
Újra zöldül fű s virány;
Merészebb lesz minden czinczér,
S nyájasabb lesz a czingolány."

(Hosszantartó, zajos derültség.)

Hátha még magyarul tudna.....

(1902) *Rákosi* Viktor *(Sipulus)* kifogásolta a németesítő törekvéseket és ezeket mondotta:

Tessék elképzelni, hogy egy tót fiú egy állami iskolában ezt az egy szót tanulja meg magyarul, hogy „jelen“, a katonai ellenőrzési szemlére megy nagy örömmel s a mikor a nevét hallja, odakiáltja, hogy „Jelen!“ és ekkor torkon ragadják és börtönbe hurczolják. *(Élénk derültség.)* És akkor a szegény tót börtöne magányába érkezve, leborul a földre, és hálát ad az Istennek, hogy csak ezt az egy szót tanulta meg magyarul, *(Élénk derültség.)* mert ha az egész magyar nyelvet megtanulta volna, akkor talán egész életét börtönben kellene töltenie. *(Nagy derültség. Élénk éljenzés és taps a szélső baloldalon.)*

Széll Kálmán felelős szerkesztő, Lukács László kiadóhivatali igazgató

(1902) *Rákosi* Viktor *(Sipulus)*, aki történetünk idején az ellenzéki padokban ült, sehogyse volt megelégedve *I. Ferenc József* trónbeszédével és az annak kapcsán kiadott kormányprogrammal, mely sok mindent ígért. *Rákosi* a t. Ház szakadatlan nevetése közben boncolgatta a kormány közzétett nyilatkozatait és beszédébe beleszőtte *Papp* Gézát, aki a kormánypárt egyik legfürgébb, egyúttal legkisebb képviselője volt. *Sipulus* ezeket mondotta:

Én reám a trónbeszéd oly benyomást keltett, mint egy igen sikerült előfizetési felhívás, a melyet a lapok deczember végén szoktak közzétenni, *(Derültség.)* a midőn a nyájas olvasók előfizetése többnyire lejár. *(Zajos derültség.)* Ott is igérnek, az iparnak is igérnek, igérnek valamit a földmíveseknek is, a kereskedelmet is simogatják egy kissé és végül jönnek aláírókként a vállalat személyei: jelen esetben a felelős szerkesztő, Széll Kálmán ministerelnök úr, *(Derültség.)* a kiadóhivatali igazgató, a ki a pénzt kezeli, Lukács László pénzügyminister úr, *(Derültség.)* a részvénytársaság elnöke báró Podmaniczky Frigyes, *(Derültség.)* a t. részvényesek ott ülnek a t. kormánypárton a túloldalon és hogy hasonlatom mennyire stílszerű, az kitűnik abból, hogy a t. vállalat számára még szedőgyereket is találtak, Papp Géza t. barátomat. *(Zajos derültség.)*

Akasztófahumor

(1902) *Rákosi* Viktor *(Sipulus)* a brassói pósta nyomorúságos elhelyezése miatt interpellált, miközben *Korodi* Lajos szász nemzetiségű képviselő közbekiáltott. *Sipulus* így válaszolt:

Korodi azt kiáltotta nekem oda, hogy a pósta Brassó legszebb helyén áll. Bizonyos formulák között igaza van, de csak bizonyos formulák között, t. i. tényleg a város legszebb helyén áll, de annak a háznak a legrondább helyiségeiben van eldugva. Se gáz, sem semmi más világítás oda bevezetve nincs, úgy, hogy a póstahivatalnokok a szűk helyiségben petróleumlámpás fénye mellett dolgoznak, nappal is. *(Zaj a szélső baloldalon.)* Szép helyen áll igen, mintha például valakit a pompás Rigi hegy tetején felakasztanak. *(Élénk derültség.)*

A miniszter urról csak egy hajót neveztek el, de Kossuthról?

(1904) *Rákosi* Viktor *(Sipulus)* hevesen támadta báró *Dániel* Ernő kereskedelemügyi minisztert, akiről tudvalevően egy tengerjáró hajót neveztek el és a minisztert így aposztrofálta:

Báró Dániel Ernő kereskedelemi minister úrról csak egy hajót neveztek el, de Kossuth Lajosról egy egész korszakot.

Miért járnak magyar színházba?

(1903) *Mezőssy* Béla mondotta:

Eszembe jut egy régi adoma, a mit valahol, nem tudom most hogy hol, Mikszáth Kálmán jegyzett fel. József nádor meghalt és lelke felszállt a menyországba. Szent Pétertől ott bebocsátást kért, azonban nem engedte be. „Sok jót tettem a földön". mondotta József nádor lelke. „Menj vissza a földre" válaszolt Szent Péter. „Keressél olyan jótéteményt, a mivel be tudlak bocsátani a menyországba", folytatta Szent Péter. József nádor lelke visszarepült a földre, azonban semmi olyan jótéteményt már nem talált, a mit a menyország kapujában el ne mondott volna. Végre sok keresés után elkerült Pestre a német színház porrá égett telkére. A német színház ugyanis halálát követő napon égett le. Erre József nádor lelke visszaszállt a menyország kapujába. „Most már beengedhetsz" szólt Szent Péterhez, aki megkérdezte, hogy miért? „Azért, mert mindjárt halálom után leégett a német színház, és most mindenki magyar színházba kénytelen járni." *(Zajos derültség.)*

Magyar király kerestetik....

(1904) A kormány az udvartartás költségvetésének fölemelését kérte. A törvényjavaslat nyomán fölszólalt *Rákosi* Viktor, aki kifogásolta, hogy az udvar Bécsben él és sosincs Budapesten. Erről mondotta a következő adomát:

Eszembe jut nekem, t. ház, a zempléni Szemere, a kit ad audiendum verbum hívtak fel a mult század 30-as éveiben s a ki ennek következtében elment Budapestre, elment Visegrádra, elment Székesfehérvárra, mindenütt adatott magának hatósági bizonyítványt, hogy ő ott járt és ezt felküldte a bécsi kanczelláriának a következő levéllel: „Mindenütt kerestem a magyar királyt, ahol neki élve, vagy halva lennie kell, s nem találtam sehol. Máshová megyek." *(Zajos derültség.)*

A Barnum cirkusz döglött oroszlánja, meg tigrise

(1906) *Visontai* Soma mondotta el:

A midőn a Barnum cirkusz Magyaroszágon járt, ellátogatott vidéki városokba. Egy kisebb városba érkezvén állatseregletével, ennek felvigyázója legnagyobb rémületére azt vette észre, hogy az oroszlán megdöglött. Gazdájának nem mert szólni, hanem a következőképpen segített magán. Tudta már, hogy hol fordulnak meg a város kis polgárai, hol mérik a jó bort, elment tehát egy ilyen városvégi kis korcsmába, és így szólt egy csizmadiamesterhez: „Hallja barátom, polgártárs, megdöglött az oroszlánunk, de maga segíthetne rajtunk." — „Már hogyan segíthetnék?" feleli a csizmadia. — „Ma estére hirdettük a tigrissel és az oroszlánnal való nagy produkcziót. Azt most meg kell csinálni és mi nagyon jól megfizetjük magát, ha az oroszlán szerepére vállalkozik. Látja, maga családos ember, annyi gyermeke van, próbálja meg; bújjék bele az oroszlán bőrébe és lépjen be egész bátran a tigris ketrecébe. Ne féljen semmit, ha a tigris bejön, ordítson egy nagyot, s meglássa nem lesz semmi baja."

Nagy ügygyel bajjal rávette a csizmadiát, hogy estére ő helyettesítse az oroszlánt. „Barátom, csak ordítson, ha a tigrist látja", ezt hajtogatta egyre a felvigyázó. A csizmadia bele is bujt az oroszlánbőrbe és be is ment a ketreczbe, ordított is, de mikor meglátta a tigrist, bátorsága egyszerre az inába szállt és elkezdett buzgón imádkozni, hogy: „Miatyánk ki vagy a menyekben..." De alighogy elkezdte az imát, csodálatos módon a tigris folytatta a miatyánkot, hogy: „...szenteltessék meg a te neved..." *(Zajos derültség.)* Mert a tigris sem volt más, mint a falu takácsa *(Élénk derültség.)* minthogy két nappal azelőtt a tigris is megdöglött. *(Zajos derültség.)*

Mivé leszel emberke...

(1907 *Sándor* Pál, az *OMKE* elnöke mondotta:

Bülow német kanczellár valamikor, hat éven keresztül, Romániában volt, mint német követ. Ott egy országgyűlési képviselővel igen jó baráti viszonyban volt, a ki azt mondotta

neki: „Várjon csak Bülow úr addig, a míg én miniszter leszek, majd meg fogom önnek tenni ezt, meg amazt." Az a képviselő aztán nemsokára miniszterré lett s akkor Bülow egy kissé megsürgette azoknak a kérdéseknek az elintézését, a melyeket az neki megígért.

Ekkor azt mondta az a t. román képviselő: „Tisztelt Bülow úr, én a kéréseit nem teljesíthetem; önnek fogalma sincsen arról, hogy hogyan megváltoznak az embernek a nézetei, hogyha miniszter lesz". *(Derültség. Zaj. Elnök csenget.)*

Az éber Éber

(1907) *Éber* Antal a történetünk idején az ellenzéki padsorokban ült és a t. Ház asztalára nem kerülhetett törvényjavaslat, amihez hozzá ne szólt volna. *Hock* János ugyanakkor a függetlenségi mozgalom elerőtlenedéséről szónokolt és a napló az alábbi mondatfoszlányt örökítette meg:

HOCK JÁNOS: Ma még a függetlenségi tábor egy nagy tömegre tett szert, de a mit erőben nyert, azt ismét elvesztette energiában és *éber*ségben...

SZATMÁRI MÓR: Ez nem igaz! *(Zaj. Egy hang jobbfelől. Éber ott van! Derültség.)*

A teve a fajbiológia síkján

(1908) *Hock* János nagy beszédet tartott az iskolai oktatásról és hevesen támadta a közoktatásügyi kormányzatot, mert az oktatás német szellemben folyik és az a magyar faj eszmekörétől teljesen távol áll. Kifogásait a következőkkel indokolta meg:

Ugy-e kérem, a német természete és karaktere inkább részletező természetű és nem szintetizáló, inkább analitikus természetű, lexikonoknak, encziklopédiáknak írására alkalmas. És nagyon helyesen olvastam én egyszer egy franczia

írónál a faji jellemzést éppen művelődési szempontból, mikor azt mondotta: minden nemzet egyféle kultúrkincscsel dolgozik, de másként használja fel és alkalmazza az ő faji sajátságának megfelelő vonásokban. És felhoz egy példát, hogy meghal egy nagyon vagyonos ember, a ki úgy rendelkezett, hogy egy nagy nemzetközi versenyre hirdessenek pályázatot, még pedig egy nagyon egyszerű kérdésről. Itéljék meg, hogy a nemzetek felfogásában milyen különbözőség van a legegyszerűbb dolgokban is. És pályázatot hirdettek arra a kérdésre, hogy ki írja meg legjobban a teve természetrajzát. *(Derültség.)* Mikor ezt kihirdették, akkor a franczia ember, egy ujságíró napi teendői után elment a Jardin d'Acclimatisationba, az állatkertbe és beszédbe állt az őrrel. Megkérdezte, van-e tevéjük, megmutatta magának, megkérdezte miket tapasztal a tevénél, azokat mind feljegyezte, aztán hazament, egy tárczaczikkben megírta az egészet, a mit közvetlenül látott, közvetlenül hallott, azt monda: Voila le chameau.

Az angol pedig mikor meghallotta, hogy kiírták a pályázatot, rögtön útrakészült, elment inasával Afrikába, ott meghallotta, hol van a tevecsorda, sátort ütött, egy egész éven át tanulmányozta közvetlenül a tevéket, hogy induktiv módszerrel, saját tapasztalatait összegyüjtse és azokból kivonja azokat a sajátságokat, melyek a világot érdeklik és megírt három nagy könyvet. *(Derültség.)*

A német tudós nem ment se állatkertbe, sem a tevék hazájába, hanem elment az egyetemi könyvtárba *(Derültség.)* ott előadatott magának minden könyvet, mely a tevékre vonatkozik, azokból kivonatokat csinált, azokkal haza ment és három éven át folyton dolgozott, a nélkül, hogy életében tevét látott volna. *(Derültség.)* És mikor körülbelül befejezte a munkáját, meghallotta, hogy egy angol természettudós komolyan foglalkozik evvel a dologgal és most jelenik meg egy könyv afrikai tapasztalatairól. Erre azt mondta, addig nem adja be a pályázatot, míg az a könyv meg nem jelenik, hátha új szempontokat fog benne megismerni. *(Derültség.)*

A Danaidák konyakos hordója

(1908) A vármegyék, illetve a Belügyminiszterium elrendelte, hogy mezőgazdasági üzemeket és főként ott, ahol gépekkel dolgoznak, mentőszekrényekkel lássák el és ennek 3—60 forintig terjedő terhét a gazdák viseljék. *Gaál* Gaszton emiatt fölszólalt és kifogásait többek között így formulázta meg:

Ami a mentőszekrényekben foglalt gyógyszerek minéműségét illeti, arról nem akarok beszélni, de egy dolog bizonyos: hogy egy igen praktikus szer is van a mentőszekrényben, a melynek mindjárt az első napon alkalmazásba kell jönnie és ez: a konyak. *(Élénk derültség.)* Minden ilyen mentőszekrényben van t. i. egy üveg konyak is, t. ház, és addig a gépész rendesen krónikus gyomorbántalomban szenved, *(Derültség.)* a míg ez a konyak tisztára el nem fogy. *(Derültség.)* Az előírás az, hogy a mentőszekrényben az előírt szereknek folytonosan és állandóan bent kell lenniök.

Ha kijön egy hatósági vizsgálóbiztos, ha kijönnek a kultúrmérnökségtől a gépek felülvizsgálata végett, kötelességük megvizsgálni azt is, hogy vajjon a mentőszekrényben rendben van-e minden, és ha mindent rendben találnak, az bizonyos, hogy ha tízszer is tekintenek bele abba naponkint, az a konyakos üveg tízszer találtatik üresen *(Derültség.)* s sosem fogják konstatálni azt, hogy a konyakos üveg a törvényes előírásoknak megfelelne. *(Élénk derültség.)*

A szultán borbélya

(1908) *Polónyi* Géza mondotta el:

Eszembe jut itt nekem egy szultánnak a historiája. *(Halljuk! Halljuk!)* Volt egyszer, t. képviselőház, egy szultán, a kinek trónörököse reformokat igért a nemzetnek. Török vezényleti nyelvet nem igért, *(Derültség.)* mert az már régen megvolt, hanem igért függetlenséget, szabadságot és más

egyebeket. Egyszer egy forradalom leseperte az öreg szultánt a trónról és az új szultán vette át az uralkodást...

ENDREY GYULA: A háremet is...

POLÓNYI GÉZA: Azt is, még többet is. És a dolognak, t. képviselőház, az a legérdekesebb része, hogy az új szultán elkövette azt a nagy és furcsa hibát, hogy a volt udvari méltóságokat is átvette az előbbi szultánnak az udvarából. Átvette a főasztalnokmestert, a főpohárnokot, a fölovászmestert és a fő-szőrfaragót is, *(Derültség.)* a kit manapság borbélynak hívnak. *(Derültség.)*

Ez a szőr-faragó, a kit Gül Bendarinak neveztek, híve volt az előbbi szultánnak és Allahnak fogadalmat tett, hogyha az új szultán jut a trónra, meg fogja ölni az új szultánt. Volt neki egy segédje — mert a borotválást a szultánnál nem egy ember végzi, hanem a szappanozást előbb egy másik ember eszközli és külön megy a borotválás — a ki jól tudta a mérgezésnek a teóriáit. Ezzel a segédjével együtt megállapodott a borbély abban, hogy a trónra jutott szultánt borotválkozás közben ki fogják végezni. *(Halljuk! Halljuk!)* A megállapodás az volt, hogy a szappant megmérgezik és annak belélegzésétől hal meg a szultán, vagy ha ez nem sikerülne, akkor Gül Bendari elvágja a szultán nyakát.

Hogy hogynem, ezt a tervet az új szultán megtudta és mikor beszappanozták. tényleg rögtön észre is vette, hogy micsoda borzasztó méregszag van. Dühében felugrott és elkapta a borbély kezéből a borotvát, berohantak a kavaszok is és a borbélyt lefogták. Ki akarták végezni. Ekkor azonban Gül Bendari térdre esett és rimánkodott, hogy ő Allahnak tett fogadást és hogy ő a haza érdekében tartotta szükségesnek azt tenni, a mit tett, mert az ő lelkiismereti meggyőződése, hogy az előbbi szultán volt a jobb szultán. Most azonban szánja bánja bűneit, könyörög, hogy bocsássan meg a szultán. *(Halljuk! Halljuk!)*

S az a jó szultán megbocsátott a borbélynak. Visszaadta neki a borotvát és miután nagyon égette őt a szappan, Gül Bendari barátom hozzáfogott a borotváláshoz s alig hogy elkezdte, le is kanyarította a szultánnak a fejét. *(Derültség.)*

Az én apám, a te papád

(1908) *Gaál* Gaszton adomája:

A czigánygyerekek azon veszekedtek, hogy ki szereti jobban az apját. Egyik nagyon hősködött: én szeretem jobban az apámat! Azt mondja a másik: ne beszélj, hiszen neked nincs is apád. Az illető erre azzal felelt: több van, mint neked! *(Élénk derültség.)*

Mennyit keres a gyógyszerész?

(1908) *Markos* Gyula mondotta:

Az egyszeri inas elmegy a patikába és egy hatosért herbateát kér, de csak egy krajczárja van. Megkapván a herbateát, leszúrja a krajczárt és elszalad; a patikárus famulusa utána ered, de nem tudja elérni. Mikor lihegve visszatér és menti magát, hogy: a gazembert nem tudtam elcsipni, így vigasztalja magát a patikus: sebaj öcsém, azért ötvenszázalék tiszta hasznunk mégis van. *(Derültség.)*

Ha az életben boldogulni akarsz, sose feledkezzél meg a cosinus alfáról

(1908) A t. Ház a közoktatásügyi tárca költségvetését tárgyalta. *Hock* János a tanítás rendszerét így ostorozta:

A szaktanítás rendszere rettenetes követelményeket támaszt a gyermekkel szemben. Sohasem felejtem el, t. ház, hogy a mikor én a középiskola felsőbb osztályaiban jártam, volt egy matematika-tanárom, a ki egész életét a felsőbb matematika szolgálatába töltötte el. Nem látott semmiben mást, csak számokat, bennünket is csak számoknak nézett és így osztályozott. És sohasem felejtem el, hogy egy alkalommal a cosinus alfájáról beszélt és a mikor valamelyikünk zavarba jött — azt hiszem, talán én voltam az — azt mondotta, hogy: „hogyan akar maga kimenni az életbe és hogyan

akar maga felemelt homlokkal a becsületes emberek előtt megjelenni, ha nem tudja a cosimus alfáját levezetni?" *(Zajos derültség.)*

Deák Ferenc: Önmagammal nem tudok tanácskozni

(1908) A kormány a képviselőválasztási törvényjavaslat előzetes tárgyalása céljából bizottságot küldött ki és ebből az ellenzéki képviselőket kihagyta. *Eötvös* Károly a következőképpen adta elő a sérelmet:

Volt egy ember, ma már nem él, igen jól emlékszem rá, 37—38 év előtt nem egészen biztos, de körülbelül akkor volt, Prileszky Tádé pozsonyi, vagy Pozsony-környékbeli képviselő. A Deák-párt bevette a bizottságba az egykori balközépet, hogyne vette volna be, hiszen ellenzék volt és magyar emberek voltak; mivel azonban az Istenben boldogult balközép a bizottságban sok galibát csinált, Prileszky Tádé az értekezleten indítványt tett, hogy a balközépet ne vegyék be a bizottságba. Mit csináljanak galibát odabent? Deák Ferencz még nem volt kegyelmes úr, *(Derültség. Felkiáltás a középen: Tekintetes úr volt!)* nemzetes úr lehetett, levelei, a melyek megmaradtak utánna, nemzetes úrnak tisztelik, felszólalt. Úgy nézett rá Prileszky Tádéra, mint az oroszlán és azt mondotta szóról-szóra: „Én a bizottságba tanácskozni akarok. Ha én magam vagyok ott és azok, a kik ugyis egyetértenek velem, hogyan tanácskozzam? Az ellenzéknek ott kell lenni!"

Nihil credo

(1909) *Éber* Antal az adóreform tárgyalásánál mondotta:

Ha, t. képviselőház, ezek után még folyton azt halljuk, amit Sándor Pál t. képviselőtársam beszédében is hallottunk, hogy itt a legnagyobb népességet, a városok lakosságát akarjuk tönkretenni ezzel az adóval, akkor eszembe jut nekem egy remineszczenczia, a mit multkor a porosz képviselőházban

elevenített fel hasonló panaszok alkalmával az ottani pénzügyminiszter, aki előadta, hogy a mikor Poroszországban I. Frigyes Vilmos idejében az első egyenes állami földadót behozták, az ú. n. Grundschoss-t, akkor a porosz rendek egy nagy emlékiratot nyujtottak át Frigyes Vilmosnak és megírták benne, hogy ez az adó az egész országot tönkre fogja tenni, mint ők írták: Tout le pays sera ruiné. Erre Frigyes Vilmos rövid markáns széljegyzettel válaszolt: Tout le pays sera ruiné? Nihil credo. *(Derültség.)*

Segíts uram Isten...

(1909) A t. Ház az adóreformot tárgyalta. *Reök* Iván attól tartott, hogy az új törvénnyel nem kívánt méretekben okoznak átalakulást a gazdasági és társadalmi élet szerkezetében és így adomázott:

Úgy vagyunk ezzel a reformmal, mint az egyszeri ember, a mikor lóra fel akarva ülni, nagyot fohászkodott és, mert talán kaputos is volt, kissé nagyobb ütemet adva mozgásának, túlesett a lovon és azt mondotta utána, gondolatmenetét folytatva: Segíts uram Isten, de ne ilyen nagyon! *(Derültség.)*

A fürdésről ne feledkezzetek meg!

(1910) *Huszár* Károly (sárvári) a felirati vitában nagy beszédet tartott és ezeket mondotta:

Egy kínai császárról olvastam, Csing-Csang a neve, *(Élénk derültség a jobboldalon. Folytonos zaj. Az elnök csenget.)* hogy fürdőkádjára felíratta azt a felesleges mondatot: Ne feledkezzél meg, hogy minden nap meg kell fürödni. *(Derültség a jobboldalon.)* Hát a Lloyd-klub ajtajára is bátran fel lehetne írni: ne feledkezzetek meg arról, hogyha a magyar nemzet hatalmát akarjátok képviselni, úgy minden nap meg kell fürödnötök a nemzeti közérzés tisztító tüzében. *(Derültség. Ellenmodás a jobboldalon.)*

Jobb élni....

(1910) *Szmrecsányi* György politikai pályafutását a szabadelvűség soraiban kezdte meg és nagy híve volt a Tisza-családnak. Politikai irányvonala később elfordult és a néppárthoz csatlakozott. Pálfordulását így örökítette meg *Richter* János plébános-képviselő:

Meghallgattam Szmercsányi t. képviselőtársam első programmbeszédét. Lelkesedve felkiáltott beszéde végén: „Tiszával élek, Tiszával halok!" *(Élénk derültség a jobboldalon.)* Megjegyzem t. képviselőház, hogy ő se nem élt Tiszával, meg sem halt vele. Minden haláltusa nélkül, három hónap mulva felébredt a néppárt karjaiban. *(Zajos derültség.)*

Az örök kormánypárti

1910 december 3.

— Olyan kormány nincs, amit nem támogatna — címen ismert politikai szólam tulajdonosa *Urbanovszky* képviselő, aki hosszú képviselői pályafutása alatt valamennyi kormányt végigszolgálta. A t. Ház elé pedig *Eitner* Zsigmond vitte és beszédében így örökítette meg:

Eszembe jut, hogy a Bánffy-kormány bukásakor volt egy régi szabadelvüpárti képviselő, Urbanovszky, a ki mikor azt mondották neki, hogy: képviselő úr a kormány megbukott, azt felelte: „de kormány csak lesz?" *(Nagy derültség.)*

A szamárnak van igaza

1910 február 15.

Polónyi Géza az *Osztrák-Magyar Bank* szabadalmának meghosszabbításáról beszélt, a nagy tréfagyártó *Förster* Aurél közbeszólásával.

POLÓNYI GÉZA: De kegyeskedjenek figyelemmel lenni, hogy a nemzeti állameszme szolgálatában állunk, mikor Önö-

ket figyelmeztetjük. Arról van szó, hogy nem szabad továbbra is oppurtunisztikus jelszavakat hangoztatni, hogy az a bölcsesség politikája, hogy az okosabb enged.

FÖRSTER AUREL: Akkor a szamárnak van igaza! *(Zajos derültség jobbfelől.)*

Rosenberg Gyula a birtokosok mándlijában

1910 december 23.

Az elviselhetetlen húsdrágaság letörése céljából a kormány engedélyt adott 2000 kocsirakomány argentinai fagyasztott hús behozatalára. Az agráriusok ellenezték és őket támogatta *Rosenberg* Gyula, aki valamikor erélyes védője volt a kereskedelem érdekeinek. *Sándor* Pál erről beszélt és a következőket mondotta:

Eszembe jutott az a bíró, a ki kissé gúnyosan intézte el egy erősen semita külsejű, azonban kitért szerkesztő ügyét és azt kérdezte, hogy voltaképpen mi az ő vallása, mire ez azt felelte: És hogy ha megpukkad a bíró úr akkor is római katholikus vagyok. *(Élénk derültség.)* Rosenberg Gyula t. barátom épen úgy nézett rám; rám szegezte szemeit, mindig hozzám beszélt, mintegy azt mondva nekem: és hogyha megpukkadsz is, én mégis agrárius vagyok. *(Élénk derültség.)*

Ölel a hatalmas Lucifer

(1910) A *Katholikus Népszövetséget* támogató papság kisebb töredéke ellentétbe jutott *Richter* János plébános-képviselővel, aki a kormányt támogatta. Politikáját érthetően kifogásolták a Népszövetség mögött álló néppárti vezetők egyike-másika és *Richter* képviselőhöz leveleket intéztek. Az egyik levéltöredék így szólt:

Én pap létemre, mikor felléptem, a saját paptársaimtól a következő levelet kaptam. Nem olvasom fel az egészet, hanem csak egyes részeit. *(Halljuk! Halljuk! Olvassa.)* „Csak

előre bátran, vesd meg a Nazarétit bátran, különösen szent miséknél, mikor kenyér színe alatt jelen van; hiszen jutalmad nagy lészen! Adósságaidat talán kifizetheted, *(Zajos derültség.)* de akkor kötéllel elhagyod e földi paradicsomot, készen áll magas lángoszloppal vörösen izzó vaskoronám, hogy belé elhelyezkedhess örökre; bár a néppártiak utánad menni, a buták, nem fognak, erős bilincseimmel örökre lekötve őrizlek majd, s várhatod a szabadulás óráját, s soha el nem muló kéjgyötrelmeid közepette örökkön örökké lesheted jutalmadat. Pokoli csókkal ölel a sátánok vezére, a hatalmas Luczifer". *(Zajos derültség a jobboldalon.)*

Jobb az öt forintos, mint a lenyakazás

(1911) *Hegedüs* Loránt szerint gróf *Apponyi* Albert mondotta:

Jobban szeretem, hogyha valakivel úgy fogadhatok, hogy a fogadás öt forintba megy, mint hogyha az illető fejébe menne, mert ezt az öt forintot odaadja, de a fejét nem szokta az illető odaadni. *(Zajos derültség és mozgás a jobboldalon.)*

A tifuszbetegeknek csak 40 százaléka hal meg, de a milliomosok mind meghalnak

1910 február 14.

Hantos Elemér gazdag statisztikai adatokkal igyekezett bizonyítani az *Osztrák-Magyar Bank* szabadalmának szükségességét és annak meghosszabbítását. Vele szemben *Kovács* Gyula ellenzéki képviselő az ellentétes álláspontot foglalta el és a statisztikát így értékelte:

A statisztikai csoportosítással mindent a világon be lehet bizonyítani, be lehet bizonyítani azt is, hogy sokkal jobb tifuszbetegnek lenni, mint milliomosnak, mert a statisztika szerint a tifuszbetegeknek csak a 40 százaléka hal meg, a milliomosok pedig mind meghalnak. *(Zajos derültség.)*

Nem ugrik, csak sokat beszél

1910 február 15.

A t. Ház az *Osztrák-Magyar Bank* szabadalmának meghosszabbítására vonatkozó javaslatot tárgyalta és a vita keretében fölszólalt gr. *Batthyányi* Tivadar, akit beszéde közben a kormánypárti padokról sokat zavarták. A közbeszólásokra gróf *Batthyányi* így válaszolt:

Gróf BATTHÁNYI TIVADAR: Én nagyon kérem a t. urakat, hogy ne méltóztassanak az embert azzal provokálni, hogy itt tüntetőleg hangosan társalognak, mert nekem az a szokásom, hogy ha így ugratnak, akkor én nem ugrom, de többet beszélek. *(Nagy derültség.)*

Dr. HANTOS ELEMÉR: Ez életveszélyes fenyegetés! *(Derültség és felkiáltások jobbfelől: Ez terrorizmus! Ez komoly fenyegetés! Mozgás és zaj.)*

Mi lesz az alkoholista gyermekéből?

1910 november 23.

Zelenyák János a közegészségügy megjavítását és a korcsmák vasárnapi bezárását követelte. Szónoklatában vázolta az alkoholizmus súlyos következményeit, amit a t. Ház naplója így örökített meg:

ZELENYÁK JÁNOS: Most tessék ennek az embernek az intellektuális képességét véve alapul, az ő leiki világát tekintetbe venni, tessék az átöröklést szem előtt tartani, s akkor kérdem, vajjon milyen intellektuális tehetséggel lesz felruházva az a gyermek, a ki az ágyékából születik?

CSERMÁK ERNŐ: Kormánypárti választó lesz! *(Hosszantartó zajos derültség a ház minden oldalán. Taps balfelől. Az elnök csenget.)*

ZELENYÁK JÁNOS: Reflektálva erre a szellemes közbeszólásra, mondhatom, hogy van benne némi igazság. *(Megujuló zajos derültség.)*

ELNÖK: Csendet kérek t. ház!

ZELENYÁK JÁNOS: Mert úgy a községi, mint a képviselői választások idejében az intellektualiter sülyedt emberek a legjobb kortesek, a pálinkával és borral. *(Igaz! Úgy van!)* Én legalább még nem láttam jó kortest, a ki józan lett volna. *(Zajos derültség a ház minden oldalán.)*

Szót se a mai barátokról....

(1911) A költségvetési vitában *Hock* János mondotta:

Egyik régi ercsi kollegám, a híres Blaskovics plébános a század elején egyike volt a legkeresettebb szónokoknak. Gyöngyösre meghívták a barátok, hogy Portiuncula napján szónoklatot tartson. Azt mondta: „Én sokat beszéltem, hagyjatok nyugodni." A gyöngyösi gvardián nem engedte, hanem tovább noszogatta. Erre Blaskovics azt felelte: „Jól van. De azt hiszem, hogy én most utoljára fogok nektek beszélni." Szép szónoklatban aztán kifejtette Assisi Szent Ferencznek és társaiknak, ezeknek a humanisztikus, nagyszívű embereknek, a kik az egyházi életet újjá teremtették és a kik erkölcsi szempontból a legnagyobb alakjai a világtörténelemnek, üdvös hatását és azzal fejezte be: „Most elmondtam nektek, hogy milyenek voltak a régi barátok. A jövőre azt fogom elmondani, hogy milyenek a mostaniak." Blaskovics plébánost nem hívták meg többször. *(Élénk derültség jobb oldalon.)*

„Gyorsabb a ló, mint saját árnyéka!"

(1911) *Kovács* Gyula beszédéből a következő Deák-adoma:

Deák Ferencz, a haza bölcse nem szeretett gyorskocsin ülni. Tempósan járó úr volt, a ki sohasem sietett. Egyszer azonban sürgős dolga akadt és útját barátjának kocsiján gyorshajtásban tette meg. Nem történt semmi baj, amivel Deák Ferencz el is dicsekedett egy másik barátjának, aki mosolyogva mondotta, hogy az ő paripái keze alatt ugyanazt az utat feleannyi idő alatt tették volna meg. „Az lehetetlen, mert

a mi kocsinkon olyan gyorsan repültünk, hogy öt percz mulva ért utol a lovak árnyéka", válaszolt Deák Ferencz. *(Zajos derültség.)*

Az ellenség nem respektálja a gyakorlóteret

Egy magasállású katonai személyiség Solferinónál az egyik szárnyat vezette — ez is bécsi viccz volt — s a mikor visszaszorították a hadsereget, azt mondotta volna kellő naivitással: „Aber ich verstehe nicht, auf der Wiener Schmelz ist alles so gut gegangen!" vagyis magyarul: „Nem értem, a bécsi gyakorló téren olyan jól ment minden!" *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Ez kell a magyarnak!)*

Az őrmester úr magyaráz....

1868-ban, a mikor az első hadgyakorlat volt Bécs környékén, az általános védőkötelezettség behozatala óta *(Folytonos zaj és derültség. Halljuk! Halljuk!)* az osztrák fővárosban nem tudták még, hogy mi az a fehér szalag, a melyet a katonák a hadgyakorlaton viselnek csákóikon. A bécsi Deutschmeister ezred épen nyugvó állapotban volt, midőn a 2.-ik ezred vonult be ilyen fehér stráfokkal. Ekkor azt kérdezték egyik őrmestertől: „Őrmester úr, mit jelent ez a fehér szalag a csákón?" Amire az őrmester így válaszolt: „Die was da was haben, das ist der Feind, die was da nichts haben, das sind wir!" Akinek itt van valamije — és ekkor az őrmester a saját fejére mutatott — az ellenség, a kinek — és megint a saját fejére mutatott — itt nincs semmi, az mi vagyunk!" *(Zajos derülség.)*

Nagy cilinder a kis szatócs fején

(1911) *Polónyi* Géza hevesen támadta a szabadelvű és még inkább a radikális irányzatot. A t. Ház elé adatokat terjesztett annak igazolására, hogy a radikális irányzat a közéletbe beférkőzik és türelmetlenségével minden más törekvést elnyom. Az állítással szembeszállt *Hock* János, aki beszédében azt mondotta, hogy *Polónyi* olyan emberekre fogja rá a radikálizmust, akik ettől az irányzattól távol állnak és állításait csak addig tartja fenn, amíg nem akad valaki, aki ezeket megcáfolja. *Hock* ekkor a következő hasonlatot tette:

Bocsásson meg Polónyi t. képviselő úr, de egyszer Sipulusz, alias Rákosi Viktor mondott egy nagyon érdekes dolgot, egy hasonlatot applikált; hasonlattal fogok élni én is, azzal, a mit Rákosi Viktor más vonatkozásban használt. *Halljuk! Halljuk!)*

A felső vidéken volt egy kis szatócsbolt, és ott a szatócs nyári napon teljesen pőrére vetkőzve ült a boltjában, csak egy nagy czilinder volt a fején. *(Zajos derültség.)* Mikor aztán bement valaki a boltba és azt mondotta: hogyan tud ilyen pőrére vetkőzve ülni a boltban, a szatócs azt felelte, hogy úgy sem jön be senki. De hátha mégis bejön valaki — kérdezték tőle. Biztos vagyok benne, hogy nem jön be senki — válaszolt a szatócs. Hát akkor miért van a fején a kalap? — mondották neki. A boltos így válaszolt: Hátha mégis bejön valaki. *(Hosszantartó derültség.)*

A barátság jelképe a cobolyprémes bunda

(1911) Gróf *Apponyi* Albert mondotta:

Évszázadokkal ezelőtt Oroszországban az volt a szokás, hogy a szibériai prémvadászok és kereskedők adójukat természetben fizették. Volt prémadó, volt sóadó, szóval mindenféle

volt, a mi Szibériában megtermett. A czári udvar jóindulatát is prémek ajándékozásával nyerték el és a barátság mértéke sokszor attól függött, hogy ki milyen értékű és mennyiségű prémet szállított a szentpétervári udvarnak. Ebből a szokásból azután egy tréfás szállóige keletkezett, mert Oroszországban azt mondották, hogy a barátság annál jobb, minél melegebb a bunda.

A történelem pongyolában

(1911) *Hock* János kifogásolta, hogy egyes képviselők olyan adatokat tárnak a t. Ház elé, melyek könnyen cáfolhatók és a történelmi igazságnak nem felelnek meg. *Hock* erre mondotta a következőket:

Eszembe jut Carlyle-nek egy csodálatosan szép leírása a franczia forradalom történetéből. Midőn a konvent megbízta Joieux tábornokot, hogy Howevel, az angol admirálissal Brest körül összeütközzék, akkor az történt, hogy Vengeur franczia hadihajót az angolok roncsokká lőtték. Az elsülyedt és mikor Barrére bement a nemzetgyűlésbe, ott csodálatosan szép szónoklattal elmondotta, hogyan sülyedt hullámsírba a Vengeur dicsőséges legénységével együtt, a kik díszbe öltözve, a zászlókat kibontva a Marseillese éneklése mellett, kegyelmet nem kérve haltak ott meg. Ezt az értesülést, a mit Barrére a konventnek adott és szónoklatokban kiszínezett, a Moniteur, az akkori hivatalos franczia hírlap feldolgozta és innen vette Carlyle az első kiadáshoz a történeti adatokat.

De mi történt? Éltek még szemtanuk, t. képviselőtársaim, a kik abban a harczban részt vettek, angol tisztek és azok jelentkeztek és hiteles tanuvallomások alapján megállapították, hogy a Vengeur ugyan elsülyedt, de a Marseilles-t nem énekelték, hanem a francziák angol csónakokra menekültek és hálát adtak az istennek, hogy az angolok valamikép kihuzták őket a hullámokból. Erre felkiált Carlyle a maga éles szatirájával: Mendez Pinto, Cagliostro és Münchhausen nem ti vagytok a legnagyobbak a nagyok között. *(Zajos derültség.)* Hol van az a dicsőséges hatalmas Barrére az ő Vengeurjének históriájával és adataival *(Derültség.)* és azt mondja Carlyle, hogy bizony a történeti világítás mellett ezeket az adatokat a részrehajlatlan historia kénytelen bemázolni lámpakorommal. *(Zajos derültség.)*

A birka nem tudta a tábori jelszót

(1911) *Förster* Aurél mesélte:

A Bach-korszak alatt történt, hogy a században egy tolvaj czigány szolgált, a ki lopásért többször volt büntetve. A kapitány egyszer találkozik az utczán a czigány bakával, aki kivágja a Vorschriftet, miközben kabátja alatt nagy csomag dudorodik. A kapitány megállítja és előszedeti a csomagot, a miben egy birka teteme volt. „Gazember megint loptál", szólt a kapitány. „Meldi gehorsamts, nem loptam én", válaszolt a czigány. „Valljál, mert megvasaltatlak", mire így exkuzálta magát a baka „Meldi gehorsamst úgy volt, hogy éjjel őrségen álltam és valaki közeledett felém. Én tehát elfogtam, mert nem tudta a tábori jelszót". *(Hosszantartó derültség.)*

Nyugtalan lelkiismeret

(1897) *Eötvös* Károly mondotta el:

Hetven éves lókötő állt a törvény előtt. A bíró lehordta, hogy ilyen vén ember lopásért kerül eléje. „Megjöhetett volna már a maga esze" mondotta a bíró a vádlottnak, aki eképpen válaszolt: „Tekintetes bíró úr az ember igazán nem tudhatja, hogy miként igazítsa az életét, mert 17 éves koromban a tekintetes bíró úr amiatt hordott le, hogy ilyen fiatal vagyok és már is lopásból élek. Kaptam azután 3 évet. 40 éves koromban megint elfogtak és elítéltek 5 évre. A bíró úr akkor azt mondotta: „Javakorban hogyan vetemedhetik tolvajlásra?" „Most 70 éves vagyok és a tekintetes bíró úr azt hányja a szememre, hogy ilyen vén korban kerülök a tömlöczbe. Ezek után nem tudom, hogy az ember életének melyik évében legyen gonosztevő". *(Zajos derültség.)*

Házasságszaporító tényezők: a krumpli, meg a női kalap

(1911) *Csermák* Ernő a középosztály pusztulásáról beszélt és ennek egyik okát az alábbiakban látta:

Egy statisztikus kiszámította, hogy a Felvidéken a házasságok száma a krumplitermeléssel áll arányban. *(Derültség balfelől.)* Azonban tovább mehetünk ezen a vonalon, mert az nemcsak a krumplitermeléssel áll arányban. Az alsóbb néposztályoknál ez igenis megvan, de a középosztálynál nem a krumplitermeléssel, hanem a női kalapok árának emelkedésével áll arányban a házasságkötések száma. *(Zajos derültség balfelől.)*

Az erdő panaszra megy az Istenhez

(1911) 1873-ban nagy tőzsdeválság vihara szántott végig Európán és a bécsi, valamint a budapesti tőzsdéken is tekintélyes vagyonok pusztultak el. Hogy a válság további elmélyülését megakadályozzák, a bécsi tőzsdetagok elhatározták, hogy előre megállapított árfolyamon alul egyetlen cég sem fog részvényt forgalomba hozni. A prágai *Thorsch és Fia* bankcég a megállapodást azonban nem tartotta be, a bécsi tőzsdén áron alul akart vásároltatni, mire megbízottját a tőzsdetagok egyszerűen lefogták és az épületből kidobták. Ezt mint követendő példát említette *Förster* Aurél, amikor a t. Ház a hadügyi költségvetést tárgyalta és sürgette a magyarok összefogását, mert önmagának köszönheti a túlnagy hadügyi kiadásokat, Förster az alábbi hasonlatot használta:

Az erdő egyszer panaszra ment az Istenhez és azt mondotta: „Isten, te mindenhatóságodból adsz nekem talajt, a melybe én gyökereimet eresztem, adsz nekem jó időjárást és levegőt, hogy ágakat növelhessek, napfényt, hogy leveleim legyenek. És mégis megengeded azt, hogy erdőm fáiból levághassanak fejszével". És az Isten azt mondotta: „Nem én vagyok a hibás, magad vagy a hibás, erdő, mert saját fádból adtál nyelet ahhoz a fejszéhez, a melylyel levágtak téged." *(Úgy van! Úgy van! Helyeslés a bal és szélső baloldalon. Zajos derültség jobbfelől.)*

A képviselő úr visszájáról olvas és lát

(1911) *Huszár* Károly (sárvári) aki akkoriban a néppárt kötelékébe tartozott, a szabadkőmüvesség terjeszkedése ellen beszélt, miközben heves szócsatába keveredett *Pető* Sándorral, aki tagadásba vette a néppárt állításait. *Huszár* Károly ekkor közbevetőleg így szólt:

Tudom, hogy Pető Sándor t. képviselő úr megfordítva látja a szabadkőművességet, mert a képviselő úr mint jó zsidó mindent visszájáról szokott olvasni. Nem csodálkozom tehát, ha ezt is visszájáról látja. *(Zajos derültség.)*

Förster Aurél bécsi tréfái

(1911) *Förster* Aurél, aki magánéletében sok sikerült tréfa szerzője volt, a hadügyi tárca költségvetésének parlamenti tárgyalása során nagy beszédet mondott és szónoklatát teleszőtte bécsi tréfákkal és mulatságos hasonlatokkal. Ime, nehány *Förster*-tréfa:

Az én népem és az ő adóssága

Megemlítem, hogy itt arról van szó, a mit igen sokszor állítanak axiomaként, hogy ez a mi hadseregünk. Hát akkor hogyan mondhatja az uralkodó, hogy Meine Armee? Hogyan tudjuk mi magunk kikövetelni a magunk részét belőle, hogy csak nem úgy, mint a szocialista képviselő a német parlamentben, a ki azt mondotta az uralkodóra: Der sagt immer

Meine Armee, Mein Volk, das sagt er aber nicht: Meine Staatsschulden!, vagyis ő mindig azt mondja, hogy „Az én hadseregem", „Az én népem", de azt nem mondja: „Az én államadósságom". *(Zajos derültség és taps balfelől. Mozgás jobbfelől.)*

Ha úgy szalad, mint Königrätznél...

A königrätzi csata után, mely minden tekintetben szerencsétlen volt ugyan, de amely felett nekünk, magyaroknak, bár volna okunk gúnyolódni, mert némi elégtétel reánk nézve ez a csatavesztés, embertársainkra és ott elesett véreinkre való tekintettel nem szabad gúnyolódnunk: mondom, akkor egy kapitány megállt a bécsi Grabenen és mikor kivette óráját és azt kérdezte: „Wie viel Zeit brauch ich bis Klosterneuburg?" „Mennyi idő alatt érhetek el Klosterneuburgba?" azt felelték: „Wenn Sie so gut laufen können, wie bei Königrätz, sind Sie in fünf Minuten draussen!" *(Élénk derültség a szélső baloldalon.)* vagyis magyarul: „Ha Ön olyan gyorsan tud szaladni, mint Königrätznél, akkor öt percz alatt kinn lehet!" *(Zajos derültség.)*

Pepperl steig ab.....

Történelmi tény, s mindenki tudja, hogy az 1866.-iki hadjárat után ide menekült a dinásztiának egy része; akkor azt kiabálták az osztrák fővárosban: Abdanken! Abdanken! és Magyarországon, a mikor ki nem épített alkotmányunk foszlányai sem voltak kezeinkben, a magyar nép a legnagyobb devozziczióval és lelkesedéssel fogadta őket. Ugyanakkor Bécsben József császár lovas szobra előtt azt kiabálták: „Es sind schwere Zeiten, steig ab Pepperl und lass den Franzl reiten!" *(Derültség balfelől.)* vagyis magyarul: Nehéz idők vannak, szállj le Jóska a lóról és hadd a Ferenczet lovagolni!" *(Derültség szélső baloldalon.)*

Készfizetés napja kelj fel!

1911 február 13.

Földes Béla egyetemi tanár, az *Osztrák-Magyar Bank* szabadalmának meghosszabbításáról, illetve a készfizetés fölvételének szakaszáról beszélt. Ebből nagy politikumot csináltak és a mozgalomban gróf *Tisza* István szintén résztvett. *Földes* Béla többek között ilyformán ösmertette gróf *Tisza* István álláspontját:

Áttérek most a készfizetés kérdésére. Itt van báró Madarassy-Beck Gyula t. képviselőtársam, a ki nem tartja szükségesnek a készfizetés fölvételét; Jankovich Béla t. képviselőtársam azt mondja, hogy a javaslatban benne van a készfizetés, hogy ez a készfizetés. És ehhez a t. pénzügyminiszter úr is hozzájárul, hogy ez aztán a nagyszerű formula, a mit ő fölállított. Gróf Tisza István t. képviselő úr viszont azt mondja, hogy ebben nincs készfizetés, de lemondok. *(Derültség a baloldalon.)* Eszembe jut egy mese arról a gőgös keleti emberről, a ki cselédségének és a világnak meg akarta mutatni, hogy ő milyen nagy ember, milyen az ő hatalma — reggel mindig korán kelt fel. És a nap felkelt! *(Derültség. Felkiáltások a szélső baloldalon: Chantecler).*

Gróf Tisza István képviselőtársam is így tett. Ő elment, gondolom, Aradra és azt mondta: Készfizetés napja kelj fel! A készfizetés napja azonban nem kelt fel. *(Derültség.)* De hogyan segít magán egy nagy államférfiú? *(Halljuk! Halljuk!)* Elment újra Aradra és azt mondta: Készfizetés napja, ne kelj fel! És ez fényesen sikerült. *(Viharos derültség és taps a bal és szélső baloldalon.)*

A jus primao noctis joga Budapest népszaporulatánál nem érvényesülhet

1911 január 4.

Az országban a drágaság miatt panaszkodtak. Mindenütt nagyszabású gyűléseket és értekezleteket tartottak. Az agráriusok azt mondták, hogy a drágítás egyik leghatalmasabb tényezője az volna, hogy Budapest lakósságának ugrásszerű emelkedését mesterséges eszközökkel segítik elő. *Vázsonyi* Vilmos a t. Házban nagy beszédet tartott és az agrárius képviselőknek többek között így válaszolt:

T. ház! A vidék és városok között ellentétet szitani, a városi népesség gyarapítását, fejlődését, virulását, vagy szaporodását úgy tüntetni fel, mintha az a vidék rovására történnék és úgy beszélni Budapestnek csodálatos és ugrásszerű népességi szaporodásáról, mintha ez a vidék rovására és megkárosítására történnék, ez egy kissé anachroniszticus felfogás, mert a jus primae noctis idejében lehetett még a népességi szaporodást a földesúr befolyásától várni, de ma már nem lehet. *(Viharos derültség.)*

Tisztelje meg Budapestet, mint marhapiacot!

1911 január 4.

Baross János agrárszempontból támadta Budapestet és magasztalta a német viszonyokat. *Vázsonyi* Vilmos a t. Ház viharos derültsége közben védelmére kelt a magyar viszonyoknak és Budapestnek, mely a magyar birtokos osztály javát szolgáló állatkivitel központja. A t. Ház fölcsattanó nevetése fogadta Vázsonyi alábbi tréfás mondatát:

Azért t. Baross képviselőtársam, ha nem tiszteli Budapestet, mint fővárost és kulturális központot, tisztelje meg legalább, mint marhapiacot! *(Viharos derültség.)*

Az adó-múzeum

1911 november 10.

A gróf *Khuen-Héderváry*-kormány a jövedelemadó reformját tervezte és új adónovellát akart beterjeszteni. A terv nyomán dr. *Hegedüs* Loránt nagyszabású beszédet tartott és az adórendszert így jellemezte:

Van egy adófajunk, a mely a vaskorszak jelmezében jelenhetne meg, van azután florenczi Károly idejéből származott pompás renaissance-adónk, a melyet Olaszországból hoztunk ide; adórendszerünknek egy jelentékeny része azután az abszolút korszak osztrák bürokratizmus jelmezét viseli; lesz most oly jövedelmi adónk, a mely a szocziális zubbonyban jelenhetik meg; adóinknak egy része pedig valóságos muzeumi darab: 1812-ben Napoleon vitte Ausztriába, Ausztria hozta be mihozzánk és most a helyzet az, hogy Francziaország és Ausztria már túlmennek ezeken, de nálunk visszamaradtak itten, mint azok az empire-bútorok, a melyek egész Európában Napoleon divatját hirdetik. *(Éles derültség és tetszésnyilvánítás.)*

Az álbetegek meghalnak

1911 november 14.

Polónyi Géza a közös hadsereg fogyatékos egészségügye miatt interpellálta *Hazai* Samu honvédelmi minisztert és beszéde közben így anekdotázott:

És a t. minister úr meg fogja engedni, hogy nem fantázia, a mikor azt mondom, hogy ma is élő, rendszer az osztrák armádiában, a mi Boszniában is megtörtént, a mikor az őrmester jelenti a kapitánynak: Herr Hauptmann, melde gehorsamst, heute ist schon wieder ein Simulant gestorben! *(Ellentmondások és zajos derültség a jobb oldalon. Felkiáltások: Régi vicc!)*

Nekem több papám van, mint neked!

(1913) A képviselőházban az új sajtótörvény fölött vitáztak. A javaslat előkészítésében sokan közreműködtek. *Polónyi* Géza a törvénytervezet ellen hatalmas beszédet mondott és ennek keretében egyik gyermekkori eseményét elevenítette fel:

Eszembe jut, mikor gyermekkoromban egyik iskola előtt elmenve, két gyermek veszekedését hallottam. Az egyik azt mondta a másiknak: Mit akarsz te, hisz neked apád sincs! A másik erre azt felelte: Talán több van, mint neked! *(Zajos derültség.)*

Mennyi büntetés dukál annak, aki tintatartót vág a miniszterhez?

(1913) A képviselőházban történt, hogy egyik magáról megfeledkezett ellenzéki képviselő tintatartót vágott a miniszteri padok felé és egyik minisztert eltalálta. Jóval az esemény után a képviselő a bíróság elé került és aránylag enyhe büntetést szabtak ki rája. *Balogh* Jenő igazságügyi miniszter az esetet most fölhasználta annak kapcsán, hogy az általa beterjesztett sajtótörvényjavaslat tárgyalásánál az ellenzéki honatyák a lehető legsúlyosabb kifejezéseket használták a kormány tagjaival szemben és volt olyan nap, amikor a képviselők tucatonkint kerültek a mentelmi bizottság elé. *Balogh* igazságügyi miniszter összehasonlítást tett az angol és a magyar jogszolgáltatás között és a következőket mondotta:

Angliában leütik egy gentleman, egy magánember fejéről a kalapot, erre következik 500 font, vagyis 12.000 korona büntetés. Magyarországon a miniszter akar a parlamentben nyilatkozatot tenni és fejbevagdossák és egy minisztertársát

is tintatartóval dobálnak meg. Erre következik... először is három és fél évig semmi. *(Zajos derültség a jobb oldalon. Felkiáltás: Ez igaz!)*

A kassza az kassza!

(1913) *Lukács* László kormánya 1913 június 10.-én megbukott és a kormányalakításra gróf *Tisza* István kapott megbízást. *Tiszát* hevesen támadta nagyatádi *Szabó* István kisgazdaképviselő, különösen a választási pénztárak miatt. Gróf *Tisza* István így vágott vissza?

A másik oldala pedig a kérdésnek az, hogy minden vesztegetés nélkül is a pártélet természetszerűen pénzbe kerül, számottevő tetemes összegekbe és ezért minden pártnak van pártkasszája és az a pártkassza azért kassza, mert abba pénzek folynak be *(Zajos derültség.)* és azért pártkassza, mert azon pénzek pártcélokra használtatnak fel. *(Derültség.)*

Ráth Endre csak Beöthytől kaphat rendreutasítást

(1913) Történetünk időpontjában a képviselőház elnöke *Beöthy* Pál, alelnöke pedig *Szász* Károly volt. *Ráth* Endre ellenzéki honatya a kormánypárt szónokait közbeszólásaival állandóan zavarta és ezek miatt számos esetben kapott *Beöthy* elnöktől rendreutasítást. Most azonban *Szász* Károly ült az elnöki székben és tőle kapott *Ráth* rendreutastást, mire a képviselő a t. Ház hangorkánja közepette keserű humorral így süvített bele:

Engem Beöthy szokott rendreutasítani! *(Zajos és hosszantartó derültség.)*

Balogh Jenő igazságügyminiszter az emberevőknek se kell

(1913) *Balogh* Jenő igazságügyminiszter az általa beterjesztett új sajtónovella tárgyalásánál tartott beszédében élesen bírálta az ügyvédséget, mire *Vázsonyi* Vilmos a következő Bőrharisnya-mesével gúnyolta az igazságügyminisztert:

Egy elméleti jogtudóst a hajótörés egyszer kivetette a partra és ott olyan törzs körébe került, mely emberevő volt. Először arra gondoltak, hogy megeszik, de tüzetes vizsgálat után az elméleti tudós erre alkalmatlannak találtatott. *(Derültség.)* Az emberevők gondolkoztak, hogy a jogtudóst mire is használják fel? Nem tudták semmire se használni, míg végre találtak neki mégis állást. Arra használták fel, *(Felkiáltás jobbfelől: A delegáczióba!)* hogy struccz tojásokra ültették, hogy azokat költse ki melegével. *(Élénk derültség és taps a bal és szélső baloldalon.)*

Mi lesz a nyolcas számból, ha ketté vágják?

(1913) *Balogh* Jenő igazságügyminiszter benyujtotta a sajtótörvény módosításáról szóló törvényjavaslatot és beszédében megemlítette, hogy a módosítások dolgában nyolc tekintélyes jogászemberrel tanácskozott és ezeknek véleményét szűrte le. *Vázsonyi* Vilmos a t. Ház szakadatlan harsogó nevetése és tetszésnyilvánítása közepette így figurázta ki a nyolc jogtudóst:

Azok a nyolczasok, akikről beszél az igazságügyi minister úr *(Derültség a bal és szélső baloldalon)* ezek a jogi nyolczasok reánk nézve bizonyos érdekességgel bírnak. Nem tudom a t. minister úr hogyan jutott ezekhez a nyolczasokhoz. Mert amikor a képzőművészeti nyolczasokról volt szó — olvastam egy maliczíozus bírálatot — egy itész úr a nyolczas festők úr irányzatát támadva, felfedezte azt, hogy a nyolczasból ha ketté metszik, két nulla lesz. *(Élénk derültség és taps a bal és szélső baloldalon.)*

A hű feleség mintaképe

(1913) A só-panama pöre, mely *Lukács* László miniszterelnököt és kormányát magával rántotta, már lezajlott. Közvetlenül lemondása után másik botrány tartotta izgalomban a közvéleményt, még pedig a játékbank ügye. A *Forgalmi Bank* és az idegenek kaszinója a munkapárt választási kasszájába 1.4 millió koronát fizetett be, minek ellenében *Lukács* László kötelezettséget vállalt atekintetben, hogy a játékbank alapszabályait jóváhagyja, illetve a működési engedélyt kiadja. A jóváhagyás tényleg megtörtént és *Lukács* László miniszterelnök lemondásának napján olyértelmű rendelkezést adott ki, hogy a jóváhagyott alapszabályokat, illetve működési engedélyt a Belügyminiszterium kézbesítse. Az ujonnan kinevezett miniszterelnök: gróf *Tisza* István — miután az 1.4 millió korona befizetésének ténye kitudódott és az eseményt az ellenzék a t. Ház elé vitte — a játékbank jóváhagyott alapszabályainak kikézbesítését megtagadta, mire a kaszinó részvénytársaság vezetője: gróf *Korniss* és annak finanszirozója: zimonyi *Schwarcz* Mihály a befizetett 1.4 millió korona visszafizetését követelték. Emiatt interpellált többek között *Vázsonyi* Vilmos, aki számos derűs jelenet közepette ösmertette a játékkaszinó ügyét és az alábbi adomát szőtte bele a beszédbe:

T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* Az előttem szólott t. képviselő úr azt a szemrehányást tette az ellenzéknek, hogy csak azért jön be a házba, hogy panamára vadásszon. Egy kis tévedésben van a képviselő úr. Háziállatokra nem lehet vadászni, a panama pedig — fájdalom — háziállat. *(Derültség a baloldalon. Zaj a jobb oldalon.)* Hát kérem, a panamákra semmiképen nem vadászunk. A panamákat házhoz szállítják.

(Élénk derültség.) Nos hát gróf Tisza István t. miniszterelnök úr a dolgokat úgy tünteti fel, mintha neki ezekről nem lett volna tudomása. A szerény ibolyának a szerepe nagyon kevéssé illik az igen tisztelt miniszterelnök úrhoz. A miniszterelnök úr nem tudja, hogy a választások miként csinálódnak, azt sem tudja, hogy abban az osztályban, a melyet Jeszenszky Sándor államtitkár úr vezet és amelyről azt mondja, hogy végtelenül diszkrét politikai ügyekkel van megbízva és hogy ezen osztályokban mi történt és általában a miniszterelnök úr a multban történt ezen ügyekben teljesen tájékozatlan s az ahnungslos férj szerepét játssza. *(Derültség a baloldalon. Felkiáltás a jobb oldalon: Jaj be jó!)* Az a szerep, a melyet a t. miniszterelnök úr magának tulajdonít abban a szerencsés házasságban, amelyben a munkapárttal és a munkapárt előző kormányával, emlékeztet Maupassantnak egyik férjalakjára.

Kishivatalnok volt ez a férj, a felesége meg gondos háziasszony. Mindig volt étel és ital dúsan az asztalnál, az asszony nagyon csinosan öltözködött, sőt kedves kis ékszerei is voltak, csak olyan utánzott ékszerek és a férj nem csodálkozott azon, hogy ilyen nagy a bőség: ezt a fizetése jó beosztásának tulajdonította. *(Nagy derültség a baloldalon.)* Csak mikor meghalt az asszony, *(Halljuk! Halljuk!)* a gondos, kedves, jó háziasszony, akkor látta, hogy egyszerre mindennek szűkében van s arra a gondolatra jutott, hogy ezt a sok hamis ékszert fogja zálogba csapni, vagy eladni. És ekkor derült ki, hogy azok nem is hamis, hanem igazgyöngyök és a férj kegyelettel elzarándokolt a hű feleség sírjához, aki oly gondosan beosztotta egész életében az ő fizetését. *(Zajos derültség és taps a bal s szélső baloldalon.)*

Igazság urat keresem....

(1913) A t. Ház az esküdtszéki bíróságok előtti eljárások törvényjavaslatát tárgyalta. *Kelemen* Samut a javaslat nem elégítette ki és kifogásának a következő adomában adott kifejezést:

Él bennem az a hit és azt hiszem, nem alap nélkül, hogy nem részesülök abban a sorsban, mint az a mesebeli vándor, aki utra ment, igazságot keresett és megállott annál a palotánál, melynél az volt kiirva: igazságügy. Itt a kapus útját állotta és azt kérdezte, kit keres? Az igazságot keresem, válaszolt a vándor. Erre a kapus azt felelte: én régen szolgálok itt, de ezt az urat ebben a hivatalban nem ismerem. *(Derültség.)*

Mikor pukkad meg a kameleon?

(1914) Az alkotmányjog értelmében a magyar törvényhozásban résztvett horvát képviselők nem szavazhattak, ha olyan törvényről volt szó, amely kizárólag Magyarország önálló rendelkezési jogait érintette, viszont ezzel ellenkező esetben szavazati jogaik épségben maradtak. Ámde a kormány több olyan javaslatot terjesztett a t. Ház elé, melyeknek egyes rendelkezéseit nem csupán Magyarországon, de Horvát-Szlavon-Dalmátországban is végre kellett hajtani és a társországokra nézve is jogerővel bírtak. Mi történik ilyen „vegyes" esetben, a horvát képviselők szavazhatnak-e, avagy sem? *Polónyi* Géza a fogas kérdést így döntötte el:

Eszembe jut Mark Twain kaméleonja, amely, ha sárga posztóra teszik, sárga színt játszik, ha vörös posztóra teszik, vörös színt játszik. Egyszer azonban megtörtént, hogy a kameleon tarka kendőre került, melyen egyszerre két szint nem tudott játszani és ennek folytán a szegény állat megpukkadt. *(Mozgás és zajos derültség.)*

A kék szakáll Zeus isten

(1914) A közoktatásügyi költségvetés tárgyalásánát *Farkas* Pál a tankönyvírás módszerei ellen beszélt.

A legkülönösebb az, hogy pl. én magam, aki szerzetesi iskolában tanultam, meg vagyok róla győződve, hogy ha a szerzetes tanár rajtakapott volna engem egy franczia regény

olvasásán, amelyben csak megközelítőleg olyan dolgok vannak leírva, mint amilyeneket Zeus Kalypsoval tett, hogy tudvalevőleg egy medvebőrben jelent meg neki, vagy lóval, vagy pláne Danaeval, ahol mint aranyeső szerepel, ami igen szimbolizáló allegoriája a modern prostituczionak, mondom, ha rajtakapott volna egy ilyen franczia regény olvasásán, bizonyára kilökött volna. De nekem ott meg kellett tanulnom mindezen dolgokat, nekem pontosan tudnom kellett, hogy Zeus hol, mikor és milyen módon csalta meg a feleségét és ezt mint klasszikus világnak reánk maradt *(Zajos derültség és helyeslés)* értékes dolgait adták elő. *(Derültség.)*

Ha nincs fogkefe a kofferjában: pánszláv agitátor

(1914) *Polónyi* Géza éles támadást intézett a nemzetiségek vezetői ellen és az alábbi idézetet alkalmazta:

Itt eszembe jut Grünwald történetíró barátunknak egyik munkája. Ebben megjelöli, hogy hogyan lehet egy pánszláv agitátort messziről megismerni. Az első szimptoma, amit ő ajánl, ez: Azt mondja, hogy ha meg akarunk győződni arról, hogy valaki pánszláv agitátor-e, nézzük meg a böröndjét, ha megszáll valahol. Mert ha nincs benne fogkefe, akkor bizonyos, hogy pánszláv agitátor. *(Zajos derültség.)*

A beteg mégis meghalt....

(1914) *Horváth* Mihály ellenzéki képviselő beszédéből:

Arra kérem a t. házat és a t. kormányt, hogy ha már azt tartják, hogy beteg az alkotmányunk, akkor annak gyógyítását olyanra bízzák, aki azt jóra fogja fordítani. És ha már kuruzslást emlegettek, hát mondok erre is egy példát. Úgy járnak ezzel, mint az egyszeri földbirtokos, ki pusztán lakván, míg a meghívott, de messze lakó fizikus megérkezhetett volna betegágyához, a legközelebbi falusi felcsert vagy borbélyt hívták hozzá. Mire a nagynehezen előkerített főorvos megérkezett, a beteg meghalt. Jött azután a fizikus, megkérdezte a borbélyt, hogy mit csinált, mire ez azt válaszolta, hogy kérem, én mindent elkövettem, a beteget megnyírtam, megborotváltam, fogát kihuztam, eret vágtam rajta, megköpültem, megnadályoztam, megkrisztiroztam, de a beteg meghalt. *(Zajos derültség.)*

Adós fizess, hogy pumpolhassál

(1914) *Bárczy* István 1906-ban választották meg Budapest polgármesterévé és 1913-ig a főváros adósságát körülbelül 300 millió koronával növelte. A jórészt külföldön fölvett kölcsönök segítségével aztán hatalmas arányú beruházásokat hajtott végre és a városi üzemeket el nem képzelt arányokban fejlesztette. *Polónyi* Géza *Bárczy* István kölcsönszerző pénzgazdálkodása miatt nagyszabású beszédet mondott és kifogásolta, hogy Budapest eladósodik.

Én mindig bámultam ennek a különben szeretetreméltó bohém úrnak *(Derültség.)* Bárczy Istvánnak azt a szerencséjét, amellyel ő nagyurak barátsága révén városi programm gyanánt az adósságcsinálást tudta proklamálni, természetesen felsőbb jóváhagyás mellett.

Nemrégiben olvastam az „Az Ujság" hasábjain egy ujságczikket Bárczy István polgármester úr aláírásával. Valóban élveztem. Kimutatja, hogy a mai világban milyen bűnt követ el, aki nem dobálja a pénzt. *(Derültség.)* Legnagyobb ámbicziója az, hogy a fővárosnak annyi adóssága legyen, mint amennyi Angliának. *(Derültség.)*

Én természetesen bámultam. Hiszen ha csak arról van szó, hogy adósság, de bocsánatot kérek én azok közé tartozom, akiknek fizetni kell ezt az adósságot. *(Derültség.)* Egy kicsit rosszul érzem magamat, mikor látom, hogy ilyen rendszerbe kerültem bele. *(Derültség.)* Az az érdekes, hogy az ilyen adósságcsináló embereknek egy rettentően jó tulajdonságuk van, t. i. nem csak kedves emberek, de a kamatot, ameddig bírják, olyan pontosan fizetik, hogy az horribilis,

hogy megint új tőkeadósságokat csináljanak. *(Derültség.)* Ezekre a fajtájú emberekre van Heinének egy igen szép verse és én ajánlom, hogy a belügyminister úr függesztesse ki a városház tornyára, vagy a bejáratára a következő verset:

„Mensch bezahle deine Schulden *(Derültség.)*
Lang ist deine Lebensbahn,
Und du musst noch öfters pumpen, *(Derültség.)*
Wie du schon so oft getan." *(Derültség.)*

A megyefőnök tollat szed

(1914) *Horváth* Mihály a sajtószabadság mellett beszélt és annak elkobzóit a tollas zsidókkal versenyző régi megyefőnökökhöz hasonlította. A szabadságharc utáni időkben ugyanis a hazafiak a kalapok mellé tűzött szines tollbokrétákkal tüntettek az elnyomó rendszer ellen. Emiatt sok megyefőnök a tollbokréta használatát megtiltotta, közöttük *Bonyhádi* nevű is, mire *Balásfalvi Kiss* Miklós, az utolsó jászkun kapitány verset faragott, ezt országszerte terjesztették és a házak falaira ragasztották. Ime, a tréfás versike:

Kecskeméten csoda esett,
A főnök tollas zsidó lett,
Most a tollat kettő szedi,
Ámsli zsidó, meg Bonyhádi, Iczacza!

Pragmatika szankció Matschaker

(1915) A címer- és zászlórendeletet tárgyalta a képviselőház és ennek kapcsán szóba került a pragmatika szankció is. Erről *Polónyi* Géza az alábbiakat mondotta:

Tisztelettel kérdem a t. képviselőház összes tagjait, ki az, aki nekem meg tudja mondani, hogy mi az a pragmatika szankczió? *(Derültség jobbfelől.)* Ne méltóztassanak szégyenkezni, hogy senki sem jelentkezik. *(Derültség balfelől.)* A „pragmatika" szó maga, mint görög szó, a latin szankczió szóval vegyítve ez már olyan vegyes házasság, amely Toldi Ferencz egészen őszinte bevallása szerint, magyar nyelvre lefordíthatatlan.

Úgy vagyunk mi magyarok ezzel a pragmatika szankczióval, mint a bécsiek a „Matschaker"-hez czímzett vendéglővel. *(Derültség.)* Van Bécsben egy vendéglő: „Matschakerhof". Minden vendég, aki Bécsben megfordult, elgondolkozott azon, hogy ugyan mi lehet ez a Matschaker? Mindenki belátta, hogy nem tudja, de restellte megkérdezni. Végül akadt egy bátor vendég, aki bement a tulajdonoshoz és megkérdezte, hogy hát micsoda az a Matschaker? A vendéglős azt felelte: „Kedves barátom, amikor az elődöm ezt a házat építette, egy éjszaka lement a pinczébe és ott egyszerre nagy meglepetésére, előtte állt egy nagy Matschaker." Persze a vendég azt kérdezte erre, hogy „hát kérem, mégis mi az a Matschaker?" Erre azt mondta a vendéglős: „Hja, ha én azt tudnám." *(Zajos derültség.)*

Teleszky János a teológus

(1916) A korona külföldi árjegyzése nagy mértékben csökkent és emiatt *Polónyi* Géza meginterpellálta *Teleszky* János pénzügyminisztert és az *Osztrák-Magyar Bank* útján az árfolyam tartását sürgette.

POLÓNYI GÉZA: Itt állok, t. képviselőház mint a bankvitából jelentkező Banquo szelleme, *(Derültség a baloldalon.)* mint a nemzet élő lelkiismerete. És kérdezem a t. pénzügyminister urat és a t. előadó urat, nem lennének-e olyan szívesek megmagyarázni, hogy a Jegybank miért nem tartja be a kötelezettségét?

RÁTH ENDRE: Ezt Teleszky csak mint teologus magyarázhatja meg. *(Nagy derültség a balodalon.)*

Kérem a szabadjegyet!

(1915) *Polónyi* Géza a városgazdálkodást támadta és ismertette a különféle szerződéseket, melyekre a főváros erősen ráfizetett. Ezek közé tartozik a közterületeken épült illemhelyek fönntartására vonatkozó szerződés is, melynek legsúlyosabb rendelkezése egy hang közbekiáltásával a következő:

POLÓNYI GÉZA: T. képviselőház! Úgy látszik a fővárosnál, ha üzletekről van szó, még az illemhelyek tekintetében sincs valami nagy ellenszenv. *(Derültség.)* Tudniillik László Ferencz és Betz Vilmos úr kibérelték az illemhelyeket és az egyik czégtag kikötött magának az ő személyére 30 esztendőn keresztül...

EGY HANG: Egy szabadjegyet! *(Derültség.)*

POLÓNYI GÉZA: ...nem kérem, hanem évi 7400 koronát. Már most számítás alapján a szerződésszerű 45 év alatt a főváros illemhelybevétele 816,000 korona, a bérlő czég bevétele pedig gyenge 6 millió korona! *(Derültség.)*

Hát még a nagy kunok....

(1917) A háború esetére szóló kivételes törvények kapcsán tartott beszédben *Förster* Aurél mondotta:

I. Ferencz József 1878-ban, midőn a nagy árvíz után Szeged városát inspicziálta és midőn a pestmegyei főispán öt öles embert — közöttük az ismeretes Kolozsvári Kiss István volt képviselőt — bemutatta Ő felségének azzal, hogy ez a kiskunok küldöttsége, akkor Ő felsége jóakaratúlag kérdezte, hogy milyenek lehetnek akkor a nagykunok? *(Élénk derültség a bal és szélső baloldalon.)*

Mit lehet csinálni három semmivel?

(1917) A nagy tréfacsináló *Förster* Aurél a katholikus autonómiáról beszélt és véleményét erről a kérdésről a következőkben foglalta össze:

De hogyan csináljunk mi katholikusok katholikus autonomiát, mikor a jó Isten egy semmiből teremtette a világot, nekünk pedig három semmiből kellene megteremteni ezt az egy autonomiát: egyből, amit a hierarchia nem ad, egyből, amit a kormány nem ad és egyből, amit a patronus nem akar adni. Ebből a három semmiből tessék autonomiát csinálni. *(Élénk és hosszantartó derültség.)*

Átfestik a céget

(1918) A koaliciós kormányban mindenféle pártállású politikus résztvett és *Wekerle* Sándor kitűnő politikai szimattal ennek megfelelően állapította meg a programmot. Volt ebben aztán mindenféle fajta politikai árnyalat, volt benne 48-as, 67-es, demokrata, szociáldemokrata stb. jelszó. *Wekerle* afféle politikai vegyeskereskedést nyitott. *Hegedüs* Loránt ez ellen így beszélt:

Hiába mondom én, hogy az a 48-as jelszó csak úgy van odatéve, mint ahogy — talán emlékeznek rá t. képviselőtársaim, az ügyvédek legalább, arra a híres szabadalmi perre, mely itt Budapesten folyt, ahol egy „Kék golyóhoz" czímzett festékkereskedő, akinek nagyon jól ment az üzlete, kihurczolkodván üzletéből, a másik kereskedő, aki utána következett, azt írta ki a czégtáblájára, hogy „Zöld golyóhoz" és a bíróság mégis elitélte, mert igaz, hogy a tábláján ez az írás állott, de a közönség becsalogatására a kirakatba ő is egy kék golyót tett ki. *(Hosszantartó élénk derültség a jobboldalon.)* Így vagyunk ezzel a 48-as jelzővel is. Lehetetlenség azt mondani, hogy én 48-at írok ki, azonban 1918 az, amit a boltban találni méltóztatnak. *(Zajos és élénk derültség.)*

Aki a természeténél fogva is tagja az összeférhetetlenségi bizottságnak

(1917) *Hock* János és *Polónyi* Géza szembenálltak egymással, *Polónyi* nagyszerű szónoki készségével és tehetségével mindenbe belekötött, de a másik nagy szónoki tehetség *Hock* János se hagyta magát és visszavágott *Polónyinak*, aki történetünk idején az összeférhetetlenségi bizottság tagja volt. *Hock* János így aposztrofálta *Polónyit:*

Az örök béke gondolatától a Polónyi t. képviselő úr mindig irtózott, mert ő már természeténél fogva is az összeférhetetlenségi bizottságba tartozik. *(Zajos derültség.)*

Hegedüs Loránt a kalapos király

(1918) Gróf *Andrássy* Gyula cikket írt az általános titkos választói jogról, mely a képviselőházat élénken foglalkoztatta. *Hegedüs* Loránt beszélt és így gyakorolt önkritikát:

Húsvétkor megjelent gróf Andrássy Gyula t. képviselő úrnak egy czikke, melyben a keresztény szeretet ünnepén, egy világháborúban, irgalmatlan harczot hirdetett. Most méltóztassanak elképzelni, kik ellen hirdetett ő harczot, egy ilyen nagytehetségű államférfiú Magyarországon. Vajjon a románok, szerbek, vagy az oroszok ellen? Egyik ellen sem. Szerinte a harczot hirdetni kell, ki kell irtani Magyarország 220 koronázatlan királyát. Hát vagyok bátor mint koronázatlan király bemutatkozni t. barátaimmal együtt. *(Derültség jobbfelől.)* Fogalmunk sem volt, hogy mind II. József kalapos király rangjára emeltettünk. *(Zajos derültség jobbfelől.)*

Az állásokat kenyér és lisztjegyrendszerben osztogatják

(1917) *Hegedüs* Loránt nagy beszédet mondott a koaliciós kormányzati rendszer ellen és *Wekerle* Sándor miniszterelnököt azzal vádolta, hogy a különféle állásokat a koalicióban résztvevő pártok arányában osztogatja. *Hegedüs* Loránt ezt így fejezte ki:

Az az új csodálatos jogi konstrukczió alakult ki, hogy be kellett biztosítani a jogokat minden pártnak — nem a többségnek, annak semmi joga nincs — de minden pártnak joga van ennyi meg ennyi álláshoz és kiszámították azokat a minimális adagokat, a melyek a pártok fentartásához szükségesek. *(Derültség jobbfelől.)* Azt hiszem, végre is a magyar közönség tisztelettel elfordult a politikai liszt- és kenyérjegy e rendszerétől. *(Élénk derültség és tapsok a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Zajos derültség.)*

Jutalom: ötven botütés

(1920) A botbüntetés törvényjavaslatának tárgyalásánál *Henzer* István mondotta:

Éppen a legutóbbi időben is egy érdekes hírt hallottam. Egyik pénzügyigazgatóság azt a javaslatot terjesztette be, hogy a dohánytermelésnél elkövetett kihágásokat szintén botbüntetéssel sujtsák. *(Derültség.)* Úgy tudom, hogy az elmult időben az a pénzügyőr, aki egy ilyen csempészt elfogott, 50 százalékát kapta a botbüntetésnek. Nem tudom, hogy esne neki az, ha az ezen törvényjavaslatban meghatározott büntetés 50 százalékát szintén ő kapná. *(Hosszantartó derültség.)*

Hegedüs Lorántou kis malacok helyett nagy disznóságokat keresnek

(1920) *Ereky* Károly a *Nagytétényi* Sertéshízlaló vezérigazgatója volt. A vállalat annak idején a *Kereskedelmi Bank* érdekköréhez tartozott és ebben az időben *Hegedüs* Lóránt viszont az intézetnél igazgatói tisztséget viselt. A Nemzetgyűlésen sokszor történt közöttük derűs összecsapás. *Ereky* most a Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter által beterjesztett italmérési törvényjavaslatot bírálta, mire *Hegedüs* többek között így válaszolt:

Mi, Ereky t. képviselőtársam és én régente együtt voltunk a nagytétényi sertéshizlaldánál, *(Derültség.)* együtt neveltük azokat a szép kis rózsaszinű hasú malaczocskákat. *(Élénk derültség.)* Akkor nem hittem volna, hogy kis malaczok helyett nagy disznóságokat keresnek rajtam. *(Zajos derültség.)*

Így beszéltetek Ti 1920-ban

(1920) *Csizmadia* Sándor, a *Magyarországi Munkáspárt* vezetője az összeomlás időpontjában munkaügyi államtitkár volt, nyilván jelentősebb hatáskör nélkül. Mint a párt bizalmi embere került a Nemzetgyűlésbe és nyersen megfogalmazott beszéde miatt a t. Ház tagjai sokat évődtek vele. Az alábbi párbeszédet az ő szónoklatából vettük át.

CSIZMADIA SÁNDOR: A Magyarországi Munkáspárt, mint a nevéből is kitetszik, azt mondja, hogy nem szociálista párt. Minden ugrást veszélyesnek és lehetetlennek tartok. Ezt hirdettem és 30 éven keresztül...

SOMOGYI ISTVÁN: És mégis nagyot ugrott a proletárdiktatúra kitörésekor, márczius 21.-én. *(Élénk derültség.)*

CSIZMADIA SÁNDOR: Már megmondtam, nem tudom hányszor mondjam, hogy én márczius 21.-én lefeküdtem aludni. *(Élénk derültség.)*

PATACSI DÉNES: És átaludta a proletárdiktatúrát! *(Élénk derültség.)*

CSIZMADIA SÁNDOR: Azon a híres ülésen, márczius 21.-én nem voltam jelen.

BERNOLÁK NÁNDOR: Az volt a bűn, hogy nem akadályozták meg azok, akiknek kötelességük lett volna! *(Nagy zaj.)*

CSIZMADIA SÁNDOR: Miért nem akadályozta Ön meg?

BERNOLÁK NÁNDOR: Én megtettem a magamét.

GUNDA JENŐ: Ő nem gyujtogatott! Nem gyujtotta fel a házat, nem kellett oltania!

BERNOLÁK NÁNDOR: Nem voltam államtitkár, nem volt kezemben közhatalom. *(Folytonos zaj. Az elnök csenget.)*

CSIZMADIA SÁNDOR: Hát az államtitkár megakadályozhatja egy állam átalakulását? *(Zajos derültség. Egy hang a baloldalon: A munkásvezéreknek meg kellett volna akadályozni. Nem kellett volna lefeküdni. Zajos derültség.)* Hát Ön miért feküdt le? *(Élénk derültség.)* Én legalább márczius 21.-én felkeltem, de önök nem keltek fel akkor sem. *(Élénk derültség.)* Úgy tudom, hogy a t. Nemzetgyűlés, hogy az ülések két óráig tartanak. Nekem még igen sok mondanivalóm van. *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* Éppen ezért kérem, hogy beszédemet holnapra halaszthassam.

ORBÓK ATTILA: Aludni akar rá! *(Élénk derültség.)*

Wallenstein dragonyosa

(1921) *Beniczky* Ödön a költségvetés tárgyalásánál kifogásolta, hogy egyes állami intézmények sok autót tartanak és a külsőségekre sokat költenek.

Az ember szinte arra a feltevésre jut, hogy hosszú évek előszobázásáért most akarják magukat kárpótolni és külsőségekben a Francisco Josephinista-korszak külsőségeiben, de nekünk túldrága külsőségeiben keresik a tekintély megalapo-

zását és fentartását, amiről valóban el lehet mondani, Wallenstein dragonyosával:

Wie er sich räuspert und wie er spuckt
Das habt Ihr ihm glücklich abgekuckt

(Zajos derültség.)

Lesujtó hatás a lekonyuló magyar bajuszon

(1921) *Hegedüs* Loránt negyed évszázaddal ezelőtt lekonyuló tömött magyaros bajuszt viselt és ebben az időben az úgynevezett „béke-delegációban" mint pénzügyi szakértő vett részt. A Nemzetgyűlésen pénzügyminiszteri tisztségében most a költségvetést indokolta meg, főként a trianoni békeszerződés nyomán támadt félszeg helyzetet. Beszédében a következő eseményt elevenítette fel:

Midőn nagy vezéremnek, gróf Apponyi Albertnek *(Élénk felkiáltások: Éljen gróf Apponyi Albert!)* vezetése mellett lejöttünk a Quai d'Orsay lépcsőjén és az ott összegyült sok fotografus mozgófényképfölvételeket készített rólunk, ennek a nagy kétségbeesésnek arczomon is tükröződnie kellett, mert mikor a képek még aznap este megjelentek a párizsi színházakban, a kép aláírása mindenütt a következő volt: „A magyar békeküldöttség átveszi a békét. A béke lesujtó hatása a pénzügyi szakértő bajúszán látszik meg." *(Zajos derültség.)*

TARTALOMJEGYZÉK.

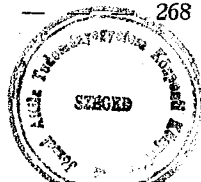
Oldal

Oldal

Oldal

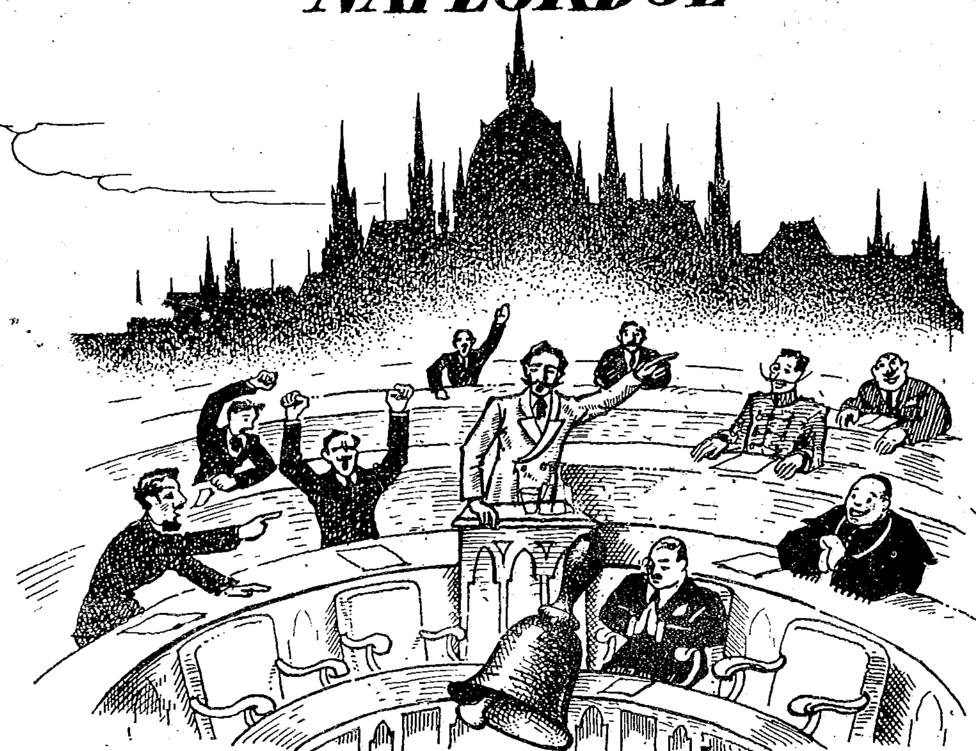
Oldal

Oldal

A t. Ház Humora.

KIVONATOK A KÉPVISELŐHÁZI NAPLÓKBÓL

ELŐSZÓKKAL ELLÁTTA:

SZÜLLŐ GÉZA